

RIKASTE TOP 500

Eesti jõukaimat inimest

Iga kaotus, mis vastuvõtmise hetkel oli nagu jalahoop tagumikku, on tegelikult osutunud ukseks, iga litakas on pannud mind õigesse suunda edasi liikuma.

Tarmo Sild

hind 13,95 eurot

ISSN 1406-2585

Praktikandist **suurfirma omanikuks**. “Ostame selle tehase välja”

Edetabelisse mahtus **55 naist**, neist parim jõudis 50. kohale

Tallinna börsifirmad heitsid pilgu **Soome pururikaste** rahaklubisse

Lilly Spring

ALLURE

NEW EDITION

GRENARDI

EHTED KÕIGE KALLIMATELE

SISUKORD

6

Piirkondlikud kuningad alustasid praktikandina

- 44** Kes on jõukaimad vaikijad?
- 48** Rikaste TOPi kohad 11-19
- 58** Kaitsetöösturid näevad tulemas suurt kasvu
- 66** Rikaste TOPi kohad 20-50
- 80** Hardi Meybaum avab eduka äriidee tagamaad
- 86** Rikaste TOPi kohad 51-100

16

Rikaste TOPi esikümme

- 104** 20aastane ettevõtja alustas kohe tipust
- 110** Rikaste TOPi kohad 101-200

114

Otsustajate TOP näitab ärimaailma mõjukaimaid

148

Veiko Pak jätkab pereäri uue ajastu võtetega

- 120** Rikaste TOPi kohad 201-300
- 126** Börsifirmad püüavad investoriteks Soome pururikkaid
- 132** Rikaste TOPi kohad 301-400
- 136** Ettevõtjad lükkavad elutööst teenitud miljonid uuesti kasvama
- 140** Rikaste TOPi kohad 401-500
- 144** Jõhkrad kaotused karas- tasid ärimees **Tarmo Silda**

TOIMETUSELT

PATUNE VÄLJA

Rikaste TOPi meetodikat tasub meelde tuletada, et kõik mõistaksid ühtmoodi edetabeli kujunemisest. Arvutamisel arvestasime ettevõtjatele kuuluvate firmade väärtust, osalust börsifirmades ja vähestel juhtudel ettevõtete müügist saadud kasumit.

Börsifirmade väärtpaberid arvestasime juuli lõpu sulgemishinnaga. Börsil mitte noteeritud firmade väärtuse arvestasime 2023. aasta majandusaruande põhjal või nende puudumisel aasta varasema raporti baasil. Võimalusel võtsime aluseks ka aktsiakapitali laienemise- ga kaasnenud tehingu- hindu või ettevõtete ostu- ja müügi- tehinguid.

Raamatupida- misliku väärtu- se võtsime kah- jumlike ning väi- kese omakapitali tootlusega firma- del ja neil, kes ka- sutavad firma- sid investeerimis- portfelliina. Kui ette- võtete vara soetusmaksumus erines mär- kimisväärselt bilansis kajastatud väärtusest, siis hindasime soetusmaksumu- se turuväärtusse ümber. Suure omakapi- taliga firmade puhul võtsime raamatu- pidamisliku väärtuse kõrval aluseks ka korrigeeritud kasumid.

Paraku nägime endiselt ettevõtjaid, kes ei esitanud TOPi koostamise ajaks ehk augusti alguseks mullust aruannet – neid hindasime konservatiivsemalt või jätsime edetabelist välja. Valdusfirma aruande puudumisel võtsime vara hin- damisel aluseks tütarfirma raporti, kui see oli olemas. Kui mullust aruannet ei esitatud, jätsime vara suuruse samaks mis eelmisel aastal.

Vara väärtuse märkisime miljonites eurodes. Head lugemist!

KEN ROHELAAN
toimetaja

Äripäev

Toimetajad: Ken Rohelaan, Raivo Sormunen ja Jane Suu
e-post: ken.rohelaan@aripaev.ee
Peatoimetaja: Meelis Mandel

Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
tel: (372) 667 0195, (372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111

Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105

Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis: kampaania.aripaev.ee/telli-aripaev
Äripäev veebis: aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused: pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: aripaev.ee/raadio
Trükk AS Printall

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei ta-

gasta. Kõik ajakirjas Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakalajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ja edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajakirja sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

EESTI UNIKAALSEIM ARENDUS KERKIB HAAPSALUS MARIENHOLMIL

Haapsalus pikalt suletud olnud poolsaarel on kerkimas uus elukeskkond. Korteristjate seas on enim pealinna ettevõtjaid, tippjuhte ja arvamusliidreid, keda paelub Haapsalu rahulik iseloom ja avatus merele.

Marienholm on Läänemaa läbi aastasaja suurim elamuarendus. Varem asus siin pikergusel poolsaarel otse merekaldal võimas kalakombinaat, mis üheksakümnendatel vaikselt ukseid sulges. Samaaegselt suleti täielikult ka ligipääs poolsaarele, mistõttu ei ole siia Suure viigi vasakule kaldale inimesi sattunud juba aastakümneid. Mõned aastad tagasi ostis aga kogu ala ära Scandium Kinnisvara, kes nüüd on arendamas siia Läänemere veerele uut Haapsalu elukeskkonda, kus lõõgastuda, ümbritsevat merd ja kuurortlinna vaikset suminat nautida.

Scandium Kinnisvara asutaja ja tegevjuht Maido Lüiste rääkis lähemalt, kuidas selline suurprojekt Haapsalus teoks on saanud ning mida juba saabaval kevadel Marienholmilt leiab.

Alustasite varakevadel ehitusega. Kuidas projekt sujub?

Tõsi, alustasime veebruaris esimese etapi hoonete ehitusega. Juulis pidasime hoonete sarikapidu ning juba järgmisel kevadel saame tähistada viie kortermaja valmimist koos 50 suvituskorteri ja koduga. Võib julgelt öelda, et tegemist on olnud omajagu hulljulge ettevõtmisega – luua väikese Eesti väikesesse kuurortlinna nii mastaapne arendus. Samas on senine huvi näidanud, et tõeliselt unikaalne projekt armastatud kuurortlinnas on seda väärt. Oleme 60% korteritest täna juba müünud. Nagu kinnisvara arendamisel on tavaks, kehtib ka siin reegel, et korter, mida klient saab käega katsuda ja kust saab vaateid nautida, maksab valmides mõnevõrra rohkem kui eelmüügifaasis.

Hooned asuvad tõesti täitsa merekaldal – veepiirist vaid 30–40m kaugusel. Kas tormid ei ohusta?

Hooneid hakkavad tormituulte eest varjestama luidete moodi rohedüünid. Mis aga peamine – hooned ise on tõstetud – esimene elukorrus asub tavahoone teisel korrusel, merepinnast ca 4 m kõrgusel. Selline nõue oli ette nähtud juba projektiski. Nii ei jõua vesi isegi sajandi suurima tormi korral elukorrusele ja tormi saab ohutult kogeda kodusoojusest akende tagant. Samuti on muudes projekteerimisjärgudes võimaliku ajutise üleujutusega arvestatud. Nii loome võimaluse, et kui kord 100 aasta jooksul vesi tõesti parklakorrusele sisse tuleb, saab ta rahuli-

kult sealt taas välja ja ei kahjusta sealjuures tehnosele elektrisüsteeme.

Mis poolsaarele lisaks kortermajadele tulemas on?

Lisaks elukondlikele hoonetele on soov rajada ajaloolisse veetorni, mis tänu kõrgele siluutile on paljudele haapsallastele hästi tuntud, kohvik või muu avalikkusele suunatud vabaajaveetmise võimalus. Suuremat restorani olemine kavandanud uhkesse viljaaita poolsaare tipus, mida kolmest küljest ümbritseb meri. Oleme läbi rääkimas mitme restoranipidajaga, et leida siia hea operaator, kes unikaalses asukohas toimetada soovib.

Lisaks on poolsaare tippu planeeritud väikesadam paatidele ja väiksematele jahtidele.

Millised on aga erilised elamisninnad, mida siit leida võib?

Projekti ühed erilised korterid on läbi kahe korruse kõrguvad *townhouse*-id ehk eramaja tunnetusega linnakorterid. Siin avardub elutuba läbi kahe korruse kõrgusesse ja piirneb suure merepoolse nurgaaknaga otse rannikul. Ülemise korruse magamistuba avardub omakorda siseaknaga suurde ülemisse aatriumi ja läbi nurgaakna otse merele.

Samuti olid maasikad ülemistel korrustel asuvad avarad *penthouse*-id. Kuigi kõige kallimad, oli müük neile kõige kiirem.

Alumistel korrustel on aga üsna hea kombi-

Lisaks on poolsaare tippu planeeritud väikesadam paatidele ja väiksematele jahtidele.

natsioon erineva tüüpsusega kortereid. Siin on nii 2-toalisi kompaktsemaid suvituskortereid kui ka 3- ja 4-toalisi kodusid, kus puhata nii omapäi kui ka koos lastega.

Kõigil korteritel on avarad rõdud, suurematel korteritel koos võimalusega osa rõdust klaasiga suvetoaks sulgeda, et kaunist merevaadet nautida ka tuulisema ilmaga.

Keda klientide seas enim on – kas pigem kohalikke või kaugemaid kliente?

Peab tunnistama, et suurem osa korteristajaid on Tallinnast, kes on leidnud Haapsalus kauni pelgupaiga, kus lõõgastuda ja rahulikumat elutempot nautida. Siiski on ka neid, kes Haapsalus on näiteks tööd ja vaeva nõudvast eramust ümber kolimas mugavamasse avarate vaadetega linnakorterisse. Kompaktsemate korterite ostjate seas on märgata asiseid üüriinvestoreid, kes plaanivad kahte funktsiooni kombineerida – vahepeal puhata ise ning muul ajal korter lühiajaliselt puhkajatele välja anda. Usun, et kokku saab siin olema väga heade naabritega elukeskkond, kuhu on hea tulla nii kaunist Eesti suve nautima kui ka sügistuulist tormist merd sisse hingama. Ka ise tunnetan, et mõnusalt rahulikult elustiilil on Haapsalus oluline roll ja sinne keskkond ja hisadamate, tenniseväljakute ja teiste heade sportimis-, einestamis- ning kultuurivõimalustega on seda vaid toetamas.

PIIRKONDLIKUD KUNINGAD

Võrumaa puidutööstusettevõtte Barrus peab oluliseks kohalikku kogukonda panustamist.

FOTO: ARVO MEEKS / LÕUNA-EESTI POSTIMEES / SCANPIX

PRAKTIKANDIST SUURFIRMA OMANIKUKS

“OSTAME SELLE TEHASE VÄLJA”

Kuidas kasvavad ettevõtted, mis tõusevad oma piirkonnas ja valdkonnas tippu? “Äge peab olema. Kui on äge, siis tuleb ka edu,” arwab Andres Linnasaar, kes on Võru ühe suurima tööandja Barruse puidutööstuse juhatuse liige ja osanik.

KRISTJAN KURG

kristjan.kurg@aripaev.ee

Kindla piirkonnaga seotud edukatest ettevõtjatest on tuntumad näiteks Lääne-Virumaal elav Oleg Gross, Saaremaal toimetav Vjatšeslav Leedo ja Tartu kandis tegutses Neinar Seli.

Leidub aga teisigi mingis piirkonnas pikalt äri arendanud ja nüüdseks Rikaste TOPi jõudnud ettevõtjaid. Seejuures on mõni neist panustanud ühte ettevõttesse juba 1990ndate algusest saati ning töötanud end praktikandist tippu.

“1990ndatel see oligi tavaline, et kui sa olid kuskil vähe aktiivsem, siis tõenäoliselt sa said juhiks ja omanikuks. See oli hoopis teine aeg kui praegu,” rääkis Priit Tamm, kes on autotööstusele interjööridetaili valmistava Mistra-Autexi praegune juht ja ainuomanik. Ta arvab, et tänapäeval on suurettevõtte üles ehitada kordades raskem.

Valus sisseelamine

Andres Linnasaar sattus esimest korda Barrusesse 1994. aastal ülikooli ajal, kui läks sinna praktika raames puidupingi operaatoriks. Pärast ülikooli asus ta ettevõttesse tööle tehnoloogina. Barrusega on ta seega seotud pea selle sünnist saati, sest tootmist alustati 1994. aasta suvel.

Järgmiste aastatega töötas Linnasaar end üles. Ta sai 2003. aasta jaanuaris Barruse juhatuse liikmeks ning hakkas vastutama tootmise eest. Mugavat sisseelamise aega talle pikalt ei jäänud, sest sama aasta juunis tabas puidutööstust suur õnnetus – tehas põles maani maha.

“Vaatepilt oli masendav. Kaks suurt hoonet lausleekides. Tuli levis tohutu kiirusega, päästa polnud enam midagi,” vahendas Õhtuleht 2003. aasta 14. juunil Võru päästeteenistuse direktori Andres Nõmme kirjeldust Barruse tehase põlengust. Kompleksist õnnestus päästa vaid kontorihoone ja kuivatid – puit, seadmed ja tööpingid hävisid.

Linnasaar peab seda põlengut senini kõige valusamaks löögiks Barrusele. Ettevõttes töötas siis 150 inimest, kellele polnud enam päeva-pealt anda tööd ning kuna hävis ka toodang, kukkus müügitulu samuti nulli.

Juba kuu hiljem leiti alles jäänud kuivatitele siiski rakendust. “Otsisime endale kiirelt käivet, et hoida inimesi natukenegi töös. Hakkasime tegema kaminapuid,” meenutas Linnasaar.

See oli ajutine lahendus üleminekuajaks, sest samal ajal mõtles juhtkond juba tehase taastamisele. Paari aastaga pandigi tootmine uuesti püsti. Hullest krahhist päästis ettevõtte kindlustus, kes hüvitas õnnetuse kahjud.

Teisalt näeb Linnasaar, et õnnetus tõi kaasa ka positiivse muutuse. “Pärast põlengut me ei ehitanud sama ettevõtet, vaid muutsi-

MISTRA-AUTEX AS

Toodab ja müüb nõeltöödeldud ja taftingumaterjale ning neist toodetud erinevaid tooteid, samuti survevalu ning lamineeritud tooteid autotööstustele.

Asutatud 1986. aastal.

Müügitulu 2023. aastal 28,4 miljonit eurot, 2022. aastal 23,2 miljonit eurot, 2021. aastal 22,8 miljonit eurot.

Puhaskasum 2023. aastal 2,4 miljonit eurot, 2022. aastal 631 000 eurot, 2021. aastal 2,9 miljonit eurot.

Juhatus: Priit Tamm.

Omanik: Fairfield Holding (Priit Tamm, 100%)

Priit Tamm alustas Mistra-Autexis praktikandina, kuid on nüüd ettevõtte ainuomanik.

FOTO: ANDRAS KRALLA

BARRUS AS

Toodab ja müüb liimpuidust akna- ja uksekomponente.

Asutatud 1993. aastal.

Müügitulu 2023. aastal 74,2 miljonit eurot, 2022. aastal 102,8 miljonit eurot, 2021. aastal 76,6 miljonit eurot.

Puhaskasum 2023. aastal 374 000 eurot, 2022. aastal 8,1 miljonit eurot, 2021. aastal 9,9 miljonit eurot.

Juhatus: Martti Kork, Andres Linnasaar, Morten Glinvad.

Suuremad omanikud: Joscarr ApS (Taani, 30,58%), Navision Alternative Investments AS (Taani, 18,42%), Union Service OÜ (Andres Linnasaar, 15,77%)

Kui ägedus kaob ära, siis on ääretult keeruline inimesi motiveerida. Tööd ei saa teha ainult seadmetega.

Andres Linnasaar

FOTO: BARRUS

me äriplaani ja tegime hoopis midagi muud,” rääkis Linnasaar. Enne põlengut tootis Barrus peamiselt saematerjali ning väiksemas mahus liimpuitplaate ja mööblidetaile. Pärast põlengut orienteeruti ümber ukse- ja aknakomponentide tootmisele.

2008. aastal sai Linnasaar optsioonidega ettevõttest esimese 10protsendilise aktsiapaki. 2015. aastaks koondus aga üle 50 protsendi ettevõttest Linnasaare kätte. Järgmiste aastatega on Linnasaare osalus järgemööda vähenenud ja jõudnud nüüd ligi 16 protsendi juurde. Suurem osalus kuulub taanlastele.

Metsik Lääs

Sarnaselt on kogu oma karjääri üles ehitanud ühes ettevõttes Priit Tamm, kes on autotööstusele interjööridetaile valmistava Mistra-Autexi praegune juht ja ainuomanik.

Tamm jõudis Mistra Raasikul asuvasse tehasesse

1990. aastal, kui ta asus pärast majandusõpinguid ülikoolis ja praktikat Mistras samasse ettevõttesse tööle ökonomistina. 1993. aastal läks Mistra esimeste ettevõtete seas erastamisele. 51 protsenti ettevõttest ostsid soomlased ning ülejäänud osa toonane ettevõtte juhtkond ja teiste seas ka Tamm.

“Mis on selle 28aastase inimese peas, kes on lõpetanud ülikooli ja käinud kolm aastat tööl? Vene aeg sai läbi, meil oli Wild West (Metsik Lääs ehk viide sarnasusele USA lääneosa-ga koloniseerimisajastul – toim), mis sa ikka teed – ostame selle tehase välja. Ega siis muid mõtteid ei olnud ka,” meenutas Tamm toonast otsust.

Sel ajal töötas ettevõttes 130 inimest ja käive võis olla ligikaudu 10–15 miljonit Eesti krooni, rääkis Tamm. See-ga oli tegu juba suure ettevõttega, millel oli uus, 1985. aastal valminud tehas. “Selles mõttes oli see nagu prillikivi,” ütles Tamm.

Kui esiti müüs Mistra kaupa jätkuvalt Venemaa auto-

Baltikumi juhtiv varahaldusgrupp

Loome. Väärtust. Koos.

Investeeringisnõustamine

Terviklik finantsplaneerimine

Põlvkonnavahetuse planeerimine

Investeeringime
Teie
pere
tulevikku!

KRIMINAALSE HÕNGUGA LUGU

Barruse hoonete põlengus kahtlustati süütamist. Eesti Päevaleht pidas toona üheks kahtlusalluseks Eesti üht endist väidetavat allmaaliidrit.

1994. aastal mõisteti ta viieks aastaks vangi Barruse toonaselt omanikult Arno Tammjärvelt 80 000 dollari väljapressimise eest. Kurjategija pidas just Tammjärve tunnistusi põhjuseks, miks ta pandi istuma.

Kahtlusi toetas see, et 2003. aasta aprillis valas tundmatu kurjategija justkui hoiatuseks Tammjärve kodu ees tema auto üle süütevedelikuga. Paar nädalat hiljem tulistati Tammjärve kodu aknasse.

tehastele, siis tänu Soome omaniku kontaktidele õnnestus ettevõttel alates 1996. aastast hakata järgemööda tootma ka Lääne autotehastele. Praeguseks on Mistra klientide seas BMW, Jaguar, Mercedes, Volvo ja veel mitu tuntud autotootjat.

2005. aastal ostis juhtkond soomlased ettevõttest välja ning 2016. aastal ostis Tamm omakorda välja kõik teised Eesti aktsionärid ja jäi üksi omanikuks. Suurim aktsionär Tamme kõrval oli Tauno Vaaderpass. “Meil olid erinevad nägemused ettevõtte tulevikust,” põhjendas Tamm napilt toonast väljaostmist.

Ta tõdes, et loomulikult esialgu firmat juhtima asudes tegi ta palju kalleid vigu. “Eks neid on olnud küll ja küll. Tagantjärele on kõik targad,” rääkis Tamm. Karjääri kõige keerulisemaks perioodiks peab ta aga 2008.-2009. aasta finantskriisi. Sel ajal olid ettevõttel suured laenud.

“Õnneks pankadega läbirääkimistel jõudsi me sinna, kus me tõestasime, et oleme jätkusuutlikud ja siis nad nii-öelda jätsid meid rahule,” rääkis Tamm. Päris pankroti äärel Mistra siis polnud, kuid ilma pankadega kokkuleppele jõudmata oleks ettevõtte taastumine olnud palju pikem ja keerulisem, ütles ta.

Mistra suurimaks õnnestumiseks peab Tamm ühe suure istmetootja esiistmete seljataguste tootmise hanget. Selleks tegi ettevõtte umbes 7 miljoni euro jagu investeeringud. Samuti on ta rahul koostöö üle Soome vaikusekappide tootjaga. 10–15 protsenti Mistra toodetest läheb mööblitööstusele.

Töötaja peab olema õnnelik

Oma edu pandiks peavad ettevõtjad töötajaid. Linnasaar selgitas, et töötajad peavad olema rahul ja ettevõtte ei tohi jääda paigale tammuma. “Kui ägedus kaob ära, siis on ääretult keeruline inimesi motiveerida. Tööd ei saa teha ainult seadmetega,” rääkis Linnasaar.

Ka Tamm hindab enda edukust läbi selle, et töötajad oleksid õnnelikud – et nad tahaksid teha tööd ja saaksid ära elada normaalselt. “Inimesed on number üks ja sealt edasi tulevad juba järgmised asjad,”

rõhutas ta. Käive ja kasum pole muidugi teisejärgulised, aga need tulevad Tamme sõnul pärast töötajaid.

Seejuures peab Mistra eestvedaja kõige olulisemaks seda, et juht suudaks erineva põlvkonna inimestest koosnevat meeskonda hoida koos ja motiveerida. Näiteks vanem põlvkond hindab rohkem raha, nooremate jaoks on tähtsaim vaba aeg.

Seetõttu soovitab Tamm ka teistel juhtidel kohaneda ja pakkuda nii vanadele olijatele kui ka uutele tulijatele seda, mida nad ootavad. “Ole *open-minded* (avatud meelega – toim) ja saa aru sellest, mida iga uus põlvkond tahab, ning vastavalt sellele tee oma otsused,” ütles ta.

Kuigi Barrus ega Mistra-Autex ei tegutse suurtes tömbekeskustes, kus tööjõudu jagub, ei näe juhid, et see takistaks oluliselt ettevõtete arengut.

“Töö tegemise harjumus on ikkagi Võru kandis olemas. Tööstusi on päris palju,” viitas Linnasaar. Samas insenerid sõidavad Barruse Võru tehasesse tööle ka Tartust. Ka Tamm tõdes, et kolmandik töötajatest tuleb Mistra Raasiku tehasesse tööle enam kui 20 kilomeetri kauguselt ja mõni isegi 60 kilomeetri kauguselt.

Linnasaar lisas, et samas peab häid töötajaid alati tikutulega taga otsima. “Praegu on kõik head inimesed,” kiitis ta oma kollektiivi. Ta tõdes, et veel umbes kolme aasta eest oli Barruse tööjõu volavus suur, kuid probleem lahendati.

Küll aga on tavaline, et töösuurid peavad kohapeal inimesi välja õpetama. “Me ei vali inimesi selle järgi, et tal oleks puidustaust, vaid valime selle järgi, et ta tahaks teha seda tööd Barruse kogukonna ja enda jaoks ning oleks motiveeritud. Motivatsiooni õpetada on ääretult keeruline, aga töövõtteid lihtsam,” rääkis Linnasaar.

Tuleb tagasi anda

Mõlemad ettevõtjad paistavad silma kohaliku edu ja spordi edendajatena. Barruse nime kannab Võru võrkpalliklubi, millele pärast pikemat pausi puhuti mõne aasta eest elu sisse puidutöösturi raha toel. Ettevõtte on ka Võru FC Heliose jalgpalliklubi sponsor ning selle eest nimetati kohalik staadion Barrus Arenaks.

Tamme sõnul ei ole ühtegi kohalikku üritust, kus Mistra ei oleks toetaja. “On need jaanipäevad, jüriöö jooksud, mingid kooliüritused, noorte üritused Raasikul,” loetles ta. Lisaks toetab Mistra viiendat aastat Raasiku käsipallimeeskonda ja -naiskonda, kes mängivad meistriliigades.

Spordi toetamine aitab ettevõtjate sõnul ühelt poolt edendada ettevõtte kuvandit ja mingil määral lihtsustab töötajate leidmist. Tamm rääkis, et niiviisi saab ettevõtte oma nime spordiuudistesse ja jääb inimestele rohkem positiivselt silma, kuna nähakse, et ettevõtte ei hoia raha ainult endale.

Samas rõhutavad nii Tamm kui ka Linnasaar, et toetamine pole ainult mainekujundus. “Kui sa oled kuskile jõudnud, siis ühel hetkel tuleb aeg, kus pead andma midagi ühiskonnale tagasi. Kuidas sa seda teed, on ettevõteti erinev,” rääkis Tamm. Käsipalli hakkas Mistra toetama sellepärast, et Tamm on ka ise mänginud käsipalli.

Linnasaare hinnangul käib mainekujundus pigem soovitude kaudu inimeselt inimesele ning seetõttu peab temagi näiteks võrkpalliklubi toetamise juures olulisemaks kohaliku kogukonna sidumise eesmärki.

“Ise tahan ka ju elada ägedas kogukonnas. Miks ma ei võiks natuke panustada sellesse, et nii minul kui ka teistel oleks siin kagunurgas lahe elada,” põhjendas Linnasaar oma panust.

Raha loob võimalusi

Barruse osalus hoiab Linnasaart Äripäeva Rikaste TOPis juba aastaid. Eelmisel aastal hindas Äripäev tema vara väärtuseks ligi 25 miljonit eurot, mis asetaski ta edetabelis 246. kohale. Sel aastal on vara väärtuse number kahanenud, kuid hoiab teda endiselt TOP 500 hulgas.

Linnasaar ise ei mõtle sellele, et ta on Eesti kõige edukamate ettevõtjate seas. Ta peab edukuse näitajaks seda, et inimene oskab hoolida teistest ja temast hoolitakse. “Siis on juba pool elutööd tehtud. Aga raha – loomulikult see loob võimalusi juurde, aga see ei ole omaette eesmärk,” näeb ta.

Linnasaar siiski ei lase rahal inflatsioonitules niisama põleda ning oma jõukuse säilitamiseks investeerib ta nii kinnisvarasse kui ka idufirmadesse. “Igale poole natuke,” kirjeldas ta oma investeeringud lühidalt.

Tamm asus mullu Rikaste TOPis 273. kohal ja tema vara väärtuseks hinnati 23 miljonit eurot, sel aastal on number suurem. “Kui isikliku elu võtta, siis loomulikult minul on ju võimalused suuremad kui teistel inimestel juba sellest, et sissetulek on suurem,” rääkis Tamm. Oma vara säilitab ja kasvatab ta aktsiatesse investeerides.

Mistra-Autexi müügiplaani Tammel pole. Kui üldse, siis peaks ettevõtte müügiks Tamme sõnul tulema väga hea pakkumine. “See peab olema ikka usumatult hea pakkumine, et ma tahaksin mingisuguses lühiajalises perspektiivis ettevõtet müüa,” rääkis Tamm.

Kuigi Linnasaare osalus Barruses on viimase kümne aastaga oluliselt vähenenud, ei tahtnud Linnasaar selgitada, miks ta on hakanud uuesti andma osalust käest. “Seal on oma põhjused,” vastas ta napilt. Siiski rõhutas ta, et otsus pole kuidagi seotud ettevõtte käekäiguga.

Ka Barrusest lahkumisele ja jalgade seinale panemisele pole Linnasaar veel mõelnud. Ta kavatseb tööd jätkata, kuni suudab ettevõttele pakkuda lisandväärtust. “Seni, kuni tuntakse vajadust, tuleb teha,” sõnas ta.

Sama meelt on Tamm. “Nii kaua, kuni ma näen, et ma suudan noortele õpetada, mida autotööstus tähendab ja mida seal on võimalik saavutada, ja olla neile toeks, ma ikkagi kohapeal olen,” rääkis ta.

Ole *open-minded* ja saa aru sellest, mida iga uus põlvkond tahab, ning vastavalt sellele tee oma otsused.

Priit Tamm

FOTO: ANDRAS KRALLA

Leedo sõnul ei tõmba ettevõtlus teda enam ammu raha pärast, vaid et oleks huvitav. FOTO: VALMAR VOOLAID

VJATŠESLAV LEEDO PINGUTAB SAAREMAAL EDASI

Ettevõtja Vjatšeslav Leedo ostis enda sõnul kunagi lihatööstuse mõttega, et see Saaremaalt ära ei kaoks.

Kui ASist Saaremaa Liha- ja Piimatööstus lihatööstust müüdi, siis Leedo teada oli ostuhuvilisi, kes tahtsid tootmise lihtsalt kinni panna. Saaremaal on töötlevat tööstust arendada suhteliselt raske, kuna tooraine ja kliendid on mandril, märkis Leedo.

Ta viitas, et Saaremaalt on erinevaid tööstuseid läbi ajaloo ära viidud ja praegu juuakse Eestis näiteks Saaremaa Tuuliku nime kandvat õlut, mis on tehtud Tartus. “Majanduslikult on see täiesti õige. Eks me siin Saaremaal oleme ka natuke põrunud,” viitas Leedo saarel suure lihatööstuse pidamisele.

Vjatšeslav Leedo ei kavatse veel ettevõtlusest loobuda, samuti ei kavatse ta minna pensionipõlve pidama näiteks Hispaaniasse. “Ma olen Saaremaal sündinud. Vahetevahel võib ju käia, aga elu ei tõmba mind kuskile ja niisama peesitada ei ole ka kõige parem,” rääkis ta.

Samas tõdes Leedo, et mingil hetkel peab ta kindlasti astuma kõrvale. “Ma ei kavatse täiesti seniilsena ka siin tegutseda. Ju lapsed ütleavad, kui enam pole tolku,” rääkis Leedo.

Leedo sõnul ei tõmba ettevõtlus teda enam ammu raha pärast, vaid selleks, et oleks teha midagi huvitavat. Saaremaa Lihetööstuse päästmine on taas üks huvitav väljakutse, tõi ta näiteks.

Kui Saaremaa Lihetööstus peaks uuesti reele saama, siis tulevikus võib selle võtta üle tema poeg Kristjan, kuid ettevõtte võib ka müüki minna. “Ma tahan ainult seda, et ostja oleks selline, kes viib asja edasi,” rääkis Leedo. “Võib-olla rahasumma ei ole isegi kõige tähtsam,” rääkis ta.

Esimene äri vedas viltu

Vjatšeslav Leedo esimene äri oli nõukogude ajal tulpide kasvatamine. Äri tundus tulus, kuna lilli oli vähe saada ja 8. märtsil olid lillepoodide ees väga pikad järjekorrad. Lilled maksid aga sellel ajal palju: tulbi eest tuli välja käia 1 rubla ja väga suure tulbi eest 3 rubla. Seega otsustas ta panna mulda 5000 tulbisibulat.

Žiguli maksis siis 5300 rubla. “Juba 2. märtsil arutasin naisega, kas ostame sapaka (Zaporožets – toim) või Moskvitši. 4. märtsil arutasime, kas ostame Moskvitši või garaaži ka juurde. 6. märtsi mõtlesime, et no ostame Žiguli. 7. märtsil hakkasin mõtlema, kas ikka tuleb midagi. 8. märtsil vaatasin, kas selle eest saab osta leivapätsi, kuna õied ei läinud lahti,” meenutas Leedo.

Kuna ta kasvas tulpe esimest korda, ei osanud ta ajastada õigesti ja kõik lilled puhkesid õide alles 10. märtsil. Kuna naistepäev oli juba möödas, siis ei tahtnud enam keegi tulpe osta. “Ma lõikasin kõik maha ja kinkisin ämmale. 5000 tulpi. Ma arvan, et mitte üks ämm pole saanud nii palju,” naljatas ta. **A**

**Jah! Meie anname
Ärilaenu.**

Pole vahet, kas oled
suur- või väikeettevõtja.
Rahastame Sinu ettevõtte
plaanid kiirelt ja mugavalt.

 1203 hypoteeklaen.ee

Finantsteenust ettevõtetele pakub Hypoteeklaen AS. Enne teenuse kasutamist tutvu tingimustega ja konsulteeeri asjatundjaga hypoteeklaen.ee.

VÕITJA

1

Kristo Käärmann, 44

1595,4 ▲

mulu 1699,2

Finants, infotehnoloogia

JÄTKAB

TOPI VALITSEMIST

FOTO: NEWSROOM.WISE.COM

Pärast pikemalt puhkuselt naasmist hakkasid investorid taas rohkem usaldama Londoni börsil noteeritud rahaülekannetega tegelevat Wise'i, kuid kevadised tulemused valmistasid pettumuse, pühkides ka Käärmani vara väärtusest märgatava osa.

KEN ROHELAAN
ken.rohelaan@aripaev.ee

Käärman kasutas eelmisel aastal võimalust pikemaks puhkuseks, kui võttis ettevõtte juhtimisest hingetõmbe pausi septembrist kuni detsembrini.

Wise pakub kõigile töötajatele võimalust võtta iga nelja teenistusaasta järel tasulist vahepuhkust (*sabbatical time*). Käärman kasutas seda võimalust Wise'i ajaloos esimest korda. Ta selgitas, et alates 2011. aastast tehtud töö pole olnud kerge: "Probleem on keeruline ja põnev, kuid see on ka täistöö," selgitas Käärman. Tema sõnul annab selline aeg töötajale võimaluse enda väljalülitamiseks ja tasakaalu taastamiseks. Käärmani puhkuse võtmise ajend oli teise poja sündimine ning soov veeta rohkem aega oma perega.

Kui Käärman asus tagasi tööpostile, hakkas suurenema ka investorite usk Wise'i. Jaanuarist aprilli alguseni liikus Wise'i aktsia hind üles, jõudes vahepeal väga lähedale 10 naelale.

Aprillis teatas Wise oma kvartalitulemused. Võrreldes aasta varasemaga õnnestus Wise'il

WISE

Pakub rahvusvahelist rahaülekandeteenust. **Müügitulu** 2023. aasta 31. märtsil lõppenud majandusaastal 1,2 miljardit eurot, aasta varem 846 miljonit eurot.

Maksueelne kasum (EBITDA) viimasel majandusaastal 481 miljonit eurot, aasta varem 147 miljonit eurot.

Ligikaudu 12,8 miljonit klienti, kellest 12,2 miljonit on era kliendid ja 0,6 miljonit äri kliendid. 2023. aasta märtsi seisuga 5499 töötajat, aasta varem 4411.

▶ märtsis lõppenud majandusaasta viimases kvartalis suurendada tegevusmahtu 14% ehk 30,6 miljardi naelani. Ettevõtte käive koos intressituludega suurenes 36%, 381,2 miljoni naelani, ning intressitulujärgne käive kasvas 24%, 277,2 miljonini. Tulu ühe kliendi kohta kahanes 11%.

Tulude kasv ületas ettevõtte ootuseid ja aitab kaasa erakordsele kasumlikkuse tasemele, selgus investoritele saadetud aruandest.

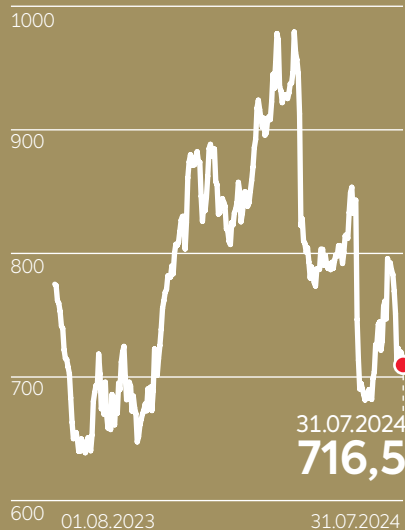
Ettevõtte üks loojatest Kristo Käärman avaldas börsiteates heameelt, et majandusaasta lõppes järjekordse tugeva kvartaliga, mille jooksul jätkati pakumise laiendamist kogu maailmas ja infrastruktuuri arendamist. Kuid ettevõtte optimismi ei jaganud investorid, sest aktsia hind langes kvartalitulemuste selgumise järel kümnendiku jagu.

Juunis avaldatud aastatulemuste kohta ütles Käärman, et ettevõtte on õigel teel. Käärmani sõnul moodus järjekordne tugev kasvuaasta. Seda näitavad ka numbrid. Wise teenindas 2024. aastal 12,8 miljonit aktiivset klienti, mis on 29% rohkem kui eelmisel aastal. Rahvusvaheliste ülekannete maht ulatus 118,5 miljardi naelani, kasvades aastaga 13%. Wise'i tulu kasvas 2024. aastal 31%, ulatudes 1,2 miljardi naelani. Ettevõtte maksueelne kasum oli 12 kuu jooksul kuni märtsi lõpuni 481 miljonit naela, mis on 229% rohkem kui eelmise aasta 147 miljonit naela.

Kuid investorid pettusid ettevõtte kasumiprognosis. Samuti teatas börsifirma, et suurendab kulutusi klientide võitmiseks. Selle tagajärjel aktsia hind langes, kukkudes allapoole 7 naela. See tähendab, et mõne kuu jooksul kaotas Wise turuväärtusest ligikaudu kolmandiku. Küll aga suutis ettevõtte juhtkond meelitada investoritelt natuke positiivsema reaktsiooni juulis avaldatud vahetulemusega, kui majandusaasta esimene kvartal jätkus kasvuga.

SUUREST TÕUSUST EI JÄÄNUD ALLES MIDAGI

Hind pennides

Kristo Käärman Londonis 2013. aastal, kus ettevõtte ka asutati ja kandis algul nime TransferWise. FOTO: ANDRAS KRALLA

ANDMELEKKESSE VÕISID SATTUDA WISE'I KLIENDID

Ameerika Ühendriikide pank Evolve Bank & Trust sattus andmelekke keskele, teatas Wise tänavu suvel.

Tegemist oli Wise'i koostööpartneriga aastatel 2020–2023, kuid Wise ei ole seni veel saanud kinnitada ega ümber lükata, kas USA panga kaudu lekkisid ka Wise'i klientide isiklikud andmed. Wise jäi sõnastuse “võisid lekkida” juurde veel juuni lõpu seisuga.

Wise ei ole kasutanud kindlat kõneviisi, kuna väidetavalt ei ole omakorda Evolve kinnitanud Wise'ile, millised andmed lekkisid. Küll on teada, et Wise jagas Evolve'ile oma USA klientide nimesid, aadresse, sünniaegu, kontaktinfot ja isikukode. Wise on teatanud, et nende enda menetlus on endiselt pooleli. “Me anname teada kõigile Wise'i klientidele, kes võivad meie meelest olla andmelekkega otse seotud,” teatas Wise.

KOLM EESTLASTE ETTEVÕTET VALITI 250 PARIMA FINTECH'I SEKKA

CNBC valis koos turu-uuringute firma Statistaga välja 250 parimat finantstehnoloogiat ettevõtet. Seejuures sai edetabelisse kolm eestlaste ettevõtet, nende seas Wise.

Keerulistele aegadele vaatamata said parimate sekka Eesti asutajatega Wise, Monese ja Bondora.

Paremusjärjestust selles edetabelis ei loodud, kuid tabeli koostamiseks analüüsis Statista põhjalikult läbi enam kui 2000 ettevõtte võtmenäitajad, mis koguti nende majandusaasta aruannetest, kodulehtedelt ja meediast.

Ettevõtted jagati kaheksasse tegevusvaldkonda. Maksevahendajate kategoorias märgiti ära Londoni peakontoriga Wise, mille asutasid 2011. aastal eestlased Kristo Käärman ja Taavet Hinrikus.

Neopanganduse kategoorias tunnustati Eesti juurtega Moneset, mis pakub rahaülekandeteenuseid ja muid digitaalseid panganduslahendusi. Ettevõtte peakontor on Londonis, kuid selle asutaja ja tegevjuht on eestlane Norris Koppel.

Alternatiivse rahastamise kategoorias märgiti ära Eesti laenuportaal Bondora, mis tegeleb laenude vahendamisega. Ettevõtte tegutseb Soomes, Eestis, Hispaanias ja Hollandis. **A**

EUROOPAS VALI MERETEE

Euroopas on üleminek maalt merele lihtne. MSC paindlikud teenused ja kogenud eksperdid tagavad lasti sujuva teekonna uksest ukseni. Otsusta meie juhtiva maismaa- ja merevõrgustiku kasuks ning tulemuseks on jätkusuutlik ja kuluefektiivne transport üle Euroopa.

[msc.com/shortsea](https://www.msc.com/shortsea)

MOVING THE WORLD, TOGETHER.

KUHU PANEKS MARKUS VILLIG RAHA EESTI MAJANDUS- MINISTRINA?

Ettevõtja Markus Villig rääkis kevadel tööandjate konverentsi arutelu-ringis, et kui ta istuks majandusministri toolil, siis võtaks ta õpetajate jaoks miljoneid laenu ja arendaks kaitsetööstust.

1. PANUSTAKS HARIDUSSE. “Eesti haridussektor on koht, kuhu erasektor väga palju ei panusta, sinna ma lihtsalt paneksin raha juurde. Praegu on Eestil see võimekus olemas, et võtta miljardeid laenu. Ja meil ei ole isegi nii palju vaja, piisab ka mõnekümnest miljonist eurost. Või kui vaadata tagasi viimasele streigile, siis veelgi vähemast. Konkreetselt õpetajate palgad oleksid minu jaoks kõige olulisemad – paneksin sinna viie aasta jooksul paarsada miljonit eurot kindlasti.”

2. PANUSTAKS RIIGI-KAITSESSE JA OMA KAITSETÖÖSTUSE ARENDAMISSE. “Siiani on Eesti riigi kaitse-eelarve keskendunud sellele, et maksta sõduritele palka, hoida infrastruktuuri üleväl ja osta väga palju tooteid välismaalt sisse.

Meil kahjuks ei ole siiani olnud raha selle jaoks, et arendada Eesti kohalikku kaitsetööstust. Eesti oma kaitsetööstuse arendamiseks eraldaksin majandusministrina igal aastal vähemalt 40 miljonit eurot.

Erasektor seda teha ei saa, sest erasektor väga palju rakette ei osta.”

3. PANUSTAKS TÖÖSTUSSEKTORI ELAVDAMISSE. “On oluline muuta seda, et meil oleks palju rohkem kõrge lisandväärtusega tooteid, et me ei oleks lihtne allhankemaa. Eestil peaks olema palju rohkem Skeletoni-laadseid ettevõtteid.”

Markus Villig, 30

1248,4 ▼

mullu 1256,5

Infotehnoloogia

2.

KASUM JA BÖRSIPÄEV LÄHENEVAD

Tehnoloogiafirma Bolt jätkab investeerimist ja kasvamist, suurendades ka asutaja Markus Villigu võimalusi taas võita Rikaste TOP.

KRISTJAN PRUUL
KEN ROHELAAN
ANNIKA KALD
aripaev@aripaev.ee

Villig on jõudnud Rikaste TOPi esikohale ühe korra, kui edestas 2022. aastal Wise'i asutajaid Kristo Käärmani ja Taavet Hinrikust. Kui vaadata nende meeste viimaste aastate vara väärtuse muutust, siis Käärmani ja Hinrikuse puhul on näitaja kõikunud märkimisväärselt rohkem, kuna olulisel kohal on börsi-investorite ootuste täitmine.

Villigu firma väärtuse hindamine on mõnevõrra tülikam ja suuremate ajahüpetega, kuna sõltub ettevõtte rahakaasamistest ja avalikkusele teadmata aktsiatehingutest. Aga Bolt liigub endiselt kursil, mis võiks teha ettevõtte kättesaadavaks palju rohkematele investoritele. Markus Villig ütles eelmisel aastal, et siht oli 2023. aastal saavutada kasumlikkus. See oleks ka hea eeldus liikuda edasi börsile. Bolti käive kasvas 2023. aastal 37%, 1,7 miljardile eurole. Puhaskahjum oli 92 miljonit eurot ehk 20 miljonit enam kui aasta varem. Bolt ei ole veel kasumis, aga kasumlikkus paranes märkimisväärselt.

Villigu sõnul investeeriti eelmisel aastal laienemisse ning kõigi teenuste turuosa kasvas. Bolti kaudu toitu müüvate restoranide arv kasvas veerandi võrra ning lisaks jõuti autorendiga Leetu ja Saksamaale.

Tänavu kuue kuu jooksul on Bolt käivitanud taksoteenuse Egiptuses ja Šveitsis ning laiendanud toidu kohaletoimetamise teenuseid kuues riigis, sealhulgas Portugalis ja Ukrainas, alustanud tõukerataste rendiga Aserbaidžaanis ning viinud Bolt Drive'i teenuse Poola ja Tšehhi.

Bolt sai tänavu maikuus pankadelt ka 220 miljoni euro suuruse krediidiilini. Villig märkis, et rahastamine annab ettevõttele täiendavat paindlikkust, kui töötatakse IPO-valmiduse saavutamise nimel. Krediidiilin tähendab, et ettevõtte on vajadusel võimalus laenata kokkulepitud mahu ulatuses raha, seda tagasi maksta ja uuesti laenata. Villigu sõnul on nad edasise käibe kasvu suhtes positiivselt meelestatud: ettevõtte tellitud uuringu järgi võib linnades jagatud sõiduvahendite osakaal koguliikluses 2030. aastaks kahekordistuda.

Bolt on varem välja öelnud, et börsile tahetakse minna 2025. aastal.

BOLT

Markus Villig asutas 2013. aastal. Pakub sõiduteenust, kergliiklusvahendite renti, autorenti ning valmistoidu ja toidukaupade kohaletoimetamise teenuseid peamiselt Euroopas, Lähis-Idas ja Aafrikas.

Müügitulu 2023. aastal 1,70 miljardit eurot, 2022. aastal 1,24 miljardit eurot, 2021. aastal 0,50 miljardit eurot.

Ärikahjum 2023. aastal 94 miljonit eurot, 2022. aastal 263 miljonit eurot, 2021. aastal 296 miljonit eurot.

Töötajate arv 2023. aastal 4104, 2022. aastal 4126, 2021. aastal 3003.

Suuremad eestlastest omanikud on Markus Villig, Oliver Leisalu ja Martin Villig.

Markus Villig (vasakul) NATO kiirendi DIANA üritusel Koplis. FOTO: ANDRAS KRALLA

MARKUS VILLIG SATTUS UKRAINAS VENE RAKETIRÜNNAKU LÄHEDALE

Tehnoloogiafirma Bolt asutaja ja juht Markus Villig reisis juulis töösajus Ukrainasse vahetult enne Vene raketirünnaku algust. Ettevõtja majutuskohast ei jäänud kaugele tabamuse saanud lastehaiglast.

Villigu sõnul asus tema majutuspaik Kiievis vaid 2 kilomeetri kaugusel lastehaiglast, kus hukkus kaks inimest. Venemaa ametlikult eitas, et ründas lastehaiglat, kuid Ukrainas julgeolekuteenistus avalikustas fotod, millelt oli ukrainlaste sõnul näha lastehaigla tabamuskohas olnud Vene raketi tükke.

Vene raketirünnakus suri üle Ukraina kokku pea 40 inimest, neist ligikaudu 30 sai surma Kiievis. Kiievi jaoks oli see pärast sõja algust üks ohvriterohkemaid päevi.

“Õnneks mina ja mu meeskond oleme terved, vaatamata sellele, et järgneva 48 tunni jooksul on oodata uusi raketilööke,” kirjutas Villig siis vahetult sotsiaalmeediaplatformil LinkedIn.

”

Bolt oli üks rahvusvahelistest ettevõtetest, kes invasiooni ajal ei peatanud oma äritegevust ja investeeris Ukrainasse.

Ukrainas asepeaminister Mihhailõ Fedorov

Villig kirjeldas, et Kiievis kahjustada saanud lastehaigla juurde jõudes nägi ta sadu inimesi rusude vahel töötamas, nende seas Bolti töötajad. Samal ajal olevat kuulda olnud õhusireene. Villig märkis, et Bolt annetas lastehaiglale 2,5 miljonit grivnat ehk ligikaudu 55 000 eurot.

Villig kohtus Ukrainas riigi asepeaministri Mihhailõ Fedoroviga, et arutada Bolti ja Eesti

võimalusi Ukraina edasiseks abistamiseks. Fedorov teatas, et arutas Bolti asutajaga muu seas koostöövõimalusi militaartehnoloogia vallas. Ukraina valitsuskabineti liige tänas Villigut visiidi ja toetuse eest.

“Bolt oli üks rahvusvahelistest ettevõtetest, kes invasiooni ajal ei peatanud oma äritegevust ja investeeris Ukrainasse,” märkis Fedorov. Samuti tõstis ta esile Bolti annetust Kiievi lastehaiglale.

“Loodan Ukrainat edaspidi aidata, nii Bolti kui ka Eesti poolelt,” lisas Villig. **A**

DESALA

SISUSTUS

Kuluta vähem!

*Oktoobri lõpuni
kööginööbel Desalast
20% soodsamalt.*

*Külasta kindlasti meie näidistesaali
aadressil Veerenni 40a, Tallinn.*

*Kohtumiseks palume aeg
eelnevalt kokku leppida:*

50 222 51
info@desala.ee

desala.ee

WISE'I EDU TOETAB

Wise'i kaasasutaja Taavet Hinrikus müüs taas enda kaasasutatud tehnoloogiafirma aktsiaid, et investeerida uutesse ettevõtmistesse.

KRISTJAN PRUUL
MARTIN JOHANNES TEDER
JANNO RIISPAPP
aripaev@aripaev.ee

Hinrikus on börsifirma Wise üks suuromanikke ning Notorouse kaudu on eesmärgiks võetud Wise'i aktsiate müümisega leida vahendeid teistesse varaklassidesse investeerimiseks. 2023. aastal müüdi Wise'i aktsiaid 63,5 miljoni eest. Kõige suurema kasumi teenis Notorious ikkagi osalusest Wise'is, sest selle aktsia hind tõusis aastaga 58 protsenti. Selle tulemusel kasvas Hinrikuse Wise'i aktsiaportfell hoopis 395 miljonilt eurolt 538 miljonile, mis oli ka suurima mõjuga kasumi suurendamisel.

Lisaks Wise'ile avaldas suurimat positiivset mõju aruandeaasta tulemustele krüptoportfelli väärtuse kasv, mis teenis ümberhindluse kasumina 22,4 miljonit eurot. Notoriouses on krüptovarasid kokku 42 miljoni euro eest.

Kokku moodustavad Notorouse finantsinvesteeringutest kaks kolmandikku börsidel noteeritud aktsiad, kuld ja krüptovarad ning ühe kolmandiku pikaajalised finantsinvesteeringud.

Eelmisel aastal tegi ettevõtte 231 miljoni euro eest investeerimisotsuseid. Pea pool oli sellest riskikapitali investeeringud ja teine pool alternatiivsed investeeringud erakrediidi ja absoluutse tootlusega investeeringute turgudel.

Notorious on sõlminud ka lepingu Põhja-Tallinnas kinisvaraarenduse Krulli Kvartal ostuks, kuid selle aktsiate üleminek sõltub lepingus kokkulepitud tingimuste saabumisest, see tähendab detailplaneeringu kehtestamisest.

Iga-aastasest kasumist eraldab ettevõtte umbes 3 miljonit eurot sotsiaalseteks investeeringuteks ja toetusteks. Eelmise aastal jätkas Notorious OÜ Taavet+Sten Tulevikufondi MTÜ finantseerimist. Lähiaastatel kavatsetakse nn mõjuinvesteeringutega keskenduda muudatustele hariduses ja noorte vaimse tervise vallas, edendada ettevõtlikkust ja toetada vabaduste kaitsmist.

TAAVET HINRIKUS

Asutas Wise'i koos Kristo Käärmanniga 2011. aastal.

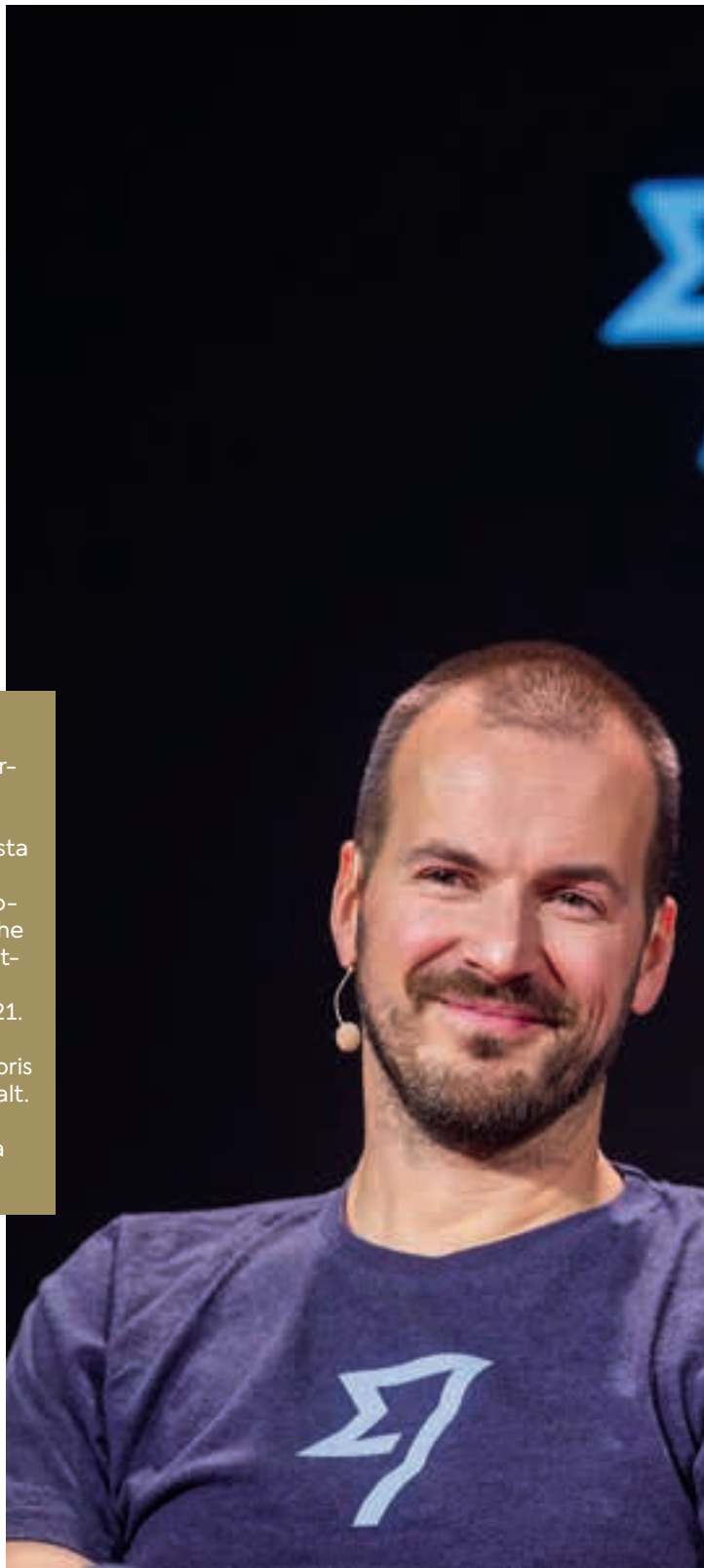
Pälvis 2013. aastal koos Kristo Käärmanniga Äripäeva aasta ettevõtja tiitli.

Sai 2014. aastal president Toomas Hendrik Ilveselt Valgetähe V klassi teenetemärgi ettevõtluse edendamise eest.

Wise läks Londoni börsile 2021. aasta juulis.

Taandus 2021. aasta detsembris Wise'i nõukogu esimehe kohalt.

Pälvis 2021. aastal taas koos Kristo Käärmanniga Äripäeva aasta ettevõtja tiitli.

IDUDE VÄETAJAT

FOTO: RAUL MEE

NOTORIOUS

Investeeringisettevõtte, mille strateegia keskmes on pikaajalised investeeringud, mis keskenduvad eelkõige alternatiivsetele varaklassidele, nagu absoluutse tootlusega, erakrediidi, erakapitali ja riskikapitali investeeringud.

Notorious kuulub investeerimispartnerluse Taavet+Sten koosseisu, kuhu muu hulgas kuuluvad veel riskikapitalifond Plural Platform, Kala House OÜ, Noble Woods OÜ ja Taavet+Sten Tulevikufond MTÜ.

Notoriouse omanikud: Taavet Hinrikus (94,95%), Sten Tamkivi (1,52%), Seikatsu OÜ (Sten Tamkivi, 1,52%), Martin Tälli (1,01%), Kristina Siimar (0,51%), Galford Capital OÜ (Kristina Siimar, 0,51%).

Kui Wise'i kaasasutaja Kristo Käärman hoiab oma Wise'i aktsiate positsiooni, siis Taavet Hinrikus on seda järjest vähendanud. Investeeringufirma Notorious kaudu osalust omav Hinrikus müüs näiteks eelmisel aastal kokku 8,8 miljonit Wise A-klassi aktsiat väärtuses 63,5 miljonit eurot. Praegu on Notoriousel alles üle 53 miljoni A-klassi aktsia, olles Wise'i suuruselt kolmas osanik. Notoriouse osalus Wise'is on praegu ligi 5 protsenti.

3.

Taavet Hinrikus, 43

1138,4 ▼

mullu 1324,4

**Finants,
infotehnoloogia**

Taavet Hinrikus (istub) on oma äritarkusi käinud jagamas ka “Äriplaani” konverentsil. Pildil koos Sten Saare, Rain Rannu ja Tanel Suurhansu ning Äripäeva ajakirjanike Marili Niidumaa ja Kristel Härmaga. FOTO: RAUL MEE

HINRIKUS RAHASTAB KAASMAALASE PAKIROBOTIFIRMAT

Tänavu talvel kaasas Skype'i taustaga Ahti Heinla pakirobotifirma Starship Technologies uues rahastusvoorus 90 miljonit dollarit, millest oluline osa tuli ka Taavet Hinrikuse rahaga Pluraliilt.

Starshipi rahastusvooru vedasid Taavet Hinrikuse ja Sten Tamkivi investeerimisplatvorm Plural ning Suurbritannia riskikapitalifond Iconical. Raha on mõeldud firma äri kiirendamiseks USAs, Ühendkuningriigis ja mujal Euroopas. Starship on 2014. aastast kaasanud kokku 240 miljonit dollarit.

Starshipi asutaja ja juht Ahti Heinla sõnul valmistub ettevõtte tegema investeringuid tehisintellekti ning juhtmevabasse laadimisse, et robotid oleksid tänavatel kauem. Kokkuvõttes kavatses Starship lansseerida oma teenust rohkematele turgudele.

Hinrikus ütles pressiteates, et Starship on ehitanud maailma kõige arenenuma autonoomse logistika tehnoloogia. Tema sõnul on firma viimase kümnendi raske töö ja viimase rahakaasamise tõttu kiire kasvu jaoks hästi positsioneeritud.

HINRIKUSE JA TAMKIVI INVESTEERIMISFOND KAASAS 400 MILJONIT

Tallinnas ja Londonis tegutsev investeerimisplatvorm Plural kaasas aasta alguses uude varajase faasi riskikapitalifondi 400 miljonit eurot.

Poolteist aastat tagasi kaasati debüütfondi 260 miljonit eurot.

Sten Tamkivi, Taavet Hinrikuse, Ian Hogarthi ja Khaled Heliou asutatud Plural on aktiivselt ettevõtete arendamisse panustav investeerimisplatvorm, millega mullu märtsis liitus viies pikaajalise kogemusega ettevõtja, HelixNano (mRNA platvorm) asutaja Carina Namih.

Plural on tegevuse algusest saati investeerinud iduettevõtetesse Taanis, Eestis, Saksamaal, Hollandis, Ühendkuningriigis ja USAs. Suurimad sektorid vastavalt investeringutele on tehisintellekt, kõrgtehnoloogia ning kliima ja energia. **A**

TAMREX

SoftShell

IGA ILMAGA!

FLEXI
WORK

ALLROUND
WORK

SNICKERS Workwear AllroundWork, kapuutsiga SoftShell

Tuulekindel, vetthülgav ja hingav Softshell sobib meie kliimas aasta ringi kanda. Kevadel või jahedamal suveõhtul kannab seda särki peal ning külmemal ajal pane soe kampsun vahele. Selle Softshell'i läbimõeldud ja nutikad 3D-lõiked tagavad väga hea istuvuse. Softshell järgib keha loomulikku kuju ja jätab maksimaalse liikumisvabaduse. Pehme ent vastupidav pealiskangas on hõõrdumiskindel ja pakub kaitset pikaks ajaks ka keerulisematesse tingimustesse

1229/0404
1229/5804
1229/9504

168€

SNICKERS Workwear AllroundWork tuulekindel SoftShell

1205/0404

99€

SNICKERS Workwear AllroundWork naiste SoftShell

1207/0404

154€

SNICKERS Workwear AllroundWork SoftShell

1200/0404

155€

SNICKERS Workwear Hi-Vis AllroundWork SoftShell, klass 3

1230/6658

177€

SNICKERS Workwear FlexiWork kapuutsiga neon SoftShell 2.0

8025/0467

187€

SNICKERS Workwear FlexiWork Gore® Windstopper® jakk

1982/0404

251€

SNICKERS Workwear FlexiWork tuulekindel tepitud jope

1950/0400

271€

Hinnad sisaldavad kaibemaksu ja kehtivad, kuni kaup on jätkub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 139c, Katusepapi 35 • TARTU Teemandi 2, Ringtee 37a • PÄRNU Riia mnt 169a • RAKVERE Laada 22 • JÕHVI Tartu mnt 30 • VÕRU Piiri 2 • VIJANDI Tallinna 86
VALGA Vabaduse 39 • NARVA Ak. Maslovi 1 • HAAPSALU Ehitajate tee 2a • PAIDE Pikk 2 • JÕGEVA Tallinna mnt 7 • TÜRİ Rakvere tee 23 • RAPLA Tallinna mnt 2a • KEILA Keki tee 1 • KURESSAARE Tallinna 80a

TÖÖOHUTUS ON OLULINE

TUNNE JA MÄRKA KÕIKI OHUTUSMÄRKE

24h on-line tellimused

KOHVER.COM

suur valik ▶ esita tellimus ▶ kiire transport

RAJAB UU

2021. aastal pelletiäri müügist saadud raha kasutab Raul Kirjanen uute ettevõtmiste loomiseks, kuid osa uutest tegemistest on liikumas ka Eestist välja.

KRISTJAN KURG
STIINE REINTAM
aripaev@aripaev.ee

Kevadel teatas Kirjanen, et plaanib rajada Fibenoli puidukeemiatehase Lätti. Investeeringu suurus ulatub ligi 700 miljoni euroni.

Kirjanen oli juba varem viidanud, et ilmselt nad Eestisse teha ei raju. "Praeguses ettevõtluskeskkonnas tehas pigem Eestisse ei tule! Vaatame lähiriikide poole, Läti on kindlasti üks potentsiaalseid riike," ütles Kirjanen juba 2022. aasta novembris.

Kirjanen, kes pärast Graanul Investi tehingut rajas biotööstusettevõtte Fibenol, selgitas, et Lätis on tööstusinvesteeringu tegemiseks olemas pikaajaline selge ja stabiilne metsanduspoliitika ja roheinvesteeringuid toetav poliitiline nägemus. Seepärast tegi Fibenol 700 miljoni maksva tehase rajamiseks koostööleppe just Lätiga.

Fibenol alustas Imavere katsetehase projektiga 2018. aastal, kuhu on praeguseks investeeritud ligi 70 miljonit eurot. Edaspidiseks on Kirjanenil Fibenoliga suured plaanid.

"Fibenol ei ole ühe tehase projekt. Täna teeme alles esimesi samme, aga usume, et tulevikus on kogu Baltikumil potentsiaali vedada eest biomajanduse arengut," ütles Kirjanen märtsis. Ekspertide ja turuosaliste jutust jäi mulje, et lätlased meelitasid Fibenoli enda õuele kerge vaevaga.

Sellel ajal veel majandus- ja infotehnoloogiainistрина töötanud Tiit Riisalo tunnistas, et selline samm illustreerib, et senise majanduspoliitikaga on osa tööst jäänud tegemata.

"Fibenoli otsus, kuigi mitte veel lõplik, viia tootmine Lätti on hoiatusmärk, et Eesti majanduspoliitikas on vaja kursimuutust. See pole ju sugugi esimene suur

AASTA TÖÖSTURI KONKURSS

2023. aastal toimus aasta töösturi konkurss kuudenta korda. Konkursile laekus kokku kümme kandidaati, kelle hulgas oli ka Fibenoli omanik Raul Kirjanen.

Kolme finalisti hulka hääletas žürii Kirjaneni, Skeleton Technologies kaasasutaja ja juhi Taavi Madiberki ja NPM Silmeti tegevjuhi Raivo Vasnu. Lugejate ja žürii häälte liitmise tulemusel osutus võitjaks Taavi Madiberk.

ED TEHASED

FOTO: LIIS TREIMANN

SALAJASED LEPINGUD RIIGIGA

Viimase kümne aasta jooksul on kümmekond puidutööstusettevõtet investeerinud miljoneid uutesse tehasesse, luues riigi eri piirkondades Harjumaalt Võrumaani sadu töökohti. Kuid ainult Graanul Investi on saanud riigilt eriti head tingimused, mis on andnud investeeringutele kindlust. Riigimetsa Majandamise Keskus varustas Graanul Investi tehaseid soodustingimustel seitse aastat (2014.–2020. aastal).

Raul Kirjanen rajas Graanul Investi koos Anders Andersoni ja Andres Rätsepaga. 2021. aastal müüsid Kirjanen, Anderson ja Rätsepp suurema tüki firmast New Yorgi börsil noteeritud rahvusvahelisele varahaldusettevõttele Apollo Global Management. 2022. aastal taandus Kirjanen Graanul Investi juhatusest.

Äripäev kirjutas juunis artiklis "Rahamasin kohtus pelletikuningaga. Äripäev avaldab salalepingute detailid" lähemalt, milliseid eritingimusi täpsemalt on riik pelletihiiglasel andnud. Kokkulepete olemasolu tuli ilmsiks riigikontrolli auditi tulemusena.

4.
Raul Kirjanen, 48
637,1 ●
mullu 637,1
Tootmine

investeering, mis võib Eestisse jääda tegemata. Neid näiteid on ka varasematest aastatest," sõnas ta.

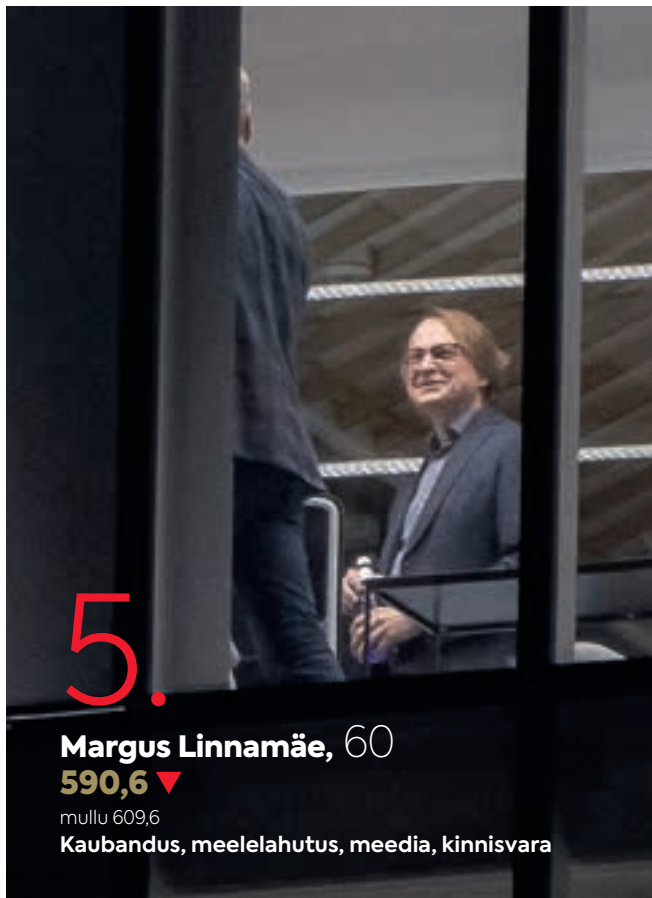
Mais teatas aga Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK), et paberipuidu läbirääkimisteks on sooviavalduse esitanud viis ettevõtet, kelle seas on Fibenol. Ettevõtte tehaste planeerimise juht Merili Palu rääkis, et Fibenoli Läti tehase plaanid ei ole muutunud ning RMK läbirääkimistel osalemine aitab ettevõtte järgmise tehase asukohta valida.

Fibenol osaleb müügipakkumisel ka seetõttu, et aru saada, milline on tulevikus Eesti puidu kättesaadavus. Selle järgi saab paika panna ka tulevikuplaani ja pikema perspektiivi, sõnas ta.

Plaani kohaselt peaks Fibenoli esimene tehas valmima 2029. või 2030. aastal. Järgmisi tehaseid plaanitakse käima lükata paralleelselt ning need võiksid valmida esimest tehasest kaks aastat hiljem. **A**

KASVUMAIAS ÄRIMEES LAIENDAB IMPEERIUMI

FOTO: ANDRES PUTTING / EKSPRESS MEEDIA / SCANPIX

5. Margus Linnamäe, 60

590,6 ▼

mullu 609,6

Kaubandus, meelelahutus, meedia, kinnisvara

Mitmekülgse ettevõtete portfelliga ettevõtja Margus Linnamäe on Eesti ravimituru üks suuremaid tegijaid.

Kui otsida ülevaadet Linnamäe äridest, siis kontsentreeritumalt saab seda teha tema suurosalusega MM Grupi pealt. Kuna MM Grupi majandusaasta saab läbi aprilli lõpus, siis reeglina esitab ka Linnamäe firma oma aruande tavapärasest hiljem, mitte juuni lõpuks. Näiteks 2022.-2023. aasta ülevaate edastas Linnamäe mullu oktoobri lõpus.

Margus Linnamäe tõi sellest perioodist esile neli sündmust. Esiteks laiendas ta investeringuid maadeostuga, ostes nii metsa- kui ka põllumaad. Teiseks laienes kontsern Leedu apteegiturul. Kolmanda olulise sündmusena tõstis Linnamäe esile laiendamise Eesti ja Läti tootlustuses. Neljandaks märkis suurettevõtja ära meelelahutusvaldkonna reorganiseerimise ehk Kaunase kino üle kontrolli omandamise ja Forum Cinemas Latvia müümise.

Äripäev kirjutas tänavu mais ühe artikli ravimiturust. Artikli järgi kasutavad hulgifirmad ravimihindadega manipuleerimiseks salajasi boonuseid, mida nimetatakse

kickback'ideks. Olemuselt on see hästi lihtne: tootja müüb hulgimüüjale kindla hinnaga ravimid, aga hiljem maksab tootja osa saadud rahast tagasi – ise teenib vähem, hulgi- müüja aga rohkem, kui alguses välja näidati. Ravimite hulgi- müüjad teenivad selliste salakokkulepetega igal aastal kümneid miljoneid eurosid.

Äripäev tõi artiklis välja muu hulgas selle, et Eestis on aastakümnete jooksul lastud kinnistuda olukorral, kus umbes 80 protsenti ravimite hulgimüügiturust kontrollib kaks suurt tegijat – mõjuka meedia- ja ravimiärimehe Margus Linnamäe Magnum, kellelt tellivad enamiku kaubast Apotheka ja Südameapteek, ning Euroopa suurimale hulgi- müüjale Phoenix kuuluv Tamro, kellega on seotud Benu apteek. Kolmanda hulgimüüja, Leedu omanikega Baltfarma turuosa suurus on 5,7 protsenti ning nendega on seotud Euroapteegi kett.

Ligikaudu kuu aega hiljem esitas Magnum Medical nii Äripäeva kui ka artiklite autorite vastu hagiavalduse koh- tusse. Linnamäe ravimifirma süüdistab, et artikkel põhineb anonüümsetel allikatel ja esitas valeväiteid, mis ei aita aruteludele kaasa, vaid sunnib ravimituru osalised – hulgi- müüjad, tootjad, lisaks ka riigi – minema tarbetus- se konflikti ja kalduma üksteise asjatusse süüdistamisse.

Küberpätid varastasid Linnamäe ettevõttest andmeid

Tänavu aprillis sai avalikkus teada, et jaanuaris pandi toi- me ulatuslik küberrünnak Margus Linnamäele kuuluva Allium UPI OÜ andmebaasi vastu. See firma pakub Apotheka apteekidele ja teistele koostööpartneritele ühtset lo- jaalsusprogrammi. Rünnaku käigus võis ründajate kätte sattuda klientide andmeid.

Ettevõtte teatel puudutasid need andmed kliente, kes olid programmiga liitunud enne veebruari lõppu aastal 2020.

Eskekriminaalpolitsei on menetluse käigus tuvasta- nud, et Alliumi andmebaasist laeti ebaseaduslikult alla li- gi 700 000 Apotheka, Apotheka Beauty ja PetCity kliendi- kaardi omaniku isikukoodi, üle 400 000 e-posti aadressi, ligi 60 000 koduaadressi ja umbes 30 000 telefoninumbrit.

Samuti on võimalik tuvastada ostetud käsimüügiravi- meid ja muidu apteegikaupu aastatel 2014–2020.

Käesolevast aastast on üks tuntumaid Linnamäe teh- inguid Apple'i äri iDeal müük Itaalia ettevõttele C&C. iDeal tegeleb Apple'i toodete edasimüügiga Eestis, Lätis ja Soomes.

iDeal on tegutsenud 30 aastat ning ettevõttel on 17 kauplust. Varem oli firma nimi IM Arvutid ning selle oma- nik oli Ismo Kalevi Uosukainen. Linnamäe ostis firma ära 2019. aastal.

MM Grupi juhatuse liige Kristel Volver ütles Postimehe- le, et nende strateegia viimasel aastal ja ka lähitulevikus on keskenduda enda põhiäridele ning järk-järgult väljuda eraldiseisvatest finantsinvesteeringutest. **A**

Seda on näha, kui tunned end tööl hästi

Töölaud SOLID

On sul vaja stabiilset töölauda, kus kõik vajalik on mugavalt käeulatuses? Või on puudu laokäru ja tõsteseade, mis hõlbustaks kauba käitlemist? Äkki hoopis nutikas laoriulisüsteem, millega optimeerida hoiustamismahtu? Mis iganes sinu tööpäeva lihtsustaks - muudaks seda mugavamaks, turvalisemaks ja tõhusamaks - meiega leiad lahenduse. Saavuta HAPPINESS AT WORK.

Leia endale sobiv lahendus tööstusesse, kooli või kontorisse ajtooted.ee e-poest

Happiness at work™

BOLTI EDULOO ARHITEKT PÜSIB VARJUS

Bolti eestvedajate Markus ja Martin Villigu kõrval tuuakse tihtipeale välja kolmanda asutajana Oliver Leisalu, kuid tema nime teavad vähesed.

Leisalu ei ole avalikkuses tuntud, sest Bolti kõneisikuna ta ei tegutse ning IT-sektori nimel laiemalt kaasa ei aruta.

Oliver Leisalu sattus Bolti üheks omanikuks Markus Villigu tõttu, kes vajas kunagi rakenduse ehitamiseks Leisalut, aga palgaraha maksmise asemel tasus arendajale ettevõtte osalusega.

Meenutusena saab ka välja tuua Oliver Leisalu LinkedIni lehelt Martin Villigu kunagise soovituskirja, milles vanem Villig nimetab Leisalu haruldaseks tarkvaraarendajaks, kes mõistab äristrateegiat ja kasvuvajadusi. "Ta suudab ehitada uusi asju hämmastavalt kiiresti ja usaldusväärselt," märkis Martin Villig.

Leisalule kuulub Eestis valdusfirma Grest Technologies, mille Läti tütarfirma kaudu ta seni hoidis oma Bolti aktsiaid. Sealt tõi ta oma Bolti osaluse emafirmasse, 2023. aastal aga likvideeris Läti tütarfirma. Leisalu on oma Eesti valdufirmasse tekitanud üle 473 miljoni eurose jaotamata kasumi, millest eelmisel aastal maksis endale dividendiks üle 300 000 euro. Käesolevaks aastaks on dividendiettepanek aga 3 miljonit eurot.

Lisaks Boltiga seonduvale jagab Leisalu oma aega ka kinnisvarale. Inditel Meedia, mis algelt oli mõeldud programmeerimisteenuse pakkumiseks, on nüüd koht üürikinnisvara haldamiseks. 2022. aastal Leisalu jätkas kinnisvarainvesteeringute suurendamist, liikudes üle 7 miljoni euro piiri. Renditulu kasvas aastaga 245 000 eurolt 408 000 eurole. **A**

6.

Oliver Leisalu,

37

590,5 ▼

mullu 597,9

Infotehnoloogia

Üks Bolti eduloole aluse panijaid Oliver Leisalu (keskel) koos ettevõtte asutajate Markus ja Martin Villiguga.

FOTO: BLOG.BOLT.EU

7.

Anders Anderson,

48

495,5 ●

mullu 495,5

Tootmine

EI KIIRUSTA SUURT RAHA KULUTAMA

Graanul Investi suurosaluse müügiga märkimisväärse raha teeninud Anders Anderson jätkab investeerimisega läbi valdusfirma Neoinvesteeringud.

Anders Anderson oli Graanul Investi suuruselt teine omanik enne 2021. aasta tehingut, kui USA fond Apollo Global Management ostis Eesti meestelt Graanul Investis 80protsendise osa.

Andersoni ettevõttel Neoinvesteeringud oli 2021. aasta lõpuga kontol raha 276,6 miljonit eurot. Kahe aasta jooksul leidis Anderson aga rahale küllaga tööd, tehes 2023. aasta lõpuks finantsinvesteeringuid pea 78 miljoni euro eest ja kinnisvarainvesteeringuid ligi 115 miljoni jagu.

Tänavu jäi Anderson silma kahe tehinguga. Üks neist oli Tallinna lähedal Tānassilmas asuva logistikapargi müümine tagasi East Capitalile. Anderson hindas 2022. aastal logistikapargi hinnaks 35 miljonit eurot, aga sai selle müüdud 42 miljoniga.

Teine ja samas ka silmapaistvam tehing tuli aga Ülemistelt. Nimelt teatas Mainor Ülemiste 12. veebruaril, et plaanib osta ära ameeriklastele kuuluvalt Soome investeerimisfirmalt Technopolis osaluse Ülemiste linnakus. Pärnits ütles siis, et võtab kampa uued partnerid, kes toovad linnaku arendamiseks raha juurde. “Nad on suhteliselt laia haardega äriinimesed,” ütles ta.

Umbes kuu aega hiljem selgus, et Ülemiste linnaku väljaostu finantseerijad on Andersoni ning MM Grupi ja Apollo grupi osaniku Ivar Vendelini ühine valdusettevõte. Valdusfirmas omab suurosalust Anderson. **A**

KASUTAB OMA RAHA TEHISINTELLEKTI ARE

“Köögis istuda ja inimestega rääkida” – just nii sõnastab Jaan Tallinn oma investeringute eesmärgi. Eesti üks rikkaimaid mehi on tõsiselt mures neurovõrkude ohtude pärast. Paradoksaalsel kombel just seetõttu panustab ta raha AI-ettevõtetesse.

POLINA VOLKOVA
polina.volkova@aripaev.ee

Vestlesime Jaan Tallinnaga kevadel pärast Eesti majanduskasvule pühendatud paneeldiskussiooni, kus ta üritas rääkida AI ohtudest, teised osalejad aga sellest, kuidas Eesti saaks sellest tehnoloogiast kasu lõigata.

Arutelu ajal hoidis Tallinn käes pehmet manguasja – koletist, mis tema sõnul kehastab seda, kuidas tehisintellekti tänapäeval “kasvatatakse”: neurovõrkudele söödetakse tohutu hulka andmeid, varustatakse see energiaga ning jäetakse mõneks ajaks podisema. Tulemuseks on see, mida Tallinn nimetas “digitaalseks tulnukaks” ja mille kohta AI-firmad ise ei ka tea, kuidas see sisemiselt funktsioneerib.

Jaan, te võtsite endale missiooniks hoiatada inimesi selle eest, mis saab AI puhul valesi minna. Rääkisite intervjuudes, et teadvustasite ohtu juba aastal 2009. Kuid AI-ettevõttes Deep Mind investeerisite hiljem, 2011. aastal (mõne aasta pärast ostis Deep Mindi Google ning ehitas selle peale oma praegused AI-tooted – toim). Te nägite AI-tehnoloogias ohtu, aga ise investeerisite sinna. Miks nii?

Ma olen alati üritanud ikka tehisintellekti niimoodi investeerida, et ma seda investeerimisega ei kiirendaks. Tihtilugu arvavad inimesed ekslikult, et kui mina ei investeerin, siis tehisintellekt jääb seisma. On oluline vaadata, milline maailm välja näeb, kui ma investeerin, ja milline näeb välja siis, kui ma ei investeerin. Tavaliselt on olukord selline, et minu raha asemel tuleb see investering inimestelt, kellel on suhteliselt suva sellest, mis maailmas juhtub.

Ekh siis enda “hea” rahaga üritate asendada “kurja” raha, mis võib selle asemel tulla?

Ma kirjeldan seda nii, et ma katsun investee-

rida nii palju, et mul oleks õigus nendes seltskondades, nende AI-ehitajatega köögis istuda ja inimestega rääkida.

Kas ka praegu on teil investeringud olulistes AI-firmadesse, kus te võite sõna sekka öelda?

Praegu on kõige prominentsem investering Anthropic, mida loetakse tugevuselt teiseks AI-ettevõtteks maailmas. Anthropic on sarnane ettevõtte nagu OpenAI. Nende tehisintellekti nimi on Claude. See on mõnes mõttes ChatGPT konkurent, aga Anthropic on alati üritanud olla rohkem kulisside taga ja pigem teeb *business-to-business*-äriarendust, mitte laiatarbekaupa.

Põhiline fookus on mul praegu ikkagi regulatsioonidel. Kuidas hoogu maha võtta selliste *shoggoth*-ite ehitamistest (näitab enda kätes olevale mängukoletisele) ja ehitada midagi, mis on inimestele ennustatavam.

Kuidas teile tundub, kas leiate poliitikakujundajate seas mõistmist, kui räägite nendega?

Jah ja ei. Poliitikakujundajaid on palju, neil on ka oma mured. Elkkõige see, et ta valituks saaks. Ka rahamured ja nii edasi. Ja nende tehniline võimekus on ka seinast seina lihtsalt. Tragöödia on see, et demokraatlikes maades on tihtilugu tehnilisi inimesi vähem valitsuses. Rohkem selliseid rahamehi, mistõttu on raskem nendel teemadel tehnilist juttu rääkida.

SIHIB 18MILJARDIST VÄÄRTUST

Anthropic AI asutasid 2021. aastal endised GPT-3 insenerid. Ettevõtte missioon on luua tehisaru mudeleid, mis oleksid “kasulikud, kahjutud ja ausad”. Crunchbase kirjutas eelmise aasta lõpus, et ettevõtte peab läbirääkimisi värske kapitali kaasamiseks ning selle tehingu tulemusena kasvab firma väärtus üle 18 miljardi dollari. Väljaande andmetel on Anthropic juba kogunud 7,6 miljardit dollarit investoritelt, sealhulgas Google’ilt ja Amazonilt. Jaan Tallinn investeeris sinna 2022. aastal, vahendas Vox.

JA MÕJU NGU PIDURDAMISEKS

FOTOD: TANEL MEOS

8.

Jaan Tallinn, 52

473,6 ▲

mullu 444,6

Finants, tehnoloogia

Kui mina oleksin ELi digivolinik ja teie tuleksite minu juurde, siis kuidas te seletaksite mulle, mis on need põhilised asjad, mida on vaja teha, et AI arengut kontrollida?

Hetkel on kuus asja. Andmekeskused on vaja ära sertifitseerida, et ei toimuks selline Metsik Lääs, et igaüks ehitab midagi, mida ta tahab. Suurte tehisintellektide kasvatamise projektid peaksid olema ette registreeritud ja küberturvatud.

Siis peaks olema võimalus AI-le panna kiirusepiiranguid, kuna potentsiaalselt võib AI olla miljoneid kordi kii-

rem kui inimene. Siis peaksid olema seadused, mis paneksid vastutuse mitte ainult kasutajatele, vaid ka AI ehitajatele. Õnneks Euroopa Liidu tehisintellektiaktiga see tuleb.

Kui sul on tehisintellekti toodetud film, video, heli, siis peab selle juures olema märged, et see on AI tehtud, et inimesi ei saaks eksitada. Eksitamine toimub seeläbi, et sa esitad inimese pähe tehisintellekti, tulnukaid tegelikult. See peab olema ebaseaduslik.

Praegu otsustavad AI tuleviku umbes kuus inimest maailmas. Seda on selgelt liiga vähe ja nad pole selgelt rep- ▶

resentatiivsed. Kuna AI tulevik mõjutab kõiki, siis on va- ja mõelda, kuidas otsustusõigus esinduslikumaks teha.

Ja viimane on ülemaailmsed võimalused AI välja lülitada. Praegu sellist asja ei ole. Tavaline vastus [Aiga seonduvale murele] on: mispärast ma peaks muretsema, alati saab kaabli seinast tõmmata. Ei ole niimoodi. Kui sa lähemalt vaatad, mis tegelikult toimub, siis andmekeskused, kus AI-d ehitatakse, tehakse võimalikult turvalisteks elektrikatkestuste vastu. 2021. aastal põles Strasbourgis üks andmekeskus maha, kuna ei olnud üldse võimalust elektrit välja lülitada.

Rääkides inimestest, kes kõike otsustavad selles maailmas – OpenAI juht Sam Altman teatas hiljuti, et soovib kaasata 7 triljonit dollarit, et püstitada hiigelsuur veelgi võimekamate AI-kiipide tootmine. Mida te sellest arvate?

Ma arvan, et see on väga halb mõte. Sam Altman on ise öelnud, et üks argument AI arendamist mitte pidurdada on see, et mitte tekitada sellist vaakumit, kuskohas piduri lahtilaskmisel asi väga kiiresti areneks. See vaakum on põhiliselt määratletud sellega, kui suur on vahe riistvara ja tarkvara võimekuse vahel. See argument on tegelikult tühi olukorras, kus Sam teiselt poolt üritab riistvara kiirendada.

Ühelt poolt ütleb ta, et meil on vaja tarkvara kiirendada, et vaakumit ei tekiks, teiselt poolt üritab seda vaakumit tekitada. See on väga kahepalgeline.

Küsin lihtinimese perspektiivist. Igapäevaselt kasutame tehisintellektil põhinevaid tehnoloogiaid, kas või sotsiaalvõrgustikke, kus algoritmid on AI peal. Mina ju tegelikult ei tea, kuidas need tehnoloogiad võivad mind ära kasutada. Mida te soovitate mul silmas pidada, millistest ohtudest pean ma teadlik olema?

Ma arvan, et hetkel areneb see valdkond nii kiiresti, et on väga raske anda universaalseid retsepte. Tavalised inimesed demokraatiates saavad eelkõige seeläbi kaasa aidata, et nõuda poliitikutelt enda harimist sel teemal ja kiirendada regulatsioone.

Minu kolleegid Inglismaalt on öelnud, et kui sa tahad seal võileivapoe avada, siis on tohutu hulk regulatsioone, mida sa pead järgima, et see tegevus ohutu oleks. Kuid kui sa oled selliste digitaalsete tulnukate ehitaja, siis sisuliselt ei ole mingit regulatsiooni – sa võid lasta neid lah- ti nii, nagu tahad.

Intervjuudes üritatakse teie käest uurida ohustsenaariume, kuid tundub, et te väldite vastamist, kuna need stsenaariumid võivad olla mis iganes. Ükskord ütlesite, et need olendid võivad olla nii palju meist kiiremad, et oleme nende jaoks nagu kivid ning neil on meist ükskõik. Siiski, et see teadmine paremini kohale jõuaks, võib-olla on vaja sõnastada konkreetsemad stsenaariumid?

Kui asjad täiesti käest ära lähevad, siis meile suure tõenäosusega paistab asi välja niimoodi, et keskkond muutub elamiskõlbmatuks – täpselt samamoodi, nagu meie oleme

MAAILMA ESIMENE TERVIKLIK AI-SEADUS

ELI tehisintellektimäärus peab tagama AI-süsteemide ohutuse. See on juba välja töötatud ning võeti vastu selle aasta alguses. Määrusel on kaks probleemi, sõnas majandusministeeriumi kantsleri nõunik Luukas Ilves: see tähendab äridele suuremat bürokraatiat ning see jõustub alles 2025. aastal – selle aja jooksul aga areneb AI kontrollimatult.

teisi liike välja suretanud seeläbi, et oleme puud maha võtnud ja põllu asemele teinud. Juhul kui AI suudab omada keskkonna üle suuremat kontrolli kui inimesed, siis tõenäoliselt see keskkond ei jää selliseks, kus bioloogilised olendid elu jätkata suudavad.

Aga te saate aru, et see kõlab väga ulmelise stsenaariumina enamiku jaoks?

Elame aastal 2024, kus on olemas arvuti, millega on võimalik rääkida. Ka see ei oleks kõlanud väga mõistlikuna viis aastat tagasi.

Kas ma saan õigesti aru, et te olete enda investeerimisotsused delegeerinud?

Metaplanet.com on see ettevõtte, kes tegeleb [investeermisega], seal on eraldi tiim selle jaoks. (Tallinn annab siiski investeerimisotsustele enda lõpliku heakskiidu – toim) Seal on AI-investeeringud ka – katsun teha nii, et ma ei kiirendaks AI arengut *versus* see olukord, mis juhtuks ilma minu investeeringuteta.

Mis võiks olla järgmine suur asi, mille peale vaadata?

Kui õnnestuks AI kuidagi seisma panna (naerab), siis sellisel juhul on väga huvitavad tehnoloogiad mitmesugused biotehnoloogiad (kuigi hetkel nad on Aiga suhteliselt segamini) ning plokiahelad. Tehnoloogiaid on kõvasti, millega saab tegeleda! Olen tehnoloogiaentusiast, aga mulle ei meeldi tehnoloogiad, mis on võimelised inimese käest kontrolli ära võtma ja ise oma tehnoloogia arendama – milleks on kahjuks AI. **A**

AEG MAITSTA,
AEG HINNATA!

✓ LAKTOOSIVABA ✓ KALTSIUMIALLIKAS
✓ SOBIB TAIMETOITLASTELE

ESIKÜMME

PAKUB IDEID, KUIDAS EESTI EDUKAMAKS

9.

Martin Villig, 45

409,2 ▼

mullu 415,9

Infotehnoloogia

Bolti kaasasutaja Martin Villig võtab aega Eesti ühiskonna ja majanduse tasakaalustatud arengu jaoks. Näiteks võttis ta sel korral osa ka arvamuskonkursist Edukas Eesti, kus žürii hindas tema idee parimaks.

KEN ROHELAAN
ken.rohelaan@aripaev.ee

Villigu idee on alata ühiskondlik kokkulepe, millega jõukamad inimesed annetaksid oma sissetulekust 5 protsenti erinevateks algatusteks. Bolti kaasasutaja ütles, et kui 2022. aastal Ukraina sündmuste mõjul inimesed senisest rohkem annetasid, siis see aasta on erandlik ja hoiakud vajaksid muutmist. 10 000 eurot võitnud Villigu meelest on Eesti ühiskond piisavalt jõukas ja küps sellise kokkuleppe sõlmimiseks.

“Mis oleks, kui teeksime ühiskondliku kokkuleppe, et inimesed, kes teenivad rohkem, annetaksid 5% oma sissetulekust? Kui sellise 5% Klubiga liituvad näiteks need, kes teenivad iga kuu üle 5000 euro, lisandub üle 15 000 suurannetaja, kelle ühine panus on enam kui 50 miljonit eurot aastas,” ilmestas Villig ideed arvutuskäiguga.

“Suunates selle mõjusatesse algatustesse, saaksid teoks olulised muutused Eesti ühiskonnas. Toon mõne näite: 2,5 miljonit eurot kindlustaks 10 000 noorele Peahea vaimse tervise nõustamise. 1,4 miljonit kuluks selleks, et 10 000 inimest üle Eesti saaks Kõnnime Koos jalutusgruppides aasta läbi regulaarselt liikuda. Taolisi olulisi muutusi loovaid lahendusi on veel ja veel,” lisas ta.

Mõni nädal pärast konkursivõitu pakkus Martin Villig Äripäeva raadiosaates “Kuum tool” tööjõupuuduse leevendamiseks välja uue mõtte, kuidas motiveeritud noortele võiks õpetada eesti keelt juba nende kodumaal.

Haritud töötajate leidmiseks tõi Bolti kaasasutaja eeskujuks Soomes piloteerimisel oleva projekti, kus noortele õpetatakse soome keel selgeks juba Aasias ja Aafrikas ning kutsutakse nad alles seejärel Soome gümnaasiumi või ülikooli õppima. “Kui nad juba keelt oskavad, siis nutikate inimestena integreeruvad õpingute ajal ka ühiskonda,” selgitas Villig ja märkis, et juba käesoleval aastal on sedasi Soome tulemas 5000 inimest.

Lisaks on Villigu sõnul sellised noored pärit keskklassi peredest, mis tähendab, et nende vanemad on nõus ka tihti maksma nende õpingute eest siin koolides. “Kui nad saavad siin hea hariduse, on valmis siia tööturule sisenema, siis see võiks olla üks võimalus, kuidas meie kahaneva elanikkonna probleemi lahendada,” on Villig kindel.

Villig rõhutas sealjuures, et mõistagi tuleb Eestil olla valiv. “Ma kindlasti ei toeta massiimmigratsiooni,” ütles ta otse.

“Näeme aga, et minu põlvkonna ajal sündis Eestis 20 000–25 000 inimest aastas, eelmisel aastal kõigest umbes 11 000 ning samal ajal eluiga pikeneb. Tekib küsimus, kes hakkab meie põlvkonda üleval pidama, kui vanadusikka jõuame,” küsis Bolti asutamise kõrval heategevuslike ja ühiskondlike projektidega tuntust kogunud Villig. **A**

”

Mis oleks, kui teeksime ühiskondliku kokkuleppe, et inimesed, kes teenivad rohkem, annetaksid 5% oma sissetulekust?

Martin Villig

ANNA OMA PANUS DROONIDE OSTMISEKS!

Lahingkeskkonnas kasutatakse tsiviilmaailmas tuntud droone erinevatel eesmärkidel. Ukraina rahvuskaart on Riigikaitse Edendamise Sihtasutuselt soovinud DJI droone, et tagada võitlevate üksuste parem vaatlusvõimekus. Oleme seni Ukrainasse toimetanud 138 eri drooni, kuid neid on jätkuvalt vaja ja iga lisanduv seade parandab oluliselt Ukraina üksuste võitlusvõimekust. Lisaks kogume vahendeid kaugusemõõtjaga vaatlusvahendite ja akujaamade ostmiseks ning saatmiseks lahingupiirkonda.

Riigikaitse Edendamise SA kaudu annetades on juriidiliste isikute annetused sõltumata summast tulumaksust vabastatud. Füüsiliste isikute annetustelt tagastab riik järgmise aasta tuludeklaratsiooni alusel tulumaksu, kui ülekande selgitusse on märgitud isikukood.

ANNETADA SAAD:

Pangaülekandega

Makse saaja:
RIIGIKAITSE EDENDAMISE SA
Swedbank:
EE162200221078603616
Selgitus: Toetus Ukrainale

Helistades annetustelefonidele

900 1380 – 10 €
900 2380 – 25 €
900 3380 – 50 €

Annetustest kantakse saadetiste transpordi ja kampaania reklaamikulud, mis teisel tegevusaastal on olnud 3,9% annetuste kogumahust

www.riigikaitse.ee

EUROOPA TURG ON VENEMAAST KÕVASTI KASUMLIKUM

Skinest Grupi omanik Oleg Ossinovski ütles eelmise aasta tulemuste kohta, et ettevõttel läks hästi. Tõepoolest, ettevõtte käive kasvas eelmisel aastal kuuendiku võrra, kasum kahekordistus ja omanik võttis üle 25 miljoni euro dividendi.

FOTO: ANDRAS KRALLA

10.

Oleg Ossinovski, 58

391,9 ▲

müllu 232,6

Logistika

“Oleme turuliider – Baltikumis kindlasti –, tegutseme 17 riigis, meil on hästi hajutatud portfelli. Seetõttu läks meil hästi eelmisel aastal, üle-eelmisel aastal ja 2024. aasta esimesel poolel.”

Skinest Grupi kasum suurenes 2023. aastal rohkem kui kaks korda, 71 miljoni euroni, selgub aastaaruandest. Käive kasvas 15 protsenti, 148 miljoni euroni.

Selle aja jooksul osteti välja ja likvideeriti Spacecom, mille peamine omanik oli varem Vene ettevõtjatega seotud ettevõtte Globaltrans Investment Plc.

Ettevõtja sõnul lõpetas Skinest Grupp Venemaa varade müügi 2023. aastal.

“Me saime lõpuks kõik Vene vagunid müüdud, neid oli umbes 7000. Täpsemalt öeldes müüisime need ära juba 2022. aastal, aga raha saime lepingu kohaselt aasta hiljem,” selgitas ta.

Vagunid müüdi mitmele eraisikule, kellele täpselt, polnud Ossinovski nõus ütlema. Tema sõnul oli nende hulgas endiseid Spacecomi aktsionäre – tsisternvagunit rendifirma, milles Ossinovskile kuulus pikka aega veidi üle 30 protsendi, mille enamusomanik oli aga Globaltrans Investment Plc, mis on seotud Venemaa ettevõtjate Konstantin Nikolajevi, Sergei Maltsevi ja Nikita Mišiniga.

2023. aastal ostis Skinest Grupp Küprose ettevõttes osaluse, saades Spacecomi enamusomanikuks (82%). Ossinovski ei mäleta ostu täpset summat, kuid tema sõnul on see 100 miljoni euro suurusjärgus. “See oli kasulik otsus, sest ostisime hea hinnaga,” selgitas ta.

Pärast Spacecomi väljaostmist liideti see Skinest Railiga, mis on Ossinovski põhitegevuse keskmes olev tütarettevõtte, ja eraldi juriidiline isik likvideeriti.

“Vagunite liisinguäris ei mängi kaubamärk mingit rolli,” selgitas Ossinovski otsust. “Ei ole oluline, mis on ettevõtte nimi: sellel turul mängivad olulist rolli isiklikud suhted. Teised peavad sind teadma, sina pead teid teadma. Usaldus on väga tähtis, aga selle ettevõtte nimi, mille bilansis vara on, ei oma tähtsust.”

Kui Skinest Grupp lõpuks Venemaa varast loobus, siis kuidas õnnestus Venemaa turg asendada?

“Asendada” pole õige sõna, sest Euroopa turg on Vene omast palju kasumlikum,” ütles Ossinovski. “Venemaal on alati olnud suur konkurents, aga kasumlikkus väiksem kui Euroopas. Kui me asendasime Vene turu Euroopa omaga, hakkasime me otse loomulikult rohkem kasumit teenima.”

Skinest Grupi peamine turg oli Euroopa Liidu riigid umbes 65%ga. Sellele järgnevad Ukraina, käive 20 miljonit eurot, ja Kasahstan (11 miljonit). Nendes kahes riigis tegeleb ettevõtte peamiselt vagunirendiäri, Eestis ja Euroopa Liidu riikides on tegevus mitmekesisem: ettevõtte tegeleb ka vedurite müügi ja remondiga, diiselvehurite (sellega tegeleb Skinest Raili tütarettevõtte), rohelise energia ja muuga.

2005. aastal asutatud Skinest Grupp AS on valdusettevõtte, mis tegutseb Eestis, Lätis, Leedus, Ukrainas, Gruusias, Kasahstanis, Horvaatias, Soomes, Poolas ja Norras. Kontserni ettevõtted tegutsevad peamiselt raudtee, energeetika ja kinnisvara valdkonnas.

Oleg Ossinovski Skinest Gruppi alla kuuluv Skinest Arendus on arendanud kinnisvara Tallinna sadamapiirkonnas Reidi tee ja Tallinna Ülikooli linnaku vahel. FOTO: LIIS TREIMANN

MAKSIS LIIGSE RAHA DIVIDENDIDEKS

Eelmisel aastal osutus Dividendide TOPi võitjaks Skinest Grupi omanik Oleg Ossinovski, kelle 2022. aastal võetud omanikutulu ulatus ainsana üle 11 miljoni euro.

Tegemist oli 2022. aastal ettevõtetest välja liikunud summadega ehk 2022. aasta aruannetes olevate andmetega, kuna värskemaid andmeid kahjuks suurema osa Eesti ettevõtete kohta polnud avalikult võimalik saada.

Ettevõttest dividendide välja võtmise kohta ütles Ossinovski, et see täidab ainult üht eesmärki: vähendada likviidsust.

“Kui firma arvelduskontodel on liiga palju raha, siis see segab äri tegemist: ettevõtte juhtkond ei suuda tegutseda enam vastutustundlikult,” ütles ettevõtja. “Skinestil on võla suhe EBITDAsse null, seega ainuke võimalus tegeleda likviidsusega on ettevõttel maksta dividendi.”

Oleg Ossinovski võitis Dividendide TOPi ka 2016. aastal, kui võttis omanikutulu ligikaudu 17 miljonit eurot. **A**

EDU TIVUSTAB. UUEENENUD SUBARU SOLTERRA AUTOSPIRITIST

TULE
PROOVI-
SÕIDULE!

100% ELEKTRILINE. 100% SUBARU.

- Subaru legendaarne nelikvedu
- Kõrge kliirens
- AppleCarPlay/Android Auto
- Kõik ohutussüsteemid põhivarustuses
- Oodatud uuendused:
 - uus ergonoomilisem juhi keskkond
 - kolme faasiline laadimine
 - aku eelsoojendus laadimise ajal

GARANTII 5 AASTAT

SUBARU

autospirit

Ehitajate tee 122, Tallinn, tel 659 9499
tallinn@autospirit.ee, www.autospirit.ee

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

RIKKAD, KES VAIKIVAD

Eesti kõige rikkamate seas
on ärimehed, kelle otsused
mõjutavad tuhandeid inimesi,
aga avalikkusega nad ei räägi.

MARTIN JOHANNES TEDER
AIVAR HUNDIMÄGI
aripaev@aripaev.ee

“H oian madalat profili.”
“Ei ole huvi.”
“Tegelikult ikkagi ei soovi.”
“Ma ei suhtle Äripäevaga.”
Nii ütlevad jõukad ärimehed,
kui neile helistab ajakirjanik. Mõni neist pole kunagi tahtnud olla avaliku elu tegelane, mõni on tagasihoidlik, mõnel on ajakirjandusega kana kitkuda ning mõni pööras lihtsalt ühel hetkel avalikkusele selja.

MARGUS LINNAMÄE

“Ei ole huvi,” vastab ärimees Margus Linnamäe intervjuupalvele – selline vastus ei tule üllatusena. Suurärimees Linnamäe on kahtlemata Eesti mõjukaim vaikija.

Mõned on nimetanud teda Eesti ainsaks oligarhiks. Linnamäed on kirjeldatud kui jõulist ärim meest, kelle küsitavad ärivõtted on meedias pälvinud palju tähelepanu.

1990ndatel suhtles Linnamäe Äripäevaga jutukalt. Seto juurtega Margus Linnamäe ärisid annab tänapäeval kokku lugeda, 1996. aasta Äripäeva artiklis nimetas ta tõsise äri alguseks ravimite hulgimüügifirma Magnum Medicali loomist 1992. aastal.

Selleks õnnestus Margus ja Aivar Linnamäel ning nende äripartneril Georg Gavronskil Hoiupangast saada pool miljonit krooni laenu ning osta soodsalt ETK hulgimüügiladu.

Linnamäe sõnul oli teenistus algul tänu Venemaa turule ikka päris viljakas. Aga ka Eestil polnud viga, sest sel ajal eksisteeris Eestis ainult riiklik ravimite hulgimüügifirma. “Me olime esimene firma, kes hakkas regulaarselt apteekidesse kaupa laiali vedama,” meenutas Linnamäe umbes 28 aastat tagasi.

Nüüdseks on Margus Linnamäe äride käive jõudnud üle miljardi euro ning talle kuuluv MM Grupi all töötab üle 6000 inimese. Linnamäe kõrval on kontserni omanikud meelelahutusäri ajav Ivar Vendelin (20%) ja rahvusvahelise maksuõiguse ekspert Aare Kurist (2%). Kontserni portfelli on kirju: meedia, ravimid, erameditsiin, kosmeetika, lemmikloomatarbed, restoranid, põllumajandus, kinnisvara ja palju muudki.

Viimastel aastatel on suurelt ja kiiresti kasvanud Linnamäele ja tema äripartnerile Ivar Vendelinile kuuluv meelelahutuskett Apollo Group, mis on tuntud kinoketi ja raamatupoode poolest, aga sinna kuuluvad ka hulk söögikohti ja kaks meelelahutuskeskust.

MM Grupp on superkondensaatorite ja energiasalvestiste tootja Skeleton Technologies suurim omanik. Firmale kuulub peaaegu veerand ettevõttest.

Linnamäe ärid on tõmmanud endale konkurentsiameti teravdatud tähelepanu. Tema ravimite hulgimüügiäri Magnum Medical on omandisuhete kaudu seotud Apotheka apteekide frantsiisiandjaga. Aasta alguses võttis amet apteegiäri sidemed põhjalikumalt ette. Lisaks uurib amet Apollo kinokontserni tehingut, millega omandati Tallinnas Coca-Cola Plaza kino.

Peale äri naudib Linnamäe kunsti – seda lembust saavad kogeda ka tema alluvad. Linnamäe korraldab tihti saalis klaverikontserte ning maja on täis tema kogutud kunsti.

OLIVER LEISALU

Tehnoloogiafirma Bolti esindusnäod on algusest peale olnud vennad Villigid. Rikaste TOPi esikümnes figureerib aga avalikkusele tundmatu mees, Bolti kolmas kaasasutaja Oliver Leisalu. 37aastane miljonär on otsustanud varju jääda. Ta ütleb viisakalt, et ei soovi endast ega ettevõttest rääkida. “Boltis on osakond olemas, kes neid vastuseid kureerib, aga ma üldiselt ei kommenteeri,” sõnas Leisalu.

Leisalu on suure publiku ees rääkinud vaid korra, viis aastat tagasi. Tema ehitas Bolti tehnilise platvormi põhja, mis viib kokku kliendid ja juhid, ning lõi ka Bolti mobiiliäpi esimesed versioonid. Leisalu on Markus Villigu kõrval suurim Bolti eestlasest omanik. Ta on ettevõtte tehnoloogiajuht ning nõukogu liige.

Martin Villig on öelnud aastaid tagasi, et Leisalu on parim arendaja, kellega ta on koos töötanud. Villigu sõnul saab Leisalu aru äristrateegiast ja sellest, mida on kasvuks vaja.

Aastaid tagasi rääkis Leisalu Startup Dayl, et tema jaoks on number üks põhimõte olla kirglik selles, mida teed. “Eraldi tooks veel välja omanditunde olulisuse,” ütles ta. “Samuti: vaata andmeid ja fakte – ei tasu oletada!”

Peale Bolti on Leisalu veel nelja valdusfirma omanik, millest üks on investeerinud üle 7 miljoni euro kinnisvarasse.

TOONART RÄÄSK

Nõukogude ajal noorena edukas rallisõitja Toonart Rääsk on tõeline müsteerium.

Rääsk on paistnud silma sellega, et suhtus kehtivatesse reeglitesse ning nõuetesse üksiköikselt. Näiteks hakkas ta 1990ndatel Tallinnas Metropoli hotelli turiste majutama enne seda, kui hotell oli valmis saanud ning kõik load olemas. Turistidel polnud lihtsalt Tallinnas kuskil ööbida, toodi põhjenduseks.

Teine näide on seotud kinnistu arendamisega Kadriorus. Rääski firma Haveli Invest küsis linnalt luba puitmaja rekonstrueerimiseks, aga hakkas ehitama kuuekorralist betoonmaja. Kohtu otsusega lammutati valminud karkass 2007. aasta sügisel maha.

Rääski on võrreldud ühe teise kinnisvaraärimisega, Toomas Tooliga – mõlemat saadavad salapära ja skandaalid. Rääsk on andnud üüratu intressiga laenu Indrek Rahumaa-le, tema äripartner on olnud Aivar Riisalu, ta oli aastaid tagasi Marko Matvere ja Jaan Tätte ümbermaailmareisil laeva kapten ning ta jättis pankrotistunud autoärimise Toomas Rüütmani ilma osalusest Rakvere Põhjakeskuses.

Rääsk on Tallinna kesklinnas kahe hotelli omanik ning talle kuulub ärihooneid mitmes Eesti linnas. Tema firmale Haveli Invest kuulub Väike-Paala tänaval asuv büroohoone, kus on välja renditud äripinda peaaegu 8000 ruutmeetrit.

ANDERS ANDERSON

Pelletikuningat Raul Kirjaneni teavad kõik, aga pildilt hoiab eemale Graanul Investi müügist sadu miljoneid teeninud Anders Anderson.

Anderson oli pikka aega Graanul Investi suuruselt teine omanik. Enne tehingut oli tema käes pea 40% ettevõttest. “Graanul Investi asutamise idee autorid olid esialgu mina ja ka minu praegune äripartner ja hea sõber Anders Anderson ning veel üks investor, kes hiljem loobus,” meenutas Graanul Investi endine suuromanik Raul Kirjanen Äripäevale aastaid tagasi. “Lõplikku projekti kokku pannes kaasasime sinna ka teisi investoreid, kes olid Sylvesteri taustaga.”

Viis ekssylvesterlast müüsid oma osaluse 2007. aastal Kirjanenile, pärast seda olid Kirjaneni äripartnerid Graanul Investis Anderson ja Andres Rätsepp. Kolmik müüs 80% pelletiärist 2021. aastal rahvusvahelisele varahaldusettevõttele Apollo Global Management.

Andersoni kohta on ettevõtjad öelnud, et ta on õigel ajal õiges kohas ja ideede inimene. Ta on Ain Hanschmidt juhitava Eesti Golfi Liidu üks juhatuse liikmetest. Äripäevaga on Anderson suhelnud harva. “On rõõm ja on kurbus,” ütles Anderson pärast Graanul Investi suurosaluse müümist.

Eesti rikaste puhul teeb Andersonile rõõmu idufirmade edulugu. “Kõige suuremat väärtust luuakse ikka siis, kui tehakse midagi uutmoodi, revolutsiooniliselt, efektiivsemalt, kasutades uusi tehnilisi või digitaalsetid lahendusi,” kirjutas ta Äripäevale mõni aasta tagasi. “Nende tublide visionääride ärid aitavad tohutult kaasa Eesti mainele ning sillutavad teed teistele ettevõtjatele oma teenuste või toodete müügiks.”

Viimasel ajal on Anderson olnud vägagi aktiivne kinnisvaras. Anderson ja Apollo grupi osanik Ivar Vendelin panid sel kevadel öla alla Ülemiste linnaku ostule. Andersoni firma müüs veebruari lõpus East Capitalile Tallinna lähedal Tännassilmas asuva logistikapargi 42 miljoni euroga.

ANDRES SONN

Kes on salapärane Coop Panga suurim eraisikust aktsionär Andres Sonn? Talle kuulub paarisaja töötajaga Eesti üks edukamaid metalliärisid Exmet, kuid tema esimene suurem raha pärineb teadaolevalt ajast, kui ta oli kütuseäri Jetoil üks omanikest.

“Ma ei suhtle Äripäevaga, aga ma kuulen,” ütleb Sonn kõne alguses. Aga miks? “On ajaloolisi põhjuseid,” vastab ta. “Usaldust on kuritarvitatud. Vaadake oma toas ringi, sealt leiata ka põhjuse.” Ja Sonn paneb toru ära. Maja pealt uurides ei meenu kellelgi, mis jama Sonniga oli. Isegi peatoimetaja Meelis Mandel ei mäleta.

Sonn sai Coop'i aktsionäride ringi Inbanki meeste kaasabil. Paar aastat enne, kui Coop Pank börsile läks, aitas Inbank Coop'i Krediidipanka Venne omanike käest välja osta. “Sonn tuli ca 18 protsendise osalusega kohe meie ja Coopiga,” meenutas Inbanki nõukogu esimees Priit Põldoja viis aastat tagasi Äripäevale. “Ta on olnud aktiivne Eesti majanduses pikemat aega, kuigi on nüüd Monacos. Meil oli vaja finantsinvestorit ja tal oli huvi.” Nüüdseks on Sonnil järel 8,27% Coop Panga aktsiastest.

2009. aastal asutas Sonn metalliäri Exmet, mis toodab, müüb ja väärindab terast tööstusele ja ehitusele. Exmet oli Äripäeva hinnangul 2022. aastal kõige edukam Eesti ettevõtte.

Sonnil olid suured plaanid Tartu külje all Ilmatasalus koos äripartner Indrek Hallasega. Tartu Postimees kirjutas eelmisel aastal, et vahepeal takerdunud arendusega minnakse nüüd jõudsalt edasi – plaanis on ehitada golfiküla.

”

Ma ei suhtle Äripäevaga, aga ma kuulen.

Coop Panga suurim eraisikust aktsionär Andres Sonn

PARVEL PRUUNSILD JA VAHUR VOLL

Bigbanki omanik, erakonna Isamaa liige ja suurtoetaja Parvel Pruunsild, kes niheleb praegu kohtupingis, on viimasel ajal eriti sageli meedias. Avaliku elu tegelane pole Pruunsild tahtnud aga kunagi olla. Tema äripartner Vahur Voll samuti mitte.

2008. aastal rääkis Parvel Pruunsild Äripäevale, et nad ei ole Vahur Volliga absoluutselt huvitatud, et neist kirjutatakse persoonilugu. “Me oleme võtnud sellise seisukoha, et me ei positsioneerime end avaliku elu tegelasena ja seepärast me endast ei räägi,” rääkis Pruunsild 16 aastat tagasi. “Võtan keeldu endast rääkida kui üht inimõigust.” Pruunsild lisas, et Vahur Volla numbril ei tasu helistada – ta ei räägi endast. Ei rääkinudki.

Pruunsild ja Voll asutasid üliõpilastena Tartus laenukontori Liivimaa Lombard, millest kasvas lõpuks välja Bigbank. Meeste äripartner oli alguses Marek Kerna, kuid müüs osaluse 1994. aastal ja keskendus kinnisvaraäri. Pruunsild ja Voll andsid välja ka nädalalehte Liivimaa Kuller ja ajakirja Favoriit, kuid müüsid kirjastamisäri 1995. aastal kasuga Postimehele.

Pruunsild on konservatiivset maailmavaadet levitava MTÜ Ühiskonnauuringute Instituut peamine rahastaja. Äripäev kirjutas, et asutus korraldab salajasi küsitlusi, mis aitavad Isamaa erakonnal poliitilist kurssi seada.

Isamaa liige Parvel Pruunsild on koos Tartu endise abilinnapea Priit Humalaga kohtu all Eesti Rahva Muuseumi vana hoone pärast, mille korporatsioon Sakala ära ostis. **A**

11.

Kristjan Rahu, 52

331,0 ▼

mullu 342,8

Finants, tööstus

INVESTEERIMINE ON NÜÜD

Utilitase soojaäri müünud Kristjan Rahu jätkab investeerimist ja igapäevast tööd.

“**B**altikumis ja kitsamalt Eestis mõjutasid majanduskeskkonda märksa rohkem negatiivsed tegurid – visalt taanduv inflatsioon, kõrged intressimäärad, tähtsamate eksporditurgude nõudluse langus ning jätkuv Venemaa agressioon Ukrainas.

Kõik eelnev tõi kokkuvõtlikult 2023. aastal Eestis kaasa teist aastat järjest kestva majanduslanguse koos pessimismiga tulevikuarengute osas,” märkis Rahu kolleeg Valdur Laid, kellel on investeerimisettevõttes samuti püsike osalus.

Laid märkis samas, et keerulised ajad loovad uusi võimalusi. UG Investmentsi juhtkond näeb jätkuvalt head potentsiaali taastuvenergia tootmisega seotud projektides ning laiemalt ettevõtte neis strateegilistes valdkondades ja investeringutes, “kus konkurentsieelisteks on

suur lisandväärtus, kvaliteet ja eristumine rahvusvahelisel turul”.

2024. aastal keskendub Rahu suuosalusega UG Investments eelkõige juba olemasolevate portfelli ettevõtete ning finantsinvesteeringute väärtuse säilitamisele ja kasvatamisele. Ühe aspektina töid UG Investmentsi juhid välja selle, et kasvanud geopoliitilised riskid muudavad juurdepääsu finantseerimisele Eestis ning lähiregioonis “paratamatult piiratuks ja kalliks”.

Käib iga päev kontoris

Kuid Rahu ei ole ka niisama oodanud keskkonna muutumist. UG Investmentsi portfelli kuulub näiteks vesinikutehnoloogiad arendav ja müüv Stargate Hydrogen, mis sai tänava aasta esimeses pooles suuruselt teise rahastuse (esimene oli Ahti Heinla asutatud Starship Technolo-

PÕHITÖÖ

gies 90 miljoni dollariga). Stargate Hydrogen kaasas mais 42 miljonit dollarit, kus juhtinvestor oli UG Investments.

Kuigi Rahu müis soojakontserni Utilitas suuosaluse mõni aasta tagasi, ei ole ta julgelt taastuenergiasse panustavast ettevõttest sugugi kadunud. Ta käib kontoris ikka igal päeval.

Mullu sügisel Utilitase tuuleparki avama tulnud Rahu sõnas, et tema igapäevatöö on nüüd investeerimisotsused. “Need otsused ei tule kergelt. Taustsüsteem selles äris on keeruline,” rääkis ta. “Selleks, et lõppotsust teha, pead ikkagi iga päev tööga kursis olema.”

Rahu sõnul on selliste gigantide nagu Amazoni ja Google'i esimesed küsimused investeerimisotsust minigisse riiki tehes, kas elekter on kohapealne, kas ei pea sõltuma ühendustest ja kas elekter on roheline. “Iga ettevõtja, kes vähegi maailmamajandusega on kokku puutunud, teab seda. See on aksioom.”

Kuigi naaberriikides on taastuenergiat arendada lihtsam, jääb Rahu Eesti puhul mõõdukalt optimistlikuks. Tema sõnul saadakse poliitilisel tasemel asjadest õigesti aru. “Pigem peaks tulema muudatus ametkonnas,” sõnas ta. **A**

12.

Kaido Jõelett, 71

263,7 ▲

mullu 195,1

Kinnisvara, tööstus

FOTO: RAUL MEE

Kaamos Grupi rajanud Kaido Jõelett tegutseb kinnisvaras, ehituses ja energeetikas. Kaamos Groupi konsolideeritud müügitulu ulatus mullu 70,8 miljoni euroni, mis on enam kui viiendiku võrra väiksem kui aasta varem, mil käive oli 90,1 miljonit eurot. Samal ajal kuivas kokku ka ettevõtte puhaskasum varasema 19,1 miljoni euro juurest 1,6 miljonile eurole. Puhaskasumist hammustasid intressikulud tervelt 4,1 miljonit eurot. Jõelett märkis, et nii kinnisvara- kui ka taastuenergiääri nõuavad suuri investeeringuid, kuid projektide finantseerimine on muutunud kulukamaks ja aeganõudvamaks.

Kaido Jõelett on siiski tulemustega rahul. “Puhalt numbrite järgi ärimahud ärikinnisvara ja taastuenergia valdkonnas kasvasid ning veidi kahanes elukondliku kinnisvara müük, mis paraku ongi tsükliline ja sõltub lisaks majanduskeskkonnale ka projektide lõpetamise ajast,” ütles ta.

Jõelett tõdes, et eelmise aasta majanduskeskkond oli jätkuvalt ebastabiilne ja Kaamosel äridele väljakutserohke. Rahul on ta sellega, et kõik kinnisvara- ja taastuenergiaprojektid õnnestus edukalt lõpetada. Mullu alustas grupp kuue kinnisvaraprojekti ehitamisega Eestis ja Lätis ning kolme uue päikesepargi rajamisega.

“Tervikuna võib öelda, et 2023. aasta oli meile üsna plaanipärane – kindlasti keeruline, aga ka teguderohke,” sõnas Jõelett.

Käesolevaks aastaks ei prognoosi Jõelett olulist majanduskonjunkturi paranemist, ootused tulemustele on sarnased möödunud aastaga. Kuigi numbritest on tema sõnul vara rääkida, soovib ta tänavu kindlasti suurendada üüripindade ja korterite müüki ning kasvatada ehitusmahtu. **A**

RAHA TULEB MERELT

13.

Tarmo Nurmetalo,
50

259,4 ▲

mullu 217,5

Veondus ja laondus

Prolis Grupi omanik, millel on otse ja tütarfirma kaudu Baltic Maritime Logistics Groupis osalus kokku üle 40 protsendi. Pea tuhande töötajaga Baltic Maritime Logistics Groupi teised omanikud on Tarmo Nurmetalo ema Karin Nurmetalo, Ants Ratas ja Andres Vahi. Kontserni kuuluvad Hansa Shipping, CF&S Estonia, Transocean Eesti, Kunda Sadam, JTH Eesti, Stivis, Esteve, Salacgrivas Nord terminals, Autolink Group ja Mann Lines.

Baltic Maritime Logistics Groupi müügitulu oli 2023. aastal 349 miljonit eurot, kuid aasta varem pea 100 miljoni euro võrra suurem. Kontserni puhaskasum vähenes aastaga 6,6 miljoni euro võrra, 67,4 miljonini.

Tarmo Nurmetalo juhitava kontserni ettevõtete investeringud materiaalsesse põhivarasse moodustasid 2023. aastal 72,2 miljonit eurot. Sellest valdava osa ehk üle 51 miljoni euro moodustasid Hansa Shippingu kaubalaevade ostuning laevade doki- ja klassiuuenduste kulud, samuti tõstis juhtkond esile investeringuid Este-

ve ja Kunda Sadama liikuvtehnika ostudesse ja laoplatside ehitusse.

2023. aastal müüs CF&S Estonia osaluse Vene äriühingu OOO CF&S Russia omanikettevõttes CF&S Cyprus Ltd ning osaluse Valgevene äriühingus OOO CFS Bel. UAB Transocean Lietuva müüs osaluse Valgevene äriühingus OOO Transocean Bel.

“Eesti ja maailmamajanduse käekäik omab palju määramatust. Sanktsioonid ja sõja käik mõjutavad jätkuvalt toorme hindasid ja tarneahelaprobleemide lahendusi,” märkisid Tarmo Nurmetalo ja Ants Ratas majandusaruandes.

Nurmetalo ja Ratas näevad, et konteinermereweio hindade langus, laevandusturu stagneerumine ja keeruline majanduspoliitika vähendavad Baltic Maritime Logistics Groupi müügitulu ja kasumlikkust ka 2024. aastal. Samas peavad nad kontserni arenguväljaväe teid heaks.

Baltic Maritime Logistics Group maksis eelmisel aastal omanikele dividendi 32,7 miljonit eurot. **A**

Ärilaen kinnisvara tagatisel

OMEGALAEN

6 777 888

www.omegalaen.ee

Tähelepanu! Tegemist on finantsteenusega. Enne teenuse kasutamist tutvu tingimustega ja konsulteeri asjatundjaga.

PANUSTAB TEHISARULE JA BRITTIDELE

FOTO: ANDRAS KRALLA

14.

Rain Lõhmus, 57

251,2 ▲

mullu 243,7

Pangandus

LHV Groupi üks asutajaid ja suuromanik Rain Lõhmus näeb pangal kaht suurt väljakutset: majanduskriisist läbi saamine ja tehisintellekti ärakasutamine.

Lõhmus rääkis märtsis Äripäevale LHV aktsionäride koosolekul, et LHV peaks tehnoloogiarevolutsiooni ärakasutamiseks seadma endale julged sihid. “See on selgelt minu jaoks kõige tähtsam asi,” ütles Lõhmus.

Tema hinnangul toob tehisintellekt sama võimsad muutused nagu üheksakümnendatel tõi arvutite kasutuselevõtt. “Ma arvan, et seekord kaasnevad vähemalt sama suured muutused, aga võimalik, et hoopis olulisemad,” rääkis Lõhmus. Eesolevad aastad võivad Lõhmuse sõnul olla väga radikaalsed, kui tahta osa saada tehnoloogiapöördest.

Ta selgitas, et järgmise kümnendi jooksul võib tehisintellekt paljude inimeste ameti üle võtta. Siiski leidis Lõhmus, et tehisintellekt on positiivne võimalus kõigile. “Aga igas muutuses on lühiajaliselt ka valu,” sõnas ta.

Lõhmus näeb, et arvestades LHV töötajate arvu, peaks panga tulemused olema kaks korda paremad. Tulevikus võiks Lõhmuse sõnul pangas 1000 inimese töö ära teha 500 inimest, kellest pooled võiksid olla insenerid.

LHV Groupi juht Madis Toomsalu ütles, et viie aasta eesmärk on jõuda suuruselt teiseks pangaks Eestis, kuid tegelikult plaanitakse teisel kohal olevast pangast mööduda ettevõtete ärialaenude osas juba järgmisel aastal. Turuosalt on Eestis suurim pank Swedbank, millele järgnevad SEB ja LHV.

Suuremad kasvuplaanid on LHV-l aga Ühendkuningriigis. Toomsalu sõnul on LHV Ühendkuningriigi panga laenuportfell kasvanud 100 miljonini. Viie aastaga ootavad juhid Londonis tegutsevalt LHV Bankilt kolm korda kiiremat kasvu, kui pank tegi Eestis esimesel viiel tegutsemisaastal.

Luku taga krüptovara

Rain Lõhmuse kohta tasub aga teada üht kurioosset fakti: ühel hetkel oli tal krüptovara rohkem kui miljardi dollari eest, kuid olukorra teeb kurvaks tõik, et ta on unustanud ära oma krüptovaluutakonto parooli.

Lõhmus ostis 2014. aastal 250 000 ethereumi münti esmapakkumiselt 75 000 dollari väärtuses. Kõik mündid on tema kontol endiselt alles. Ethereumi hind jõudis 2021. aastal tippu, 4379 dollarini. Selleks hetkeks oli Lõhmuse positsioon väärt ligikaudu 1,1 miljardit dollarit. Juuli lõpu seisuga liikus ethereumi hind 3000 dollari lähedal, mis tähendab, et Rain Lõhmusel on ligipääs kadunud ligikaudu 750 miljoni dollari väärtuses krüptovarale. **A**

15.**Margus Kangro, 50****240,5 ▼**

mullu 286,5

Tööstus, kinnisvara.

2022. aastal suri Viru Keemia Grupi aktsionär Priit Piilmann, kes enne lahku mist jagas põlevkiviäri osaluse oma pere liikmete vahel. See tähendas, et üksikisikuna sai Margus Kangro Viru Keemia Grupi suurimaks osanikuks.

Lisaks Margus Kangrole ja perekond Piilmannile on põlevkiviäri osanikud Ants Laos ja Elar Sarapuu.

Pärast Priit Piilmanni surma algas Viru Keemia Grupis suur ümberkorraldus. Kontserni varad paigutati ümber, et kõik põlevkiviga seotu oleks täiesti eraldi. Põhjus seisneb selles, et muidu ei saa ettevõtte laenu. Kui põlevkiviga seotud varad on teiste varadega ühes struktuuris koos, siis see välistab koostöö kohalike pankadega, selgitas Viru Keemia Grupi juht Ah- ti Asmann.

Viru Keemia Grupp teatas eelmise aasta suvel, et investeerib kahte uude tehasesse. 2026. aastal on plaanis avada plastjäätmete ümbertöötlemise tehas ja 2027. aastal peaks alustama tööd puitmaterjali kasutav biotoodete tehas. Investeeringud ulatuvad üle miljardi euro.

Tänavu kevadel kutsus Riigimetsa Majandamise Keskus paberipuidu müügi läbirääkimistele viis ettevõtjat, kes tahavad Eestisse rajada puidu keemilise väärimise tehase ja kellega saaks sõlmida puidu müügiks kestvuslepingu puidutarneteks alates 2028. aastast. Sooviavalduse saatis ka Viru Keemia Gruppi kuuluv VKG Fiber OÜ. **A**

FOTO: ANDRAS KRALLA

16.**Oleg Gross, 72****235,0 ▲**

mullu 194,6

Kaubandus, tootmine

Lääne-Virumaa suurettevõtja Oleg Gross jõudis eelmisel aastal Äripäeva aasta ettevõtja konkursil lõppvooru kümne parima hulka. “OG Elektra suuromani- uk ujub vastuoolu, võrreldes tuntud suurte (välis)poekettidega, suutes teenida samal ajal ka kenasti kasumit. Tal õnnestus oma ettevõttega 2022. aastal turuosa kasvatada ning mooduda ka Prismast,” tõstis Äripäev esile nominendiks esitatut.

Äripäev kirjutas mais, et kui tööstus- ja ehitussektori raskuste mõjul paisus töötute arv esimeses kvartalis aastaga pea 20 000 võrra, siis mõned Eesti ettevõtjad palkasid sama ajaga juurde sadu inimesi. Palkajate seas oli ka Oleg Grossile kuuluv Grossi Toidukaubad ehk OG Elektra. Gross selgitas muu Eestiga võrreldes vastuoolu ujumist sellega, et inimesed on hinnatundlikumad ja ostjad Grossi kauplustesse üle kolunud. Käive on suurenenud ja kaupade müük füüsilises mahus samuti.

“Seoses sellega on laienemist olnud. Oleme tootmist laiendanud ja uusi kauplusi kuus tükki ehitanud. Selle tõttu on meil töötajaid juurde tulnud,” lisas Gross. “Meie jaoks on väga hea aeg laieneda. Jutt, et ehitushinnad kangesti tõusnud on ... me ei tunneta seda. Ehitajaid ja pakkujaid on turul praegu kõvasti, sel aastal teeme kuus uut kauplust, nagu eelmiselgi.”

Juunis ütles Gross Äripäevale, et A1000 Marketi omanik on teinud talle pakkumise poekett ära osta. “Pakkumine tehti, aga me ei ole edasi sellega liikunud,” sõnas Gross. A1000 Marketi juhi ja ühe omaniku Tarmo Lauringu sõnul kett avalikult müügis pole, kuid õige hinna eest võiks diili teha küll. **A**

17.

Enn Pant, 59

222,1 ▲

mullu 147,2

**Laevandus,
energeetika,
kinnisvara, tootmine**

ÜKS PÕHITEGIJAJD INFORTARIS

Investeeringisfirma Infortar üks omanikest lisaks Kalev Järvelillele ja Ain Hanschmidtile. Infortar tuli börsile eelmise aasta lõpus ja on tänavu nautinud investori toetust. IPO-hinnaga võrreldes suurenes ettevõtte turuväärtus üle 50% – ükski teine ettevõtte Balti põhinimekirja ettevõtetest ei jõudnud ligilähedalegi.

Juulis tegi Infortar pakkumise osta kokku Tallinki aktsiaid – börsiraamatute järgi jättis oma aktsiapakkidega hüvasti kokku kuus välisfondi.

Infortarile müüdi pakkumise käigus 161,4 miljonit aktsiat, mis moodustas 21,71% kõigist Tallinki aktsiatest. Kuna Infortar maksis aktsiate eest 0,55 eurot aktsia kohta, vahetas omanikku enam kui 88 miljoni euro eest Tallinki aktsiaid. Teate tegemise ajal Tallinki sulgumishinda arvesse võttes teenis Infortar alla turuhinna ostmisega vähemalt 6,5 miljonit eurot.

Pärast suurfondide väljumist sai Infortari järel suurimaks aktsionäriks Nordea Bank ABP esindajakonto, mis

omab 24,2 miljonit Tallinki aktsiat, mida on 3,2% kõigist aktsiatest. Talle järgneb suuruselt kolmandana Enn Pandile kuuluv Mersok OÜ, mis omab 1,6% Tallinkist. Suuremate investoritena on veel Sven Lennart Alpstali omatud Luksusjaht AS, maailma suurim investeerimisfond ehk Norra naftafond ja Enn Pant eraisikuna, kes omavad vastavalt 1%, 0,9% ja 0,8% Tallinki aktsiatest.

Sügisel saavad Infortari tippjuhid ja võtmetöötajad hakata optsioone aktsiateks vahetama – torus on 25 miljoni euro väärtuses aktsiaid. Optsiooni ostuhind on 0,1 eurot, kuid ettevõtte aktsia hind oli Tallinna börsil juuli lõpu seisuga 39,55 eurot.

Suur tükk optsioone on Infortari seniste suuromanike käes – Enn Pandil, Ain Hanschmidtil ja Kalev Järvelillel on igaühel soolas üle 2 miljoni euro väärtuses aktsiaid. Sama palju saavad juhatuse liige Eve Pant, tegevjuht Martti Talgre ning nõukogu liikmed Toivo Ninnas ja Mare Puusaag. **A**

MARATI

kvartal

Uued korterid Koplis Põhjala tehase väravas

maratikvartal.ee

PUIDUTÖÖSTUR TUNNEB EBAKINDLUST

Puidutööstusgrupi Lemeksi suuromanik Jüri Külvik tõdes, et möödunud aastal läks turuolukord kehvemaks. Firma käive oli 188 miljonit ja ärikasum 23 miljonit eurot. Käive vähenes tunamullusega võrreldes 17% ja kasum 40%. Aasta varem kasvatas grupp käivet 16 protsenti ja ärikasumit viiendiku võrra. Käive oli firmal 225 miljonilt ja ärikasum 38,5 miljonit eurot. Külvik sõnas, et aasta 2022 oli ka ebaharilik.

2022. aastal võtsid omanikud firmast dividendi 5 miljonit eurot. Aruandest nähtub, et sama summa võeti ka möödunud aastal.

Külvik ütles, et sektoris valitseb üldiselt endiselt ebakindlus – raiemahud on lahtised, võimalikud piirangute ulatused rohepöördega seoses on ebaselged. Ka Lemeksi aruandes kirjutatakse, et praegust aastat on keerukas prognoosida. Intressid eeldatavalt pisut langevad, inflatsioon väheneb. “Eeldatavalt tootmismahut mitmes meie grupi ettevõttes mingil määral suureneb,” seisab aruandes. Samuti oletatakse, et majanduslanguse põhi võib saabuda selte aasta jooksul.

Külviku sõnul plaanib grupp teha nii sellel kui ka järgmisel aastal oluliselt vähem investeeringuid kui eelnevatel aastatel. 2023. aastal investeeriti kontsernis materiaalsesse põhivarasse 16,6 miljonit eurot, lisaks investeeris sidusettevõtte AS Viiratsi Saeveski kokku 2 miljonit eurot. Teadus- ja arengutegevusse investeeris grupp mullu 635 000 eurot.

Küsimusele, millised on Külviku ootused uuele valitsusele, vastas ta, et taastada tuleks Eestis investeerimiskindlus ja stabiilsus. Euroopa tasandil võiks nõuda ametnikelt Eesti huvide ja majanduse eest seismist, mitte ambitsioonikate piirangute tekitamist. **A**

18.

Jüri Külvik,

58

221,4 ▼

mullu 228,7

Tööstus

19.

Fjodor Berman, 73

210,7 ▲

mullu 188,3

Tööstus. Eelmisel aastal kahanes kontserni müügitulu pea 10%, 484 miljoni euroni. Suurima osa müügitulust (80,3%) moodustasid kontserni põhilised tegevusalad: metalli ja metalltoodete müük, keeruliste, suuremõotmeliste ja kõrgtehnoloogiliste lahenduste tootmine terasest, roostevabast terasest ja alumiiniumist, laevaremont ja laevaehitus, masinaehitus.

Kui 2022. aastal langes kulumise ärikasumi (EBITDA) marginaal 6,4% tasemele ja EBITDA oli 33 miljonit eurot, siis mullu tõusis see varasemate aastatega sarnasele tasemele ja rekordkõrgeks, vastavalt 12,9 protsenti ja 62 miljonit eurot. Puhaskasumit teenis BLRT 33,5 miljonit eurot (2022: 0,8 miljonit).

Küll aga kurdab ettevõtte juhtkond töötajate leidmise raskuse üle. Eestis on nende sõnul spetsialistide terava puuduse põhjuseks ühelt poolt välisturgude (muu hulgas Soome, Rootsi, Norra) lähedus ja sealsete palkade atraktiivsus, teisalt on tegemist demograafiliste probleemidega, sest pensionile läheb rohkem inimesi, kui koolidest peale tuleb.

Sarnaselt eelmiste aastatega jätkab perekond Berman dividendide mittemaksmise poliitikat. Aruande järgi kontsern investeerib kogu teenitud kasumi tegevuse laiendamisse ega planeeri lähim

matel aastatel dividendide maksta.

Samaks saaks dividendide maksta korralikult, sest jaotamata kasumit on aastate jooksul kogunenud nii palju, et 364 miljoni väljamaksmisel mahub ka tulumaks kasu-

misses ära.

Likviidsust on samuti küllaga, raha on kontodel 93 miljonit eurot (2022: 47 miljonit), tähtajalistel hoiustel teenib rohkem kui 4protsendilist tulu 50 miljonit eurot (2022: 30 miljonit). **A**

FOTO: LIISTREIMANN

saunum

Muuda oma saun koduspaaks koos Saunumiga

Patenteeritud õhuringlussüsteem

Unikaalne eelis – Saunumi patenteeritud õhukihtide segamise süsteem suunab leili ühtlaselt üle kogu ruumi, mis muudab sauna kliima tasakaalustatuks, pehmeks ja nauditavaks. Sellises saunas on kergem hingata. Lisaks paiskab Saunumi seade õhku ka soolaioone mis on kasulikud Sinu hingamisteedele ja nahale.

Saunum Spa Session

**Maailma kõige innovaativsem
elektrikeris**

"Golden Wave 2024" esikoha võitja tehnoloogilise innovatsiooni kategoorias!

Saunum Spa Session on ainulaadne keris-saunakliimaseade, mis on disainitud korteritesse ja eramajadesse täiustatud sauna loomiseks. Saunum Spa Sessioni suur kivimaht ning patenteeritud õhusegamise süsteem tagavad tõeliselt hea leili, mis on pehme ning pikk, jaotudes ühtlaselt üle terve leiliruumi. Seadmesse lisatud Himaalaja soolapallid rikastavad õhku soolaioonidega, millel on tervendav mõju hingamisteedele ja nahale. Saunum Spa Session võimaldab vähemalt viite saunalahendust, mis loovad sinu saunast lõõgastava spa.

Traditsiooniline leil

Kerge hingata

Mahe pikk leil

Jalad soojas

Sobib kogu perele

www.saunum.com

Kaitsetööstuse liidu nõukogu esimees Taavi Veskimägi usub, et sektori käive võiks kõvasti kasvada. FOTO: RAUL MEE

KAITSE- TÖÖSTURID USUVAD, ET KÄIVE LÄHEB LENDU

HANDO SINISALU
KEN ROHELAAN
LINDA EENSAAR
aripaev@aripaev.ee

Aastal 2030 võiks meie kaitsetööstuse käive olla miljard eurot. Veel äsja oli kaitsetööstus võrreldav tubaka või hasartmängudega – investeringuid leida polnud lihtne. Nüüd aga räägitakse Eestist kui võimalikust kaitsetehnoloogia Silicon Valleyst.

KUULA

“Veskimägi: aastal 2030 võiks Eesti kaitsetööstuse käive olla miljard”
aripaev.ee/raadio

Ühelt poolt kannustaks seda haru siin arendada lihtsalt tahe agressorriigi kõrval elu jääda. Teiselt poolt näevad kaitsetöösturid, et meil on võimekust selles valdkonnas korralikult kasu lõigata. Kuid nagu Eestile juba muudiski sektorites selgeks on saanud: meie edu võti on tarkvaraarenduses ja tehnoloogia efektiivsemaks muutmises, mitte (raske)tehnikatootmises.

Miljardiline kaitsetööstuse aastakäive oleks enneolematu, kuid juba sel aastal on sektori käive rekordilised 400 miljonit, rääkis riskikapitalifondi 2C Ventures partner Taavi Veskimägi, kes on ka kaitsetööstuse liidu nõukogu esimees. “Kaitsetööstuse et- ▶

KAITSETÖÖSTUS

▶ tevõtete liidus on üle 140 ettevõtte ja kui suuremad suudavad olla suurtel hangetel edukad, siis võib käibe kasvu läbimurre tulla kiiresti. Kogu sektori vaates võib tekkida hokikepi efekt,” selgitas Veskimägi.

Millisest kohast raha kaitsetööstusse tuleb?

Paljuski investeerivad kaitsetööstusesse riigid või riiklikud organisatsioonid, aga selles seisnebki keerukus. “See käib alati läbi avaliku hanke, müügisüklid on väga pikad, pikemad võrreldes muuga. Samuti ei saa lahinguväljal saavutada mõju ainult tarkvaraga – vaja on kapitalimahukat füüsilist instrumenti,” kirjeldas Veskimägi.

Militaar tehnoloogiale investorit leida on keeruline, kuid geopoliitilist olukorda arvestades on olukord mõnevõrra paranemas. “See on hakanud oluliselt muutuma just viimase aasta jooksul. Nüüd on olemas suured institutsionaalsed investorid, nagu NATO Innovation Fund, European Investment Bank ja European Investment Fund,” loetles Veskimägi võimalusi.

Siiski tunnistas Veskimägi, et lõhkekehade, relvasüsteemide ja muude tööriistade puhul, mida reaalselt lahinguväljal vajatakse, on investoreid jätkuvalt vähe. Pigem ollakse aktiivsemad *dual-use*-tehnoloogiasse investeerimisel. “*Dual-use*”ist ei piisa, et sõda võita,” ütles Veskimägi.

Kaitsetööstusettevõtte SensusQ tegevjuht ning Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liidu nõukogu liige Marko Kaseleht rääkis, et Eesti ambitsioon saada kaitsetööstuse Silicon Valleyks ei ole kontimurdev. Valitsus toetas peaminister Kaja Kallase ettepanekut luua kaitsetööstuse fond, mis investeeriks otse ja erafondide kaudu kaitsetööstuse tehnoloogiasse arendavatesse ettevõtetesse. Fondi esialgne maht on 50 miljonit eurot, mida saaks edu korral suurendada. Fondi käivitamine on kavas 2024. aasta jooksul.

Rahvusvahelisedki ettevõtted tunnevad juba mahukamalt meie kompetentsi vastu huvi. Näiteks Saksamaa kaitseidu Helsing loob Eesti üksust ning investeerib siia 70 miljonit eurot.

Uus üksus otsib eksperte – kus ei otsitaks?

“See investeering kindlasti tugevdab väidet, et meist võiks saada kaitsetööstuse Silicon Valley. Helsing viib meid arenenud tehisintellektipõhiste kaitsetehnoloogiate arendamiseni ja võib-olla kasutuselevõtuni,” loodab Kaseleht.

Niisiis võiks oodata IT-sektoris sisemist konkurentsi: nii tsiviilaladel kui ka kaitsetööstuses ollakse huvitatud sarnastest talentidest. “Jah, meil on inimesi täpselt nii palju, nagu on, ja me kõik konkureerime,” ütles Kaseleht. Helsing AI on tema hinnangul tuntud nimi, kes rõhub eetilisele tehisaru kasutamisele ning jätab suurte otsuste tegemisel kontrolli inimeste kätte.

Kaselehe sõnul on Eestis üle 150 ettevõtte, kes tegutsevad kaitsetööstuse sektoris. “Enamik on suunatud rahvusvahelisele turule. Me räägime siin üle 150 miljonist eurost, mida iga aasta sisse tuuakse. Eeldame, et 2035. aastal võiks eksport olla 800 miljonit eurot aastas,” ütles Kaseleht.

KAITSETÖÖSTUSE JA ROHEPÖÖRDE KOOSEKSISTEERIMISE VÕIMALIKKUSEST

Kaitsetööstuse tulemusel võivad hävida infrastruktuur ja sõja pidamine on üldiselt saastev. Seega on sõda üks suuri vastandeid rohepöördele. Taavi Veskimägi on seotud nii kaitsetööstuse kui ka jätkusuutliku majanduse arendamisega. Kuidas selline dilemma lahti seletada ja kuidas samal ajal mõlemaga tegeleda?

VASTAB TAAVI VESKIMÄGI:

Globaalselt on näha, et domineerib megatrend vähendada majanduse keskkonnajalajälge. Kaitsetööstuse olulisust tunnetame aga siin kohalikus regioonis, kus on oht Venemaa poolt. Kuid näiteks Londonis on pilt hoopis teine.

Meile on see hädaolukord. Vajame uusi asju, et vaenlast heidutada, tagasi lüüa. Seda tunnet ei ole kogu maailmas, kus siiski kliimamuutus on jätkuvalt peamine teema. Sellest lähtuvalt on minu keskne mõte tegutseda mõlemas vertikaalis korraga, et me saaksime lubada endale puhta majanduse tehnoloogiasid, mis ei vähenda sisemajanduse kogutoodangut. Päeva lõpuks, kui me räägime 3% või millalgi 5% kaitsekulutusteks SKPst, siis küsimus pole protsendis, vaid reaalses rahanumbris. Kui me saame arendada puhta majanduse tehnoloogiat, mis suurendavad SKPd, siis saame rohkem võimet lubada endale Eesti riigi kaitsmist.

Kevadel esitlesid Eesti tärkav kaitsetööstus ja NATO kiirendi DIANA liikmed oma tehnoloogiat Balti Laevaremonditehase õuel Koplis.

FOTO: ANDRAS KRALLA

MIS ON DUAL-USE-TEHNOLOOGIA?

Dual-use ehk kahesuguse kasutusega tehnoloogia viitab toodetele, teenustele, tarkvarale, tehnoloogiale, mida saab kasutada nii tsiviil- kui ka sõjalistes rakendustes. Näiteks on tehnoloogia arendatud välja militaarkasutuseks, kuid sellel on rakendus ka tsiviilelus või vastupidi. Selleks on näiteks GPS-positsioneerimine, droonid, internet, tehisintellekt, raketid, öövaatlusseadmed, radarid, sensorid jpm.

KUULA

Äripäeva
raadio

“Kaitsetööstur:
Eestist võiks saada kaitse sektori
Silicon Valley”
aripaev.ee/raadio

MARTIN HEREM: KAITSETÖÖSTUSELE SAAKSID TOOTA KA TAVALISED TÖÖSTUSETTEVÕTTED

Juuni lõpus oma ameti üle andnud endine Eesti kaitseväge juhataja kindral Martin Herem ütles Äripäevale, et Eesti vajab “tapvaid võimekusi” ja võimekust hävitada vastane teisel pool meie riigipiiri.

Praegu on meie kaitsekultused kuskil 3 protsendi juures SKPst. Mis võimekusest on Eestil praegu puudu, mida meil on juurde vaja? “Tapvad võimekused – laskemoon,” vastas Herem lühidalt. Eelkõige pidas Herem silmas sellist laskemoona, mis lendab kaugemale kui 2-3 kilomeetrit.

“Selliseid, millega saab lasta nurga taha, nii-öelda distantsile. See on suurtüki laskemoon, teatud tüüpi tankitõrjemoon ja ka õhutõrjemoon. Seda Eestis praegu ei toodeta ja ma ei usu ka, et seda väga palju suudetaks toota,” arvas Herem.

Herem arvas, et kui panna püsti suurtükimoonatehas käibega 300 miljonit, siis see ei tule kasumisse. “Pärast seda, kui Eesti vajadused on täidetud, iklast kaugemale seda ei müü, sest

Martin Herem.

lätlased teeksid omale sama või midagi taolist,” selgitas Herem. Aga kui keegi peaks tahtma siin teha äri kasumlikult, siis see eeldaks ühe variandina riigilt pealemaksimist, märkis endine kaitseväge juhataja.

Kuid kaitsetööstust ei peaks Eestis rajama eeskätt laskemoona tootmisele. Riigi kaitsevõime seisukohast näeb Herem potentsiaali veel mitmes teises vallas.

Ta tõi näiteks sensorid, mis sihtmärke üles leiavad, ja sidelahendused, mis toovad sihtmärgi info relvade juurde. “Järgmiseks sammuks on erinevad kaitsematerjalid. See võib olla lihtsalt betoon või plast, aga see võib olla ka ekraan, kangas või riie, mis varjab termovaatluse eest,” Neid võib Heremi hinnangul teha ka täiesti tavaline tööstusettevõtte. Samuti on kaitseväge ostnud seni rohelist värvi asju – näiteks veoautosid, binokleid. “Kiiremini ja võib-olla ka odavamalt saamiseks peaksime ostma kollaseid ja punaseid ning vajadusel ise üle värvima või jätma nii, nagu on,” ütles ta. **A**

KUULA

Äripäeva
raadio

“Martin Herem
“Kuumal toolil”:
me vajame rohkem tapjadroone”
aripaev.ee/raadio

VÕIDUSÕITJA KAROLIS RAIŠYSE ERAKORDNE TEEKOND KAHE DEFENDERIGA.

Seikluse teevad kaasa uus
ja vana maastikusõidu
legend

Juunikuine pärestlõuna Vilniuses. Kaks sõpra istuvad tumedasse maasturisse, tangivad paagi täis ja võtavad suuna Klaipėda poole. Rooli keerab kogenud Leedu rallipiloot Karolis Raišys. Väike kott asjadega ja kohvitermos näivad viitavat tavalisele nädalavahetuse reisile. Siiski pole see reis tavaline. Uus Defender veab autode transportimiseks mõeldud haagist, sest tun-

tud võidusõitja asub koju tooma oma äsja ostetud maasturit, mille soetamist ajendasid tema lapsepõlveunistused.

Sõiduk, mis Rootsis Andrase garaažis uut omanikku ootab, on tänapäevase Defenderi karismaatiline eelkäija, seikluseotsijate, maastikuvallutajate ja maadeavastajate ikoon. See pole lihtsalt auto, see on legend ratastel. Alates 1948. aastast on nende linnamaasturite rattad läbinud kõikvõimalikke paiku maailmas, transportides teadusekspeditsioone, viies edasi kuulsat maastikusõidu Camel Trophy meeskondi või lihtsalt teenides romantilisi seiklusanuseid inimesi. Nende hulgas olid näiteks Oxfordi ja Cambridge'i meeskonnad – üliõpilased, kes reisisid eelmise sajandi keskel Londonist Singapuri, läbides ratastel ligi 30 000 kilomeetrit.

Tugevad ja võimsad, usaldusväärset liivas, kividel või mis tahes muul pinnasel veerevad 4 × 4 ikoonid võlusid ka Hollywoodi staare, päästsid James Bondi rohkem kui korra ning neid armastas ka kuninganna Elizabeth kogu elu jooksul. Ükski Punase Risti humanitaarmissioon pole neile maastikuautodele liiga keeruline, mistõttu kutsutakse neid ka maastikusõidu kuningateks. Tänapäeva maastikuhuviliste jaoks on Defender kaasaegse inseneritöö ime, võimekuse ja keerukuse kombinatsioon, mis ületab vaevata kõik takistused ning pakub juhile uskumatut sõidumugavust nii maanteedel kui ka linnatänavatel.

Lapsepõlveunistus

“Minu igapäevaelu keerleb ümber sportautode, aga mind tõmbab alati miski, millel on sügavad juured, legend. Ajalugu. Juba lapsena lehitsesin vanu ajakirju ja nägin autosid, mis olid varustatud ka-

nuude, jalgratate ja katuseraamidega; rivi täpselt ühesuguseid linnamaastureid, valmis teekondadeks kohtadesse, kuhu inimjalg harva astub. Olen alati tahtnud maailmas ringi sõita. Koostöö legendaarse Briti autotootjaga andis mulle suurepärase võimaluse pühkida tolmu vanalt unistusest,” ütleb Baltimaade ainus sertifitseeritud Land Roveri vaneminstruktor Karolis Raišys.

Tänavusel Dakari rallil sõitis ta Defender 130 maasturiga, olles autojuhiks ajakirjanikule, kes vahendas hetki võidusõidult. Ta tunnustab, et see kogemus paljastas nii sõiduki uskumatuid tehnilisi võimeid kui ka inspireeris teda ennast veelgi rohkem saavutama. Tundus, nagu ärkasid kõik lapsepõlves lehitsetud ajakirjade pildid ellu – ainult et sellel kor-

Karolis Raišys on Baltikumi ainus sertifitseeritud Land Roveri lead-instruktor.

Lapselaps oma vanaisa avastusretkele viimas.

ral oli võidusõitja ise legendaarse sõiduki roolis Dakari ralli liivaga rinda pistmas.

Hakates mõtlema sõidukist, mis täidaks tema seiklusjahu ja kerge Briti autode vastu ning pakuks soovitud adrenaliini, avastas ta, et esimesel 1979. aasta Pariisi-Dakari rallil osales Land Rover Series 3 – sümbol maastikusõidu austajatele üle kogu maailma. “See teadmine ühendas minu jaoks kõik punktid. Ma mõistsin, et mul on vaja just seda konkreetset mudelit, sest see sobib täiuslikult mu sooviga siduda end ajalooga ja sellega, kes ma täna olen,” ütleb võidusõitja.

Nüüd on ta teel oma legendaarset sõidukit ära tooma. Ta ostis selle kohe, kui nägi kuulutust, ilma seda eelnevalt üle vaatamata. Kuna sekkusid ettenägematud asjaolud, tegi ta sõbraga koos sissemaksu. “See hakkab sulle meeldima,” kinnitas ta napisõnaliselt. 1978. aasta mudel kuulub eakale rootslasele, kes on Karolist juba mitu kuud kannatlikult oodanud. Karolis Raišys ei kaalunud sõiduki transportimist autosid vedaval veokil. “Mind ei huvita hunnik metalli, ma ostan ajalugu. Ma tahan sellest ajaloost osa saada,” selgitab Karolis.

Reisile asus ta uusima põlvkonna Defenderiga – autoga, mille tehnilisi näitajaid ja sõidumugavust tunneb ta nagu oma viit sõrme, kuid pikkadel distantsidel pole ta seda veel katsetanud. Aga – ajalugu ja kaasaegne uuenduslik sõiduk. Legend ja selle tänane kehastus. Eelkäija ja noorim järeltulija. Täiuslik paar, mõtiskleb Raišys,

“Kaasaegne Defender on sellisteks reisideks ideaalne. Eriti veel minu jaoks, sest mulle on väga olulised visuaal ja lugude seosed, nii et mulle tähendab see kahe auto tandem palju enam,” sõnab ta. Ühine sõit Defenderi ja tema eelkäijaga oli kunst, etendus ning seikluste ja uute tutvuste algataja, köites ümberkaudsete pilke, jutustab Raišys pärast naasmist.

Erakordne reis

Sõber, kes ostetud autoga esmalt tutvus, hoiatas kohe: ainuüksi selleni jõudmiseks läheb vaja Defenderit, kuna müüja elab Rootsi kauges piirkonnas, kus on kruusateed.

Diiselmootoriga 3-liitrine, 6-silindriline, 250 hj Defender 250 sai ülesandega laimamatult hakkama. Haagist, olgu see tühi või koormatud, pukseeriti pingutuseta – see tundus praktiliselt kaalutu. “Tootja viimistletud pukseerimissüsteem toimis suurepäraselt. Auto suudab vedada kuni 3,5 tonni ja teeb seda täiesti ideaalselt ning meie käsutuses polnud isegi kõige võimsam versioon,” räägib kogenud juht.

“Koduteel otsustasime kolleegiga pikendada teekonda üle Rootsi mägede ja küngaste, uudistades maastikuradu ja väikelinnu lihtsalt sõidurõõmu pärast. Kogesime tähelepanuväärseid kokkusaatumusi ja kohtumisi: näiteks kohtasime kunstiga ▶

SISUTURUNDUS

lerii omanikku, kes oli koos abikaasaga rännanud palju Aafrika metsikus looduses Station Wagoniga – teise ajaloolise Defenderi versiooniga. Kui inimesed näevad Defenderit sõitmas ja vana mudelit haagisel, loob see palju seoseid. Rootsi teedel sõites, praami oodates ja Leetu tagasi jõudes sain palju sooje pilke, sõnumeid ja tervituseks vilgutati tulesid. See on tõeliselt imeline tunne,» naerab võidusõitja.

Raišys ei varjagi – see on puhtalt emotsionaalne ost, nii et ta alustas seiklust tundmatusse. Olles müüjaga telefoni teel vaid paar lauset vahetanud, küsimata neid tuhandet küsimust, mida ta tavaliselt autot soetades küsib, sõitis ta oma unistusele järele teadmata, kas see üldse koos püsib. Tema kahtlused kadusid kohe, kui ta Andrease sissesõiduteele keeras. "Kui nägin maja kõrvale pargitud alati valmis Discoveryt, igapäevast Range Rover Evoque'i ja oma vanakest hoolikalt garaažis varjul, samal ajal kui omaniku kass nimega Rover mu jalgade ümber keerutama asus, mõistsin, et oli jõudnud õigesse kohta,« ütleb ta naeratades.

Peagi sai selgeks, et vaevalt oleks ta osanud oodata enamat. Briti margi innukas fänn Andreas ei otsinud oma armastatud autole suvalist ostjat. Ta tahtis, et sõiduk satuks asjatundlikesse kätte. Koos leedulasi külalislahkelt vastu võtnud abikaasa Mariaga andsid nad peale meresinise auto üle ka selle uskumatu ajaloo.

“Enne nende perega liitumist kuulus auto Rootsi väikelinna omavalitsusele ja oli hiljem taluniku kasutuses. Andreas püüdis autot taastada igapäevaseks kasutamiseks, kuid tollel ajal seisid nad abikaasaga silmitsi raskustega: ta maadeldes tõsiste tervise- ja rahaprobleemidega. Auto tuli maha müüa ja selle ostis jahimees. Maria, kes oli pere ainus palga-teenija, nägi, kuidas tema abikaasa seda läbi elas. Ta otsustas teha julge ostu, soetas Discovery, varustas selle mugavalt ning nad hakkasid mööda maailma reisima. Nende sõnul aitas see otsus pere igas mõttes taas jalule: haigused taandusid, sissetulek taastus ja elurõõm tuli tagasi. Ühel nädalavahetusel ajalehte sirvides märkasid nad auto müügikuulutust.

Fotol oli just see auto, mille nad olid kunagi jahimehele müünud. Samal hetkel pakkisid nad asjad ja sõitsid autole järgi. See teenis neid veel palju aastaid ja täna, kuigi mitte ideaalses korras, on see endiselt töökorras,» jutustab Raišys vaimustusega.

Kui vana veteran uue Defenderi haagisele sõitis, kõitis pinev stseen kõigi tähelepanu.

“Ma ei suutnud silmi pöörata. Keegi märkis, et justkui pojapoeg viiks vanaisa maailma vaatama. Tõesti liigutav. Ma tean palju lugusid nende autode kuulsast disaini kohta ja nüüd oli mul võimalus ise veenduda, kui palju kaasaegse Defenderi uskumatuid disainielemente on pärit tema eelkäijalt. Alumiiniumist kere, tuled külgmistel poritiibadel, niinimetatud alpituled, iseloomulikud piklikud aknad, mis parandavad nähtavust järskudes mägiteede kurvides. Legendaarne minevik, mis on leidnud oma koha uute tehnoloogiate ajastul,» vaimustas Raišys.

Uues Defenderis on säilinud ka kõik maastikuomadused, mille poolest need maasturid on alati tuntud olnud ning mida autotootjatel õnnestub tä-

Erineva ajastu autode disainist kumavad läbi sarnased jooned.

napäeval harva oma mudelitesse lisada. Näiteks tõelise maasturi olulised omadused on täiendav jõuülekanemehhanism, mida tavaliselt nimetatakse lihtsalt aeglustiks, ja telgede lukustus. Ainult nende käsitsemine erineb: vanal mudelil on keerukas hoobade süsteem, uues käib kõik ühe nupulevajutusega. Tänapäeva Defenderit eristab eelkäijatest mugavus – need autod olid pikka aega funktsionaalsuse meistriteosed, kestvusradadel võrreldamatud. Legend läbitavusest ega praktilisusest pole kuhugi kadunud, kuid tänapäeval on lisandunud uuendused ja tehnoloogiad, ilma milleta pole võimalik luksusautot ette kujutada. Selleks, et muuta sõit veelgi mugavamaks, loobuti ka raamikonstruktsioonist, mis oli eelkäijatele iseloomulik.

Unistust väärt legend

Raišys märgib, et see reis oli kui lõõgastav puhkus: ei mingit ebamugavust, see-eest aga meelelult muljeid.

“Mulle väga meeldis kahe autoga reisida, sest see säästis mind vanade autodega kaasnevatest ebamugavustest, kui palju ma ka vanu autosid ei jumal-daks. Uues Defenderis saab sõita mugavalt, vedades samal ajal haagisel silmatorkavat ikooni. See kombinatsioon on imeline, ja välimus hingetuks võttev. Täiuslik vorm, võiksin niimoodi sõita igavesti, ilma oma sisseostu haagiselt võtmata,» tunnistab võidusõitja.

Siiski mainib ta, et tal on veel üks suur unistus: viia soetatud vanasõiduk tagasi selle sünnikohta. Liikumine maastikul, tüürides eesmärgi poole kõige keerulisemates tingimustes, ümbritsetuna liiva-, tolmu- ja seikluspilvedest. Seetõttu on tõenäoline, et karastunud võidusõitja ja maastikulegend, mis on nüüdseks sõitmas oma viiendat kümnendit, seisavad silmitsi tandemile sobiva seiklusega – väljakutsega Dakari ralli luidetel.

Kõigi Defenderi versioonidega tutvumiseks ja selle maastikusõidu, reisimise ja avastusretkede omal nahal kogemiseks, kutsub Karolis Raišys teid ametliku esindaja autosalongi aadressil Läike tee 38, Peetri.

Uues Defenderis saab sõita mugavalt, vedades samal ajal haagisel silmatorkavat ikooni. See kombinatsioon on imeline, ja välimus hingetuks võttev. Täiuslik vorm, võiksin niimoodi sõita igavesti, ilma oma sisseostu haagiselt võtmata.

Karolis Raišys

**Tule ja saa teada, millised on
tippettevõtjate nägemus ja plaanid
2025. aastaks!**

Eesti suurim
majanduskonverents

Äriplaan 2025

18. september 2024

LHV

Rohkem infot www.ariplaan.aripaev.ee

KOHAD 20–50

FOTOD: ANDRAS KRALLA, LIIS TREIMANN, RAUL MEE, TANEL MEOS

Parvel Pruunsild

20.–21.

Vahur Voll, 53
Parvel Pruunsild, 55

209,9 ▲

mullu 173,5

Pangandus. Vahur Voll ja Parvel Pruunsild omavad võrdset osalust Bigbankis. Eelmisel aastal suurendas Bigbank varade mahtu ligikaudu 40 protsenti, 2,3 miljardi euron. Ettevõtte puhaskasum kasvas aastaga 25 protsenti, 40,8 miljoni euron.

Vahearuanne näitas, et tänavu juuni lõpuks kasvas Bigbanki varade maht 2,6 miljardi euron. 2024. aasta esimese kuue kuu puhaskasum oli 15,8 miljonit eurot. 2023. aasta samal perioodil oli see 17,0 miljonit eurot.

Tänavu mais avaldas Äripäev artikliseeria, mis kirjeldas Isamaa suurtoetajana tuntud Parvel Pruunsilla rahastatud mõttekoja Ühiskonnauuringute Instituudi tegemisi. Selgus, et mõttekoda korraldab salajasi küsitlusi, mis aitavad Isamaa erakonnal poliitilist kurssi seada.

Juunis otsustas erakondade rahastamise järelevalve komisjon, et alustab menetlust Isamaa võimaliku varjatud rahastamise kohta Ühiskonnauuringute Instituudi kaudu. "Meie jaoks võib see kvalifitseeruda mitterahaliseks hüveks, mida on saadud tingimustel, mis ei ole teistele kättesaadavad. Olgu siin siis küsimus hinnas või et see hüve pole üldse kättesaadav," selgitas komisjoni aseesimees Kaarel Tarand.

Augustis algas kohtuprotsess Isamaa liikmetest Pruunsilla ja Tartu endise abilinnapea Priit Humala korruptsiooniasjas. Pruunsild ja Humal on kohtu all Eesti Rahva Muuseumi vana hoone pärast. Süüdistuse järgi survestas Pruunsild toonast Tartu abilinnapead Priit Humalat tegema otsuseid, millega saaks Pruunsillaga seotud Sakala korporatsioon oksjonil Eesti Rahva Muuseumi vana hoone enda kätte. Selleks oli vaja, et Tartu linn loobuks hoone eelisostuõigusest. Pruunsilla kaitsjad väitsid augustis toimunud istungil, et sellist õigust pole linnal kunagi olnud. Pruunsilla kaitsjad taotlesid istungil Pruunsilla ja Isamaa

poliitikute kirjavahetuse uurimise ajaks kinniseks kuulutada, väites, et see rahuldab põhjendamatult avalikkuse huvi, kuid see ei õnnestunud.

22.

Toonart Rääsk, 69

195,4 ▲

mullu 182,1

Kinnisvara. Toonart Rääsk on Eesti üks jõukamaid kinnisvaraärimehi. Rääski varast suurem osa jaguneb valdusfirmadesse Haveli Invest ja Landeste. Kahe firma vara ulatus mullu üle 228 miljoni euro. Näiteks Haveli Investi kaudu majandab Rääsk Tallinnas Rotermanni kvartalis Metropol hotelli ja Metropol SPA hotelli ning Peterburi tee ääres Peterburi Ärikvartalit. Landeste kaudu haldab Rääsk kinnisasju, teenides eelmisel aastal renditulu üle 5,5 miljoni euro. Kuigi aasta varasemaga võrreldes suurenes renditulu üle 60 protsenti, kasvas ka otsene haldamiskulu 630 000 eurot 2,1 miljonile.

Rääskile kuuluvad ka Ida-Virumaal Jõhvi Kaubakeskus ja Lääne-Virumaal Rakvere Põhjakeskus.

Kõigele eelnevale lisaks on Rääsk Havel Investi kaudu investeerinud ka Enefit Greeni. Haveli Invest on Eesti Energia ning välismaa fondide ja pensionifondide kõrval üks suuremaid kohalikke omanikke. Rääsk ostis osaluse Enefit Greenis 2021. aastal aktsiate avalikul esmapakkumisel, omandades üle poole miljoni aktsia. IPO-hind oli siis 2,9 eurot, mis tähendab, et Rääsk panustas riiklikusse taastuvenergiafirmasse ligikaudu 1,5 miljoni euroga. Kui vahepeal kerkis Enefit Greeni aktsia hind isegi 5 euro lähedale, siis pärast hinnatipu saavutamist on aktsia järjepanu odavnenud ja jõudnud 3 euro juurde.

23.

Kalev Järvelill, 59

194,0 ▲

mullu 126,7

Laevandus, kinnisvara. Osaühingu Pärklill kaudu on Kalev Järvelill valdusfirma Infortar üks suurematest omanikest koos Enn Pandi ja Ain Hanschmidtiga.

2022. aastal maksis Järvelill endale Pärklillele kaudu dividendi 1,5 miljonit eurot, aasta varem 3 miljon eurot.

Lisaks Infortarile omab Järvelill osalust krematooriumitega seotud Felkremis ja Memoris Krematooriumis ning matuse täisteenust pakkuvas MT Memories. Järvelill on osanik ka osaühingus ITBuss, mis korjab frantsiisitasusid samanimelistelt arvutitöökodadelt.

24.

Ants Laos, 80

186,3 ▼

mullu 203,3

Tööstus. Ants Laos on perekond Piilmanni ja Margus Kangro järel suuruselt järgmine Viru Keemia Grupi aktsionär. Viru Keemia Grupi osalust hoiab Laos valdusfirmas Revelis Invest.

Ants Laosel on osalus ka perefirmas Sillever, mida juhib poeg Liivar. Sillever haldab igapäevaselt rendikinnis-

vara, aga on pannud raha ka aktsiatesse, võlakirjadesse, fondiosakutesse ja muudesse varadesse. 2023. aastal tekkis Silleveri põhiline kasum finantsinvesteeringutest. Silleveri finantsinvesteeringud ulatusid 2023. aasta lõpu seisuga 10,6 miljoni euroni.

25.

Elar Sarapuu, 60

185,4 ▼

mullu 200,4

Tööstus, kinnisvara. Viru Keemia Grupi neljas aktsionär Piilmannide perekonna, Margus Kangro ja Ants Laose kõrval. Hoiab Viru Keemia Grupi osalust valdusfirmas Sergos Invest.

Sarapuule kuulub ka kinnisvaras tegutsev Strategius, mille varade väärtus ulatus 2022. aasta lõpu seisuga üle 32 miljoni euro. Värskeimat aruannet ja ülevaadet ei olnud Sarapuu Rikaste TOPi koostamise ajaks esitanud.

Elar Sarapuule kuulub veel kinnisvaras tegutsev Sildar Invest, kuhu ta viis 2022. aastal enda nimelt ära Mõisavahe Äripargi osaluse. Mõisavahe Äripark kandis varem nime Jälgimäe Tööstuspark.

26.

Ahti Heinla, 52

171,1 ▲

mullu 141,0

Infotehnoloogia, finants. Skype'i eduloo tagant välja kasvanud Ahti Heinla veab nüüd iseseisvaid kullerroboteid arendavat idufirmat Starship Technologies.

Tänavu esimese poolaasta suurim rahasüst tuli just Heinla ettevõttele, kui aasta alguses tuli juurde 90 miljonit dollarit. Rahastamisvoorust juhtisid Taavet Hinrikuse ja Sten Tamkivi investimisplatvorm Plural ning Iconical. Raha on mõeldud firma äri kiirendamiseks USAs, Ühendkuningriigis ja mujal Euroopas. Starship on 2014. aastast kaasanud kokku 240 miljonit dollarit.

Starshipi asutaja ja juht Ahti Heinla ütles talvel, et roboteid on viimase kümne aasta jooksul järk-järgult arenda-

tud nii, et kiire laienemine on nüüdseks võimalik ja Starship on selleks valmis.

Heinla sõnul valmistub ettevõtte tegema investeeritud tehisintellekti ning juhtmevabasse laadimisse, et robotid oleksid tänavatel kauem. Kokkuvõttes kavatseb Starship lansseerida oma teenust rohkematele turgudele.

Äripäeva raadios ütles Heinla, et kuigi ettevõtte vajab uusi inimesi, värbab Starship siiski ettevaatlikult. "Tahame, et 90 miljonist jätkuks tükiks ajaks. Me ei kavatse töötajate arvu aastaga kahekordistada, aga me palkame," märkis ettevõtja.

Starshipi teatel on ettevõttest saanud maailma juhtiv autonoomne kojukandeteenus, mis on täitnud üle 6 miljoni tellimuse. Ettevõtte tegutseb 80 kohas üle maailma, sealhulgas USAs, Ühendkuningriigis, Saksamaal, Taanis, Eestis ja Soomes.

27.

Boris Skvortsov, 42

170,8 ▲

mullu 170,5

Kinnisvara. Boris Skvortsov jõudis esimest korda Rikaste TOPi 2021. aastal, 2022. aastal oli ta juba 20. kohal. Skvortsov on kinnisvarainvesteeringutele pühendunud Summus Capitali omanik.

Riia börsil võlakirjad noteerinud Summus Capitali kõige värskeimad andmed on tänavuse teise kvartali kohta. Juuni lõpu seisuga ulatus Baltimaades ärikinnisvarale keskendunud ettevõtte portfelli väärtus 402 miljoni euroni.

Juunis viis Summus Capital edukalt läbi võlakirjade emissiooni. Ettevõtte kaasas 15 miljonit eurot, kuigi nõudlus ulatus märkimiste järgi ligikaudu 20 miljonini. Kaasatud raha kasutab Summus olemasoleva 10 miljoni euro suuruse võlakirjaemissiooni refinantseerimiseks ning muude üldiste eesmärkide finantseerimiseks – peamiselt uute investeerimisobjektide omandamiseks.

Eestis on Summuse portfelli suuremad ja tuntumad objektid näiteks Tallinnas Veerenni I ja Veerenni II meditsiinikeskused, De la Gardie ostukeskus ja Saaremaal Auriga kaubanduskeskus.

Boris Skvortsov sai Summus Capitali oma ema Galina Skvortsova nimelt. Huvitava asjaoluna tasub märkida, et Galina Skvortsova oli koos Margus Linnamäe ja Ivar Vendeliniga 2020. aasta lõpus Läti suuruselt neljanda kaubanduskeskuse Riga Plaza ostja.

28.

Aivar Berzin, 55

163,9 ▲

mullu 138,4

Metsamajandus, kinnisvara. Sarnaselt eelmiste aastatega suurendas Aivar Berzini juhitud Vestman Energia ka 2023. aastal hoogsalt oma vara väärtust. Kontserni keskendub metsa- ja põllumaale, ent investeerib ka taastuvenergiasse ja idufirmadesse.

Vestman Energia müügitulu kahanes aastaga 7 protsenti, 14,5 miljoni euroni, aga samal ajal puhaskasum kasvas 27,2 miljonilt eurolt 35,4 miljonile. Kontserni müügitulu poole moodustas ümarmetsamaterjali ja kasvava metsa müük, 20 protsenti oli rendi- ja üüritulu, 15 protsenti fi-

KOHAD 20–50

nantsteenuste tulu, 9 protsenti kinnistute müük ja 3 protsenti elektrienergia müük. Aastaga kasvasid rendi- ja üüritulu 22 protsenti, 3,0 miljoni euroni, finantsteenuste tulu 136 protsenti, 2,3 miljoni, kuid suurem tagasilööks saabus elektrienergia müügist, kui näitaja kahanes 69 protsenti, vähem kui poole miljoni euroni.

Berzin selgitas, et globaalse majanduse aeglustumine avaldas otsest mõju puidu müügihindadele, mis langesid kõigis puiduliikides ja sortimentides ligikaudu 30 protsendi võrra võrreldes 2022. aastaga. Lisaks mõjutas hindu Rootsi krooni nõrk kurss, mis võimaldas Rootsi eksportijatel saematerjali oluliselt odavamalt müüa kui Eestis ettevõtetel.

Päikeseparkide äritulemust mõjutas kõige enam بورسелеktri hinna kõikumine. 2023. aasta madalad elektri hinnad vähendasid märkimisväärselt nii käivet kui ka kasumlikkust.

Berzin tõstis veel esile 2023. aasta Eesti keerulisi ja ebasoodsaid ilmastikutingimusi: teravilja kogusaak vähenes 2022. aastaga võrreldes 21 protsenti, piima kokkuostuhind langes 5,8 protsenti ja teraviljade, rapsi ja kaunviljade hinnad langesid kuni 40 protsenti. Põllumaa hind oli 2023. aastal mõõdukas tõusutrendis, lisas ta.

Vestman Energia varade väärtus kasvas aastaga 218 miljonilt eurolt 260 miljonile.

Aivar Berzinile kuulub Vestman Energiast ligikaudu 90 protsenti, ülejäänud osaluse omanik on tema abikaasa Merit Berzin.

29.

Hans H. Luik, 63

161,3 ▲

mullu 136,5

Meedia, teenused, kinnisvara. Tallinna börsil noteeritud Ekspress Grupi suuromanik Hans H. Luik omab ettevõtte aktsiaid nii eraisikuna kui ka osahingu HHL Rühm kaudu. Tema osalus ulatub pea 73 protsendini.

2024. aasta esimese poole tulemusi mullu sama ajaga võrreldes on näha, et Ekspress Grupi müügitulu kasvas 6 protsenti, 19,6 miljoni euroni. Puhaskasum kasvas rohkem kui poole võrra, umbes 1 miljoni euroni.

Ekspress Grupi aktsia hind aga ei näita investorite optimismi, kuna aktsia oli tänavu 31. juuliks aastaga odav-

nenud ligikaudu 32 protsenti. Ekspress Grupi turuväärtus oli selleks hetkeks 31 miljonit eurot, kuigi eelmisel aastal ulatus veel üle 45 miljoni euro.

Hans H. Luigele kuulub ka osahing Iiruk, mille alt ta majandab krediithaldusteenuseid pakkuvaid ettevõtteid. Nende sekka kuuluvad näiteks Julianuse-nimelised inkasofirmad nii Eestis, Lätis kui ka Leedus.

30.

Kaarel Kotkas, 30

159,5 ●

mullu 159,5

Infotehnoloogia. Tehnoloogiaettevõtte Veriff seisis eelmisel aastal silmitsi koondamistega. Nüüdseks aga on isikutuvastusteenust pakkuv idufirma roninud august välja, ütles ettevõtte asutaja Kaarel Kotkas.

Firma käive suureneb kiirelt ja iga kuu sünnivad müügirekordid. “Praeguse seisuga on volüümid (müügitulud – toim) 90% kasvanud aastases väljavaates,” rääkis Kotkas juuli lõpus. “Ettevõtte huugab.”

Kotka sõnul on ettevõttel vajalik kliendibaas olemas ja nüüd jääb üle vaid kasvada. Tema sõnul ei ole ettevõtte vajadust kaasata lisakapitali. “Me suudame hoida 40–65% käibe kasvu ja võimalust 1-2 kvartaliga toimida kasumlikult,” märkis Veriffi asutaja. See annab Kotka sõnul võimaluse kasvada ilma välisrahata ja turgu konsolideerida.

Veriff on praeguseks kaasanud kokku ligikaudu 200 miljonit eurot.

2023. aastal pälvis Kaarel Kotkas presidendilt vabariigi aastapäeva puhul ka Valgetähe teenetemärgi.

31.

Andres Sonn, 52

158,5 ▼

mullu 228

Pangandus, tööstus. Andres Sonnile kuuluv metallitööstus Exmet langes möödunud aastal kahjumisse. Nii 2021. kui 2022. aastal teenis firma kümnetesse miljonitesse eurodesse ulatuvat kasumit. Mullu oli firma aga 380 000 euroga kahjumis.

Ettevõtte juhatuse liikme Margit Männiku sõnul on kahjumi põhjus Exmeti uue tehase avamine Tallinnas. 2023. aastal investeeris Exmet kokku 10,7 miljonit eurot,

Diivan POCO

OOT-OOT STUDIO

Rävala 7, Tallinn

www.oot-oot.com

KOHAD 20–50

mille tulemusena peaks oluliselt kasvama suurema marginaaliga omatoodete müügi mõju, teatas firma. 2024. aasta investeeringute maht on seotud 2023. aastal alustatud projektide lõpetamisega.

Samuti kahanes Exmeti käive. Kui eelmisel aastal tegi firma 131,7 miljonit eurot käivet, siis tunamullu 180,7 miljonit eurot, kahanedes seega 27% võrra.

2024. aasta esimene pool peegeldab nõudluse stabiliseerumise märke, kirjutab ettevõtte aruandes. Sama tasakaalukas on terase toormeturg, mis võimaldab nii vahendajatel kui ka klientidel paremini oma tegevusi ja materjalikulu planeerida.

Männik märkis, et Exmet plaanib sel aastal veel suuremaid investeeringuid ning ka uutele turgudele laienemist. Praegu tegutseb Exmet lisaks Eestile ja meie lähiriikidele ka näiteks Sloveenias, Itaalias, Belgias, Horvaatias ja Serbias. Kaugematest riikidest Indias ja Bahreinis.

Andres Sonnile kuulub osalus ka puidutööstuses Lotus Timber ja Coop Pangas. Sonn on Coop Panga suurim eraisikust aktsionär.

32.

Neinar Seli, 64

152,1 ▲

mullu 140,0

Tööstus, kinnisvara, energeetika. Neinar Seli valdusfirma Estiko Grupp kasvas aastaga kulude vähendamise toel jõudsalt kasumit, kuigi müügitulu pisut vähenes.

Eelmisel aastal vähenes tootmis-, kinnisvara- ja energiaärisid ühendava Estiko Grupi müügitulu 3% võrra, 52,7 miljonile eurole, kuid ärikasum kasvas koguni 38% ja ulatus 7,6 miljonini.

Seejuures suudeti tootmise muutuvkulusid 6 miljoni või 18% võrra kärpida. “Kui keskkond on selline, kus peab kulusid kokku hoidma, siis tulevad ka tulemused. Aga kui kulusid kontrolli all ei hoi, siis juhtub nii nagu valitsusel,” ütles Estiko Grupi omanik ja nõukogu liige Neinar Seli.

“Majanduskeskkond ei ole hea. Ettevaatlikkus on väga vajalik praegusel hetkel. Kui tahad “joone alla” koguda, siis peab kõiki asju arvestama,” lisas ta. “Kõik need mõjud on kõigile teada: alates sõjast, lõpetades COVIDi-järgsest perioodiga.”

Estiko Gruppi kuulub kilepakendite tootja Estiko-Plastar, mitmesugust kinnisvara Tartus, näiteks Tasku keskus bussijaamaga ja Emajõe Ärikeskus. Samuti arendab kontsern Raadil enam kui sajalt hektaril päikeseparki.

Millises valdkonnas paremini läheb? “Seal, kus nõudlust on, läheb paremaks,” ütles Seli. “Tootmises võib oma nišiga minna paremini, samas kinnisvarasektoris on ettevaatlikkus väga suur. Kui tahad rentnikke, siis ole praegu rahul kõigega, et päris tühjaks ei jää.”

Seli sõnul teeb teda ettevaatlikuks aastatepikkune kogemus. Ta on põhimõttelt olnud väga konservatiivne ega pole kõige parem näide riskide võtmisest. “Majandustsüklid ja -kriisid käivad ka siin kümne aasta jooksul üles-alla. Kui viimane kriis oli seal 2009-2010, siis praegu on isegi hästi läinud.”

Küsimusele, kuidas on käesolev aasta läinud ja kas võiks oodata samasugust suurt kasvu, vastas Seli suvel, et pool aastat on ikka veel ees ja mõned asjad on ennustatavad. “Aga nagu setu ütleb, päiv kõrraga. Väga ei julge siin rohkemat öelda.”

33.

Armin Karu, 59

145,9 ●

mullu 145,9

Kinnisvara, finants. Karu ettevõtte Hansaassetsi kontole laekus aastaid tagasi Olympicu kasiino müügi eest 130 miljonit eurot. Sellest on nüüdseks rahana järel 24 miljonit eurot. Lõviosa on Karu aga investeerinud.

Eelmise aasta juuni lõpu seisuga on Karu investeerinud pea 104 miljonit eurot, millest ligi 94 miljonit eurot on lühiajalistes deposiitides, väärismetallides ja krüptos. Fondidesse on Karu investeerinud pea 7 miljonit ja aktsiatesse 1,6 miljonit eurot.

Karu ettevõtte asutas 2022. aastal koos partneritega kaerajoogitehase Yook, kus tal oli 25% suurune osalus. Yook alustas siis Türil kaerajoogi tootmiseks tehase ehitusega. Eelmisel majandusaastal suurendas Karu Yookis osalust veel 4% võrra. Yooki tegemisi veab Katre Kõvask, kes on varem juhtivatel kohtadel töötanud Premia Foodsis, Tere ja Farmi piimatööstustes ning Tallink Grupis.

Samuti on Karu seadnud pilgu Lõuna-Euroopasse: järgmistel aastatel kavatseb Hansaassets teha täiendavaid investeeringuid Hispaania kinnisvarasse.

Eelmise aasta mais avaldas Äripäev suure loo, kuidas Armin Karu osales maksutrikis, mis jättis maksumaksjad ilma pea 20 miljonist eurost. Peale Karu kasutas nutikat maksuakrobaatikat veel kaheksa Eesti ettevõtjat, näiteks Urmas Purde ja Jaanus Otsa. Äripäev ei pidanud trikitamise ega ka skeemi all silmas seadusevastast tegevust, vaid maksude optimeerimist, mis tekitab küsimusi.

Armin Karu ise ütles järjekindlalt, et järgib alati seadusi, nii tavaelus kui ka äris. “Mõtteviis üheksa korda mõõda ja üks kord lõika on mind elus palju edasi aidanud,” ütles Karu. “Päris kindlasti ei astuks ma ühtegi tehingusse, mis ei vasta seadustele.”

2024. aasta esimeses pooles kajastas Äripäev, et Karu tasus pärast Äripäevas tema kohta ilmunud artikleid riigikassasse kokku 23,76 miljonit eurot. Tähelepanuväärne on, et Karu hakkas oma maksukohustust täitma vaid mõni kuu enne seda, kui asi oleks vanaks läinud ja aegunud – esimene osamakse tuli juba mullu augustis. Võib arvata, et Äripäeva artiklite ilmumise järel kasvas Armin Karule miljonite eurode tasumiseks surve maksuametist või mujalt.

Sinu, karakteriga, eritellimusmööbel.

Eksklusiivsed köögid, garderoobid, vannitoad.
Millimeetri täpsusega. Sinu soovide järgi.

www.aunman.ee

AUNMAN
Sinu ideest saab teos

34.

Ivar Vendelin, 49

144,0 ▼

mullu 156,2

Meelelahutus, kaubandus, meedia. Ivar Vendelin on laiemalt tuntud Margus Linnamäe äripartnerina. Vendelin tegutseb peamiselt valdusfirma Mirrow Institute kaudu, aga hoiab oma MM Grupi osalust näiteks Mirrow Finatsis. Just MM Grupp on kõige suurema väärtusega, Vendelini osalus küündib seal 20 protsendini. Margus Linnamäele kuulub MM Grupist 78 protsenti. MM Grupi portfelli tuntumad ettevõtted on näiteks Postimees Grupp, Linnamäe Lihatööstus, Ideal Group, Magnum ja Apollo Group.

Eelmisel aastal Äripäeva korraldatud majanduskonverentsil “Äriplaan 2024” ütles Vendelin, et Apollo Grupi tulemused on olnud nii head, et lubavad kaaluda ettevõtte viimist börsile. “Jälgime olukorda ja ei ütle kindlasti “ei” sellele,” kinnitas ta. Millal täpsemalt võiks Apollo börsidebüüdi teha, sõltub Vendelini sõnul majanduse arengust ja ka näiteks sellest, kuidas õnnestub Infortari plaanitud aktsiate börsil noteerimine. Nüüd saab tagantjärele öelda, et Infortaril on läinud väga hästi, olles sel aastal suurima hinnatõusuga aktsia Tallinna börsil.

Vendelin oli tänavu kevadel ka üks rahastajatest, kes pani öla alla Ülemiste linnaku väljaostule Soome börsifirmalt Technopolis. Vendeliniga koos finantseeris tehingut Graanul Investi endine suurosanik Anders Anderson.

35.

Vello Kunman, 72

142,6 ▼

mullu 144,6

Kinnisvara, tootmine. Vello Kunmanile kuulub kontsern Esraven, mis haldab mitme valdkonna ettevõtteid. Kontserni müügitulu püsis eelmisel aastal sisuliselt samal tasemel, 28 miljoni euro juures, kuid kasum vähenes kolmandiku jagu, 5,7 miljonini. Varade maht kasvas 108 miljoni pealt 115 miljoni juurde.

Eelmisel aastal läks põhirõhk Järve Kaubanduskeskuse välisele uuendamisele ja uue veetööstuse käivitamisele. Kontsern on viimase kümne aastaga kokku investeerinud veetootmise sektorisse 15 miljonit ja seitsme aasta perspektiivis planeerib investeerida veel 25 miljonit ning arendada lisaks Haage tehasele ka Võrumaal asuvat tehast.

Kontserni juhtkond on veendumusel, et kodumaise

tööstuse, tootmise, põllumajanduse säilimine on ülitähtis ning seepärast tehakse tihedat koostööd teadlastega, investeeritakse innovatsiooni ja avatakse uusi eksporditurge. Järgmise seitsme aasta perspektiivis planeerib kontsern investeerida kokku 105 miljonit eurot. Lisaks mainitule plaanitakse välja arendada üks suurimaid tehnoparke, rajada loodusliku kodumaise väetise biooni tehas ning seeläbi luua uusi töökohti.

Vello Kunmani ettevõtmiste hulka kuulub veel Silikaat Grupp, mille kaudu ta haldab mööblit ja valgusteid müüvat Aatriumi Sisustuskaubamaja ning kinnisvaras tegutsevaid Aromaret, Silikaat Kinnisvara ja Lepa Keskust. Grupi müügitulu kokku oli 11,1 miljonit eurot ja tunamullune ligikaudu 500 000 euro suurune kasum pöördus 2023. aastal rohkem kui 600 000 euroseks kahjumiks. Samal ajal grupi varade väärtus kasvas 24,8 miljoni euro pealt 26,3 miljonile.

Vello Kunmani on ka Tallinna börsi üks suurimaid aktsiainvestoreid. Eelmise aasta lõpu seisuga ulatus Kunmani investeerimisportfelli väärtus üle 27 miljoni euro. Aasta varem oli tema portfelli väärtus 22 miljoni euro juures. Vello Kunmani portfelli kuulusid LHV Grupi ja EfTENI kinnisvarafondi aktsiad. Äripäeva koostatud investorite edetabelis jõudis Kunman kolmandale kohale.

36.

Jaan Pillesaar, 56

141,4 ▲

mullu 54,8

Infotehnoloogia. IT-firma Helmes suuromanik läbi valdusfirma DSVH. Helmes teatas suvel, et ostab suurema osa konkurendist Trinidad Wiseman. Trinidad Wisemani asutaja ja tegevjuht Ander Tenno ütles, et senised omanikud müüvad suure osa firmast maha, sest välisturgudele laienemiseks oli vaja leida partner. Trinidad käive oli mullu ligi 17 miljonit eurot ning kasum 1,6 miljonit eurot. Firms töötas teise kvartali seisuga 106 inimest.

Kui vaadata Helmes eelmise aastast tulemust, siis sealt on näha 101 miljoni eurost müügitulu ja 10 miljoni eurost puhaskasumit. Aasta jooksul Helmes kasumlikkus vähenes suurenenud kulubaasi tõttu, “mis oli mõjutatud kõrgest inflatsioonist ja jätkuvast palgasurvest”.

Helmes eelajate arv kasvas mullu 1203 inimeseni, aasta varem oli firmas 1053 töötajat. Keskmine palk oli Helmeses mullu 3161 eurot, aasta varem oli 3022 eurot.

37.

Tõnis Pohla, 51

139,0 ▲

mullu 108,0

Finants, toidutööstus. Tõnis Pohla oli aastaid tagasi Baltic Maritime Logistics Grupi üks osanikke. Nüüd juhib ta oma investeringuid osühingu Moveo kaudu. Eelmisel aastal kujunes ettevõtte puhaskasumiks 346 000 eurot, aasta varem oli näitaja 72,3 miljonit.

Moveo finantsvara hulka kuulub ka leping, mille alusel on ettevõttel õigus saada raha või aktsiaid 2025. aasta lõpuks. Varem on aktsiate all mõeldud Baltic Maritime Logistics Grupi väärtapabereid.

Tõnis Pohlal on Moveo kaudu 35 protsendine osalus veel Tarplani Kaubanduses, mis toodab, turundab ja müüb ma-

joneese, kastmeid ja mahlasid. Tarplanist 40 protsenti omab Tõnis Pohla vend Asko Pohla Astro Kinnisvara kaudu ja 25protsendine osalus kuulub osaühingu Merehiu kaudu Tarmo Plankile.

38.

Sten Saar, 38

138,7 ●

mullu 138,7

Kindlustus. Sten Saar jõudis Rikaste TOPi esimest korda 2021. aastal, kui tema asutatud kindlustusidu jõudis üks-sarviku staatusesse, mis tähendab ettevõtte väärtust üle 1 miljardi dollari.

Zego on 2016. aastal asutatud kindlustusidu, mis on kaasanud kokku üle 280 miljoni dollari. Sellest 150 miljonit dollarit kaasati 2021. aasta märtsis, mis tegi Zegost Eesti kuuenda üks-sarviku.

Tänavu märtsis andis Saar intervjuu Euroopa kindlustusfirmasid koondava ürituse korraldajale ITC DIA Europe, kus ütles, et Zego seitsmest ärist viis tegutseb praegu kasumlikult ning ülejäänud kaks ei ole sellest samuti kaugel.

39.

Urmas Sõõrumaa, 62

133,0 ▼

mullu 176,8

Kinnisvara, teenused. Tänavusel investeerimisfestivalil rääkis Foruse kontserni omanik Urmas Sõõrumaa, et rikkuse saavutamiseks ja edukaks saamiseks peab olema omamoodi kiiksuga. "Kõik need asjad, mis on siin maailmas – maailmarekordid, suured majad ja edulood –, need on reeglina kiiksuga inimeste tehtud," ütles ta. Tema sõnul on kõik, mida me väljas suudame teha, sisemise peegeldus. "Kui sa sees suudad millegi välja mõelda, näiteks edukas firma või äge projekt, küllap ta väljas realiseerub ka. Mina usun seda, et selles maailmas, kui sa täie gaasiga lähed, siis ta realiseerub."

GRANT SABATIER

FINANTS-VABADUS

TÕESTATUD TEE KOGU VAJAMINEVA RAHANI

Eessõna Vicki Robinilt

Äripäeva raamatuklubi

pood.ariptev.ee/raamatud

Pakume tööd kogenud elektrikule.

Teie Elektritöid Realiseerivad Asjatundjad

ELEKTRITÖÖD

- Sisepaigaldustööd
- Hooldus ja elektripaigaldise käit
- Päikeseelektrijaamad
- Elektriauto laadijad

33 aastat AS TERA

www.tera.ee info@tera.ee

KOHAD 20–50

Kui aga tulla konkreetsemalt Sõõrumaa ettevõtmiste juurde, siis käesoleva aasta tehingutest jäi silma näiteks biogaasiäri müük. Kaubaks läks peamiselt Urmas Sõõrumaale kuuluva Baltic Biogasi 50% suurune osalus Järvamaal tegutsevas Aravete Biogaasis, mille ostis austrelaste kontrolli all olev põllumajandusettevõtte Aravete Agro.

Kui palju võiks maksta 50% suurune osalus gaasiäris, mis teenis tunamullu 2,5 miljoni eurose müügitulu juures umbes 435 000 eurot ärikasumit, ei soovinud Sõõrumaa öelda. “Ma arvan, et äkki see on meil isegi väike saladus.”

Biogaasi tootmine pole Urmas Sõõrumaale võõras. Viis aastat tagasi viidi lõpule tehing, millega Alexela omandas Sõõrumaale kuuluva Baltic Biogasi käest Tartus Biogaasi.

Aravete Agrot kontrollivad läbi valdusfirmade austrelased Nikolaus Leitner ja Wolfgang Leitner. Wolfgang Leitner on Austria miljardär, kelle vara väärtus on Forbesi andmetel 2,7 miljardit USA dollarit. Sellega on ta kodumaa jõukuselt kuues inimene.

Eelmisel aastal torkasid Sõõrumaa ettevõtetes silma personaliliikumised. Näiteks lahkusid tippjuhtidest Tarmo Pohlak, Margus Nõlvak ja Mehis Pass. Foruse grupiga liitus aga Kalev Reiljan.

Sel aastal meelitas Sõõrumaa enda juurde Gert Jostovi, kes vedas üle 15 aasta Technopolis Ülemiste arendusi. Jostov hakkas juhtima kinnisvarafirmat US Real Estate. Sõõrumaa sõnul on ettevõtte suured plaanid. “US Real Estate’i 2035. aasta plaan näeb ette kinnisvaraportfelli väärtuse kasvatamist 350 miljonilt 1 miljardile. Töenäoliselt nõuab see investorite kaasamist ja sellest tulenevalt ka teistsugust juhtimismudelit, mida seni meie majas ei ole olnud, kuid milles Gerdil on suurepärane kogemus,” märkis Sõõrumaa.

40.

Marcel Vichmann, 59

131,7 ▼

mullu 132,3

Veondus, kinnisvara, turism. Marcel Vichmann liigutas üle 30 miljoni eurose hinnalipikuga Edelaraudtee Go Groupi kätte ja sai vastutasuks uuesti kontserni suuromanikuks. Enne tehingut oli Vichmanni käes 43% Go Groupist, Tiit Pruulil 47% ja ettevõtte tegevjuhi Jüri Etverki käes 10%. Augusti seisuga on kontserni suuromanik umbes 62%ga Vichmann, Pruuli osa on 31% ja ülejäänud Etverkil.

Edelaraudtee hooldab ja majandab raudteefraktuuri Tallinna–Viljandi ja Lelle–Pärnu raudteelõikudel koos sinna kuuluvate side- ja energeetikasüsteemidega ning kõigi jaamahoone ja peatuspunktidega nendel raudteelõikudel.

Vichmanni äripartner Tiit Pruuli ütles juunis, et kuigi ei näe riigi müüdaval Operailil olulisi tulevikuväljavaateid, on ta siiski huvitatud riigifirma ostmisest. Nimelt huvitab Go Groupi Operaili vara ehk müügis olevad ligiajaks 500 vagunit ja 40 vedurit. Go Group on varemgi ostnud Operaililt vaguneid.

Marcel Vichmannil on suure väärtusega vara ka kinnisvaras. Kinnisvara haldamise ja arendamisega tegeleb Vichmann osaühingu Realway kaudu. Ettevõtte omab kinnistuid Tallinnas, Tartus, Pärnus, Rakveres, Haapsalus, Kuressaares, Otepääl ja Tabasalus. Realway kinnisvarainvesteeringute väärtuseks hinnati 43,5 miljonit eurot.

Kenneth Karpov (keskel).

41.

Kenneth Karpov, 42

131,0 ▲

mullu 128,0

Kinnisvara. Kenneth Karpovile kuulub enamusosalus kinnisvaraarendajas Fausto Capital, ülejäänud osalus kuulub Sven Mihailovile. Fausto Capitali portfelli kuuluvad Fahle Park, Kompassi Maja ja Maakri Ärihoone Tallinnas ning Tartu Telia peahoone.

Fausto Capital teenis 2023. aastal 6,2 miljonit eurot puhaskasumit, aasta varem 17,5 miljonit eurot. Ettevõtte kinnisvarainvesteeringute väärtus küündis 2023. aasta lõpu seisuga 215 miljoni euron, kasvades aastaga ligikaudu 12 miljoni euro võrra.

2023. aasta esimeses pooles ostis Fausto Capital Tallinnas Fahle piirkonnas kaks kinnistut eesmärgiga ehitada kaks uut büroopindadega kõrghoonet 2024. aasta lõpuks.

2024. aastal on Fausto Capitali peamine eesmärk olemasolevate äripindade opereerimine ning Fahle Pargi arendusprojektidega jätkamine. Näiteks Fahle Pargi kolmas etapp näeb ette mälestiseks oleva ajaloolise katlamaja koos korstnaga rekonstrueerimise. Neljandas etapis planeeritakse Fahle Pargi keskse parkimismaja rajamist 1100 parkimiskohaga. Viimasel etapil lisandub rohelise kontseptsiooniga puitkarkassiga uus büroohoone aadressiga Tartu mnt 84b.

42.

Sonny Aswani, 61

130,1 ▼

mullu 168,6

Kinnisvara, tööstus. Sonny Aswani kontsern Tolaram ajab paberiäri Eestis Horizoni-nimelises paberivabrikus, mille peamised tooted on pleegitamata jõupaber ja paberist pakkematerjalid.

22,3 miljoni eurosest müügitulust 84 protsenti tuli Euroopast ja 10 protsenti Aafrikast. Müügitulu kahanes aastaga 67 protsenti.

Horizoni 2022. aasta puhaskasum 14,8 miljonit eurot asendus 2023. aastal 5,7 miljoni eurose kahjumiga.

2023. aasta nimetas ettevõtte juhtkond väljakutseroh-

Säravad jõulupeod ettevõtetele merel või maal

- Elav muusika
- Show-programm
- DJ hommikutundideni
- Rikkalik jõululaud

Vaata kõiki
jõulupidusid

KOHAD 20–50

keks. “Tselluloosi- ja paberitööstus, mis seisis silmitsi 2022. aasta neljandas kvartalis kokkuvarisemisega, kannatas väikese nõudluse all ka 2023. aastal,” selgub aastaaruandest. “Koti- ja jõupaberitootjad, sealhulgas Horizon, pidid oma tootmisrajatist kasutama vähendatud võimsusega ja aeg-ajalt katkestama tootmise turu väikese nõudluse tõttu.”

Kinnisvaraäri teeb Aswani läbi Tolaram Investment-si. Üks koostöö on Tallinna börsil noteeritud Hepsoriga, see algas 2019. aastal, kui valmis Sitsi Õunaiaa arendus 269 korteriga. Nüüd on käsil Balti Manufaktuuri arendus, kus mitmele kinnistule tuleb lähiaastatel kokku ligikaudu 470 korterit.

Sonny Aswani kuulub veel riskikapitalifondi 2C Ventures erainvestorite hulka koos Toomas Kõuhkna, Kristjan Rahu, Aivar Tuulbergi, Margus Vanaselja ja Kuldar Väärsiga. Eelmisel suvel tõstis 2C Ventures 50 miljonit eurot, et investeerida rohetechnoloogia firmadesse.

43.–44.

Ants Ratas, ⁵⁶
Karin Nurmetalo, ⁸²

129,7 ▲

mullu 108,8

Logistika. Tarmo Nurmetalo ema Karin ja äripartner Ants Ratas kuuluvad Baltic Maritime Logistics Groupi omanikeringi. Karin Nurmetalo on ettevõtte nõukogu esimees ja Ants Ratas tegutseb juhatuses koos Tarmo Nurmetaloga.

45.

Andres Viisemann, ⁵⁵

127,4 ▼

mullu 130,0

Pangandus. LHV Groupi üks asutajaid. Andres Viisemanni peamine vara on osalus LHV-s, aga ta on investeerinud ka Rocca al Mare Kooli, erahaiglasse Fertilitas ja Viimsi Haiglasse.

Kui varem oli Viisemann investeerinud erahaiglas-

betoonisegude
tootmine
ja
transport

■
elementide
tootmine

■
vundamendid
postid
trepid
plokid
talad
sillused
seina-
elemendid

■
eritellimused

■
laboriteenused

Rb sillused

VMT Betoontist

VMT BETOON
KAUBABETOON JA ELEMENDID

AS VMT Betoont
Kaubabetoon: betoon@vmt.ee
Betoont elemendid: tel 5331 4792
tel 5331 4751

www.vmtbetoon.ee

se Fertilitas läbi osaühingu Suur Visiit, siis 2022. aastal suurendas ta osalust, soetades Fertilitase aktsiaid Viisemann Holdingsi kaudu. 2021. aastal eraldas ta Fertilitasest kinnisvarategevuse, mis on koondatud nüüd ettevõttesse Viimsi Haigla. Tehingu tagajärjel aktsionäride struktuur ei muutunud, aga Fertilitas on nüüd fokusseeritud ainult meditsiinilisele tegevusele ning Viimsi Haigla tegeleb peamiselt kinnisvaraga. "2023. aasta tulemuste põhjal saab tunnistada, et jagunemine oli õige samm ning nii Viimsi Haigla kui Fertilitase majandustulemused on aasta jooksul paranenud," märkis Viisemann.

Alaliselt Portugalis elav LHV asutaja ütles Viisemann Holdingsi aruandes, et geopoliitilised pinged ja energiahindade volatiilsus on toonud esile piirkondade struktuurset majandusprobleemi, mis on muutnud pikaajalise planeerimise keerulisemaks. Tema sõnul kannatab Euroopa majandus nõrga nõudluse, ekspordi vähenemise ja Ukraina sõja jätkumise tõttu.

Samas ettevaates on Viisemann optimistlikum. Ta usub, et "kõik tegevusvaldkonnad (nii pangandus, tervishoid kui ka haridus), kuhu on investeeritud, omavad pikaajaliselt kõrget perspektiivi nii finantsilisest kui ka ühiskondliku mõju vaatenurgast".

46.

Andres Rätsepp, 52

125,8 ●

mullu 125,8

Finants, tööstus, kinnisvara. Andres Rätsepp oli Raul Kirjaneni ja Anders Andersoni kõrval kolmas, kes teenis pelletiiri Graanul Investi müügiga suure raha. Äripäev on kirjutanud, et Rätsepp sai tehinguga üle 73 miljoni euro.

Kui 2021. aasta lõpu seisuga seisis Rätseppa firma Reenergy kontodel üle 69 miljoni euro, siis 2023. aasta lõpuks oli seal alles 1,7 miljonit. Suure osa rahast viis Rätsepp uude firmasse Sarto Growth, mille ta lõi eraldi investeerimiseks. Peamiselt läks raha võlakirjadesse ja aktsiatesse. Sarto Growthi kontodel oli raha eelmise aasta lõpus alles 3,2 miljonit eurot ja investeringutes oli üle 33 miljoni euro.

47.

Ain Hanschmidt, 62

125,5 ▲

mullu 78,7

Transport, kinnisvara. Ain Hanschmidt on Infortari üks suuremate omanikest Enn Pandi ja Kalev Järvelille kõrval ning Tallink Grupi nõukogu liige.

Suve alguses üllatas paljusid investoreid Infortari vabahtlik ülevõtmispakkumine kõigile Tallink Grupi aktsionäridele. Kui eelmisel aastal ütles Hanschmidt, et Tallinki õiglane väärtus peaks olema 86 senti aktsia kohta, siis nüüd suvel tegi Infortar pakkumise 55 sendile aktsia kohta. Ostuhinna määramisel lähtus Infortar Tallinki aktsiate viimase kolme aasta keskmisest börsihinnast (ligikaudu 61 senti), millest arvati maha juulis makstud dividend 6 senti aktsia kohta.

TORM

torm.ee

**USALDUSVÄÄRNE PARTNER,
KVALITEETNE TULEMUS**

ISO 9001:2015; ISO 14001:2015; ISO 4500:2018;
ISO 3834-2:2005; EN 1090

KOHAD 20–50

Hanschmidt selgitas, et Tallinki osaluse ostmiseks ei peetud läbirääkimisi ühegi fondiga. “Lõpuks me ei ole huvitatud, et Tallink tuleb börsilt ära ja investorid aktsiaid müüvad. Lihtsalt anname neile võimaluse ja kui on keegi põgenev investor, siis me ei peagi maksma talle väga suuri preemiaid peale,” rääkis Hanschmidt.

Augustis selgus, et Tallinki aktsionärid müüsid Infortarile kokku üle 161 miljoni aktsia, mis moodustas 21,71% kõigist Tallink Grupi aktsiatest. Ülevõtja maksis 55 senti aktsia kohta ehk kokku vahetab omanikku aktsiaid enam kui 88 miljoni euro väärtuses. Kui arvestada, et Tallinki sulgumishind oli ülevõtmispakkumise tulemuste selgumise ajal 59 senti, teenis Infortar tehingult 6,5 miljonit eurot. Börsiraamatud näitasid, et Tallinki aktsiapakkidega jättis hüvasti kokku kuus fondi.

48.

Kuno Rääk, 52

121,1 ▲

mullu 16,3

Kaubandus, tootmine. Kullaäri Tavidi väikeomanik Kuno Rääk sai enda kätte suurema tüki ning senine suuromanik Alar Tamming leppis väiksema osaga.

Tavidi suuromanik oli seni 90%ga Alar Tamming ning 10% omas juhatuse esimees Kuno Rääk. Nüüd omab firmast 70% Rääk ning 30% jäi Tammingule.

Alar Tammingu sõnul on tegemist ettevõtte pikaajalise stabiilsuse ja kasvu huvides vajalike muudatustega, mis vastavad kõigile juhtimistooria nõuetele.

Mida see tähendab? “Seda on hästi keeruline selgitada – see eeldaks 30 aastat Tavidis töötamist,” ütles Tamming.

Rahalise diili kohta ütles Tamming, et asi on süsteemsem. “Ma ei tahaks spetsiifilistele küsimustele hakata vastama, sest iga lause tekitaks uusi küsimusi ja suuremat segadust,” rääkis ta. “Meil omal on asjad selged – need on ettevõtte aktsionäride ja ettevõtte pikaajalise stabiilsuse huvides toimunud tegevused, mis ei puuduta Tavidis väljaspool olevaid inimesi.”

Tamming ütles, et kui ta kunagi sellest raamatu kirjutab ja selgitab, siis saab ajakirjanik osaluse muutusest võib-olla aru. “Asi on meie jaoks väga lihtne,” sõnas ta. “Meie endi jaoks on kõik asjad selged ja klaarid.” Tavidis jätkub Tammingu sõnul kogu töö nagu varem ning ta jääb ka edaspidi nõukogu esimeheks.

Uus suuromanik Kuno Rääk teemat ei kommenteerinud.

49.

Igor Izraeljan, 67

119,3 ▼

mullu 132,2

Tootmine, kinnisvara. Igor Izraeljan on puidutootmisettevõtte Technomar & Adrem suuraktsionär. Ettevõtte toodab parketti, kaablitrumleid, vineerist pakendeid ja puidust mööblikomponente. Kontsernil on neli tehast, mis asuvad Maardus otse Tallinna külje all. Ekspordile orienteeritud ettevõtte müüb laadava osa toodetest Euroopa, Ameerika ja Aasia riikidesse.

Kontserni kuulub ka Tasma Ärigrupp, mille peamine tulu tuleb Tallinnas Idakeskuse kaubanduskomplek-

si pindade üürist. Lasnamäel asuv Idakeskus avati juba 1997. aastal.

Tütarettevõtte Keemiakaubandus müüb tööstuslikke kemikaale, toiduaine kemikaale, keemiareaktiive, laborinõusid, kummitooteid, maitseaineid ja elektritarbeid peamiselt Eestis, vähesel määral ka Leedus, Lätis ja Soomes.

Juhtkonna teatel osutusid Technomari finantstulemused oodatust nõrgemaks. “2022. aasta kolmandas kvartalis algas üldine majanduskriis, mis kestis kogu 2023. aasta ja jätkub ka 2024. aastal. Paljudel partneritel oli müügis juba täielik seisak, mis mõjutas oluliselt meie tootmismahtu. Uute tellimuste saamiseks pidime oma kulusid vähendada hakkama ning ka brutokasumis järele andma. Uusi müügilepinguid sõlmiti madalamate hindadega võrreldes 2022. aastaga,” selgitas juhtkond numbrite taga peituvaid põhjuseid.

Izraeljani suurosalusega firma lükkas kasumlikkuse vähenemise tõttu edasi mõned investeerimisotsused, näites uue tootmishoone ja ühiselamu ehitusprojekti.

Samas näeb juhtkond, et kontserni tulemused võiksid hakata paranema tänava kolmandas ja neljandas kvartalis. “Oodatav 2024. aasta müügitulu juurdekasvu tempo on 10% ja puhaskasumi marginaal on 9%,” selgus majandusaruandest.

Technomar & Adremi kontserni müügitulu kasvas 2022. aastal 55 protsenti, 94 miljoni euron. Ka kasum suurenes – 10,2 miljonilt eurolt 2023. aasta lõpuks 10,3 miljonile. 2023. aastal teenis kontsern 43 protsenti väiksema müügitulu, 54 miljonit eurot, ja kasum kahanes 3 miljonini.

50.

Kristi Veeber, 52

110,9 ▲

mullu 101,2

Kinnisvara, haldus. Giga kontserni omanik on Hollandi Antillidele registreeritud Stichting Administratiekantoor JKV. Rikaste TOPi koostades on Äripäev arvestanud, et Janek ja Kristi Veeber omavad endiselt kontrolli Giga üle. Eelnevalt omas Kristi Veeber 83,3% Giga varasemast omanikfirmast Hajime OÜ, Janek Veeber 16,7%.

Kuna Giga ei olnud edetabeli koostamise ajaks esitanud oma eelmise aasta majandusaruannet, siis läks Kristi Veeber edetabelisse 2022. aasta aruandes olnud andmete põhjal.

Giga kontserni konsolideeritud müügitulu 2022. aastal oli 40,2 miljonit eurot. Kogu konsolideerimisgrupi müügist moodustas uste ja akende tootmine 37%.

Juhtkond tõi aruandes esile oma tütarfirma Villa Cartelloni, mille 2022. aasta kujunes väga edukaks. Ümarpuidu hinna kiire tõusu tõttu kasvas oluliselt ettevõtja bioloogilise vara väärtus.

Villa Cartelonist kirjutas Äripäev tänava juulis seoses süsinikukrediidi turuga. Kuigi ettevõtte ostis 67 hektarit maad, kuhu pandi üle 120 000 puuistiku, tuleb tõenäoliselt kõik puud võtta maast välja. Nimelt on keskkonnaametis pooleli vääртеomenetlus ja koostamisel vääртеoprotooll maa otstarve muutmise ilma ameti nõusolekuta. Liiks alustas keskkonnaamet haldusmenetlust, mille eesmärk on, et istutatud puud eemaldataks, sest amet on seisukohal, et ala tuleb taastada.

Giga kontserni kasum 2022. aastal oli 11,1 miljonit eurot.

Uue põlvkonna visiitkaart STAP jagab andmeid elektrooniliselt ja jätab puud kasvama

Aastas raiutakse visiitkaartide tootmiseks maha ligi kaks miljonit puud. Eesti ettevõtte Smart Tap OÜ asutajad, vennad Renar ja Raigo Kivirand, otsustasid tulla turule keskkonnasõbraliku elektroonilise visiitkaardiga, mis mahutab paberist visiitkaartidest oluliselt rohkem andmeid ja mille andmed on lihtsalt jagatavad ning muudetavad.

„Olime ka ise aastaid kasutanud traditsioonilisi visiitkaarte ja tellides mõtlesime iga kord, kui palju nende trükkimine paberit ja muid loodusressursse kulutab. Seda enam, et enamik visiitkaarte leiab suhteliselt kiirelt tee prügikasti või on vajalikul hetkel unustatud kontorilauale,” räägib Raigo. „Nii sündis idee luua selline visiitkaart, mis oleks püsiv, keskkonnasõbralik ja pakuks inimestele rohkemat.”

Nutikas elektroonilise kiibiga varustatud visiitkaart STAP salvestab andmed NFC-tehnoloogia abil telefoni ja on piiramatult kasutatav, kaotades vajaduse paberkaartide trükkimiseks. „Sellise visiitkaardi kasutamine on tõesti lihtne: võtad ärikohtumisel oma nutika kaardi välja, asetad selle inimese telefoni juurde, kellega soovid andmeid jagada. Ja kohe avanebki tema telefonis sinu visiitkaart koos kõigi andmetega ning telefoninumbri saab näiteks otse salvestada kontaktidesse. NFC-tugi on olemas kõigil uuematel telefonidel, aga vanemate mudelite jaoks on kaart varustatud ka QR-koodiga,” selgitab Renar.

Piiramatu kontaktandmete jagamine ja reaajas andmete muutmine

Virtuaalse visiitkaardi eelis on, et sellega saab oma kontaktandmeid jagada piiramatuid kordi, see mahutab tavalisest visiitkaardist oluliselt rohkem andmeid ja kontaktandmeid ei pea enam käsitsi telefoni trükkima. Samuti on neid lihtne muuta: seda saab teha oma profiilile logides reaajas. Ja kuna kõik andmed salvestatakse ühe kontakti alla, on hiljem lihtne otsida kontaktandmeid ka firma nime järgi, kui näiteks inimese nimi peaks olema ununenud.

Kui tavalisi visiitkaarte trükitakse

Nutikas elektroonilise kiibiga varustatud visiitkaart STAP salvestab andmed NFC-tehnoloogia abil telefoni ja on piiramatult kasutatav, kaotades vajaduse paberkaartide trükkimiseks. Foto: Smart Tap OÜ

korraga sadu või tuhandeid, siis STAP puhul piisab ainult ühest plastist, bambusest või metallist kaardist – materjali saab valida vastavalt maitsele. Samuti saab kaardi disainida erinevates toonides ning kujundusega, vastavalt kliendi soovidele või ettevõtte logole. Kaardid on efektsed, kiired ning NFC-tehnoloogia on näidanud end samuti turvalise ja kindlana.

Smart Tapi esimene suur klient oli Kaamos Group, kus võeti esimesena Eestis elektroonilised visiitkaardid kasutusele kogu ettevõtte ulatuses.

» Kontori kolimise ja aadressi muutuse järel pidime trükkima tuhandeid uusi visiitkaarte. Otsisime sobivat lahendust paberviitkaartidest loobumiseks ning ühtlasi paber- ja prügimajanduse vähendamiseks ja leidsime innovaatilise STAP visiitkaardi, mille andmete sisu saab uuendada elektrooniliselt.

Maris Pukk,
Kaamos Grupi turundusjuht

AknaCentrum asendas samuti paberist visiitkaardid elektroonilistega ning ettevõtte juht Kevin Triik nendib, et lahendus on tõesti väga äge, sest lisaks kontaktandmetele saab jagada ka muid andmeid, näiteks profiilipilti ja sotsiaalmeedia linke. Muide kaart on varustatud ka TikTok'i ikooniga.

Sammu tuleviku ja keskkonnasäästlikuma tuleviku poole on astunud ka Arras CF, mille töötajad kiidavad nutikate visiitkaartide mugavust: nendega saab korduvalt andmeid jagada nutiseadmetesse ning kõigest paari klikiga on vajalikud kontaktid salvestatud.

Elektroonilise visiitkaardi kasutamine on imelihtne!

STAP kasutab NFC-tehnoloogiat ja kontaktivahetus toimib väga lihtsalt: piisab, kui panna kaart nutitelefoni lähedale ja ekraanile ilmub märguanne, millele vajutades avaneb digitaalne visiitkaart profiilipildi, firma nime, kontaktandmete ning sotsiaalmeedia linkidega. Ja ühe nupuvajutusega saab kontaktandmed salvestada telefoniraamatusse. Lihtne ja geniaalne!

Astu rohelisemasse tulevikku STAP'i nutika visiitkaardiga!

Vaata lähemalt elektroonilise visiitkaardi võimaluste ja eeliste kohta kodulehelt www.stap.ee

HARDI MEYBAUM: RIKAS MEES TEAB, MILLAL TAL ON PIISAVALT

Äris edu saavutamiseks tuleb arendada toodet, mille järele näed oma igapäevaelus vajadust ka ise, mitte kunstlikult otsida rikkuse valemit, leidis CrabCADi asutaja Hardi Meybaum investeerimisfestivalil.

”

Ma ei usu üldse sunnitud äriideesse, et käi ringi ja otsi, mis äri saaks teha.

Hardi Meybaum

FOTO: SIMO SEPP

JAAN MARTIN RAIK
jaanmartin.raik@aripaev.ee

100 miljoni dollariga CrabCADi maha müünud ettevõtte kaasasutaja Hardi Meybaum tõdes, et läks 2014. aastal pärast ettevõtte müümist kohe uuesti tööle ja sisenes riskikapitalistide maailma. Meybaum rääkis, et teekond selleni oli aga kõike muud kui kerge ja pakkus õppetunde, kuidas ehitada edukat idufirmat.

Inseneridele mõeldud ettevõtte CrabCADi esimese versiooniga oli plaan luua keskkond, kus kõik insenerid saavad oma plaane jagada, kuna see oli midagi, mille kaudu saab Meybaumi hinnangul õppida. Ta rääkis, et ta õppis programmeerima selliselt, et võttis kellegi teise koodi ette, kuid sarnast võimalust inseneridel polnud, et õppida kellegi varasemast tööst. Seega tuli CrabCADi idee enda vajadusest, kuna Meybaum õppis mehhaanikat ja töötas insenerina.

“Ma ei usu üldse sunnitud äriideesse, et käi ringi ja otsi, mis äri saaks teha,” rääkis ettevõtja. Tema pole näinud kedagi, kes oleks selliselt leitud äriideega edukas. Tema jaoks on olnud projektipõhine lähenemine edu alus ning selliselt lähenedes on see nii huvitavam kui ka tõenäolisem, et ehitad midagi suuremat. Projektipõhiselt on ka oluliselt lihtsam liikuda sellega kiiresti uude ideesse.

Meybaum lisas, et CrabCADi ajal ei teadnud ta, mis asi on *start-up*, ning neil ei olnud suurt ideed, kuid alustati vaikselt oma asja nokitsemisega, mis oli kasulik neile endale. Siis selgus, et see oli kasulik ka teistele. Esimese toote panid nad internetti välja ja pärast seda läks lehekülg maha, kuna toodet soovis nii palju kasutajaid. Seejärel tõi Meybaum näite, et kui USAs Long Islandil oli sel ajal 2000 inseneribürood, siis Eestis oli 2000 inseneri, ehk sellise ettevõtte tegemiseks oli loogiline minna USAsse. Tuleb kohaldata kliendile lähemale, lisas ta.

Alustades aga lihtne ei olnud, kuna alguses ütlesid kõik investorid ära. Meybaum avaldas, et üks investor kirjeldas teda buldogina, kes hoiab jalast kinni ja lahti ei lasse. Näitena tõi ta esimese investor USA, kes investeeris neisse, kuna Meybaum ilmus alati igale üritusele kohale ja oli järjepidev.

CrabCADI asutaja Hardi Meybaum esinemas tänavusel investeerimisfestivali laval. FOTO: MAILIS VAHENURM

INVESTEERIMISFESTIVAL 2024

Tänavu kümnendat korda toimunud investeerimisfestivali korraldas investor Toomase investeerimisklubi.

Toimus 5.–7. juulini Järvamaal Toosikannu puhkekeskuses. Tõi kokku ligikaudu 2000 investeerimishuvilist ja oli sellega Eesti kõigi aegade suurim investeerimisüritus vabas õhus.

Esines enam kui 50 oma ala tippu:

Alexander Elder, Madis Müller, Urmas Sõõrumaa, Kristi Saare, Katri Teller, Jaak Roosaare, Kristjan Liivamägi, Kärt Liivamägi, Marko Oolo, Kelly Sildaru, Peeter Koppel, Robert Rool, Rahakratt jpt.

Investeerimisfestivali aitasid korraldada:

LHV, Ignitis, Lightyear, Enefit Green, TKM Grupp, Delfin-Group, Harju Elekter, Valge Klaar, Eleving, Õhtuleht, Tallinna Vesi, Nasdaq Tallinn, Veho, Redgate Capital, Alexela, Baltic Horizon, Iute, Tele2, Storent, Baltika Group, Matkasuvilad, Coolbet, Huum, Moneyzen jt.

Investoritele tegi asutaja umbes sada presentatsiooni, enne kui sai neist pardale esimese. Samas tõdes Meybaum, et iga ettekanne oli vajalik, kuna sai iga kord ka tagasisidet või nõu, mida teha teisiti. Olgugi et alati ei olnud ta investoritega samal meelel. Ettevõtja arvas, et esimese investor sai ta tänu sellele, et leidis lihtsalt õige inimese. Ta andis nõu, et igale ettevõttele on õige investor olemas. Kuigi ka temale saadetakse praegu ideid, siis alati ei ole ta nende jaoks õige investor ning ta soovib otsida, kuni õige investor on leitud.

Põneva loona tõi Meybaum esile seiga, kus pääses ühe suurfirma juhi lähedale tänu sellele, et läks konverentsile, mille pilet oli 10 000 dollarit. Meybaum meenutas, et raha tal ei olnud ning Las Vegases toimunud üritusel osalemiseks kirjutati otse korraldajatele, kas saaks sisse tasuta ja vastutasuks kirjutab ta sellest oma blogis loo. Nii saigi Meybaum tasuta pileti ja pressikaardi, millega õnnestus tal saada ka suurfirma juhi lähedale, kellele tutvustas oma ideed ja kelle sai omale mentoriks.

Oma viimase aja mentoritest rääkides tõdes Meybaum, et nad kõik on surnud. Täpsemalt meeldib talle lugeda autobiograafiaid, mille autorid on siit ilmast lahkunud. Mentorid on teda aidanud erinevatel hetkedel erinevat moodi. “Algusaastatel, kui palkasin töötajaid USAs, ma sellest väga palju ei teadnud ja sain nõu, millal palgata, millal vallandada ja millal raha kaasata,” rääkis Meybaum. Ta lisas, et valis mentori selle järgi, mida nad ise on saavutanud, ehk kui müügimees hakkab rääkima toote ehitamisest, siis seda ei ole mõtet kuulata.

Riskikapitalistina loobus numbrite tagaajamisest

CrabCADI müümiseni viis Meybaumi sõnul see, et jaks hakkas otsa saama. Seega tegi ta arvutuse, mis näitas, et kui ta jätkaks veel kümme aastat kasvutamist, siis saaks ta ettevõtte eest sama palju kui sel ajal müües. Seda selle pärast, et ettevõtte küll kasvas edasi, kuid iga mõne aja tagant tuleb rahakaasamisega ka oma osalust lahjendada. Raha tõstmine tähendab, et iga 8–12 kuu järel osanike osalus ettevõttes lahjeneb. Samas

KAMJO

the art of handmade

Tammepuidust täiuslikkus

KONTINENTAALVOODI

Somnii Salutaris

Septembris -30%

Parim uni algab Kamjost

*Säästad kuni 1625€

• Ainult looduslikud materjalid • 100% Eesti käsitöö • Valmimisaeg 3 nädalat

Pärnu mnt 139C/1, Tallinn

info@kamjo.eu

+372 566 44 123

kamjo.eu

FOTO: SIMO SEPP

tõdes Meybaum, et tegi arvutustes väikse vea ja oleks pidanud osalust ikka veidi veel hoidma.

Riskikapitali valdkonda liikus Meybaum pärast CrabCADi müümist ja tegutseb selles valdkonnas siiani. Siiski sai ta hea nõuande ühelt partnerilt, kes soovitas esimene aasta mitte ühtegi investeeringut teha ja oma elus mitte midagi muuta. Meybaum rääkis, et kolis küll üürikor- terist ära, aga muus osas kuulas nõuandjat ning see oli väga hea otsus.

Ühe riskikapitalisti saladusena tõi ta välja, et kui üks firma läheb pankrotti, siis selle pärast pole vaja liiga palju pead murda. Pigem on hullem, kui oled jätnud investeerimata mõnda edukasse ettevõttesse.

Ta tõi esile, et on investeerinud 38 ettevõttesse ja üks neist asub Eestis. "Olen investeerinud Lightyeari ja loodan, et tuleb üks kõige edukam ettevõtte minu portfellis," rääkis Meybaum. Portfelli suuruse kohta vastas Meybaum, et tal on piisavalt. Ta lisas, et enamik sõpru USAs ajab taga mingit numbrit, kuid tema on sellest loobunud, kuna rikas inimene teab, millal tal on piisavalt.

Oma kogemusest riskikapitalifirmas rääkis Meybaum, et sealsel juhul oli komme iga päev kontoris tules küsida küsimus. Meybaumile jäi meelde küsimus, mis on kõige edukam ettevõtte tema portfellis. Selle peale hakkas ta mõtlema ning enne, kui jõudis midagi öelda, vastas juht, et sa ei tea. Selle tõttu leidis Meybaum, et ei kuluta enda aega juurdlemisele, millest tuleb uus hitt, vaid proovib olla kasulik.

LIGHTYEAR HOIAB SUURT OSA KAASATUD RAHAST ENDISELT KÄES

Lightyear kaasas algusajal ehk 2020.–2022. aastal 35 miljonit eurot, kuid sellest suur osa on endiselt alles, ütles ettevõtte kaasasutaja ja juht Martin Sokk suvel Äripäeva raadiole.

Wise'i taustaga Sokk rääkis Äripäeva raadio ühes suvises hommikuprogrammis, et Lightyearil läheb hästi. Ühest küljest kasvasid eelmisel aastal ettevõtte ärimahud igas kuus 20 protsenti, aga teisalt ei ole kahjum ka suur.

"Me kasvame jõudsalt, me teenime päris head raha," märkis Sokk juulis. Samas lisas ta, et ettevõttel on veel pikk tee minna, sest Euroopa turgu arvestades on võimalused ja ambitsioon suured.

Ettevõtte kaasasutaja sõnul ei ole Lightyear veel kasumis, sest Euroopa turgu- dele laienemine ja tooteinnovatsioon on nõudnud suuri investeeringuid.

"Mida suuremaks lähevad meie mahud, seda kiiremini jõuame ka kasumise," lausus Sokk augustis.

Martin Soku sõnul ei kavatse Lightyear lähiajal minna kaasama uut raha. Ettevõtte keskendub praegu Euroopa äri võimalikult kiirele kasvatamisele. **A**

INVESTEERIMIS- PLATVORM LIGHTYEAR

Asutatud: 2020

Asutajad: Martin Sokk ja Mihkel Aamer

Majandusperiood aprillist märtsini

Hallatav vara: 2022. aastal 32 miljonit eurot, 2023. aastal 202 miljonit eurot

Kahjum: 2022. aastal 1,7 miljonit eurot, 2023. aastal 2,2 miljonit eurot

Istumispallid ja tasakaalulauad

LEITZ ERGO SITTING BALL

Leitz Ergo Cozy Active Sitting Ball ergutab selja ja süvalihaste liikumist, parandades rühti ja leevendades seljavalu. Ideaalne kasutamiseks täiendava lauatoolina, et hoida teid aktiivsena töö ajal, joogapallil või selja venitamiseks, füsioteraapiaks ja jõusaali pallitreeninguteks.

Püsikliendihind

62.⁶⁵ €
65.95 €

D-65CM

• Kasutaja kasvule
kuni 175 cm

STOO ACTIVE BOARD

Tasakaalulaud ei luba seistes töötades jääda pikalt ühte asendisse. Saate seista kitsalt või laiemalt, kuidas mugavam tundub. Keskel asetseva massaažipalliga saab pinges jalalihaseid masseerida. Stoo® Active Boardil seistes õõtsuge vabalt küljelt küljele, ette ja taha.

-11%

99.⁹⁰ €
~~113.40 €~~

Ergonoomilised toolid kõigile

Lihtsa disainiga, kuid mitte igavad!

Sadultool sobib kasutamiseks elektriliselt reguleeritava laua juurde või seljaprobleemide korral

Sadultool SADDLE 2

- Must kunstnahk
- Poleeritud metall jalarist
- Kõrguses reguleeritav gaasamordi abil
- Istme kaldenurga reguleerimine
- Kõrgus: 560-760 mm
- Istme laius: 400 mm
- Istme sügavus: 360 mm
- Jalaristi diameeter: 460 mm

Püsikliendihind

189.⁰⁵ €
199 €

Läbimõeldud disainiga head kehahoiakut tagav kontoritool

Töötool COMFO 3015

- Mugav peatugi
- 4D reguleeritavad käetoed
- Istme kõrgus: 430-540 mm
- Istme laius: 470 mm
- Istme sügavus: 470 - 510 mm
- Seljatoe kõrgus: 580mm
- Vastupidav Twister kangas, 100% Polüester, hõõrdekindlus 120 000 Martindale
- 5 aastat garantii

Püsikliendihind

630.⁸⁰ €
664 €

Universaalne, kaasaegne, lihtne kasutada ja ökonoomne ilma aeganõudvate reguleerimisteta

Töötool Trillo 20ST

- Synchro SELF kallutusmehhanism
- Istme kõrgus 430-560mm
- Seljatoe kõrgus 450mm
- Istme laius 490mm
- Istme sügavus 440mm
- Jalaristi D-680mm
- 5 aastat garantii

Püsikliendihind
379.⁰⁵ €
399 €

BÜROOAAILMA KAUPLUSED

TALLINN:
Peterburi tee 92e
tel. 600 5133
E-R 8.30 - 18.00
L 10.00 - 16.00

TALLINN:
Kadaka tee 56B
tel. 656 3690
E-R 8.30 - 18.00
L 10.00 - 16.00

TARTU:
Rebase 12A
tel. 734 3474
E-R 8.30 - 18.00
L 10.00 - 16.00

PÄRNU: **UUS!**
Pae 8
tel. 446 4406
E-R 8.30 - 18.00
L 10.00 - 15.00

NARVA:
Pushkini 22
tel. 359 2092
E-R 9.00 - 18.00

JÕHVI: **UUS!**
Keskväljak 6
tel. 337 0297
E-R 10.00 - 18.00
L 10.00 - 16.00

VALGA:
Pärna puistee 1
tel. 763 5473
E-R 8.30 - 17.30

SUURKLIENDIDE OSAKOND
Peterburi tee 92E
tel. 600 5100
E-R 8.00 - 17.00

**BÜROO
MAILM**

byroomaailm.ee

51.

Peeter Luik, 63

110,4 ▲

mullu 59,6

Kaubandus, kinnisvara. Endine pankur Peeter Luik investeerib osahingu Rabatti kaudu. Luigele kuulub näiteks õmblustarbeid ja kangaid müüv kaupluskett Kangas ja Nööp. Tal on osalus professionaalseid droone arendavas Airborne Mechatronicsis ja mehitamata lennumasinaid välja töötavas Threod Systemsis. Talle kuuluv osahing Sisustaja müüb kauplustele ja toidutööstustele külmikuid ning muud sisustust.

2023. aasta lõpetas Luige Rabatti 50 miljoni eurose puhaskasumiga, mis tulenes pikaajaliste finantsinvesteeringute alla käivate aktsiate müügist ja ümberhindlusest.

Peeter Luige teadaolev viimase aja suurem kinnisvaratehing oli Urmas Sõõrumaaga, kui ta müüs 2022. aastal Tallinna kesklinnas Foorumi ärihoone.

52.

Aivar Linnamäe, 62

107,5 ▲

mullu 96,7

Tööstus, finants. Aivar Linnamäe teeb ka äri enda vanema venna Margusega. Juunis kirjutas Äripäev, et Margus Linnamäe tõstis vähikasvatuse rajamise sildi all käinud liiva ja kruusa kaevandamise äri MM Grupist vend Aivar Linnamäe firmasse. Kevadel jõustunud otsusega jättis kohus MM Grupi ehitusloa kehtetuks.

Äripäev kirjutas eelmise aasta maikuus, kuidas Margus Linnamäe ettevõtte lubas teha Tartumaale Tõõraste külla vähikasvatuse, kuid kuigi krundil on aastaid vilkalt kruusa ja liiva kaevandatud, ei paistnud vähitiike kuskilt. Kastre vald kuulutas kunagise ehitusloa aegunuks ning keskkonnaamet tühistas selle peale ka ettevõttele väljastatud kaevise võõrandamise loa.

Selle peale andis Linnamäe MM Grupp kaevandamist piiranud valla kohtusse ja nõudis otsuse tühistamist, leides, et luba pidi kehtima tähtajatult. Läänud suvel jättis Tartu halduskohus MM Grupi kaebuse rahuldamata. Kohus leidis, et Kastre vallal oli õigus luba kehtetuks tunnistada.

MM Grupp kaebas halduskohtu otsuse edasi ringkonnakohtusse. Sel kevadel jõustunud Tartu ringkonnakohtu halduskolleegium jättis MM Grupi kaebuse rahuldamata ning Tartu halduskohtu otsuse muutmata.

Oma valdusfirma Aifal kaudu tegi Aivar Linnamäe eelmisel aastal investeeringuid pea miljoni euro eest. Kui vennalt ostis Aivar Linnamäe liiva ja kruusa kaevandamise äri 120 000 euroga, siis 276 000 euro eest suurendas ta osalust robotbaarmeneid arendavas ja tootvas ettevõttes Yanu. Osaluse suurenemise järgselt muutus Yanu ka Aifali sidusfirmast tütarfirmaks.

Lisaks sai Aivar Linnamäe enda kätte 30% osalus Fudyst 600 000 euroga. Fudy sisenes 2022. aastal toidukullerite turule konkureerimaks Wolti ja Boltiga, viies paljud Apollo Groupi restoranid Fudy platvormile. Mullu sügisel selgus, et Fudy lõpetab restoranidest toidu kojuveo ja paljud Apollo Groupi restoranid naasevad Eestis, Lätis, Leedus ja Soomes Wolti platvormile.

53.–56.

Aleksander Piilmann, 22

Eve Piilmann, 59

Kristjan Piilmann, 34

Mihkel Piilmann, 38

102,8 ▼

mullu 119,5

Tööstus, kinnisvara. Viru Keemia Grupis hoiab suurimat osalust Tristen Trade, mille ainuomanik oli veel 2022. aasta suveni Priit Piilmann. Suvel jagas ta ettevõtte osaluse kogu oma pere peale võrdsetesse osadesse, tuues omanikeringi abikaasa Eve ning pojad Mihkli, Kristjani ja Aleksandri. Enne Tristen Trade'i osaluse jagamist oli Priit Piilmann Eesti üks jõukamaid inimesi, jõudes näiteks 2021. aasta Rikaste TOPis 11. kohale. Priit Piilmann suri 2022. aasta novembris 57aastasena raske haiguse tagajärjel.

Tänavu märtsis teatas vähiliit, et Piilmanni perekonna heategevusfond P&E Foundation MTÜ annetas liidule miljon eurot, et saaks valmida Eestis esmakordne mobiilne kompuutertomograafi kabinet. Mobiilse kompuutertomograafia ostuks on liit vahendeid kogunud aastast 2022. Näiteks koguti selle jaoks raha ka telesaatega "Tantsud tähtedega". Tegemist on kokku 1,5 miljonit eurot maksva projektiga.

57.

Peter Hundi pärijad

101,6

Tööstus. Tekstiilitootja Wendre omanik Peter Hunt lahkus meie hulgast 71aastasena pärast ootamatut haigestumist suve keskel. Peter Hunt sai Wendre omanikuks aastal 1996, kolm aastat varem oli ettevõtte alustanud tekkide ja patjade tootmist. Aastast 2002 oli ta Wendre ainuomanik. Eesti tunnustas Peter Hunti majanduse edendamise eest Valgetähe IV klassi teenetemärgiga.

Wendre Groupi tegevjuhi ja juhatuse esimehe kohustused võtab olemasoleva juhtkonna toetusel üle Gisela Hunt.

Wendre lõpetas mulluse aasta küll kahjumiga, ent arvestades maailmamajanduse olukorda ning inflatsiooni-muresid võib selle resultaatiga rahule jääda, teatas juhtkond.

Wendre mullune käive oli 57 miljonit eurot, kahanedes võrreldes 2022. aastaga, mil firma teenis 62,6 miljonit eu-

TOO OMA MEESKOND MEIE JUURDE JA SAAD RUUMI KASUTADA TASUTA

WASA
RESORT

www.wasaresort.ee

BRONEERI KOOLITUS- VÕI SEMINARIPÄEV KOOS MAJUTUSE, TOITLUSTUSE JA KOHVIPAUSIDEGA WASA RESORTIS NING MEIE POOLT ON RUUM SÜNDMUSE KORRALDAMISEKS TASUTA!

VÕIMALUS ON KASUTADA ERINEVA SUURUSEGA RUUME:

- ✓ Uhiuus Ovaalsaal, mis mahutab teatristiilis kuni 100 külalist. (Tavahind tööpäeviti 399€ / 8h)
- ✓ Väike seminariruum, mis mahutab diplomaadistiilis kuni 24 külalist. (Tavahind tööpäeviti 129€ / 8h)
- ✓ Seminari-apartment, mis mahutab diplomaadistiilis kuni 16 inimest. (Tavahind tööpäeviti 79€ / 8h)

OLED VÄSINUD SUHTLEMAST KÜMNE INIMESEGA? BRONEERI KÕIK ÜHEST KOHAST!
VÕIMALIK ON BRONEERIDA SEMINARIRUUMID, MAJUTUS, EKSPRESSHOOLITSUSED, KOHVIPAUSID,
LÖUNA-ÖHTUSÖÖGID, MEELELAHUTUS – KÕIK TÄPSELT NII NAGU TEILE MEELDIB!

- ✓ Avarad ja valgusküllased seminariruumid
- ✓ Majutus superior-klassi tubades
- ✓ Mõnus spaa- ja saunakeskus
- ✓ Ekspresshoolitsused kiireks lõõgastuseks
- ✓ Kohvipausid ja snäkid
- ✓ Lõuna- ja õhtusöögid
- ✓ Värsked kokteilid õhtu veetmiseks

Pakkumine kehtib tellimustele koos majutuse, toitlustuse ja kohvipausidega, alates 35 osavõtjast, mis on tehtud broneerimiseks pühapäevast neljapäevani kuni 30.12.2024.

Rohkem infot: events@wasahotels.ee

KOHAD KUNI 100

rot. Müügimaht vähenes enim Suurbritannias ja Ameerika Ühendriikides.

Võrreldes eelmiste aastatega lisandus käibele ka voodite ja madratsite müügist saadud tulu. Selle põhjuseks on Wendre ASi ühinemine madratseid tootnud Wendre Beddinguga. Selle firma tulemused on Wendre mullusele resultaadile ühtlasi juurde liidetud.

Wendre oli mullu 130 000 euroga kahjumis. Tunamullu oli kahjum enam kui kümme korda suurem, ulatudes 1,64 miljoni euroni.

Tänavu aprillis teatas prokuratuur, et saatis Pärnu maa-kohtusse kriminaalasja, milles süüdistatakse tekstiilitööstuse Wendre eksjuhte ja nende firmat Paragon Sleepi mitmes majanduskuriteos, nende seas näiteks usalduse kuritarvitamises ja ärisaladuse ebaseaduslikus saamises, kasutamises ja avaldamises.

Ühes kriminaalasjaga saadeti kohtusse ka tsiviilhagi, kus Wendre omanik Peter Hunt nõudis Paragon Sleepilt pea 3 miljonit eurot, sest ekstöötajad kandsid tema arvates firmast välja tundlikku materjali ja kasutasid seda oma uue äri tegemiseks.

58. Priit Alamäe, 45

100,4 ▲

mullu 34,4

Infotehnoloogia. Tarkvarafirma Nortal juht ja omanik oma valdusfirma Plokiahel kaudu. Nortali eelmine aasta lõppes 212 miljoni eurose müügitulu juures 17,4 miljoni eurose puhaskasumiga. Aasta varem oli müügitulu väiksem, 190 miljonit eurot, kuid kasum ulatus siis üle 24 miljoni. Juhtkonna teatel tõid 2023. aastal suurema müügitulu klientide tellimuste kasv ja Questersi ettevõtete omandamine.

Kontserni keskmine töötajate arv kasvas aastaga 1209 inimeselt 1619 peale.

Käesoleval aastal ostis Nortal Suurbritannia küberturbe konsultatsioonifirma 3DOT Solutions Limited, kes on Ühendkuningriigi kaitseväge ja luureteenistuste koostööpartner. "Eriti oluline on see, et ettevõtte omandamisega suurendame oluliselt oma küberturbe võimekust, mille nõudlus üha kasvab USAs, Pärsia lahe riikides ja kogu Euroopas, nii kaitse- kui ka muudes sektorites," märkis Alamäe tehingu kohta.

Nortali juhtkonna teatel on uute ärisuundade omanda-

miseks vabu vahendeid piisavalt ning juhtkond otsib selleks aktiivselt võimalusi.

59. Denis Treštšalov, 47

100,1 ▲

mullu 85,7

Kaubandus. Metallide ja metallimaakide hulgimüügiga tegeleva MBR Metalsi omanik. Denis Treštšalov kahekordistas 2021. aastal müügitulu, 286 miljoni euroni, ja suurendas näitajat ka 2022. aastal, jõudes 322 miljoni euroni. Nüüd, viimasel majandusaastal kasvas müügitulu 424 miljoni euroni.

Kuigi 2023. aastal jäi puhaskasum aasta varasemast väiksemaks, jõudes 9,3 miljoni euroni, oli see siiski võrreldav 2021. aasta tulemusega.

Treštšalovi sõnul mõjutas 2023. aastal kaubaturge keeruline geopoliitiline olukord, mille tõttu metallide hinnad kõikusid aasta jooksul oluliselt. "Esines tõrkeid kaubaveos Euroopa ja Aasia ning USA ja Aasia vahel, mis mõjutas nii transpordi hinda kui tarneaega. Vaatamata sellele saavutas MBR Metals OÜ 2023. aastal head tulemusi," märkis juhtkond.

MBR Metalsi juhtkond oletab, et metallide ja sulamite hinnad jäävad volatiilseks kogu 2024. aasta vältel.

Denis Treštšalov maksis tunamullu endale 2021. aasta tulemuste eest dividendi 1,9 miljonit eurot. Kui mullu oli Treštšalovil plaan maksta endale 2022. aasta tulemuste eest omanikutulu 5 miljonit eurot, siis tegelikult jäi dividend üldsegi maksmata.

60. Heiti Hääl, 61

99,1 ▼

mullu 114,8

Kaubandus, logistika, energeetika. Suurettevõtja Heiti Hääl jagab igapäevaselt oma energiat kahe asja vahel: AVH Grupp ja Hundipea.

AVH Grupis toimub suurim tegevus energiavaldkonnas Alexela kaudu ja metallitööstuses Bestneti vahendusel.

Hundipea eesmärk on muuta Paljassaare sadamaala Tallinna uueks rohelinnaosaks. 2023. aastal liikus projekt edasi nii palju, et omakapitali ja pangalaenu abil soe-

tati pea 53 000 ruutmeetrit uusi maid, mis piirnesid seniste kinnistutega.

Hääl on Hundipeas osalus 38%, Taavet Hinrikusel 21% ja Sandu Hubanil 11%.

61.

Perekond Järving

95,6

Kaubandus, tootmine, kinnisvara. NG Investeeringute omanikeringis koos Enn Kunila, Jüri Käoga ja perekond Vana-seljaga. NG Investeeringute ettevõtetes töötab ligikaudu 5400 inimest, tuntuimad ettevõtted on näiteks Tallinna Kaubamaja Grupp, Liviko ja Balbiino. NG Investeeringute müügitulu kasvas mullu 9 protsenti, 1,1 miljardi euro-ni, puhaskasum suurenes 52 protsenti, 35 miljoni euron-i. Juhtkonna teatel andis energiahindade vähenemine võr-reldes 2022. aastaga võimaluse taastada kontserni kasum-likkus varasemale tasemele.

Üle 20 aasta NG Investeeringute juhatusse kuulunud Järving teatas eelmise aasta jaanuaris, et astub ametist tagasi. Samuti lahkus ta mullu Tallinna Kaubamaja Gru-pi, Liviko, Balbiino, Liveni ja mitme teise ettevõtte nõuko-gust. Alates 2023. aasta märtsist ei kuulu Järving enam ka kaubandus-tööstuskoja juhatusse.

Tänavu kevadel kirjutas Äripäev, et Järving on oma va-ra jaganud laiali. Valdusfirma Probus kuulus pikalt ainult Järvingule, kuid tänavu lisandusid omanikeringi Hando Järving, Anne Järving, Enel Järving, Eva Järving ja Hen-rik Järving. Kõik on läbi erinevate firmade saanud 18% osaluse märtsi lõpus.

Lisaks NG Investeeringute aktsiatele kuuluvad Probu-sele osalused kinnisvaraturul tegutsevates ettevõtetes Li-ven, Orbital Tallinn ja Laagri Kinnisvara. Probuse varade maht 2023. aasta lõpuks veidi suurenes, kasvades aasta-ga 69 miljoni euro juurest 73 miljonini.

62.

Timo Olavi Antero Nieminen, 46

92,1 ▲

mullu 38,5

Kinnisvara, kaubandus, transport. Soome kontserni Lease Deal Groupi omanik. Kontserni kinnisvarareportfellis on elamu-, äri- ja segakasutusega arendusi. Tütartfirmade hulka kuuluvad näiteks arveldusteenust pakkuv Odeal, IT-firma Lease Deal IT, bussiettevõtte Vekka Group ja puhastustee-nust pakkuv IHP Group.

Kontserni viimane majandusaasta lõppes 47,4 miljo-ni eurose müügituluga, kasvades aastaga üle kahe ja poo-le korra. Samal ajal aga kasum kahanes 2,7 miljoni euro pealt 1,2 miljonile.

Lease Deal Groupi varad suurenesid aastaga 74,7 miljo-nilt 121,2 miljoni peale.

63.

Alexander Tsikhilov, 52

91,0 ▼

mullu 101,2

Finants. Kauplemisplatvormi Admirals asutaja ja suurakt-

sionär Alexander Tsikhilov nägi tunamullu kasumi taastu-mist. Kui 2020. aasta puhaskasum ulatus 23 miljoni euro-ni ja sulas 2021. aastal ligikaudu 100 000 euron-i, siis 2022. aasta puhaskasum küündis 24,3 miljoni euron-i. See oli et-tevõtte tegutsemisaja kasumirekord.

2023. aasta aga viskas välja suure kahjumi: 9,7 miljo-nit eurot.

Kui aga otsida kahjumiga lõppenud aastast positiiv-set, siis sel perioodil kasvas oluliselt nii aktiivsete klien-tide kui ka aktiivsete kontode arv, mõlemal juhul rohkem kui poole võrra.

Admiralsil on kliente 185 riigist. Enamik Euroopa Liidu kliente on Saksamaalt, tuues grupi kogutulust 21%. 10%ga panustavad Prantsusmaa ja Hispaania kliendid.

Admirals jätkab Aafrikas laienemist. Kui tunamullu hankis ettevõtte tegevusload Lõuna-Aafrika Vabariigis ja Keenias, siis 2023. aastal avas Admirals esinduse Nigee-rias.

64.

Mati Polli, 71

88,5 ▲

mullu 88,3

Valdus, kinnisvara. Metsanduskontserni Sylvester üks loo-jatest Mati Polli vara jaguneb suuresti kahe ettevõtte va-hel: Tristafan ja Vigrelle.

Tristafanis on Polli jaganud oma vara lastega: Mati Pol-li osalus on 40 protsenti, ülejäänud on võrdselt jagunenud Karla Polli, Aadu Polli ja Marie Vaino vahel. Tristafani tü-tar- ja sidusettevõtted asuvad Eestis, Lätis ja Leedus. Tris-tafani 2023. aasta lõppes 2 miljoni eurose kahjumiga. Sa-mas ei näe Polli põhjust muretsemiseks, kuna "ettevõtete juhtkonnad on hinnanud igapäevase äritegevusega seotud riske oma parimas teadmises ja ettevõtted on hästi toimi-vad". Tänavu kavatseb Polli Tristafani osalusega ettevõtte-tesse teha täiendavaid investeeringuid.

Vigrelles on peale Polli omanikeringis Peeter Mänd ja Kaido Jõe-leht, kes on samuti Sylvesteri endised omanikud. Vigrelle tütarfirmad on metsaraiega tegelev Metsaterven-dus, põllumajandusettevõtte Maasu ja Laatre Piim ning teravilja ja rapsi müüv Alovili. Vigrelle teenis eelmisel aastal üle 9 miljoni euro puhaskasumit, aasta varem oli näita-ja üle 5 miljoni euro ja 2021. aastal 11 miljonit.

Mati Polli sattus eelmise aasta lõpus kohalikule tehin-guradarile, kui selgus, et Tristafan ja Toomas Annuse suu-rosalusega Kapitel ostavad soomlaste Pontos Groupilt väl-ja Viru keskuse.

Kapiteli juht Taavi Ojala ei tahtnud avaldada tehingu

KOHAD KUNI 100

summat, kuid vihjas, et tegemist on üheksakohalise numbri-ga. See tähendab, et Polli ja Annus käivad Viru keskuse eest välja vähemalt 100 miljonit eurot.

65.

Ando Aron, 60

82,8 ▼

mullu 86,4

Kaubandus, kinnisvara. Ando Aron on tööriistakaubamaja Stokkeri suuromanik. Stokkeri käive kasvas 2023. aastal uue rekordini: 204 miljonit eurot. Samas mitmendat aastat järjest kasvasid ka kulud märkimisväärselt.

Stokkeri juhtkond märkis, et kuna üldine turuolukord pöördus 2023. aasta keskel langusesse ning paljude müüjate kaubavarud olid suured, siis hinnakonkurentsi tõttu vähenesid müügi kasumimarginaalid. Kokkuvõttes kahanes Stokkeri grupi brutokasum aastases võrdluses 1,6%. Tegvuskulud samal ajal kasvasid 7,8% ning intressikulud suurenesid euribori kasvust tingituna viis korda.

Lõpptulemusena vähenes grupi netokasum eelmise aastaga võrreldes kaks korda, ulatudes 3,8 miljoni euroni.

Ettepoole vaadates näeb Stokkeri juhtkond, et piirkonna majandus on endiselt languses ning kõrged intressimäärad ei soosi klientidel investeringute tegemist. Siiski loodab Stokker Soome tehtud investeringu toel oma käivet kasvatada – Stokker omandas Soomes Mateko Investi, mis võimaldab Stokkerile ligipääsu ka põhjanaabri riigisektori klientidele, nende hulgas sõjaväele.

66.

Sandu Huban, 56

81,8 ▲

mullu 27,1

Kinnisvara. Sandu Huban on avalikkuse eest varju hoidnud ettevõtja, kes sisenes Heiti Hääle Paljassaare kinnisvaraärisse. Huban ostis eelmisel aastal kinnisvaraäris Seaside Development veidi üle 20% osaluse 5,5 miljoni euro eest. Heiti Häälega on Huban olnud juba aastaid koos ühises äris. Nimelt kuulub Hubani firmale Saggis 50% Alexela Bunkeringust, mis tegeleb laevade punkerdamise ja naftatoodete hulgimüügiga. Teist poolt firmast omavad Alexela omanikud.

Huban teenis 1990ndatel leiba Ladade ostmise ja müügi-ga. Hiljem sisenes ta kütuse- ja transiidärisse ning pidas vahepeal ka 1500pealist seakasvatust.

2000. aastal anti Hubanile vaatamata kaitsepolitsei vastuseisust Eesti kodakondsus. Enne seda, kui äriimees sai tuntuks Sandu Hubanina, kandis ta nime Aleksandr Guban.

67.

Peeter Mänd, 67

80,1 ▲

mullu 14,3

Tootmine, kinnisvara. Sylvesteri metsanduskontserni taustaga ettevõtja. Peeter Männil on endiselt ühine valdusfirma Mati Polli ja Kaido Jõelega, kui ühisäri aetakse läbi Vigrelle.

Mänd on jaganud oma muud tegemised kolme valdusfirma alla, kus on osalus ka teistel pereliikmetel. Stratus Kinnisvaras, Ivardis ja Kerme Investeeringutes on Peeter Männi osalus 49% ning võrdselt 17% osalustega on ettevõtetes Priidu, Mart ja Kaspar Mänd.

68.

Väino Kaldoja, 68

79,2 ▼

mullu 81,6

Valdus, kinnisvara. Mercedes-Benz müügiäri üles ehitanud ja maha müünud Väino Kaldoja haldab oma investeringuid ja alles jäänud ettevõtmisi osahingu Merbu kaudu. Merbu kontserni müügitulu kasvas aastaga 13,6 miljonilt eurolt 20,5 miljonile. Samal ajal tuli 2022. aasta 2 miljoni eurone kasum vahetada rohkem kui 600 000 euro suuruse kahjumi vastu.

Kaldoja tõi eelmise aasta kohta välja, et Merbule kuuluv Silberauto kontsern jätkas haldusfirmamana tegutsemist, juhtides tütarettevõtete tööd, osutades tütarettevõtetele tugi-teenuseid vastavalt sõlmitud lepingutele ja tegeledes uute ärisuundade arendamisega varasema autoäri asemele.

Kontserni firmadest Hõbevara, Peetri Kogukonnakeskus, Sidabrinis Turtas ja Shnelli Ärimaja tegelevad neile kuuluvate kinnisvarade haldamise ja väljaüürimisega.

Lisaks tütarettevõtete põhitegevusele on Silberauto eesmärk lähiaastatel suurendada finants- ja kinnisvarainvesteeringutest saadava tulu osakaalu firma rahavoogudes.

Auve Tech'i kohta märkis Kaldoja, et nüüdseks on välja töötatud autonoomne iseliikuv sõiduk, mis oleks valmis liiklema avatud tänavatel, ehk "toode on arendatud, arvestades kõiki seaduspõhiseid nõudmisi ja turvariske". Väljaarendatud toodet on esimestel aastatel plaanis pakuda renditeenusena ning samal ajal jätkata pidevat arengut ja toote täiustamist.

Auve Tech'i eesmärk on toote müügi ja renditeenusega

Kalevspa

hotell & veekeskus

Liitu Kalev Spa ärikliendi klubiga!

- Seminarid
- Motivatsiooni- ja tervisepäevad
- Firmapeod
- Spordipaketid
- Grupimajutus
- Toitlustus
- Ärikingitused

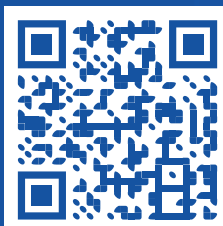
Broneeri oma ettevõtte jõulu- või firmapidu restoranis Allee ja saad –20% Kalev Spa hotelli majutuselt. Soodustuse saamiseks peab broneering olema tehtud enne 30.09.2024.

* Majutuse hinna sees on hommikusöök restoranis Allee, piiramatu veekeskuse ning jõusaali kasutamine lahtiolekuajal.

BRONEERINGU TEGEMISEL KASUTA MÄRKSONA „ÄRIPÄEV“.

Kontaktinfo: ariklient@kalevspa.ee, tel. +372 649 3382

Skaneeri QR-kood ja avasta võimalused

KOHAD KUNI 100

teenida müügitulu, millega katta tulevased arendused. 2023. aastal sõlmiti 15 sõiduki ostu-müügileping Jaapani ettevõttega, mis kasvatas 2023. aasta müügitulu võrreldes 2022. aastaga.

69.

Gleb Andreevich Katkov, 39

78,6 ▲

mullu 39,7

Logistika, majutus, kinnisvara. Tiit Vähi äripartner Ida-Virumaal. Katkov hoiab valdusfirma Famer Holdingu kaudu osalust näiteks Sillamäe Sadamas, Silsteves, Silpoweris ja Silport Kinnisvaras. Lisaks investeerib ettevõtetesse Termak Real Estate ja Noorus, mis opereerivad kahte Narva-Jõesuu hotelli, Noorus Spa ja Liivarand.

70.-71.

Viola Gnidina, 49

Valeri Kovalenko, 78

78,1 ▲

mullu 69,8

Tööstus. Valeri Kovalenko ja Viola Gnidina on tööstus-kontserni BLRT Grupi aktsionärid valdusfirma BLT Holding kaudu. Kummalegi kuulub valdusfirmast 40 protsenti, kolmas valdusfirma omanik 20 protsendiga on Vladimir Toropov.

BLRT teenis 2023. aastal 484 miljoni eurose müügitulu-ga 33,5 miljonit eurot puhaskasumit. Ettevõtte jaotamata kasum on nüüdseks kokku üle 418 miljoni euro, kuid kuna grupi enamusosaluse haldaja perekond Berman ei ole tahtnud dividende välja maksta, siis ei ole ka teised aktsionärid saanud omanikutulu.

“Kontsern investeerib kogu teenitud kasumi tegevuse laiendamisse ega planeeri lähimatel aastatel dividendide väljamaksmist BLRT Grupp ASilt,” seisab aruandes.

72.

Andres Vahi, 53

77,5 ▲

mullu 65,0

Logistika. Tarmo ja Karin Nurmetalo ning Ants Ratase äripartner Baltic Maritime Logistics Groupis, igapäevaselt töötab kontserni kuuluva Hansa Shippingu tegevjuhina. Hansa Shippingu laevad seilavad peamiselt Euroopa sadamate vahet ning paljud neist veavad kaupa Venemaale ning sealt tagasi lääne poole.

Hansa Shippingu müügitulu ja kasum tegid 2022. aastal, mil Venemaa laiendas oma sõda Ukrainas, väga suure hüppe. Kui laevade prahtimisega tegeleva ettevõtte müügitulu oli 2021. aastal 102 miljonit eurot, siis 2022. aastal juba ligi 209 miljonit. Puhaskasum kasvas aga veelgi tormilisemalt: 25 miljonilt eurolt 60 miljonile.

Läinud aastal vähenes müügitulu 187 miljonile eurole ning puhaskasumit teeniti üle 57 miljoni euro.

Samas Venemaalt Hansa Shipping mullu müügitulu ei teeninud. Ettevõtte juhatuse liige Ants Ratase rääkis eelmisel aastal Äripäevale, et neil ei ole 2022. aasta algusest enam Vene kliente.

Kaup, mida nad Venemaale ja Venemaalt välja veavad, kuulub valdavalt Euroopa Liidu firmadele, selgitas Ratase.

73.

Taavi Madiberk, 37

74,6 ●

mullu 74,6

Tööstus. Taavi Madiberk on jõudnud Rikaste TOPi esisaja sekka tänu enda asutatud superkondensaatorite tootja Skeletoni väärtuse kasvule. Skeletoni kontsern tegutseb Saksamaal, Eestis, Soomes ja Prantsusmaal.

Skeletonil töötab praegu Saksamaal piloottehas ja plaanis on alustada tööstusliku tootmisega. Sel eesmärgil suurendab kontsern oma tootmisvõimsust Saksamaal praeguse tootmisvõimsusega võrreldes mitmekordselt.

2023. aastal kaasas Skeletoni kasvu rahastamiseks 108 miljoni euro väärtuses kapitali. Nimekamate investorite seas olid tehnoloogiafirma Siemens, Jaapani konglomeraat Marubeni, Margus Linnamäe firma MM Grupp ja Brasiilia kaevandushiid CBMM.

Varasemast on Skeletoni investeerinud ka Wise'i kaasasutaja Taavet Hinrikus ja akutehnoloogiaettevõtte CTEK asutaja Karl Erik Bengt Wahlqvist.

Tänavu mais ütles Madiberk, et Skeletoni laiendab tegevust Prantsusmaale ning valmistub kolme aasta pärast börsile tulema. Ettevõtte investeerib 600 miljonit eurot grafeenipõhise akutehase ja uurimiskeskuse rajamiseks Lõuna-Prantsusmaal Toulouse'i lähedal. Tootmine algab 2027. aastal ja loob kuni 300 töökohta. Lisaks on ettevõtte eesmärk olla börsile tulemiseks valmis 2027. aastaks, kuigi ei ole veel otsustatud, millisele börsile ettevõtte viiakse.

Juunis teatas Skeletoni, et investeerib Eesti arenduskeskusesse 33,7 miljonit eurot ja Eesti annab vesinikutehnoloogia arendusprojektidele riigiabi 18 miljonit eurot.

Eelmise aasta lõpus pälvis Madiberk Eesti aasta töösturi tiitli, edestades finaalis NPM Silmetit juhtinud Raivo Vasnut ja nüüd Fibenoliga uut äri rajavat Raul Kirjaneni.

74.

Martti Lemendik, 48

73,7 ▼

mullu 80,3

Tootmine, kinnisvara. Martti Lemendiku osuühing Toys-tor omab kergmetalltaarat tootvas ettevõttes Metaprint

RANNAHOTELL
HOTELL JA RESTORAN

Tähista eriti luksuslikult, broneeri terve hotell 24-tunniks!

Rannahotell, ajalooline ja stiilne hoone, kus luksus kohtub ajatu klassikaga on ideaalne koht unustamatu sündmuse korraldamiseks.

Kas unistad erakordsest ja meeldejäävast peost, mida külalised meenutavad veel aastaid hiljem? Rannahotell pakub võimalust broneerida terve hotell 24-tunniks, et tähistada luksuslikult ja muretult.

Olgu selleks pulm, sünnipäev, juubel või ettevõtte meeskonnaüritus, Rannahotell garanteerib:

- **Maitsev toit:** Meie restoran pakub kõrgel tasemel roogasid, mis rahuldavad ka kõige nõudlikuma maitsemeele.
- **Suurepärase teenindus:** Kogenud ja pühendunud meeskond tagab, et iga detail on hoolikalt läbi mõeldud ja teostatud.
- **Mõnus voodi:** Peale meeldejäävat pidu ootab sind ja külalisi mugav voodi, et end välja puhata ja järgmiseks päevaks energiat koguda.
- **Erakordne hommikusöök:** Alusta järgmist päeva meie rikkaliku ja maitstva hommikusöögiga, mis pakub energiat ja head tuju kogu päevaks.

Lisaeelised

- **Täielik privaatsus:** Terve hotelli broneerimine tagab, et Sul ei ole vaja muretseda teiste hotelli külaliste ega öörahu pärast. Pidutseda võib nii kaua, kuni külalised jaksavad ja nautida tõeliselt privatset ja erilist kogemust.
- **Terviklik teenuste valik:** Vajad DJ-d, õhtujuhti, fotograafi või bändi? Anname kontakte ja ideid, keda võiksid enda üritusele teenusepakujaks kutsuda.
- **Mitmekülgset tegevused:** Planeeri erilisi tegevusi, alates meeskonnatöö töötubadest kuni lõogastavate spaaprotseduurideni. Terve hotelli broneerimine annab sulle ruumi ja vabadust olla tegevustega eriti loov.
- **Paindlikkus:** Sul on mõni eriti vahva idee, mis eeldab kastist välja mõtlemist ka meie poolt? Teeme ära!

Hind madalhooajal alates **4500€** (september-aprill)

Kui sul on mõttes korraldada mõni vahva sündmus, siis kirjuta meile sales@rannahotell.ee
www.rannahotell.ee | +372 44 44 444

50 protsendi suurus osalust. Teine poole ettevõttest kuulub MRT Investi kaudu Rein ja Ülle Kruusele.

Metaprintile tõi 2023. aasta 98 miljoni eurose käibe juures 4,9 miljonit eurot puhaskasumit. Kasum kahanes 12 kuuga märkimisväärselt, kuna 2022. aasta lõppes rohkem kui 15 miljoni eurose kasumiga.

Eelmise aasta augustis lahvatas nn idavedude skandaal, kui selgus, et peaminister Kaja Kallase abikaasa Arvo Hallik on finantsjuht, nõukogu liige ja väikeosanik ettevõttes Stark Logistics, mis tegi transpordivedusid Venemaale ka pärast selle laiaulatuslikku sissetungi Ukrainasse.

Vedude eesmärk oli Venemaa ära tuua Metaprinti äritegevus, mis Martti Lemendiku sõnade kohaselt umbes kahe kolmandiku ulatuses ka õnnestus.

Lemendik lisas siis, et Venemaa turult lahkumine on äärmiselt pikaajaline ja keeruline protsess, mille lõpptulemust ei tea keegi. Tänavu veebruaris teatas Lemendik, et toorainetarned Venemaaga on kõik maha võetud.

Aprillis ütles Lemendik Äripäeva raadios, et Metaprint suutis müüa osa oma Venemaa ärist, kuid tegi seda suure kahjumiga. Toodangu müügiga tegeleva OOO Metaprinti osalus müüdi mullu septembris 450 000 rubla ehk 5000 euro eest, samas kui firma puhaskasum oli eelmisel aastal ligi 300 000 eurot. "Kokkuvõttes loomulikult ei olnud (hind) mingit korrelatsiooni varade väärtusega, aga ütleme niimoodi, et antud olukorras ei olnud võimalik valida parimat väljumismomenti. See ei olnud vabal tahtel sündinud tehing," ütles Lemendik.

2024. aastaks prognoosib Lemendik Eestis registreeritud Metaprinti käibe jätkuvat vähenemist, kuna langeb ka baastooraine hind. "Selle tagajärjel võib 90 miljoni euro käibe saavutamine osutuda parajaks väljakutseks. Esimesel poolaastal mõjutab väga tugevalt kasumlikkust varasema perioodi kallis laoseis. Kokkuvõttev tulemus kujuneb sarnaseks eelneva aasta baastulemustega," märkis Lemendik.

75.

Eduard Ovtšarov, 62

68,4 ▲

mullu 49,0

Kaubandus. Naftatooted müüva Himbalt Trade'i omanik. Pärast Venemaa vägede sissetungi Ukrainasse 2022. aasta veebruaris muutus ettevõtte tegevuskeskkond olulisel

määral, selgitas Eduard Ovtšarov. Ärimudeli muutmine ja uute tarnijate leidmine tähendas, et 2021. aasta 157 miljoni eurone müügitulu asendus 2022. aastal 73 miljoni eurose tulemusega. Eelmise aasta majandusaruannet ei olnud Ovtšarov Rikaste TOPi koostamise ajaks esitanud.

2021. aasta 12 miljoni eurone puhaskasum asendus 2022. aastal 7,7 miljoni eurose tulemusega.

Himbalt Trade oli ka üks ettevõtte 28st, kes taotles 2022. aastal üleminekuperioodil erandit naftatoodete impordi jätkamiseks Venemaalt. Himbalti kõrval taotlesid erandit teiste seas ka näiteks Antti Moppeli ja Andres Linna-se osalusega Flexoil ning Heiti Hääle osalusega Alexela Bunkering.

Himbalt Trade üritab naftasaaduste müügi kõrval arendada ka mööblitootmist. Ettevõtte ostis Ukrainas Lamella tootmistehase 2022. aastal. Himbalt Trade tegutseb mööbliturul kaubamärgi FurnitEco all.

76.

Anatoli Kanajev, 77

67,5 ▲

mullu 65,5

Kinnisvara. Anatoli Kanajev on osaühingu Kantauro suur- osanik, talle kuulub ettevõttest pea 65 protsenti. 35 protsendiga on teine suurem omanik Natalja Bardõbahhina, kellele Kanajev võõrandas ettevõttest osaluse 2020. aastal.

Ettevõtte peamine tulu tekib Põhja-Tallinnas asuvast Stroomi kaubanduskeskusest tulevast üüritulust. Lisaks on ettevõttel rohkem kui 22 miljoni euro eest fondiosakuid. Kantauro 2023. aasta müügitulu ulatus 2,3 miljoni euroni, puhaskasum ulatus 3,2 miljonini (aasta varem teenis ettevõtte kasumit veidi üle 900 000 euro). Suurema kasumi töid peamiselt üüritulu, kasum finantsinvesteeringutelt ja intressitulud pangadeposiitidelt.

77.

Viktor Siilats, 68

66,6 ▼

mullu 73,1

Kaubandus, kinnisvara. Viktor Siilats omab Forde ja Volvo sid müüvat Info-Autot. 2023. aasta läks ettevõtte jaoks paremini kui 2022. aasta, kuna müügitulu kasvas 60 miljonilt eurolt 68 miljonile ning puhaskasum suurenes 3,1 miljonilt eurolt 4,7 miljonile. Info-Auto müüb sõidukeid ja pakub teenuseid kolmes esinduses: Tallinnas, Tartus ja Pärnus. Eelmisel aastal võttis Siilats ettevõttest omanikutulu pea 600 000 eurot ja käesolevaks aastaks on dividendiet-tepanek 500 000 eurot.

Küll aga läks 2024. aastal konkurents autoturul Siilatsi jaoks suuremaks, sest seni Eestis ainsana Forde müünud Info-Auto kõrval sai Fordi ametlikuks edasimüüjaks Inchcape Motors. Inchcape Motors Estonia tegevjuht Roland Raud nimetas edasimüügiõiguse saamist võiduks. Inchcape avas Fordi esindused juba tänavu Peetris ja Tartus.

Ford EDMi tegevjuht Viktor Szamosi lisas, et Inchcape'i kõrval jätkavad Info-Auto esindused ja töökojad oma teenuste pakkumist kõigile Fordi klientidele.

Lisaks autoärile haldab Siilats teisi ettevõtteid valdusfirma IEG kaudu. Ettevõtte konsolideeritud müügitulu oli mullu 23,6 miljonit eurot, kasvades aastaga kolmandiku võrra, aga puhaskasum püsis endiselt alla 100 000 euro. 2021. aastal oli kasum pea 300 000 eurot.

Kinnisvaras askeldab Viktor Siilats Evorega, mis rendib ja haldab ettevõtte kinnisvara. Evore tütarfirmade kaudu on Siilats hankinud kinnisvara näiteks Hispaanias ja Itaalias. Evore kinnisvarainvesteeringud püsisid 23,5 miljoni euro juures.

78.

Heino Hõbeoja, 43

66,5 ▲

mullu 26,8

Energeetika. Elektrienergiat tootva Solar Lighti omanik. Näiteks tänavu on meedia kirjutanud, kuidas Hõbeoja läks

raksu Jõhvi vallavalitsusega, sest rajas pärast vallavalitsuselt loa saamist Jõhvi lähedale päikesepargi, kuid ei saanud seda kasutada, kuna kaitseministeerium ei andnud kooskõlastust. Nimelt võib päikesepark segada kaitseväge tegevust Ida-Virumaal, selgus kooskõlastuse keeldumise tagamaadest. Hõbeoja otsustas seepeale esitada vallavalitsusele hüvitisnõude 17 miljoni euro eest.

79.

Jan Peter Ingman, 57

66,2 ▲

mullu 59,0

Finants. Eestis tegutsev Soome ettevõtja, endine jäätisetööstur Jan Peter Ingman müüs oma perega Kaiu ja Väätasa piimafarmide suurosaluse Joakim Heleniuse kontrolli all olevale ettevõttele. Helenius ostis välja ka piimafarmide väikeaktsionärid.

Ingman haldab Eestis oma investeeringuid osatühingu Jiipee Invest kaudu. Eelmise aasta tulemuste kohta märkis Ingman, et kuigi intressimäärad tõusid, Ukraina sõda jätkus ja kõrge inflatsioon aeglustas tarbijanõudlust, lisasid optimismi COVID-19 jäämine seljataha ja majanduse normaliseerumine. Aasta tulemust aitasid parandada näiteks aktsiaturgude tõusud, sealhulgas USAs.

2024. aasta algas Ingmani jaoks veidi nõrgalt, sest intressimäärad on endiselt kõrged, kuigi ootused intresside alanemisele on tugevnenud. "Otsime endiselt uusi investimisobjekte – eriti kinnisvarasse. Kui uusi üllatusi ei

Vabaduse väljak, Tallinn

**Paketi maksumus
al.30€/osaleja**

Tule korralda

FIRMAPIDU

**ELAMUS-
GOLF**
GOLF, FOOD & FUN

www.elamusgolf.eu
+372 5866 8440

KOHAD KUNI 100

tule, võib eeldada, et tänavune aasta tuleb mõistlik,” märkis Soome ettevõtja.

Ingmani ettevõtte lõpetas 2023. aasta 7,2 miljoni eurose kasumiga, kuigi aasta varem oli kahjum 2,8 miljonit.

80.

Sergei Volžinski, 44

65,8 ▼

mullu 86,4

Tööstus. Sergei Volžinskile kuulub enamusosalus Kohtla-Järve keemiatööstuses VNK (endise nimega Novotrade Invest). Ettevõtte töötleb, toodab ja müüb naftasaadusi. Kui 2022. aastal kasvas VNK müügitulu 36 protsenti, 179 miljoni euroni, ja puhaskasum suurenes üle kahe korra, 27,5 miljoni euroni, siis 2023. aasta läks hoopis teises suunas: müügitulu ulatus 39 miljoni euroni ja kahjum oli 2,3 miljonit.

Juhtkond selgitas, et tulenevalt sanktsioonidest ei saa VNK enam hankida naftasaaduseid Venemaalt, aga samal ajal on toorme saamine Euroopast raskendatud logistilistel põhjustel.

“Puudub toimiv raudteeühendus Euroopaga (seoses erisustega raudteede laiuses), mistõttu ei saa tarneid teostada raudteetranspordiga. Seetõttu saab toorme transport toimida vaid meritsi, kuid seniajani ei ole Euroopas leidunud ühtegi tarnijat, kes oleks valmis tarnima piisavaid koguseid tankerivedudeks,” selgub aruandest.

Juhtkonna hinnangul jäävad toorme hankemahud 2024. aastal 2023. aasta tasemele, mistõttu samale tasemele jääb eeldatavasti ka müügitulu.

Eelmisel aastal lahkus VNKst 42 inimest, ettevõttesse jäi 113 töötajat.

81.

Dmitry Bondarenko, 59

64,6 ▲

mullu 38,1

Kaubandus. Paberi vahetooteid müüva Baltlineri omanik. Bondarenko vaatas üle ettevõtte äristrateegia ning tegi olulised muudatused nii tarneahelas kui ka müügiturgudes. Kuna ettevõtte loobus osast hankijatest ja turgudest, siis see vähendas ka müügitulu ligi kolmandiku jagu, 103 miljoni euroni. Suurema müügitulu kao maandasid paremaks läinud koostöö Euroopa ja Lõuna-Ameerika hankijatega ning Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika piirkonna ekspordituru kasv, lisas Bondarenko.

Dmitry Bondarenko maksis eelmisel endale omanikutulu veidi alla 8 miljoni euro. Dividendiplaan 2024. aastaks on 4 miljonit eurot.

82.

Sven Mihailov, 41

63,9 ▲

mullu 62,4

Kinnisvara. Fausto Capitali vähemusaksionär, omades ligikaudu 33 protsenti ettevõttest. Fausto Capitali suuromanik on Kenneth Karpov. Fausto Capital teenis mullu kasumit 6,2 miljonit eurot.

83.

Tiina Mõis, 67

63,9 ▲

mullu 60,1

Finants. Tiina Mõis investeerib finantsturgudele läbi ettevõtte Genteel. Põhilise osa ettevõtte investeeringutest moodustavad väärtpaberiinvesteeringud ning vähesel määral kinnisvarainvesteeringud.

Genteeli suurim investeering on LHV Groupi aktsia, mis eelmisel aastal kallines 4,6% ning tõi firmale sellega 1,75 miljonit eurot arvestuslikku kasumit.

Kokku moodustas ettevõtte 2023. aasta kasum 3,5 miljonit eurot ning bilansimaht oli aasta lõpus 62,9 miljonit eurot.

84.

Antti Moppel, 55

63,1 ▲

mullu 62,0

Kaubandus, kinnisvara. Kütusefirma Olerex omanik, osaluse suurus 25 protsenti eraisikuna ja sama palju Aqua Marina kaudu. Olerex on suurendanud turuosa Lätis, ostes viimastel aastatel KOOLi, Gotika Auto ja Metro jaamad. Mullu lisas Olerex oma portfelli järjekordse Läti tanklaketi, võttes üle Latvijas Nafta 45 tanklat. Moppeli sõnul on eesmärk ehitada üles Läti juhtiv tanklakett.

Olerex lõpetas 2023. aasta 559 miljoni eurose müügitulu juures 6,4 miljoni euro suuruse puhaskasumiga. Aasta varem saadi 638 miljoni eurose müügituluga 6 miljonit eurot kasumit.

Sel aastal on Olerexil plaanis jätkata tanklavõrgu laiendamist ning renoveerida olemasolevaid. Juhatuse kesken on arendustegevusele, et tagada ettevõtte kasumlik kasv. Investeeringud lähevad tanklaketi uuendamisse ja täiustamisse.

UUS

täiselektriline põllumajanduslik teleskooplaadur Dieci Mini-Agri E

- Maksimaalne tõstevõime **2 600 kg**
- Tõstekõrgus **5 680 mm**
- Maksimaalne kiirus **24 km/h**
- LIITIUMAKU kuni **44 kWh** (kasutades lisaakut)

Loe lähemalt www.forklift.ee/uudised või
küsi pakkumist info@forklift.ee, tel 5181 412.

KOHAD KUNI 100

85.–86.

Ilja Krivošein, ⁴⁵
Anton Voronkov, ⁴⁰

61,9 ▲

mullu 13,4

Kaubandus. Võrdse osalusega omanikud Bunker Partneris, mis keskendub kütuse, määrdeainete, nendega seotud toodete ja teenuste müügile laevandussektorile.

Bunker Partner teenis mullu 60% vähem müügitulu kui aasta varem, mil ettevõtte käive ulatus üle miljardi. Möödunud aastal jätkas firma küll aktiivset tegevust laevakütuste müügis, aga lõpetas kaubaveod. Seega vähenes käive miljardilt 410 miljonile eurole. See omakorda tõi kaasa kasumi vähenemise – kui tunamullu teenis ettevõtte 36,5 miljonit eurot kasumit, siis 2023. aastal oli see summa veidi enam kui 7 miljonit.

Bunker Partner on mitmel aastal jäänud oma kiire kasvupuolest silma ka majandusväljaande Financial Times, mis paneb ritta 1000 kõige kiiremini kasvavat Euroopa ettevõtet. Sel aastal anti neile selles tabelis 133. koht.

Aruandeaasta lõpus töötas ettevõttes täistööajale taandatud 20 töötajat.

87.

Sergei Astafjev, ³⁹

61,5 ▲

mullu 49,6

Finants, infotehnoloogia. Laenuettevõtte Placet Group omanik koos Aleksandr Kostiniga. Väikelaenuude keskenduval ettevõttel on kontorid Tallinnas kaubamärkide placet.ee, laen.ee, smsraha.ee ja smsmoney.ee all ning Vilniuses kaubamärkide smspinigai.lt ja paskolos.lt all. Kontserni laenuportfelli kogumaht jõudis uuele rekordtasemele ehk 62,7 miljoni euron, mis tegi aastaseks kasvuks ligi 20%.

Kontserni müügitulu moodustas 2023. aastal 27,8 miljonit eurot, mis koosneb põhitegevuse intressituludest 15,6 miljonit eurot ja teenustasudest 12,2 miljonit eurot. Placet Groupi konsolideeritud puhaskasum oli 2023. aastal 4,7 miljonit eurot. Lisaks kuulub Astafjevile ja Kostinile IT-firma ITM Trade, mis teenis 2022. aastal ligi 20 miljoni eurose müügituluga 12,3 miljonit eurot kasumit. 2023. aasta kohta ei olnud ITM Trade'i majandusaruanne edetabeli koostamise hetkeks väljastatud.

88.

Denis Bokhan, ⁴⁵

61,5 ▲

mullu 51,5

Kinnisvara, finants. Valgevene päritolu Denis Bokhan haldab Eestis investeerimistegevust, transporditeenust ja annab kinnisvara rendile Baltia Holdingu kaudu.

Ettevõtte varade väärtus ulatuse eelmise aasta lõpu seisuga 68,6 miljoni euron. Sellest moodustasid kinnisvara-investeeringud 21,7 miljonit eurot. Ettevõttel on ka laenuvõtteid pea 38 miljoni euro eest. 2024. aastal planeerib Bokhan kasutada olemasolevaid ressursse kinnisvarainvesteeringuteks arenevatel Euroopa turgudel.

89.

Joseph Shmidt, ⁶⁶

61,2 ▲

mullu 54,4

Tööstus. Joseph Shmidt on Ida-Virumaal veefiltreid valmistava Aquaphori suuromanik. Ettevõtte müügitulu kasvas 2023. aastal 94,8 miljonilt eurolt 98,2 miljonile. Aquaphori puhaskasum suurenes samal ajal 2,7 miljonilt eurolt 7,1 miljonile.

Aquaphor tegutseb lisaks Eestile veel Iisraelis, Kasahstanis, Rumeenias, Poolas, Serbias, Ukrainas, Valgevenes, Saksamaal, Suurbritannias ja USAs. Grupi keskmine töötajate arv oli 2023. aasta lõpu seisuga 887 inimest.

Äripäev kirjutas 2024. aasta alguses, et Eesti maineka tööstusettevõtte omanik kirjutas Ukraina sõja puhkemise järel Venemaa tütarfirma isiklikult enda nimele ja saab seega Eestis rääkida, kuidas tema firma on Venemaalt väljunud, kuid tegelikult kasvab sealne äri hooga edasi ja müüb kaupa isegi Krimmi. Aquaphori äritegevus Venemaal on tõeliselt suur. Ettevõtte on riigi suurim veefiltrite müüja ja kuulub üldtuntud kaubamärkide sekka. Fimal on Venemaal kolm tehas ja üle 700 töötaja – umbes sama palju kui Eestis. Tooteid müüvad edasimüüjad üle kogu Venemaa, Peterburist Sahhalinini.

90.

Andres Linnas, ⁵⁶

60,8 ▲

mullu 60,2

Kaubandus. Antti Moppeli äripartner Aqua Marinas ja Olerex. Andres Linnas omab lisaks suurosalust Eesti Leivatööstuses, mis jäi 2022. aastal ligi 7 miljoni eurose müügituluga poole miljoni euro ulatuses puhaskahjumisse. Eesti Leivatööstus ei olnud esitanud 2023. aasta aruannet edetabeli koostamise ajaks.

91.

Enn Kunila, ⁷⁴

60,6 ▲

mullu 59,2

Kaubandus, tootmine. Enn Kunila on valdusfirma NG In-

vesteeringute üks suuremaid omanikke. Kunila haldab oma vara ja investeeringuid osaühingu Sperare kaudu.

Kunila on Sperare peamiseks tegevusalaks kirjutanud tehingud kunstilist väärtust omavate taiestega ning nende eksponeerimine, samuti investeerimisalane tegevus ning kunstiraamatute väljaandmine ja vahendusmüük. Sperare kasum NG Investeeringute osaluse toel osutus 6 miljoni euro suuruseks. Enn Kunila võttis eelmisel aastal endale dividendideks veidi üle 2,7 miljoni euro, tänavu on omanikutuluks plaanitud 4,1 miljonit eurot.

Enn Kunila võitis sarnaselt eelmiste aastatega ka tänavu Äripäeva Otsustajate TOPi ehk osutus Eesti äriilma kõige mõjukamaks isikuks.

92.

Jüri Kão, 58

60,0 ▲

mullu 59,2

Kaubandus, tootmine. NG Investeeringute üks suurematist omanikest.

Jüri Kão ütles juunis enne Kaja Kallase tagasiastumist peaministriametist, et ettevõtjad ootavad valitsuse vahetust pikisilmi. "Võib-olla uuele peaministrile meeldivad majandusasjad ja sisulist arusaamist majandusasjadest on ka rohkem," ütles Kão.

Kão lootis, et muutub koalitsioonilepe ja peaministri vahetumisega vahetub ka osa ministreid. Sellega viitas Kão toonasele rahandusministrile Mart Võrklaevale. "Majandusinimesed ootavad kindlasti uut rahandusministrit, kes omaks riigi majandusest laiemat pilti." Umbes kuu aega pärast Jüri Kão kommentaari sai Kaja Kallase järel uueks peaministriks Kristen Michal. Michali valitsuses tulid ka mõned ministrivahetused, nende hulgas sai rahandusministriks Mart Võrklaeva asemel Jürgen Ligi.

Kão sõnul oleks vaja valitsusel mõista, millised probleemid majanduses on, tuleks mõelda sellele, kuidas majandust kiiremini käima saada. "Selles täna valitsusega dialoogi küll ei ole," lausus Kão juuni lõpus ja lisas, et inimesed lükkavad oma väljaminekuid ja investeeringuid edasi. "Valitsusest on tulnud kogu aeg ebamääraseid signaale eelarve ja väljavaadete kohta, mis mõjutab Eestis elavate inimeste kindlustunnet, ja kui kindlustunne on nõrk, siis mõjutab see tarbimiskäitumist. On tardunud olek."

93.

Uuno Lausing, 53

59,9 ▲

mullu 34,4

Tööstus, kinnisvara. Uuno Lausingule kuulub osalus toidu- tööstusettevõttes Tartu Mill läbi Tiigi Keskuse.

2023. aastal moodustas Tartu Milli müügitulu 72 miljonit eurot, eelmise aastaga võrreldes suurenes käive 9%. Müügitulus suurenes omatoodangu müük 12%. Omatoodangu müük väljapoole Eestit moodustas toodangu müügitulust 33%. Tartu Milli puhaskasum oli 7 miljonit eurot.

Ettevõtte müügitulu suurenemine oli peamiselt tingitud Läti tütaretevõttele müüdava omatoodangu mahu kasvust. Lisaks mõjutas ettevõtte finantsnäitajaid ühekordsest börsitehingust saadud tulu summas 1,8 miljonit eurot.

Uuno Lausing esitati tänavusele parima juhi konkursile, kus tõsteti esile kokku 110 tippjuhti.

94.

Aleksandr Kostin, 40

59,1 ▲

mullu 45,4

Finants, infotehnoloogia. Laenuettevõtte Placet Group ja IT-firma ITM Trade omanik koos Sergei Astafjeviga.

95.

Keijo Erkki Mehtonen, 75

58,9 ▲

mullu 14,9

Veondus ja laondus. Keijo Erkki Mehtonen oli pikka aega üks Tallinki juhtidest ja on olnud ka Infortari nõukogus. Alates 2010. aastast ei ole Mehtonen kummagi ettevõttega otseselt seotud ja vanuse poolest võib elada pensionärielu. Mehtonen kerkis sel aastal Investorite TOPis uue tulijana kohe teisele kohale. Tema Tallinna börsi portfelli oli siis väärt 38,8 miljonit eurot, koosnedes peaaesjalikult Infortari aktsiatega.

Infortari aktsia hind kerkis tänavu aasta algusest kuni juuli lõpuks üle 50% – 31. juuli seisuga pandi lukku ka kõigi börsifirmade osaluste väärtused Rikaste TOPi koostamiseks.

96.

Toomas Annus, 63

58,7 ▼

mullu 92,1

Ehitus, kinnisvara. Toomas Annus jõudis viimati Rikaste TOPi esikümnesse 2020. aastal, kuid pärast seda jagas vara pereliikmetega ja langes seetõttu edetabelis allapoole.

Toomas Annusele kuulub 30 protsenti Kemtal Grupist, mis omab ligikaudu 70 protsenti Riveritost. Riverito omakorda on börsil noteeritud ehitusfirma Merko Ehituse suuromanik. Toomas Annuse kõrval on Kemtalis 15 protsendine osalus Anna-Maria Annusel, Eva-Liis Annusel, Karl Gustav Annusel ja Martin Rebasel ning 5 protsenti suurust aktsiapakki hoiavad Tiina Annus ja Birgit Selde.

Kemtali kontserni müügitulu oli 2022. aastal 408 miljo-

KOHAD KUNI 100

nit eurot, puhaskasum kasvas aastaga 43,8 miljonilt eurolt 52,4 miljonile. 2023. aasta tulemusi ei olnud Kemtal Grupp edetabeli koostamise ajaks esitanud.

2023. aasta lõpus ostis Annus koos Mati Polliga soomlaste Pontos Groupilt välja Viru keskuse. Annuse Kapitelil on pikaajaline koostöö Polli valdusfirma Tristafaniga juba Riias ja Vilniuses. Algselt ostavad nad keskuse kahekesi, kuid hiljem lisandub veel üks finantsinvestor. Kapitel saab Viru keskusest 75% ning ülejäänud läheb Tristafanile. Nii on osalus jagatud ka nende teistes projektides. Kui lisandub uus investor, siis mõlema osalusest läheb osa talle. Kapiteli juht Taavi Ojala sõnas, et Kapitel jääb ikkagi enamusaktsionäriks.

Ojala ei tahtnud avaldada Viru keskuse tehingu summat, kuid vihjas, et tegemist on üheksakohalise numbriga. See tähendab, et Polli ja Annus käivad Viru keskuse eest välja vähemalt 100 miljonit eurot.

97.

Kaisa Orav, 49

58,5 ▲

mullu 45,1

Kinnisvara, energeetika. Taastuenergiast elektrienergiat tootva Viljandi Energiabaasi omanik. Lisaks tegeleb ettevõtte diislikütuse käitlemisega ja on seadnud silmapiirile tollilaos LPG käitlemise.

Oravale kuulub ka tööstusgaase tootev ja müüv Airok. Ettevõtte jätkas automaatsete iseteeninduslike gaasikapide GasUp paigaldamist, mille koguarv jõudis 2023. aastal 55 ühikuni. Tänavu on plaan lisada 12 uut automaatkappi. Hilissügisel käivitab ettevõtte uue poolautomaatse LPG balloonide täitmise üksuse.

Lisaks omab Orav Enerat, mis haldab kinnisvarainvesteeringuid ja osutab majutusteenust. Ettevõtte ehitab ka tenniseväljakuid ja päikeseelektrijaamu.

98.

Märt Kelder, 43

58,5 ▼

mullu 61,4

Infotehnoloogia. Märt Kelder on üks varasemaid Bolti investoreid, kes panustas ettevõttesse juba 2014. aastal. Ta on varem töötanud Skype'is ja Microsoftis.

Märt Kelder haldab oma investeeringuid Chilli Investi kaudu. Ettevõttele lõppes 2022. aasta 306 000 eurose kasumiga, aasta varem ulatus kasum 270 000 euronile.

Kelderi jaoks oli 2023. aasta üks suurematest tehingutest Voo platvormi haldava Edicy müük Priit Vaikmaa suurosalusega börsifirmale TextMagic 1,1 miljoni euro eest. Sellest umbes 260 000 eurot läks Märt Kelderi kätte.

99.

Olaf Herman, 69

57,4 ▲

mullu 55,0

Kinnisvara, ehitus. Astlanda Ehituse üks omanikest osahinguga Kristobal kaudu. Kristobali eelmise aasta puhaskasum küündis 3,2 miljoni euroni, aasta varem jäi ettevõtte kahjumisse 1,9 miljoniga. Kasumi kasv tuli peamiselt finantsinvesteeringutest.

Olaf Herman kuulub koos Jaanus Otsa ja Eve Hermaniga BCA Centeri omanikeringi. BCA Center haldab Tallinna koole. Lepingute järgi on BCA Centeri hooldada ja remondida 30 aasta jooksul viis kooli: Karjamaa Põhikool, Haabersti Vene Gümnaasium, Kadrioru Saksa Gümnaasium, Nõmme Gümnaasium ja Tallinna Ühisgümnaasium. Lepingud kehtivad 2036. aastani. Ettevõtte 2022. aasta puhaskasum ulatus üle 2,3 miljoni euro, kuid 2023. aasta lõppes 2,2 miljoni eurose kahjumiga.

Mullu veebruaris andis president Alar Karis Olaf Hermanile Valgetähe teenetemärgi, kuna Herman on panustanud SA Maarja Küla ja Rõuge valla Viitina küla arengusse.

100.

Peedo Pihlak, 57

56,2 ▲

mullu 33,4

Tööstus. Eesti puiduvarumisäri Combiwood Grupi üks omanikest läbi valdusfirma Trailborg.

Tänavu veebruaris selgus, et Metsä Group müüb Combiwoodile täielikult Eesti tütarfirma Metsä Forest Eesti, mis ostab nii metsamaterjali ja puiduhaket kui ka kasvatava metsa raieõigusi. Seni on ettevõtte eesmärk olnud Metsä Grupi tehaste varustamine, kuid palgid ja energiapuit on läinud kohalikule turule.

Varutud paberipuit ja tselluloosi tootmiseks sobiv puiduhake tarniti valdavalt kontserni Soomes ja Rootsis paiknevatele tehastele. Pooled leppisid kokku paberipuidu ja hakke pikaajalistes tarnetes Metsä Groupile.

Metsä Forest Eesti käive oli 2023. aastal 62 miljonit eurot ning ärikasum oli alla poole miljoni euro. Ettevõttes töötas siis 26 inimest. Metsä Grupi emafirma on Metsäliitto Ühistu, mille liikmed on 90 000 Soome metsaomanikku, kellele kuulub umbes pool Soome erametsadest.

Combiwood Grupp valmistab puidust ehitusmaterjale. Firma suurimad turud on Eestis, Norras, Rootsis ja USAs. Grupi käive oli 2022. aastal pea 245 miljonit eurot ning kasum 36 miljonit eurot. 2023. aasta majandusaruannet ei olnud ettevõtte edetabeli koostamise hetkeks esitanud.

Combiwoodi omanikud on legendaarse metsanduskontserni Sylvesteri müünud Toomas Mets, Aimar Varula, Heiki Vahermets, Peedo Pihlak, Arvo Tärner ja Virko Lepmets.

UUS SEPA 19 ÄRIHOONE

TARTU ESIMENE A-ENERGIAKLASSI ÄRIHOONE!

**Üürile anda kaubandus- ja büroopinnad „kõik hinnas”
põhimõttel: ei mingeid lisanduvaid kommunaalkulusid!**

Küsi pakkumist oma ettevõttele tel. +372 715 1429, mob. +372 509 1191
lauri.talts@hals.ee

Hals Trading-T
HTA Support

Plaanid ja hinnad:
www.sepa19.ee

Viljandi Tervikum

Heade mõtete linnast pärit ehitusfirma Rand & Tuulberg on uuenduste ja muutuste lainel

Veidi enam kui 30 aastat tegutsenud ehitusfirma Rand & Tuulberg on Tartu juurtega ettevõte, mida minevikus hüüti ka humoorika hüüdnimega Taaralinna tandem. 2024. aasta alguses algas ettevõttes uus periood, mil pikaajaline juhtkond andis ohjad üle nooremale generatsioonile, kelle eesmärk on viia ehitusfirma uude ajajärku, järgides samas seni hästi toiminud põhimõtteid ja väärtuseid.

Uus juhatuse leiti grupi seest. Ehitusfirma uus juht Tambet Tasuja on töötanud ettevõttes projektijuhina ning viimased seitse aastat oli betoonitöödele keskendunud Savekate OÜ juht. Juhatuse liige Lauri Matteus on pikalt täitnud ehitusjuhi rolli ning müügipoole võttis enda kätte tema vend Joonas Matteus. Neljas juhatuse liige on ettevõtte pikaajaline finantsjuht Maiken Tops.

„Kindlasti ei maksa siit otsida mingit konflikti ning arvata, et uus juhatuse puksis vana juhtkonna tüüri juurest ee-

EHITUSKONTSERN RAND & TUULBERG

300+ edukat projekti
100+ miljonit eurot aastakäive
350+ töötajat
30+ aastat

male. Tegemist on juhtimise orgaanilise üleandmisega järgmisele põlvkonnale, keda senised juhid positiivses mõttes igati toetavad,” ütleb ettevõtte endine pikaajaline juht, tänane nõukogu esimees Taivo Täht. Lisaks temale kuuluvad nõukokku Raivo Rand, Aivar Tuulberg ja Lauri Tuulberg.

Raivo Rand, Aivar Tuulberg ja Taivo Täht on ehitusäris olnud koos juba märkimisväärsed rohkem kui 30 aastat, mis on suurepärane näide, kuidas täiesti erinevad inimesed suudavad nii pikalt ühe asja eest seista, kui neil on ühesugused väärtused. Väärtused on kõik need aastad olnud lühidalt öeldes samad: antud sõna tuleb pidada ja iga teo eest tuleb võtta vastutus. Nii ei ole Rand & Tuulbergil ette näidata ühtegi poolelijäänud või võlgades projekti. Ja tänu avatusele ja aususele on ettevõttes püsiv stabiilne meeskond, kelle kasvu ja arengut igati toetatakse.

Tulevikku vaadates ajalugu austades

Senine juhtkond ei pea Tähe sõnul kahtlema, et nende tugevaid väärtusi kantakse edasi. „Meie ettevõtte puhul on vana ja uue koos tegutsemine positiivne ning orgaaniline kooslus – austame ajalugu, vaadates samal ajal tulevikku. Traditsiooniline ehitusvaldkond on jõudnud ajajärku, kus innovatsioon ja muutused on hädavajalikud, tehnoloogia võtab üle paljud protsessid. Ja uut hingamist on juba selgelt näha!”

Ta lisab, et juhatuse ja nõukogu on arvestanud, et nii-öelda asjade paika loksumine võtab umbes aasta. Alustati kaubamärgi uuendamisest, värskendati logo ja kodulehte, kaardistati ettevõtte tugevused ja nõrkused ning pandi senisest konkreetsemalt kirja väärtused. „Protsess ei ole aga sugugi veel lõppenud, sest tegemist ei ole lihtsalt logo-uuendusega, vaid identiteedivärskendusega. Suureks abiks on selles töös olnud turundusettevõtte SWEEP, kes viis töötajatega läbi töötubasid, analüüsis meid ja meie konkurente. Kahjuks enamasti võetakse ehitussektoris turundustegevust kui kulu, mitte investeeringut. Meie otsustasime läheneda teisiti ning oleme palju oma väärtuste edasiandmisel panustanud. Meie *slogan* „RAJATUD PÜSIMA” tähendab kindlaid kokkuleppeid,

Ehitusfirma Rand & Tuulberg nõukogu esimees Taivo Täht

head koostööd partnerite ja meeskonnaga, usaldusväärseid suhteid ning kvaliteetseid ja kestlikke hooneid.”

Tähe sõnul on Rand & Tuulbergil veel üks oluline eesmärk: võtta ehitusturul arvamusi liidri roll. „Tahame olla need, kes räägivad julgelt kõigist meie valdkonna muredest, rõõmudest, uudistest, innovatsioonist ja kestlikkusest, ning aitame ehitussektoril püsida õigel kursil. Seejuures oleme otsustanud ka oma tegemistest rohkem kõneleda: teeme tegelikult väga ägedaid projekte, aga me ei ole oma tööd väga suurelt reklaaminud. Samas on oluline, et inimesed teaksid, millega me tegeleme.”

Väga suur rõhk on väärtuste kaardistamisel pandud kestlikkuse teemadele. Ettevõtte ESG-juht August Kompus on võtnud sihi muuta see ettevõtte tugevuseks. „Võtame väga tõsiselt ehituse mõju keskkonnale ning soovime teha kõike, et seda positiivses suunas mõjutada. Rakendame tehnoloogilisi uuendusi, nihutame sektori innovatsiooni- piire ja muudame ehituse seeläbi produktiivsemaks ning kestlikumaks,” selgitab Kompus. „Eesmärk on ehitada nii, et tunneme tehtu üle uhkust. Ja meie töö ei piirdu haamri kätte võtmise ja võtmete kätteandmisega, vaid meie visioon on

» Meie slogan „RAJATUD PÜSIMA” tähendab kindlaid kokkuleppeid, head koostööd partnerite ja meeskonnaga, usaldusväärseid suhteid ning kvaliteetseid ja kestlikke hooneid.

Taivo Täht
Ehitusfirma Rand & Tuulberg
nõukogu esimees

pikk vaade ning meie loodu on rajatud püsima.”

Rand & Tuulberg Grupp on kolmekümne aasta jooksul kasvanud mastaapseks ehituskontserniks, mis tegutseb üle Eesti ja hõlmab suurt osa kogu ehituse väärtusahelast. Grupi tegevusvaldkonnad ulatuvad projekteerimisest ja kinnisvaraarendusest kuni peatöövõtu, tehnosüsteemide, üldehituse ja tootmisettevõtteni. Kontserni koosseisu kuuluvad lisaks ehitusfirmale Vallikraavi Kinnisvara, RTS Infra, Hearum, Columbia Kivi, Welement, Savekate, samuti sidusettevõtted RTG Projektibüroo ja Muuga Betoonelement. Rand & Tuulbergi nimi on ehitussektoris tuntud usaldusväärsuse ja kvaliteedi sümbolina, peegeldades ettevõtte rikast pärandit ja ambitsioonikat tulevikunägemust.

Vaata ka randtuulberg.ee

NOOR ETTEVÕTJA

Noor ettevõtja Robin
Pass näeb enda ideedele
palju ruumi, sest turul
on veel vähe eakaaslasti.

FOTOD: LIIS TREIMANN

UUE AJA ETTEVÕTJA ALUSTADA TULEB TIPUST

Kuigi noor ettevõtja Robin Pass veel ei konkureeri Rikaste TOPi jõudnutega, siis ettevõtlustekonna särava alguse on ta küll teinud. Tema ettevõtte Social Buzz on mitu aastat järjest kasvanud kordades ning 20aastase firmas töötab viis inimest.

STIINE REINTAM
stiine.reintam@aripaev.ee

**Sotsiaalmeedia
turundaja Robin
Pass on teinud
oma vanaemast
TikToki staari.**

Kaks aastat tegutsenud loovagentuuri Social Buzz kliendid on ettevõtted, mida teavad vast kõik Eesti inimesed – Olerex, Wolt, Sportland, Astri Grupp jt. Passi ettevõtte pakub neile TikToki turundust – miski, mida vanemad põlvkonnad ei oska hästi teha. Nendeni on ta jõudnud julguse ja juhu tahtel.

Passi sõnul ei pea väikeettevõtte tegema koostööd ainult “endasugustega”, vaid kohe peaks ühendust võtma turu suurte tegijatega. “Me alustasime kohe tipust,” sõnas ta. Oma esimesed turunduspakkumised saatiski ta Eesti Laulule, tõukerattarendile Tuul ja Balti jaama turule. “Kuna sellel ajal ei olnud keegi TikTokis, siis ei olnud neid kinni püüda ka väga raske,” rääkis Pass.

Miks aga peaks suurettevõtte usaldama väikest ja värsket tegijat? Robin Pass leiab, et tippfirmad nägid tema silmis sära ja kirge, mis peaks olema igal ettevõtjal. Ta tunnistas, et alguses ta ei saanudki päris täpselt aru, mida peab tegema, kuid oli klientide jaoks piisavalt veenev. “Tegelikult niisugune kuu või kaks läks aega ja siis sain täpselt pihta, mis sellel hetkel hakkas TikTokis toimima,” rääkis Social Buzzi asutaja.

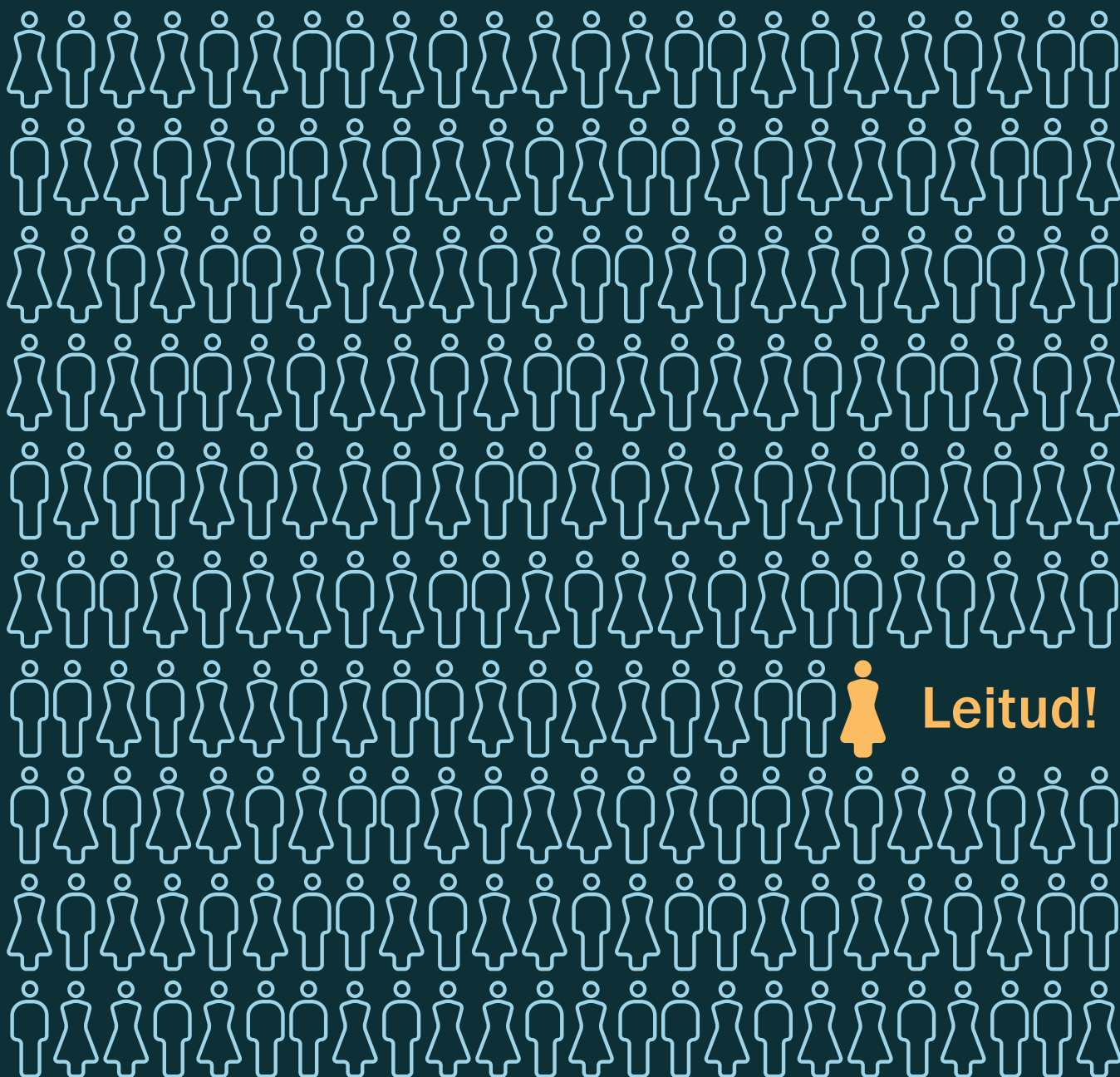
Enda tõestamine suurtele tegijatele on aga üks pikk ja pidev protsess, ütles 20aastane ettevõtja. “Peab ikkagi vaeva nägema ja tööd tegema,” sõnas ta.

Kuigi Pass on ettevõtja kohta väga noor, siis tema iga pole äris takistuseks tulnud. “Arvasin alguses, et sellest kujuneb probleem, aga reaalsus ei ole nii,” sõnas ta. Tema sõnul on Eesti ettevõtluse kogukond väga toetav. Pass tõi välja, et on olukordi, kus kogenud inimesed selgitavad asju, mida ta juba teab, nagu väikele lapsele. Selliseid olukordi on siiski väga vähe.

Ettevõtjaelu vajab suurt pingutust

Kui võiks arvata, et noored inimesed on uljad ja isepäised, siis Pass ise hindab professionaalsust väga. Tema hinnangul on professionaalsus eelkõige viisakus, tähtaegadest ja lubadustest kinnipidamine. Küll aga on asju, mis jäävad minevikku. “Ma ei pea professionaalsuseks seda, et ma lähen kohtumisele ülikonnas,” rääkis ta. Seega ülikondades noori võiks ettevõtluses edaspidi pigem harva näha.

Juhtide ja spetsialistide otsimine nõuab teravat silma. Pühendunud ja kogenud tiim on M-Partneri personaliotsingu ning valiku alustala. Meil on üle 20 aasta kogemusi juhtide ja tippspetsialistide leidmisel. Viime kokku õiged inimesed.

KUULA

Äripäeva
raadio

“20aastane ettevõtja: kui juhtimine viskab üle, läheks raamatukokku tööle”

aripaev.ee/raadio

Kuna Pass on ettevõtja ööpäev läbi, siis töö ja eraelu vahel tasakaalu leidmine on osutunud talle raskeks. Möödunud aastal tundis noor ettevõtja ka läbipõlemist. “Nüüd ma ikkagi üritan nii, et viiest-kuuest lähevad arvuti ja telefon kinni ning ma ei mõtle enam tööasjadele, aga mõtteid välja lülitada on ikkagi nii raske,” sõnas ta. “Kui parasjagu planeerime kampaaniat, siis võib mõni idee tulla ka õhtul kell kaheksa.”

Vanusest tingituna pole Passil palju ettevõtluskogemust. Sellega seotud küsimustes aitavad teda ettevõtlikud ema ja õde ning mentor Timo Porval. Oma eeskujudeks peab Robin aga mitut ettevõtjat: vennad Villigud, Testlio asutaja Kristel Kruustük ja noorettevõtja Kevad Belle Saarepera.

Z-PÕLVKOND

Demograafiline rühm inimesi, kelle sünniaeg jääb enamasti 1990ndate teise poole ja 2010ndate esimese poole vahele. Nad on esimene põlvkond, kes sai noorest east ligipääsu internetile ja sotsiaalmeediale.

Z-põlvkonnale on palju ruumi

Robin Passi ettevõtte Social Buzz kasvas eelmisel aastal kolm korda ning on tänavu juba teinud üle eelmise aasta käibe. Plaani, mitu korda peab ettevõtte kasvama kvartali või aasta lõpuks, ta ei tee. Terve tiim keskendub nädala kaupa ja annab endast parima. Pass märkis, et

muidugi on neil eesmärgid ja unistused, kuid plaane nad endale ei loo. “Visionäär olen, aga võib-olla mitte nii suur plaanide seadja,” kirjeldas ta end. Seepärast on tal ka raske öelda, kui suureks kasvab ettevõtte käive või kasum aasta pärast.

Tulevikuks soovib Pass, et tema ettevõtte elaks edasi ka siis, kui tema on kõrvale astunud. Samas reklaami- ja turundusturul on palju ruumi laienemiseks, leidis ta. Kuna millenniumilaste reklaamiagentuurid on juba olemas, vane- maid tegijaid veelgi ning Z-põlvkonna esindajaid vähe, siis noorte ideedele on turul palju ruumi, selgitas ta.

“Vanad turundajad, reklaamimeistrid – mul on suur ausus nende vastu, aga nad võib-olla jäävad juba ajale jalgu,” ütles Robin. “Nad vajavad uusi innovatiivseid ideid.”

“Ma ei ole palgatööle öelnud “ei”,” sõnas ta. “Vahel, kui mul on visanud üle ettevõtlusest või juhiks olemisest, siis olen öelnud sõbrale või kellelegi teisele, et panen selle ameti maha ja lähen tööle raamatukokku, sest see on hea rahulik.”

Pass selgitas, et pole palgatöö variandi maha kandnud, kuid elu on praegu viinud ettevõtluseni.

Juhtimist õpib aegamisi

Noor ettevõtja ei osanud hinnata, kas ta on hea juht. “Seda peaks küsima mu kolleegidelt, aga tagasiside põhjal, jah, olen küll,” sõnas ta.

Samas tõdes Pass, et kuigi juhiteekond on tundunud pikk, siis veelgi pikem tee on tal veel kõndida. “Ma olen väga empaatiline ja arvan, et see teeb minust hea juhi,” pakkus ta.

Juhtimise juures on tema jaoks kõige keerulisem erinevate iseloomudega arvestamine. “Juhina sa ei saa öelda, et üks või teine asi on vale, vaid sa pead olukorrast välja *coach*’ima,” ütles Pass. Ta selgitas, et juhi oluline ülesanne on oma inimeste tundmine ja nende lugemine.

Ümbritsev keskkond niivõrd tähtis polegi

See, et majandus langeb juba kolmandat aastat järjest, ei ole läinud Passist täiesti mööda, kuid ta tunnistab, et hoiab majandusolukorral ja sellega seotud uudistel silma peal vaid nii palju, kui tal endal on vaja. “Majandus süvitsi ilmselt ei huvita mind nii palju, kui võiks,” rääkis ta.

Ka poliitikast ei hooli Pass väga palju ning noorele inimesele kohaselt lähevad talle korda teemad, mis on seotud noortega – näiteks haridus. Hiljuti peaministriametist lahkunud Kaja Kallast jääb ta mäletama positiivselt. Pass leidis, et Kallas pidi tegema raskeid otsuseid, kuid mõistab, et need tegi ta eelmiste valitsuste otsuste pinnalt. “Aga meil oli naispeaminister – minu meelest on see väga suur asi.”

Värskest valitsuselt ootab Pass, et toetatakse väikeettevõtlust ja haridust. Ta pakkus välja, et pisematel ettevõtetel võiks olla väiksemad maksud, muidugi alla kindla käibenumbri. “Et oleks võib-olla kergem jääda ellu,” ütles Pass. Ka roheteemad on noorte jaoks olulised ning nendega tuleb kindlasti edasi tegeleda, lisas ta. **A**

RAJATUD PÜSIMA

RAND MÄNGIME
PIKKA MÄNGU,
MEIE LOODU ON
RAJATUD PÜSIMA **&**
TUULBERG

Ehitusfirma Rand Ja Tuulberg

Alates 1993

KOHAD KUNI 200

101.	Rainer Hinno , 54 kinnisvaraarendus. Favorte, mullu 58,7	56,1
102.	Priit Jaagant , 52 ehitus. Mapri, mullu 47,2	55,9
103.	Neeme Tammis , 50 transport. Hansa Grupp, mullu 20,2	54,2
104.	Elmo Ehrlich , 54 kinnisvara. Aldar Eesti, mullu 48,0	53,5
105.	Joakim Johan Helenius , 66 finants. Trigon Capital, mullu 42,5	52,4
106.	Toomas Bergmann , 43 infotehnoloogia. Bolt, mullu 52,6	52,2
107.	Alar Tamming , 61 finants, kaubandus. Tavid, mullu 146,8	52,1
108.	Thomas Padovani , 40 infotehnoloogia. Adcash, mullu 48,7	52,0
109.	Urmaz Rahnel , 65 metsandus. Metsagrupp, mullu 43,5	51,6
109.	Toomas Aab , 58 metsandus. Metsagrupp, mullu 43,5	51,6
111.	Romet Puhk , 54 tööstus, kinnisvara. Tiigi Keskus, Dekolust, mullu 36,7	51,4
112.	Toivo Ninnas , 84 veondus ja laondus. Tallink Grupp, mullu 31,5	50,4
113.	Sven Lennart Alpstål , 62 tööstus. Lukusjaht, mullu 38,8	50,2
114.	Sergiy Fedorov , 42 kaubandus. Sunolta, mullu 31,7	49,9
115.	Margus Meimer , 64 metsandus. Roger Puit, mullu 57,4	49,5
116.	Tarmo Noodla , 48 kaubandus. Leventek, mullu 39,6	49,1
117.	Sergei Glinka , 58 veondus ja laondus. GST Investments, mullu 55,5	49,1
118.	Levan Pailodze , 64 veondus ja laondus. Trans Optima Group, mullu 33,2	48,9
119.	Jüri Mõis , 67 finants, tootmine. JMB Investeeringute, mullu 48,6	48,5
120.	Toomas Määrits , 58 kinnisvara. Kaarsilla Kinnisvara, mullu 44,9	48,4
120.	Tõnu Samm , 61 kinnisvara. Kaarsilla Kinnisvara, mullu 44,9	48,4
122.	Viktor Lõsak , 60 kaubandus. Everwelle, mullu 31,2	48,0
123.	Robert Kollo , 56 finants. Hendaya Invest	47,7
123.	Albert Kollo , 44 finants. Hendaya Invest	47,7
125.	Toomas Suurvärav , 57 kaubandus, finants. Bonafelicitier, Toveko Invest	47,5
126.	Heinar Põldma , 63 kaubandus. Põldma Kaubandus, mullu 47,6	47,0

127.	Danil Ignatenko , 42 logistika. ESTMA, mullu 50,6	46,9
128.	Galina Ignatenko , 66 logistika. Eesti Mereagentuur, mullu 45,3	46,7
129.	Mai Kaarepere , 57 finants, kinnisvara. Krenno, mullu 47,4	46,4
130.	Heldur Meerits , 65 finants, kinnisvara. Amalfi, LHV Group, Porto Franco, mullu 52,9	45,7
131.	Priit Kasesalu , 52 finants, infotehnoloogia. Ambient Sound Investments, mullu 31,8	45,7
132.	Sulev Kodu , 70 kinnisvara. Dives, mullu 43,0	45,3
133.	Toomas Kõuhkna , 55 kinnisvara. Rivercom, mullu 18,6	44,8
134.	Oleg Riabov , 50 kaubandus. Cross Office, mullu 36,8	43,8
135.	Jaanus Otsa , 67 ehitus, kinnisvara. Krugman Holdings, Markwend, Astlanda Ehitus, mullu 55,6	43,7
136.	Kalle Mikko Silventola , 40 infotehnoloogia. Bolt, mullu 43,7	43,7
137.	Rauno Teder , 33 kinnisvara. Porto Franco, mullu 42,7	43,5
138.	Jari Sakari Heikkinen , 58 infotehnoloogia. Modirum, mullu 42,2	43,5
139.	Aive Meerits , 62 finants, kinnisvara. Amalfi, mullu 48,9	43,5
140.	Marina Ljagatšova , 58 kaubandus. Elavesi Eesti, mullu 54,8	43,0
141.	Aleksandr Maljugin , 76 tööstus, kinnisvara. LTH-Baas, mullu 56,7	42,9
142.	Tuomas Henrikki Kurki , 54 info ja side. Veriff, mullu 42,7	42,7
142.	Ritva-Anneli Kurki , 74 info ja side. Veriff, mullu 42,7	42,7
144.	Hugo Osula , 67 transport. Mootor Grupp, mullu 29,6	42,7
145.	Nikolai Reisman , 54 tootmine. N.R. Energy, mullu 33,4	41,7
146.	Urmaz Nimmerfeldt , 71 tootmine, transport, kinnisvara. Crevi Investeeringud, mullu 57,2	41,3
147.	Aivar Tuulberg , 62 ehitus, kinnisvara. Rand & Tuulberg, Vallikraavi Kinnisvara, mullu 43,7	41,0
148.	Irina Trubnikova , 62 tööstus. Eurobio Lab, mullu 38,1	40,9
149.	Raivo Rand , 67 ehitus, kinnisvara. Rand & Tuulberg, Vallikraavi Kinnisvara, mullu 43,7	40,8

150

150.	Rain Johanson , 46 infotehnoloogia. Bolt, mullu 40,7	40,7
------	--	------

KOGEMUS LOEB

Avaare
KINNISVARA

 Raadiraja

EHITUSTRUST

- Ehituse peatöövõtt ja projektijuhtimine
 - Projekteerimis- ja ehitustöövõtt
- Hoonete ehitus ➤ Kinnisvaraarendus

Ehitustrust on asjatundlik partner ja toetab Teid ehitusettevõtmises.

ehitustrust.ee

KOHAD KUNI 200

151.	Sergii Orlovskiy , 46 kaubandus. Agrooiltrade, mullu 19,0	40,6
152.	Anton Maljugin , 46 tööstus, kinnisvara. LTH-Baas	40,5
153.	Alexander Kofkin , 83 kinnisvara. Meriton Hotels, mullu 36,6	40,5
154.	Heiki Mölder , 57 kaubandus. Sandmani Grupp, mullu 40,3	40,3
155.	Siim Uibokand , 52 infotehnoloogia. Apteekide Infotehnoloogia, mullu 39,5	40,1
156.	Indrek Kuivallik , 58 infotehnoloogia. Polaris Invest, mullu 35,7	40,0
157.	Vladimir Toropov , 72 tööstus. BLRT Grupp, mullu 34,9	39,1
158.	Sten Tamkivi , 46 finants, infotehnoloogia. Seikatsu, mullu 31,9	39,0
159.	Toomas Lepp , 54 kinnisvara, tööstus. Ritola, mullu 38,0	38,7
160.	Koit Uus , 70 kinnisvara. Investeeringute Hoolduse, Haapsalu Uksetehas, mullu 38,4	38,6
161.	Anti Kalle , 54 kaubandus. Fifaa, Hakkei, mullu 26,8	38,6
161.	Are Altraja , 53 kaubandus. Fifaa, Futbol, mullu 28,2	38,6
163.	Sven Mansberg , 53 kinnisvara, kaubandus. Relaxor, Aconto, mullu 28,3	38,3
164.	Mart-Järvo Hirtentreu , 60 tööstus, kinnisvara, transport. Konesko, Tannenrode, Toomkooli Invest, mullu 28,5	38,0
165.	Tõnu Toomik , 63 ehitus, kinnisvaraarendus. Riverito, Merko Ehitus, mullu 59,3	37,8
166.	Reet Roos , 51 teenused. RR Valdus, mullu 32,6	37,7
167.	Jaan Koppel , 57 kaubandus. Sandmani Grupp, mullu 36,2	37,7
168.	Rein Kruise , 71 tööstus. Metaprint, mullu 41,0	37,4
169.	Natalja Bardõbahhina , 52 kinnisvara. Kantauro, mullu 35,6	36,6
170.	Anti Puusepp , 55 tööstus. Palmse Mehaanikakoda, mullu 31,8	36,6
171.	Ülle Kruise , 65 tööstus. Metaprint, mullu 39,3	36,2
172.	Karla Polli , 48 kinnisvara. Tristafan, mullu 37,0	35,8
172.	Aadu Polli , 47 kinnisvara. Tristafan, mullu 37,0	35,8
172.	Marie Vaino , 35 kinnisvara. Tristafan, mullu 37,0	35,8
175.	Evgeniy Erofeev , 58 tööstus. VNK, mullu 46,9	35,7

176.	Jaan Saluvere , 70 kaubandus. JS Keemia	35,7
177.	Tiit Vähi , 77 logistika, majutus. Valga Group, mullu 35,9	35,7
178.	Gleb Kohv , 56 kinnisvara. Kaubakeskus, mullu 34,3	35,5
179.	Ott Kikkas , 62 ehitus, kinnisvara. Fund Ehitus, mullu 33,3	35,2
180.	Indrek Prants , 53 kinnisvara. Entacom, Aconto, mullu 22,6	34,6
181.	Raivo Aavisto , 64 kaubandus. Brandberg, mullu 28,2	34,2
182.	Aivo Saar , 50 tööstus. Lisako, mullu 39,0	34,2
183.	Urmas Leeman , 58 tööstus. Lenne, mullu 28,4	34,2
184.	Meeli Leeman , 57 tööstus. Lenne, mullu 28,4	34,2
185.	Kuldar Väärsi , 45 tööstus. Sinrob	33,6
186.	Priit Vaikmaa , 46 infotehnoloogia. TextMagic, mullu 51,7	33,6
187.	Vjatšeslav Leedo , 72 kinnisvara, tööstus. Holstovi Kinnisvarahaldus, VL Investeeringud, mullu 38,9	33,5
188.	Viktor Frolov , 63 kaubandus. Fast Bunkering	33,2
189.	Andrei Valynets , 49 kaubandus. Avameel	32,7
190.	Karl Biltse , 41 kaubandus. KB Auto Eesti, mullu 27,3	32,6
191.	Toomas Linamäe , 59 tööstus. Rosier Team, Gracile Projekt, mullu 30,3	32,6
192.	Tiit Pruuli , 59 transport. Go Group, mullu 24,6	32,4
193.	Toine Richard Schipper , 48 tootmine. Torf, mullu 23,1	32,0
194.	Jaanus Paeväli , 53 tööstus. Krimelte, mullu 28,1	31,9
195.	Raivo Baum , 61 kalandus. Morobell, Kopeika, mullu 22,9	31,6
196.	Rein Kilk , 71 logistika. Transcom Group, mullu 30,6	31,5
197.	Jaanus Vool , 54 tervishoid. Medicum Perearstikeskus, mullu 13,2	31,5
198.	Aivar Aigro , 52 kinnisvara. Rime, mullu 22,7	31,4
199.	Tõnis Kaasik , 75 jäätmekäitlus, majutus. Net Systems, mullu 30,5	31,3
200.	Margus Vanaselja , 53 tööstus. Baltic Workboats, mullu 28,1	31,1

Uued Lenovo ThinkPadid on kohal

Töökindlus, ülimugav klaviatuur ja laitmatu kvaliteet ühes kestas

Lenovo

Tutvu valikuga

Tallinna esindus

Sõpruse pst 145

☎ 610 8001 | 610 8002

✉ flex@flex.ee

E-R 10:00 - 17:00

Tartu esindus

Riia 128

☎ 748 4770 | 740 4615

✉ tartu@flex.ee

E-R 10:00 - 17:00

flex.ee

Ettevõtja Ain Hanschmidt tegi otsustajate edetabelis muljetavaldava tõusu, ker-
kides kümnendalt teiseks.

FOTO: ANDRAS KRALLA

Tänavusest Äripäeva
otsustajate TOPist leiab
neid, kes langetanud
Eesti majanduselus
olulisi otsuseid juba
aastakümneid, kuid rivi
etteotsa on tõusnud
tabeli tagumistelt
ridadelt mitu nime.

OTSUSTAJATE TOP

ÄRIMAAILMA LIIDRID, KES EI OLEGI TIPUS ÜKSI

Infortari suuromanik ja Äripäeva aasta ettevõtja Ain Hanschmidt tunneb rõõmu eduka börsile tuleku üle.

MARI METS
KEN ROHELAAN
JANE SUU
aripaev@aripaev.ee

Mitu aastat jutti on Äripäev hinnanud Eesti suurima mõjuga otsustajaks mitmekülgse ettevõtja, kunstikoguja ja suure Hiiumaa sõbra Enn Kunila. NG Investeeringud OÜ, Kulinaaria OÜ ja Kitman Coldtech OÜ on suurimad ettevõtted tema arsenalis.

Lisaks on ta Eesti Kunstimuuseumi Kunstisõprade Seltsi ja mitme Hiiumaaga seotud MTÜ juhatuses ja terve rea oluliste ettevõtete nõukogus, näiteks Balbiino, Kaubamaja, Liviko ja Kia Auto. Samuti näiteks Eesti Kunstimuuseumi, Konrad Mägi ja Kärkla Kiriku SA nõukogus.

Kunila, kes on selle TOPi juba korduvalt võitnud, ütles kahe aasta eest Äripäevale, et ta on küll palju näinud, kuidas äris ollakse tipus üksi, kuid tema kohta see ei kehti. Ta märkis, et otsuste tegemine käib NG gruppis alati arutades ja argumenteerides. Neil on selged põhimõtted – nii inimlikul kui ka ärifilosoofilisel tasandil on nad leidnud printsiibid, millest alati kinni pidada. See hõlbustab iga otsuse langetamist, sest ei pea alustama nullist.

“Näiteks oleme alati tööprobleemide lahendamisel rääkinud asjast ja ei ole kunagi läinud isiklikuks,” ütles ta.

Oluline on omada infot

Kuid muutused on toimunud Kunila selja taga. Teisele kohale on tõusnud tänavu Infortari suuromanik ja Äripäeva aasta ettevõtja Ain Hanschmidt, kes oli mulluses tabelis 10. real. Läänud aastal purjetas Infortar börsile, Hanschmidt hinnangul oli see tema karjääri üks parimaid aastaid.

“Infortar tegi aegade suurima kasumi, ostsime ka Läti infrastruktuuriettevõtte Gaso ja läksime börsile. Kolm suurt asja. Nagu öeldakse – kübaratrikki!” ütles ta talvel Äripäevale.

Oluliste otsuste langetamise kohta sõnas Hanschmidt nüüd, et kõige tähtsam on omada võimalikult palju informatsiooni. “Kõhutunde järgi teen ma väga palju. Aga see kõhutunde tähendab, et selles on 50–60 protsenti informatsiooni. Siis saab edasi hakata kogemuse ja intuitsiooni pealt otsuseid tegema,” ütles ta.

Kellega Hanschmidt oluliste otsuste langetamise eel arutab, oleneb valdkonnast. “Olen väga avatud kuulama teiste arvamusi. Ma pean ikkagi õigeks kuulata spetsialiste, kes teavad sellest valdkonnast rohkem. See on ainuke võimalus õiged otsused teha,” sõnas ta.

Infortar tegi aegade suurima kasumi, ostsime ka Läti infrastruktuuriettevõtte Gaso ja läksime börsile. Kolm suurt asja. Nagu öeldakse – kübaratrikk!

Infortari suuromanik ja Äripäeva aasta ettevõtja Ain Hanschmidt

METOODIKA

Edetabel on koostatud eesmärgiga luua ülevaade Eesti äriilma kõige mõjukamatest isikutest ja nende lähikondsetest. Omavahel seotud mõjugruppide kirjeldamine muudab ärikeskkonna läbipaistvaks ja aitab kaasa võrdsema konkurentsi kujunemisele.

Edetabel on koostatud kõigi Eesti äriilidrite omavahelisi nn *board-room*-kontakte analüüsides. Kokku on loetud ettevõtete tippjuhtide, nõukogu liikmete ja erisikust omanike unikaalsete ärikontaktide võrgustik, kaalutud on iga seost, lähtudes isiku positsioonist ja ettevõtte iseloomust.

Edetabel ei pretendeeri absoluutsele tõe, kuid annab parima võimaliku ülevaate isikutest, kes veevad kõige enam oma ajast erinevatel nõukogu koosolekutel ja kes teevad Eesti äri kõige suuremaid otsuseid.

siis peab pingutama, et saaks need õigesse suunda pöörata. Kinnisilmi ma kindlasti vastu müüri ei jookse.”

Ta selgitas, et on olnud küll olukordi, kus ta on juba langetatud otsusele siiski vastupidiselt talitanud. “Oleme ringi otsustanud, näiteks et me ei investeerinud mingisse kohta ikkagi. Kui oleme vaadanud näiteks majanduskriise, siis tihtipeale inimesed panevad ikkagi silmaklappidega edasi, kui kõik tingimused ümberringi näitavad, et seda otsust ei tohi enam ellu viia,” selgitas ta.

“Kuldreegel on see, et kes teeb rohkem häid otsuseid ja vähem valesid, on päeva lõpuks võitja. Otsustamise juures ongi sellepärast oluline saada võimalikult palju head infot,” ütles Hanschmidt.

Ühe pundi otsustajad

Kolmandalt tabelirealt leiab taas NG grupiga seotud Jüri Käo, kes on koos Kunilaga varemgi selle tabeli esitsas figureerinud. Kahe aasta eest kommenteeris Käo Äripäevale, et NG Investeeringutes käib otsustamine konsensuse põhimõttel ja omavahel teevad nad tihedat koostööd, mis on tema sõnul ka ettevõtte edu alus. Kolmekesi koos otsuste langetamine on töötanud. “Me oleme väga head kolleegid ja sõbrad omavahel,” lausus Käo.

Eriti suure hüppe on teinud tabelis mullu kevadel riigifirmat Eesti Energia juhtima asunud Andrus Durejko. Varem juhtis ta Ericsson Eestit. Kui eelmisel aastal hoidis Durejko otsustajate TOPis 93. tabelirida, siis nüüd on ta kerkinud seal 4. positsioonile.

Äripäev kirjutas suvel suurest tippjuhtide vahetusest Eesti Energia kontsernis. Durejko juhtimise ajal on vahetunud ettevõttes pea kogu varasem tippjuhtkond, teadaolevalt on lahkunud tervelt 14 eelmise juhatuse aegset tippjuhti.

Eduka aasta vili

Samuti on astunud otsustajate TOPis suure sammu mitut liha- ja piimatööstuse kaubamärki koondava Maag Grupi üks omanikke Roland Lepp, kes tõusis eelmise aasta 104. positsioonilt nüüd 10. tabelireale. Aasta tagasi sai Maag Grupp konkurentsametilt loa osta HKScani Balti ärid tingimusel, et ettevõtte müüb Rannamõisa lihatööstuse. Sellega omandas Maag nii Talleggi kui Rakvere lihatööstuse.

“Mitte pendliga,” teatas Roland Lepp kohe kõige tähtsama välistuse oma otsuste kohta. “Enamik ettevõtjaid teeb ikka kõhutunde pealt, sest keegi tulevikku ei näe ja homseid lehti lugeda ei ole võimalik,” ütles ta.

Maag Grupp kuulub suures osas kolmele omanikule: lisaks Roland Lepale veel Toomas Juhani (120. koht) ja Aivar Saarmale. Lepa sõnul arutavad nad kõik olulised otsused kaasomanikega omavahel läbi. “Väljastpoolt tulevad nõuanded on tihtipeale täiesti mõttetus,” märkis ta.

Lepp sõnas, et on ettevõtluses tegutsenud juba 30 aastat ja kui ta halbu otsuseid pikalt kahetsema jääks, oleks ilmselt juba esimese viie aastaga läbi kõrbenud. **A**

Maag Grupi üks omanikke Roland Lepp on teinud tabelis suure tõusu. FOTO: RAUL MEE

Kehvade otsuste tegemist ja hilisemat kahetsemist püüab Hanschmidt vältida sellega, et üritab enne ikka üheksa korda mõtta ja vaid ühe korra lõigata. “Alguses tuleb rohkem erinevaid arvamusi küsida, et teha võimalikult palju õigeid otsuseid. Tihtipeale tulevad ka otsused valesti välja,

OTSUSTAJATE TOP 100

koht	nimi	mõjuskoor	suurim(ad) firmad	koht 2023. aastal
1.	Enn Kunila	746	NG Investeeringud OÜ, Kulinaaria OÜ, Kitman Coldtech OÜ	1.
2.	Ain Hanschmidt	694	Infortar AS, EG Ehitus AS, Vaba Maa AS	10.
3.	Jüri Kõo	691	NG Kapital OÜ, Kulinaaria OÜ, Kitman Coldtech OÜ	4.
4.	Andrus Durejko	679	Eesti Energia AS, Enefit Outotec Technology OÜ	93.
5.	Priit Koit	664	Utilitas OÜ, Utilitas Eesti AS, Ühisteenused AS	14.
6.	Heiti Hääl	645	Kasperwiki Laevaomanikud OÜ, Eesti Meremuuseum SA	9.
7.	Margus Linnamäe	584	MM Grupp OÜ, Confido Healthcare Group OÜ, Linnamäe Lihatoöstus AS	3.
8.	Jüri Külvik	583	Lemeks AS, Aegviidu Puit AS, Sakala Põldur OÜ	12.
9.	Raul Puusepp	577	TKM Grupp AS, Kulinaaria OÜ, TKM Kinnisvara Tartu OÜ	8.
10.	Roland Lepp	572	Maag Grupp AS, Rakvere Farmid AS, Nigula Piim OÜ	104.
11.	Martti Talgre	562	Infortar AS, Gaasivõrk AS, Halinga OÜ	2.
11.	Neinar Seli	562	Estiko Grupp AS, Rondam AS, Kalevi Veekeskus OÜ	7.
13.	Madis Toomsalu	526	LHV Group AS, LHV Finance AS, LHV Varahaldus AS	14.
14.	Guido Pärnits	524	Mainor AS, TUC Majad AS, Mairenestal OÜ	5.
15.	Rain Lõhmus	508	LHV Group AS, Tondi Tennisekeskus OÜ	17.
16.	Väino Sassi	492	Coop Eesti Keskühistu	24.
17.	Tõnu Post	487	Saaremaa Piimaühistu, Pinus AS, Kõljala Põllumajanduslik OÜ	6.
17.	Enn Pant	487	Infortar AS, Eesti Tennise Liit MTÜ	30.
19.	Kristel Volver	486	MM Grupp OÜ, Confido Healthcare Group OÜ, Linnamäe Lihatoöstus AS	11.
20.	Kristjan Rahu	456	Utilitas OÜ, Utilitas Eesti AS, Ühisteenused AS	16.
21.	Tiit Vähi	455	Silpower AS, Valga Group OÜ,	13.
22.	Heldur Meerits	452	LHV Group AS, Audentese Koolide SA	23.
23.	Urmas Klaas	422	Tartu Ülikooli Kliinikum SA, Teater Vanemuine SA, Tartu 2024 SA	41.
24.	Andres Piiber	400	Maru AS, Maru Betoonitööd OÜ, Galv-Est AS	38.
25.	Raul Kirjanen	393	Graanul Invest AS, Roger Puit AS, Biofuel OÜ	-
26.	Hans Pajoma	385	AVH Grupp AS, Bestnet AS, Kohimo AS	20.
27.	Kairi Vaher	380	Utilitas Tallinn AS, Tallinna Hambakliinik SA, Tallinna Haigla Arendus SA	125.
28.	Kristo Anton	376	TKM Grupp AS, Kulinaaria OÜ, TKM Kinnisvara Tartu OÜ	29.
29.	Eve Pant	372	Infortar AS, EG Ehitus AS, Vaba Maa AS	38.
30.	Urmas Sõõrumaa	371	Forus Grupp OÜ, U.S. Invest AS, Rotermann City OÜ	27.
31.	Toomas Luman	353	Nordic Contractors AS	300.
32.	Urmas Viilma	349	Eesti Evangeelne Luterlik Kirik MTÜ	59.
33.	Tarmo Keskküla	346	Forus Grupp OÜ, U.S. Invest AS, Audentese Koolide SA	18.
34.	Marlen Tamm	341	Eesti Energia AS	138.
35.	Roman Provotorov	340	Coop Eesti Keskühistu, Antsla Tarbijate Ühistu	62.
36.	Marcel Vichmann	338	Go Group AS, Go Oil AS, Hotell Jurmala OÜ	21.
37.	Jaan Marjundi	331	Coop Eesti Keskühistu	72.
38.	Hans H. Luik	325	Ekspress Grupp AS	49.
39.	Tõnu Uibopuu	320	Coop Eesti Keskühistu	83.
40.	Väino Põllumäe	318	Astri AS, EEKBL - Valduste OÜ	19.
40.	Sulev Mölder	318	E-Piim Tootmine AS, Farm In TUÜ	69.
42.	Tarmo Punger	317	Coop Eesti Keskühistu, TTK Kultuurikeskus OÜ	85.
43.	Malle Raudsepp	313	Gallum Kommerts OÜ, Tallinna Terminal AS	75.
44.	Priit Rohumaa	312	Admirals Group AS	64.
45.	Oliver Kullman	311	FCR Media Group OÜ, Dimedium Group OÜ, Piletilevi Group AS	134.
46.	Jaak Sulg	310	Viljandi Tarbijate Ühistu TUÜ, Vmt Tehased AS, Terastoorik AS	26.
47.	Mari Krass	309	Magnum Medical OÜ, Magnum Veterinaaria AS, Magnum AS	-
48.	Ants Pilving	304	Mainor AS, Smart City Group AS, Mairenestal OÜ	32.
49.	Anne Mere	300	Eesti Energia AS, Fazer Eesti OÜ	95.
49.	Gunnar Okk	300	Elering AS	-

koht	nimi	mõjuskoor	suurim(ad) firmad	koht 2023. aastal
------	------	-----------	-------------------	-------------------

51.	Ahti Asmann	299	VKG Oil AS, VKG Logistika OÜ	47.
52.	Andres Viisemann	298	LHV Group AS, LHV Varahaldus AS	111.
53.	Robert Kitt	295	Utilitas Tallinn AS, Utilitas Eesti AS, Salv Technologies OÜ	42.
54.	Marti Hääl	289	AVH Grupp AS, Eesti Biogaas OÜ, Pakrineeme SAdama OÜ	22.
54.	Raivo Rand	289	Rand & Tuulberg Grupp AS, Muuga Betoonelement AS, Vallikraavi Kinnisvara AS	44.
56.	Hugo Osula	288	Mootor Grupp AS, Sebe AS, Busland OÜ	36.
57.	Ando Aron	287	Stokker AS, Kinnisvara Info AS	79.
58.	Urmas Jõgeva	284	Coop Põlva Tarbijate Ühistu, UJ Invest OÜ	253.
59.	Valdo Kalm	279	Tallinna Sadam AS, Ts ShippiNG OÜ, Green Marine AS	53.
59.	Tarmo Nurmetalo	279	Baltic Maritime Logistics Group AS, Kunda Sadam AS, Esteve AS	71.
61.	Key Kunman	278	Mangeni PM OÜ, Aatrium Sisustuskaubamaja AS	31.
62.	Heiki Laiverik	275	Maru AS, Maru Betoonitööd OÜ, Galv-Est AS	105.
62.	Erkki Alamäe	275	Nortal AS	123.
64.	Risto Vahimets	274	Harju Elekter Group AS, Fifaa AS	437.
65.	Kristo Anderson	272	Coop Eesti Keskühistu, Värska Originaal AS, Lõuna Pagarid AS	91.
65.	Kuldar Veere	272	Viiratsi Saeveski AS, Aegviidu Puit AS	140.
67.	Märt Luuk	268	Harju Elekter Group AS, Harju KEK AS	40.
68.	Toomas Saal	266	Mainor AS, Smart City Group AS	45.
68.	Liisi Znatokov	266	Apollo Group OÜ, Apollo Kino OÜ, APL Digital Solutions OÜ	-
70.	Lauri Veikko Saloranta	265	G4S Baltics AS, G4S Grupp AS,	369.
71.	Neeme Tammis	263	Hansa Grupp OÜ, IV Pluss AS	66.
71.	Jan Andresoo	263	Inbank AS	86.
73.	Jens Schrøder	261	Barrus AS, My Fitness AS	329.
74.	Andreas Laane	259	AVH Grupp AS, Aktiva Finance Group OÜ, Elcogen AS	34.
74.	Kaido Jõeleht	259	Kaamos Holding OÜ, Woodbakers AS, Vigrelle AS	98.
76.	Raivo Hein	258	LHV Group AS	125.
76.	Triinu Tombak	258	Harju Elekter Group AS, Saarte Liinid AS	170.
78.	Margus Kähri	257	MM Grupp OÜ, Micotrade OÜ, Linnamäe Lihatööstus AS	51.
78.	Joakim Johan Helenius	257	Fenestra AS, KMI Partners OÜ	76.
80.	Tiina Möis	256	LHV Group AS, Rocca Al Mare Kooli AS	121.
81.	Ilkka Johannes Niiranen	255	Gren Tartu AS, Gren Viru AS	50.
81.	Leho Siimsen	255	Salva Kindlustuse AS	52.
81.	Veljo Ipits	255	Salvest AS, TTK Kultuurikeskus OÜ	54.
84.	Valdur Laid	254	Swedbank AS, Ühisteenus AS	148.
85.	Heiki Kivimaa	251	Mootor Grupp AS, Sebe AS, T Grupp OÜ	68.
85.	Priit Kessa	251	Prike Group OÜ	97.
85.	Toivo Ninnas	251	Infortar AS, HT Laevateenindus OÜ, Tekali OÜ	145.
85.	Riho Unt	251	Tallinna Sadam AS	193.
89.	Sven Raba	250	Bigbank AS	-
90.	Priit Aule	248	Coop Eesti Keskühistu	140.
90.	Raimond Tamm	248	Tartu Veekeskus OÜ	149.
92.	Rainer Rohtla	246	Coop Eesti Keskühistu	268.
92.	Margo Lemetti	246	Lemeks AS, Advokaadibüroo Walless OÜ	-
94.	Ants Ratask	245	Baltic Maritime Logistics Group AS, Kunda Sadam AS, Esteve AS	89.
95.	Aarto Eipre	242	AVH Grupp AS, Bestnet AS, Paldiski Tsingipada AS	55.
96.	Aarne Õllek	240	Kia Auto AS	76.
96.	Kari Birger Skogster	240	Elke Grupi AS	-
98.	Andrus Möttus	238	Eesti Evangeelne Luterlik Kirik MTÜ	191.
98.	Kristjan Kalda	238	Hansab Group OÜ, Tradehouse OÜ, BaltCap AS	369.
100.	Olaf Herman	237	Astlanda Ehitus OÜ, Muuga Betoonelement AS, Tehnopol 1 KV OÜ	131.

KOHAD KUNI 300

201.	Alari Aho , 48 infotehnoloogia. Toggl, Teamweek, Hundred5, mullu 33,0	30,8
202.	Raivo Kütt , 61 kaubandus. Linksten, mullu 25,9	30,8
203.	Ivar Valdmaa , 60 kinnisvara, tööstus. Rosier Team, Garela Projekt, mullu 25,9	30,8
204.	Andrei Matveikov , 62 kaubandus. MN Medical, mullu 30,6	30,3
205.	Märten Vaikmaa , 53 tööstus. Baltic Workboats, mullu 26,7	29,9
206.	Allar Niinepuu , 51 finants. IuteCredit Europe, mullu 29,9	29,9
207.	Aleksei Kondrašov , 43 veondus ja laondus. Invicont	29,9
208.	Ago Teder , 58 tööstus. Estover, mullu 31,0	29,6
209.	Armin Kõomägi , 55 kinnisvara. Trebicom, Aconto, mullu 21,8	29,5
210.	Marko Kull , 48 kinnisvara. Capital Mill, mullu 29,5	29,5
211.	Martin Rebane , 36 ehitus, kinnisvara. Riverito, mullu 46,1	29,4
211.	Anna-Maria Annus , 37 ehitus, kinnisvara. Riverito, mullu 46,1	29,4
211.	Karl-Gustav Annus , 27 ehitus, kinnisvara. Riverito, mullu 46,1	29,4
211.	Eva-Liis Annus , 35 ehitus, kinnisvara. Riverito, mullu 46,1	29,4
215.	Oliver Ahlberg , 38 tööstus. Skeleton Technologies, mullu 74,6	29,3
216.	Pavel Prozorov , 41 infotehnoloogia. Arlear Inc, mullu 42,0	29,0
217.	Toomas Mets , 54 tootmine. Portrait, mullu 23,3	28,7
218.	Valery Glushchuk , 61 logistika. Wett Eesti, mullu 19,6	28,6
219.	Silvi Hanschmidt , 62 finants. Abante, mullu 17,6	28,5
220.	Liidia Daniljuk , 75 kaubandus. RGR Metall, mullu 23,7	28,1
221.	Aivar Saarma , 62 tööstus. Maag Grupp, mullu 21,5	28,0
222.	Veiko Raime , 44 info ja side. Mobi Solutions, mullu 28,0	28,0
222.	Rain Rannu , 44 info ja side. Mobi Solutions, mullu 28,0	28,0
224.	Igor Mölder , 47 kinnisvara. Capital Mill, mullu 32,0	27,9
225.	Villu Põldmäe , 63 ehitus, tootmine. Wistor, mullu 21,6	27,9
226.	Urmas Sepp , 68 kaubandus. ELKE Grupp, mullu 23,9	27,8
227.	Timothy John Heath , 46 infotehnoloogia. Yolo Tech, mullu 16,3	27,5

228.	Riho Sepp , 65 kaubandus. ELKE Grupp, mullu 28,6	27,5
229.	Jyrki Juhani Mäki , 62 teenus. Atoy, Flywheel	27,5
230.	Marek Mägi , 47 metsamajandus, kinnisvara. Saarte Metsamajandus, MMA	27,5
231.	Ieva Avulyte , 33 kinnisvara. Hanner Group, mullu 24,5	27,2
231.	Gintarė Dargienė , 38 kinnisvara. Hanner Group, mullu 24,5	27,2
233.	Ülo Hage , 72 kinnisvara. Astri, mullu 27,8	27,1
234.	Hanno Murrand , 55 tööstus. Tiksoja Puidugrupp, mullu 25,4	27,0
235.	Jaak Annus , 76 kinnisvara, finants. Lignarius, mullu 25,7	26,9
236.	Frank Õim , 44 finants. OIM Holding, mullu 23,8	26,8
237.	Andrey Kolesnikov , 44 kaubandus, logistika. Keystone Group, Keystone Shipping, mullu 82,7	26,7
238.	Jaan Meikup , 58 tööstus. Meiteks, PMT, mullu 25,5	26,7
239.	Roland Lepp , 60 tööstus. Maag Grupp, mullu 20,8	26,6
240.	Mait Nõmmsalu , 54 kaubandus. Tatoli Haldus, Taimistu	26,5
241.	Endel Siff , 67 kinnisvara. Primos, mullu 31,1	26,3
242.	Eve Toots , 50 kinnisvara. Astri, mullu 28,7	26,2
243.	Olav Miil , 57 kinnisvara. Taali Grupp, mullu 79,3	26,1
244.	Tanel Unt , 42 info ja side. Bolt, mullu 26,3	26,1
244.	Andri Saar , 41 info ja side. Bolt, mullu 26,3	26,1
246.	Oliver Peek , 43 finants. Siseinfo, mullu 30,0	25,9
247.	John Ross , 60 tööstus, kinnisvara. Interconnet Product Assembly, Scottish Baltic Invest, mullu 23,8	25,8
248.	Viorel Frunza , 50 kaubandus. Virgo Trade, mullu 27,1	25,6
249.	Priit Tamm , 59 tööstus. Mistra-Autex, mullu 23,2	25,6

250

250.	Raul Vahter , 51 metsavarumine. Artiston Grupp, mullu 20,8	25,6
250.	Margo Klaasmägi , 51 metsavarumine. Artiston Grupp, mullu 20,8	25,6

GROLLS

TÖÖRIIETE JA ISIKUKAITSEVAHENDITE SPETSIALIST

▽
GESTO kapuutsiga pusa

55 €*

 Björnkläder
stretspüksid ripptaskutega

119 €*

▽
GESTO IDUN S3, BOA-
kinnitusega turvajalatsid

135 €*

* Hinnad sisaldavad käibemaksu

GROLLS LASNAMÄE 📍 Peterburi tee 75, Tallinn ☎ 60 70 160 ✉ info@grolls.ee

GROLLS MUSTAMÄE 📍 Laki 30, Tallinn ☎ 60 70 155 ✉ mustamae@grolls.ee

www.grolls.ee

KOHAD KUNI 300

252.	Rain Kirs , 47 metsandus, veondus ja laondus. Silvanus Sawmill, mullu 25,8	25,6
253.	Tarvo Lõhmus , 54 tööstus. Pomemet, mullu 23,3	25,6
254.	Roberto De Silvestri , 47 pangandus. Inbank, mullu 18,0	25,1
255.	Sander Kopli , 51 kaubandus. Sunline, Jetoil, 32,8	25,1
256.	David Natroshvili , 47 infotehnoloogia. Spribe	25,1
257.	Andres Mängel , 59 kaubandus. Keil M.A., mullu 23,2	25,1
258.	Kirill Gorlatš , 37 tööstus. Panamir	25,1
259.	Tarmo Uffert , 63 kaubandus. Aasta Auto, mullu 22,9	25,0
260.	Arne Veske , 67 finants, kinnisvara. Holm Bank, mullu 18,3	24,8
261.	Oleksandr Streletskyi , 25 veondus ja laondus. Railship Commerce	24,7
262.	Gert Jugala , 50 kinnisvara, tööstus. GJ Kapitalinvest, mullu 27,3	24,5
263.	Aleksei Dubovitski , 48 kaubandus. Copymax	24,2
264.	Viktor Möisja , 73 ehitus, kinnisvara. Riverito, mullu 38,0	24,2
265.	Theodotos Kapsis , 52 infotehnoloogia. Crystal Future	24,2
266.	Veljo Otsason , 47 infotehnoloogia. Mobi Solutions, mullu 24,1	24,1
267.	Paulius Kvedaras , 36 kaubandus. Clevum, mullu 18,4	24,0
268.	Leho Alliksoo , 69 kinnisvara. Hüdroehitusekspert, mullu 34,8	24,0
269.	Keron Sepp , 28 finants. Hendaya Invest	23,9
270.	Heini Nurga , 64 tööstus. Auto Metall EST, mullu 26,3	23,8
271.	Gerhard Eberle , 63 tööstus. Lade, mullu 27,1	23,8
272.	Aivar Kokk , 60 kinnisvara. A & K Holding, Nunne Kvartal, mullu 24,2	23,7
273.	Rein Loel , 43 tööstus. Oniar, mullu 23,7	23,7
274.	Jaan Puusaag , 55 tööstus. Alving, mullu 20,0	23,6
275.	Jürgen Mikk Jõelett , 26 kinnisvara. Jürgen Holding, mullu 18,8	23,5
276.	Illimar Mattus , 45 finants. Pinorena Capital, mullu 19,3	23,5
277.	Aren Pöder , 51 kaubandus. Agriland, mullu 20,1	23,3

278.	Endo Tõnuver , 50 kinnisvara. Endover KVB, mullu 20,6	23,3
279.	Veljo Ipits , 65 tööstus, kinnisvara. Salvest, VIK Kinnisvara, mullu 59,0	23,1
280.	Taavi Raadik , 53 konsultatsioonid. Taur Varahalduse, mullu 18,9	23,0
281.	Mati Einmann , 71 veondus ja laondus. Pärnu Sadam, mullu 23,2	23,0
282.	Jekaterina Annus , 42 finants. Ambient Sound Investments, mullu 22,8	22,9
283.	Ursel Kaarna , 59 kinnisvara. KPG	22,9
284.	Arvi Prants , 53 kinnisvara. Entacom, Aconto, mullu 20,5	22,9
285.	Mart Ustav , 75 finants. Amplikon, mullu 20,3	22,9
286.	Angela Kivimaa , 51 tööstus, kaubandus. Green Estonia, mullu 24,1	22,9
287.	Christopher David Murphy , 76 tootmine. Baltic Log Cabins, mullu 15,4	22,9
288.	Oleksandr Pan , 39 põllumajandus. F.A.W.E Holding, mullu 43,0	22,9
289.	Paul-Kristian Padrik , 36 finants. PKP Holdings, mullu 14,5	22,8
290.	Kalle Kuusik , 54 majutus. Spa Tours, Spa Varad, mullu 29,1	22,7
291.	Andres Olesk , 47 metsandus. Järve Varahalduse, mullu 23,9	22,7
292.	Vladislav Bobrov , 54 kinnisvara. Direct Invest Group, mullu 41,9	22,5
293.	Andres Kirst , 52 metsamajandus. Reta Puit	22,5
294.	Jörgen Lennartsson Berg , 66 kaubandus. JLB Holdings, mullu 24,4	22,5
295.	Mati Tavast , 51 kinnisvara. MT Varahaldus, mullu 20,3	22,4
296.	Lovina Meraki , 33 kaubandus, tööstus. Vincere, mullu 22,9	22,4
296.	Tõnis Vanaselja , 36 kaubandus, tööstus. Vincere, mullu 22,9	22,4
296.	Madis Vanaselja , 37 kaubandus, tööstus. Vincere, mullu 22,9	22,4
299.	Marju Kern , 47 infotehnoloogia. Com Holding, mullu 30,5	22,4
300.	Tarmo Sild , 48 finants. IuteCredit Europe, mullu 22,3	22,3

Delivering
Performance.

17. kuni 22. september | Hannover

IAA TRANSPORTATION 2024

Külastage meid messil
hallis 27 | F26

Reaalajas jälgimine - Trailerconnect

TrailerConnect® – andmete integreerimise, reaalajas jälgimine ja treileriteenuste platvorm.

Kasutate Trailerconnect® andmehalduskeskust turvaliseks andmehalduseks, teekonna planeerimiseks ja halduseks Trailerconnect® Tourtrackis. Trailerconnect® FleetTracki abil saate hallata ja jälgida kogu haagisepargi hetkeseisu. Trailerconnect Fleetwatchiga jälgite reaalajas külmikuid. Teie tulevik on digitaalne – oleme kindlalt teie poolel.

www.cargobull.com/ee

**SCHMITZ
CARGOBULL**
The TrailerCompany.

Defenderi maastiku-
sõidumadustele ei
suuda keegi konkurentsi
pakkuda.

LEGEND LEGENDIS

Jaan Roose on vapraim mees, keda olen kohanud. Mees, kes kardab kõrgust, vudides samas paarisaja meetri kõrgusel kõrghoonete vahele tõmmatud lindil, mis pole laiem kui nimetissõrm. Midagi arusaamatut kodaniku jaoks, kelle põlv juba seitsmendal redelipulgal tudiseb.

No nii, nüüd läheb vist põnevaks, sest gaasi lisamine kasvatab eeskätt rattakoobaste kohalt üles viskuvaid liivafontäane, ent edenemine ei ole enam nii sundimatu kui varem. Me oleme mitme tunni vältel püüdnud Defenderit uputada pinnasesse seitsmel erineval moel ja satume kõige lubavamasse olukorda siis, kui otsustame auto nina lõpuks kodu poole pöörata. Aga ma ei muretse, sest mehel rooli taga on veel mitu ölekõrt. Nagu näiteks see, mis lubab õhkvedrustusega autodes teatud maastikurežiimide korral masinat paari sentimeetri jagu tõsta isegi vedrustuse kõrgeima asendi korral. Või siis saateautoks olev Defender, mis on koos kõiega ootamas, kui me peaks end kusagil põhjalikult sisse kaevama. Tegelikult on saateautosid isegi kaks, sest juhuslikult veereb ka fotograaf maastikuraja veerde Defenderiga, nii et koju saame me igal juhul, hoolimata liivase metsaaluse riugastest.

Üht saateautot on maastikul edenemise osas järele aidatud ja loo peategelasel on terav silm, sest eelnevalt masinaid uudistades avastab ta, et maasturi ninale istutatud vintsi poolil on samast mater-

jalist köis, mida Jaan ka enda tasakaalulintide juures eelistab. „Dyneema on terasest sama läbimõõdu korral kuni 15 korda tugevam, olles samas 7-10 korda kergem, seepärast meeldib see materjal ka *off-road*’i harrastajatele,“ selgitab mees. Ainukesed asjad, mida nimetatud sünteetiline materjal kardab, on päike ja kõrge temperatuur (Dyneema sulamistemperatuur on 152 kraadi), aga meil pole plaanis köit pikaks ajaks välja vedelema jätta ega ülikiiirelt poolile kerida. Õieti öelda ei plaani me seda üldse kasutada, aga ükski mõistlik inimene ei lähe metssaasturi võimekust kompima, ilma et tal päästerõngast kaasas ei oleks. Eriti veel selliste autodega, mille puhul nende ronimisvõimekust ühtevalu meelde tuletakse.

Kes on Jaan Roose?

32aastane Red Bulli poolt toetatav sportlane, kolmekordne maailmameister ja mitme maailmarekordi omanik, olles sitkuse ja töötahte kehastus. Ma ei tea, kas jutt kõrguse kartusest peab tegelikult paika või püüdis Jaan sellega lohutada leheneegri sees peituvat jäneest, ent hirmust andvat tööga üle saada. „See on nagu müüri ladumine,“ selgitab mees varem sihtkoha suunas tüürides. „Sa liigud edasi kivi kivi haaval, harjutamine annab kogemuse, kogemusest saab harjumus ja mõlemad aitavad hirmust üle olla.“ Mõõdukas hirm olevat hea, sest muidu muutub inimene hooletuks. Kujukaks näiteks on siinkohal kahekordse tagurpidisalto tegemine, millega Jaan kõiel käijate tsunftist esimesena hakkama sai ja mida ta õppis tervelt KUUS AASTAT! „Harjutades leiad uue hoiaku või liigutuse, mis võimaldab edasi edeneda, kuniks ühel hetkel on kõik elemendid triki teostumiseks koos.“

Lisaks on ta kui rokkar, kelle kalendris on aastas umbes 60 esinemist, mille käigus mees end vahel „kogemata“ alla kukutab, et saada minestava publiku silme all pidama alles meetrijagu enne põrandat. Vahepealse aja täidavad treeningud ja uute trikkide ettevalmistus ning Eestis on tal oma treeningpaik, mille ümber on kaartidel veetud lennuameti poolt punane kast. Pärast maastikusõiduga tutvumist kibebeiki Jaan sinna tagasi, sest ettevalmistamisel olevat midagi suurt, milleks keskendudes on tulnud tal ära öelda üksjagu esinemisi. „Suurte trikkide ettevalmistus võib kesta enam kui pool aastat ja seda mitte ainult treeningute ega tehnilise teostuse tõttu, vaid ka lubade ja kooskõlastuste saamiseks.“ Ilmekaks näiteks on siinkohal Kasahstanis iidse ookeani põhjas toimunud kõndimine, kus 500 m kõrgusele tõmmatud kõnnilindi ja turvavarustuse paigaldamiseks ei tohtinud liivakivist kaljudesse puurida ühtegi auku!

Aga mida teeb ta Defenderis?

Tutvub maastikusõiduga, viies autot instruktori näpunäiteid järgides läbi kohtadest, kuhu oma peaga ei riskiks ronida. Jaan on Land Roveri maaletooja külalisi oma etteastega lõbustanud ja nüüd püütakse vastuteene korras panna teda hämmastuma sõiduriista võimetest. Sestap pole ka loo pealkiri hoolimata oh-jumal-küll-kui klišeelikust kõlast kohatu, sest rooli taga istuv sportlane on tänu oma tegude-

Suurte trikkide ettevalmistus võib kesta enam kui pool aastat ja seda mitte ainult treeningute ega tehnilise teostuse tõttu, vaid ka lubade ja kooskõlastuste saamiseks.

Jaan Roose

Kaks eri valdkonna proffi: Karolis Raišys (vasakul) ja Jaan Roose.

le juba omaette legendi staatuses ning värskeim Defender tõestab proovituuri käigus korduvalt, et tema maastikusõidu võimed on eelkäijate loodud renomee kohased. Nii meest kui ka masinat iseloomustavad lisaks seiklushimule veel visadus ja töötahe, sest maasturi loojate visiooni kohaselt on see sõiduk kõike muud kui vaid ees- ja kesklinna vahet pendeldav koolibuss. Jah, ta võib sedagi teha, ent Defenderi parimad omadused tulevad esile seal, kus lõviosa neljarattalisi loobumisvõidu annavad.

Nad mõlemad esindavad tipptasemet, kuhu on jõutud treenimise ja tootearenduse kaudu. Selles osas on „Punase Pulli“ palgaline eriti hea inspiratsiooni materjal, sest *slackline*’i ehk tasakaalukõnniga alustas mees alles 18aastaselt, olles varem tegelenud parkuuriga. „Andreas Foxbergist võttis kord ühele ekstreemspordi üritusele kaasa mõned *slackline*-komplektid ja saatuse tahtel sattus üks neist meie ehk Lõuna-Eesti pundi kätte,“ meenutab Jaan ala juurde jõudmist. „Olin tasakaalu hoidmist varem harjutanud torude ja käsipuude peal ning sealpeale keskendusin vaid uuele alale. Treenisin valges ja pimedas iga ilmaga ning võtsin osa *online*-väljakutsest, milles anti uue triki omandamiseks ainult nädalajagu päevi. Tulin sellel võistlusel teisele kohale ega ole oma valikut kunagi kahetsenud, sest olen olemuselt pigem individualist kui meeskonna mängija. Mulle meeldib protsessi kontrollida.“

Meie usutlus saab läbi, Jaan kihutab treeningpaiga poole ja Defender jääb pesu ootama. On sellest kõigest ka midagi õppida? Kindlasti – kui tahate järgmine kord mingi järjepanu ebaõnnestuva tegevuse pooleli jätta, siis meenutage, KUI KAUA õppis Jaan lindil kahekordset tagurpidi saltot tegema ja proovige uuesti. Mina igatahes proovin.

Soome investorid arutamas, millistesse ettevõtetesse investeerida ja millistesse mitte.

FOTOD: ANDRAS KRALLA

Soome investor geopoliitilisi riske ei karda, kuid investeeriks Eestisse meelsamini, kui Tallinna börsil oleks rohkem sügavust ning (riigi)ettevõtteid.

PILK SOOME ELITAARSESSE RAHAKLUBISSE

INDREK MÄE
Helsingi
indrek.mae@aripaev.ee

Äripäev külastas aprillis Nasdaq Tallinna eestvedamisel ja koos Tallinna börsi ettevõtete raskekahurväega eksklusiivset 110 aasta vanust Helsingi börsiklubi. Tegemist on põhjanaabrite rikkaid investoreid ühendava ning Helsingi ajaloolises börsihoones koos käiva seltskonnaga, mille liikmeks pääseb vaid kord aastas soovitajate olemasolul. Lipsuta kedagi sisse ei lasta ning naisedki võeti kampa alles kolm aastat tagasi.

EfTEN Capital, Harju Elekter, Enefit Green, Tallinna Sadam, Tallink ja Coop Pank tutvustasid end enam kui 110-le õhtusööki nautinud investorile. Tallink Grupp võttis seejuures end tutvustada soome keeles ning ka teised kohale sõitnud kodubörsi ettevõtted tõmbasid varrukast nii mõnegi soomekeelse nalja. Seda kõike ikka selleks, et paremini mõista, mis aitaks sealsel kapitalil senisest enam Eesti poole vaadata ning seeläbi siinseid aktsiahindu pikas plaanis kergitada.

Tallinna börsi juht Kaarel Ots tunnistas, et külla pidid nad end soomlastele ise kutsuma. “Telefon just ei kuumanud, et tulge ja rääkige,” tunnistas ta hiljem Äripäevale. “Ürituse korraldamine võttis üle aasta.”

Ots nentis, et Tallinna ja Balti börs on väikesed ning see on vähese huvi üks põhjustest. “Soomlastel on endal oma turul piisavalt ettevõtteid, kuhu investeerida,” ütles ta. Samuti ei saa investorid tema sõnul üle ega ümber siinseid turge mõjutavast potentsiaalsest sõjahust. “Meil ei ole täna väga atraktiivne piirkond, kuhu institutsionaalne investor peaks vaatama, aga see läheb mööda,” on ta lootusrikas.

“Stockholmi turg on soomlastele samuti tuttav. Selleks, et investorite huvi tekiks, tuleb tööd teha,” arvas ka Harju Elektri juht Tiit Atso Äripäevale antud intervjuus.

Selle kõige taustal uurisime soomlastelt endalt, kuidas nad Tallinna ja Balti börsi näevad ning kuhu nad investeerivad.

Järgneb intervjuu Soome aktsiate edendamise sihtasutuse presidendist Sari Lounasmeriga:

Kuidas soomlased näevad Balti ja Tallinna turge? Kas see on koht, kuhu investeerida?

Pikas plaanis on Eestisse investeerimine väga hea idee. Teil on mitu huvitavat ettevõtet ja valdkonda, millesse investeerimisest võiksid soomlased olla huvitatud. Lihtsalt praegu näeme me Eesti puhul samasuguseid riske nagu ka enda riigi puhul. Samas pikas plaanis, kuna oleme samas paadis ka riskide koha pealt, siis õpime aru saama, et riskid on maandatavad.

Praegu aga näeme, et viimastel kuudel (enne aprillikuud – toim) paigutavad Soome investorid raha pigem USAsse.

Mainisite USAd ja et olete meiega samas paadis. Kas see tähendab, et soomlased on hülgas ka enda koduturgu? Kuidas Helsingi börsil üleüldse viimastel aastatel on läinud, kas geopoliitiline risk peletab?

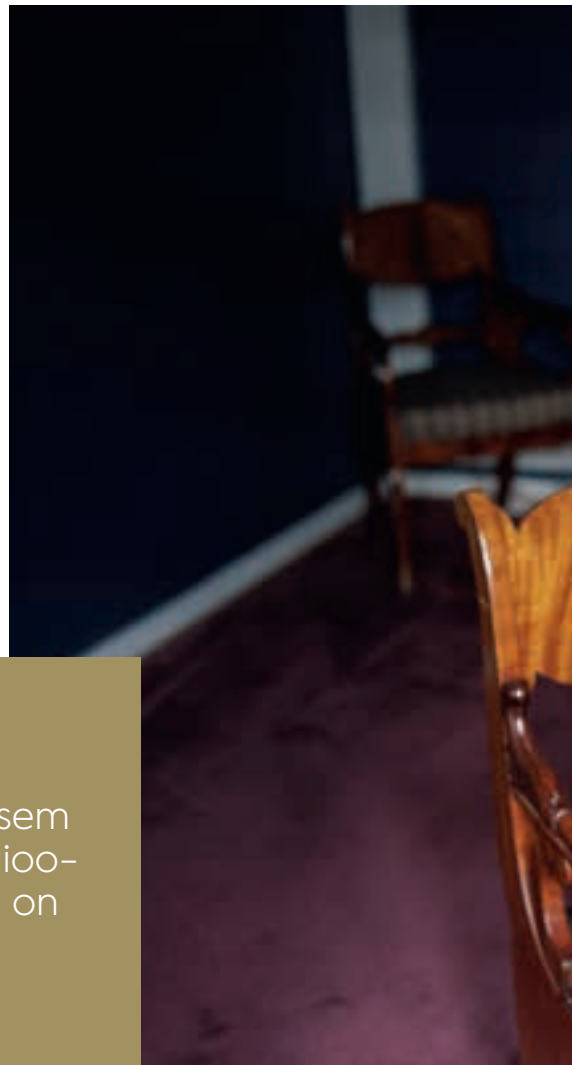
Aktsiahinnad on ka meil alla läinud, inimesed räägivad väga palju (geo)poliitikast. Ka SKP langeb, mitmel tööstusharul on raske, ettevõtetel ei lähe enam nii hästi kui varem. Samas inimesed ootavad intressimäärade langetust ja loodavad, et see toob parema aja.

”

Problemaatilisem pool Balti regioonis ja börsidel on likviidsus.

Sari Lounasmeri

FOTO: ANDRAS KRALLA

Soome investoritel jätkus Tallinna börsi juhile küsimusi ka pärast ettekannete ärakuulamist.

KINNITATUD TEES

Sari Lounasmeri sõnul on tekkinud justkui suletud nõiaring: ühelt poolt soovib välisinvestor näha likviidset turgu, kuid likviidsuse tagab just rohke (välis)kapitali olemasolu.

Kaarel Ots nõustus probleemi harutama hakates Lounasmeri mõttega, et börsile aitab tuult tiibadesse puhuda ja likviidsust tuua riigiettevõtete erastamine ja avalikule turule viimine.

“Kui meil on tulnud börsile Eesti mõttes suured ettevõtted, siis alati on välismaa investorid, just fondid, neid märkinud. Alustas sellega Tallinna Sadam ja kõik suured IPOd on sellest saanud osa,” rääkis ta. Ots lisas, et riigiettevõtete turule toomine aitaks lahendada ka soomlaste viidatud likviidsusprobleemi.

Tallinna Sadama juhil Valdo Kalmul oli seepeale hea meel tõdeda, et Tallinna Sadamast erastatakse lähiajal peagi veel üks jupp. Täpsemalt võib Tallinna börs oodata neilt lisaemissiooni.

“Meile see plaan väga meeldib, meie aktsia oleks vaja suuremat likviidsust ja tegevuskava tuleb septembriks. Ülejäänud ajakava on lahtine, kuid ilmselt ei juhtu see sel aastal,” nentis ta.

Varem olnuks Kalmu sõnul emissiooniks halb aeg lihtsalt seetõttu, et COVIDi, sõjamõjud ja majanduslanguse üle elanud Tallinna Sadam on veel taastumisaastaks ning nii ei pruugi aktsia eest saada õiglast hinda.

Iga regioonis olev ettevõte, kes IPO korraldab, on kindlasti huvitatud ka Soome institutsionaalsest rahast. Mida Soome institutsioonid vaatavad, mis on see nimekiri kriteeriumidest, millele näiteks üks Eesti ettevõtte peaks vastama, et teie pensionifondid temasse oma raha paigutaksid?

Kõige tähtsam on soomlaste jaoks see, et nad saaksid aru, kuhu investeerivad. Eesti ettevõtted õnneks avaldavad oma materjale inglise keeles ja see pole probleem.

Problemaatilisem pool Balti regioonis ja börsidel on likviidsus. Ja sellega on seotud see paradoks, et ühelt poolt tagaks likviidsuse rohkem investoreid, kuid teisalt tahab investor likviidsust. Praegu on Balti börsidel suurtel investoritel liiga lihtne turgu liigutada.

Ja lõpuks loeb ikka ettevõtte ise, et käive kasvaks, kasumlikkus on väga oluline. Soomlased vaatavad väga palju ettevõttepõhiseid näitajaid.

Palun tooge mõni näide Eesti ettevõtetest, mis võiks soomlasi investeerimiseks huvitada?

Soome investorid teavad kõige paremini Tallinki, sest see on ka Helsingis listitud.

Mida valitsus saaks teha selleks, et muuta riiki välisraha jaoks atraktiivsemaks?

Valitsus saab investeerimist turundada. Seda on Soomes ka tehtud. Riigi eesmärk peaks olema, et inimesed tahaksid olla omanikud ning et tema enda roll ja osalus ettevõtetes on seejuures võimalikult väike. Soomes omab riik liiga suuri osalusi ettevõtetes.

Ka maksusüsteemi soodustamisega saab investeerimist populariseerida.

Ja muidugi rahatarkuse edendamine, tean, et nii börsiette- võttes ise kui ka teised seotud osapooled teeksid teavitustööd nii koolides kui ka mujal. Miks mitte viia börsiajakirjanikke senisest rohkem maailma finantskeskustesse, aidata neil tekitada laiemat huvi.

Mida riigivõlakirjadest arvate? Kas on mõistlik suunata need jaeinvestorile ja võtta neilt maksude kehtestamise asemel hoopis laenu?

See sõltub, kas leidub inimesi, kes on valmis selle tootlusega investeerima. Kindlasti on huvi suurem, kui inimesed teavad, milleks täpselt nende raha kasutatakse või kelleni nende väikese tootluse vastu laenatud raha lõpuks jõuab. Investorid vajavad ka turvalist instrumenti portfelli hajutamiseks ja riigivõlakiri võiks selleks sobida.

Ma ise olen muidugi huvitatud rohkem aktsiatest kui valitsuse võlakirjadest.

Ja viimaks klassikaline küsimus – püüan saada investeerimis- nõu ehk palun öelge mulle, kuhu raha panna, et rikkaks saada?

Oluline on ikka ja alati hajutada. Kuigi USA on kallis, ei tohiks ka neid unustada. Sektoripõhine hajutus on samuti oluline. Siinkohal on ka Eestil eelis, kes ei paku võimalust investeerida börsi kaudu tugevatesse tehnoloogiafirmadesse, kuid teilt võib leida ideid just portfelli hajutamiseks neile, kes siiani on ostnud kalleid tehnoloogia-sektori aktsiaid. **A**

KUULA

Äripäeva
raad10

“Tallinna börsi
juht: sõjamantra
turu tõusule kaasa
ei aita”

aripaev.ee/raad10

Tallinna börs koos seal listitud ettevõtete esindajatega sõitis kevadel Soome end sealsele eksklusiivsele investeerimis-klubile tutvustama.

FOTOD: ANDRAS KRALLA

Dekoratiivsed liistud, seinapaneelid, põrandaliistud ja laekarniisid Belgia tootjalt Orac Decor.

ORAC[®]
D E C O R

Decorest Disain sisustussalong
Liivalaia 21, Tallinn

www.decorest.ee

VALPAINT[®]

*Efektvärvid,
dekoratiivvärvid
ja krohvid*

Decorest Disain salong
Liivalaia 21, Tallinn

Renaissance OÜ,
projektimüük, Ringtee 26, Tartu
www.valpaint.ee

KOHAD KUNI 400

301.	Vallot Mangus , 65 tootmine. "Sahher", VMBH, mullu 22,0	22,3	314.	Jori Pekka Ala-Jyrä , 61 tööstus. Neiser Group, mullu 21,5	21,5
302.	Urmás Vompa , 63 kaubandus. Uweko, mullu 22,2	22,2	315.	Vahur Pindma , 58 ehitus, tootmine. Thermoarena, mullu 19,0	21,5
303.	Juri Prokopenko , 61 kaubandus. Baltic Trans Gas, mullu 38,6	22,2	316.	Marko Milius , 47 kinnisvara. 24 Holding, mullu 28,4	21,4
304.	Janek Veeber , 52 tööstus, kinnisvara. Giga, mullu 20,3	22,2	317.	Dmitri Lauš , 43 finants. Admiral Markets, mullu 23,7	21,3
305.	Jevgeni Kabanov , 41 infotehnoloogia, valdus. Jaykorp, mullu 13,3	21,9	318.	Rait Allik , 47 kinnisvara. Raial Invest, mullu 17,4	21,3
306.	Tiit Nilson , 61 metsavarumine. Woodwell, mullu 21,7	21,9	319.	Mark Orav , 49 kaubandus, energeetika. Texor, Elelevi, mullu 20,4	21,2
307.	Andras Kaasik , 53 metsandus, veondus ja laondus. Baltwood, AT Transwood, mullu 25,7	21,8	320.	Indrek Neivelt , 57 finants, tootmine. Trust IN, mullu 21,4	21,0
308.	Tiit Kõuhkna , 82 kinnisvara. Trainera, mullu 18,1	21,8	321.	Nerijus Grušnius , 49 kaubandus. Baltic Pulp & Paper, mullu 23,5	20,9
309.	Eiki Rump , 49 ehitus. Fund Ehitus, mullu 20,5	21,7	322.	Rein Tallermo , 72 kinnisvara. RLT Invest, mullu 20,4	20,9
310.	Davron Makhamataliev , 53 kaubandus. Zein Trade, mullu 22,9	21,7	323.	Maris Johannes , 64 kaubandus. Espak, mullu 21,8	20,8
311.	Ahti Meriniit , 51 kaubandus. Fruitrade, mullu 16,1	21,7	324.	Priidu Mänd , 43 kinnisvara. Kerme Investeeringud	20,7
312.	Anti Mölter , 50 ehitus. Wesico Project, mullu 20,6	21,7	324.	Mart Mänd , 37 kinnisvara. Kerme Investeeringud	20,7
313.	Mart Tooming , 55 finants. MT Finantsid, mullu 18,0	21,6	324.	Kaspar Mänd , 35 kinnisvara. Kerme Investeeringud	20,7

AUTRA
PUIDU- JA MATERJALIKÄITLUSSEADMED

**HAKKURID JA
HAAMERVESKID**

JENZ

BIOMASSI TÖÖTLEMISE TEHNOLOOGIA

METSATEHNIKA

MATERJALI- JA
JÄÄTMEKÄITLUS

PUIDUTÖÖTLUS

info@autra.ee
+372 675 5440

www.autra.ee

327.	Urvo Männama , 36 infotehnoloogia. Gaza, mullu 16,0	20,6
328.	Marat Khodzhaev , 60 kaubandus. Balticcoal Company	20,6
329.	Arvi Liivik , 84 kaubandus, tootmine. Espak, Valmevo, Aita Invest, mullu 20,2	20,5
330.	Ott Tänak , 36 teenused, kaubandus. OT Service, mullu 15,6	20,5
331.	Tõnis Leetjõe , 48 kaubandus. Eesti Viljasalv, mullu 17,5	20,5
332.	Misak Khidiryan , 42 kaubandus. Grainexpo, mullu 18,7	20,4
333.	Mari Verrev , 44 kinnisvara. Kaamos Holding, mullu 27,8	20,4
333.	Teele Jõelet , 35 kinnisvara. Kaamos Holding, mullu 27,8	20,4
333.	Juulika Vahter , 47 kinnisvara. Kaamos Holding, mullu 27,8	20,4
336.	Heiki Vahermets , 61 tootmine. Hakera, mullu 33,7	20,3
337.	Heiti Riisberg , 44 kinnisvara. Triple Net Capital, mullu 20,2	20,2
338.	Elio Tomaso Giovanni Cravero , 71 finants, kinnisvara. Siniorul, Estonian Investments Holding	20,1

339.	Tarmo Rooteman , 51 finants. United Partners Group, mullu 16,6	20,1
340.	Toomas Koobas , 56 tootmine. Lagrotte	20,1
341.	Maire Aava , 68 ehitus. TTP, mullu 24,1	19,9
342.	Sten Aava , 32 ehitus. TTP, mullu 24,0	19,9
342.	Ahto Aava , 33 ehitus. TTP, mullu 24,0	19,9
344.	Meelis Simulant , 61 kaubandus. Balti Bussi Grupp, Eesti Bussirent, mullu 17,4	19,9
345.	Heikki Boode , 59 tööstus. Huppa, mullu 17,6	19,8
346.	Aaro Sosaar , 39 finants. Creditstar Group, mullu 31,0	19,8
347.	Yuriy Plyuto , 70 kaubandus. Balticcoal Company	19,8
348.	Peeter Kangur , 79 kaubandus. ELKE Grupp, mullu 17,1	19,7
349.	Urmas Malmel , 44 kaubandus. Airwave, mullu 18,3	19,7

JLG - KORVTÖSTUKITE TIPPTASE

OMME - TÖÖKINDLAD JÄRELVEETAVAD KORVTÖSTUKID

SOCAGE - AUTO-KORVTÖSTUKID IGAKS VAJADUSEKS

PARIMA KVALITEEDIGA TÖSTETEHNIKA

Suur valik tõstetehnikat – müük, hooldus

LIFTEST
MEH E. HOODER

Maleva 2g, Tallinn, Harjumaa
info@liftest.ee

+372 5303 5389
www.liftest.ee

350

350.	Karl Leinus , 44 kaubandus. Airwave, mullu 18,3	19,7
351.	Virko Lepmets , 49 metsamajandus. Woodsmart	19,5
352.	Dalius Galminas , 54 finants. Fanvert	19,5
353.	Hannes Tamjärv , 63 finants. HTB Investeeringute, mullu 16,2	19,5
354.	Triin Hertmann , 44 finants. First Finance	19,5
355.	Jaan Luts , 65 tööstus. FRIP, mullu 22,6	19,4
356.	Andres Urb , 41 kinnisvara. Triple Net Capital, mullu 19,4	19,4
357.	Volodymyr Prykhodko , 81 finants. Skinest Finants, mullu 16,7	19,3
358.	Anti Makson , 58 ehitus. Fund Ehitus, mullu 18,2	19,2
359.	Sergejs Ivahovs , 56 veondus ja laondus. Aferato	19,2
360.	Urmas Vahur , 59 tööstus. Tech Group, mullu 15,4	19,2
361.	Mati Seppo , 62 metsamajandus. Matak Holding, Roger Puit, mullu 22,4	19,2
361.	Maive Seppo , 58 metsamajandus. Matak Holding, Roger Puit, mullu 22,4	19,2
363.	Egon Mats , 70 ehitus, tootmine. Investar, mullu 13,8	19,2
364.	Tadas Langaitis , 47 konsultatsioonid. In Spire Management	19,1
365.	Heiki Einpaul , 62 tööstus. Hekotek, mullu 16,7	19,1
366.	Boris Yakovlev , 50 kaubandus. Eurasia International	19,0
367.	Harri Hanschmidt , 42 finants. Abante	19,0
367.	Eva Hanschmidt-Kalmus , 39 finants. Abante	19,0
369.	Svitlana Biba , 56 kaubandus. Commercio Petroleo	19,0
370.	Jüri Rand , 71 tootmine. Unibox, mullu 18,8	18,9
371.	Janek Pello , 45 infotehnoloogia. Mobi Solutions, mullu 18,9	18,9
372.	Vitali Bely , 52 kaubandus. Elaine Medical, mullu 16,7	18,8
373.	Lasse Birk Olesen , 36 finants. Bogosort	18,7
374.	Guido Pärnits , 59 kinnisvara. Kristosten, mullu 17,0	18,6

375.	Boriss Ivanov , 59 kinnisvara, kaubandus. NG Eesti, mullu 16,5	18,6
376.	Merit Berzin , 50 kinnisvara, metsandus. Vestman Energia, mullu 15,4	18,2
377.	Eha Kerem , 63 kaubandus. N.G.P Europe	18,2
378.	Raul Kinks , 50 ehitus, tootmine. Simpex Group, mullu 18,9	18,2
379.	Viido Einer , 69 finants, kinnisvara. Eviman, mullu 26,6	18,2
380.	Rolandas Zvicevičius , 55 kaubandus. Ingmar Group, mullu 15,5	18,0
380.	Žygimantas Jonušis , 58 kaubandus. Ingmar Group, mullu 15,5	18,0
380.	Vilius Milčius , 58 kaubandus. Ingmar Group, mullu 15,5	18,0
383.	Maria Danilova , 30 kaubandus. Nordmet, mullu 23,1	17,9
383.	Eduard Gorshenin , 57 kaubandus. Nordmet, mullu 23,1	17,9
383.	Maxim Grigoryev , 54 kaubandus. Nordmet, mullu 23,1	17,9
383.	Artur Veisman , 57 kaubandus. Nordmet, mullu 23,1	17,9
387.	Andres Linnasaar , 53 tööstus. Barrus, mullu 24,9	17,9
388.	Jelena Masli , 53 kaubandus. RGR Metall, mullu 14,8	17,9
389.	Toomas Lipre , 65 ehitus. Fund Ehitus, mullu 17,4	17,9
390.	Guido Kundla , 55 kinnisvara, info ja side. Borum Kaubandus, mullu 19,1	17,9
391.	Indrek Randvee , 57 kinnisvara. Paavli Kinnisvara, mullu 15,2	17,9
392.	Ivar Paplavskis , 59 kinnisvara, tööstus. Yaico, mullu 17,9	17,8
393.	Jyrki Hüpönen , 67 kinnisvara. VVO Capital	17,8
394.	Ago Vingissar , 58 veondus ja laondus. Prenton, mullu 13,9	17,8
395.	Gulnazi Farhutdinova , 53 kaubandus. N.G.P Europe	17,6
396.	Aleksandr Utkin , 61 kaubandus. Scanvic Chem	17,6
397.	Imre Freiberg , 54 keemiatööstus, ehitus. Mayeri Industries, Tabivere Plastitehas, mullu 14,2	17,6
398.	Genaadi Urb , 75 kinnisvara. Paavli Kinnisvara, mullu 14,6	17,4
399.	Alexey Aleksandrov , 61 tööstus. Netaman Repair Group, NEP Investeeringud	17,3
399.	Irina Aleksandrova , 50 tööstus. Netaman Repair Group, NEP Investeeringud	17,3

DECOLAND

Köögitehnika salong

Salong Tallinnas Hallivanamehe tn 4 • tel 687 8204, 511 2058 • info@decoland.ee • www.decoland.ee

Tööpinna materjaliga iTOP induksioon pliidiplaat – kõige minimalistlikum ja nähtamatum disain.

PITT Cooking minimalistlikud gaasiplaadid ja Sirius tööpinnaga kaetav õhupuhastaja.

KÜPPERSBUSCH uus matt must köögitehnika sari.

FISHER & PAYKEL

norcooL

Sirius

Küppersbusch

Foster

S-BOX

TEMPTECH

SUB-ZERO

WOLF

NOBILIS

PITT

ELUTÖÖST TEENITUD MILJONID

RAHA JAGUB
IDUFIRMADESSE,
HOIUSTESSE JA
VÕLAKIRJADESSE

Äripäevaga rääkinud ettevõtjad panevad osaluste müügist teenitud miljoneid kasvama turvaliste varaklasside kõrval ka idufirmadesse. Ühe suurteingu osaline aga istub rahas. “Vaatan huviga ringi, segased ajad,” kommenteeris ta.

JANNO RIISPAPP
janno.riispapp@aripaev.ee

“Investeeringuid on erinevates varaklassides, portfelli peab olema natuke hajutatud nii või teisiti, aga süvatehnoloogiaettevõtete vaade on kõige südame lähedasem. Eks ma tean oma kogemusest päris hästi, mida need ettevõtted peavad läbi käima,” rääkis Eesti kaitsetööstusettevõttes Milrem osaluse müünud Kuldar Väärsi.

Mullu müüs ta emiraatide EDGE Groupile 37% Milremi aktsiatest, kaitsetööstusettevõtte väärtuseks kujunes tehingu tulemusel 140 miljonit eurot. Sellega jõudis see müük Ellex Raidla tehinguradari järgi eelmise aasta märgilisemate tehingute hulka.

Väärsi sõnul vaatab ta Eesti alustavate kaitsetööstus- ja süvatehnoloogiaettevõtete puhul seda, kuidas tark- ja riistvara omavahel kokku saavad ja lisandväärtust loovad.

Oma valdusfirma Sinrob majandusaasta aruandes märkis ta, et otse või läbi tütarettevõtete investeerib ta veel kinnisvarasse, võlakirjadesse ja soetab osalusi varajase faasi ettevõtetes.

Mõned iduinvesteeringud kajastuvad konverteeritavate laenukena laenukoostel all, klassikalist laenuandmist pole Väärsi kasutanud, kõik on tehtud omakapitali investeeringu eesmärgiga.

Teiste seas on ta investeerinud LightCode Photonicsisse, mis arendab robotitel n-ö paremat nägemist, lisaks elektrisõidukitele laadijaid aren-

”

Portfelli peab olema natuke hajutatud nii või teisiti, aga süvatehnoloogiaettevõtete vaade on kõige südame lähedasem.

Kuldar Väärsi
FOTO: ANDRAS KRALLA

Milremi omanikud müüsid eelmisel aastal enamusosaluse Araabia Ühendamiraatide EDGE Groupile.

FOTO: ANDRAS KRALLA

MÄRGILISED TEHINGUD 2023. AASTAL

- Tallinna Soojuse ja Utilitase ühinemine
- Gaso ostmine Eesti Gaasi poolt
- Milremi enamusosaluse müük EDGE'ile
- ASi Toode müük Kingspanile
- Saksa alkomüüja Hawesko omandas 50% ASist Dunker
- Baltic Workboats omandas 50% Suomen Työvenest

ALLIKAS: ÄRIPÄEV / ELLEX RAIDLA
TEHINGURADAR

davasse idufirmasse Vool, aga ka tehnoloogiaettevõtetesse GScan ja PowerUp Fuel Cells. Väärsi tõi välja ka rahapaigutused Vegvisiri ning teadustööst välja kasvanud ja NATO kiirendisse jõudnud GaltTeci.

Kui Väärsi valdusfirma Sinrobi kasumiks kujunes suuresti Milremi osaluse müügi toel 32 miljonit eurot, siis aastavahetuse seisuga olid valdusfirmale kuuluvad võlakirjad ning investeeringud varajase faasi ettevõtetesse väärt pisut üle 4 miljoni euro, hoiuseid pisut üle 20 miljoni euro. Dividendi plaanis ta võtta 7,5 miljonit eurot.

Kui Eesti võttis kohustuseks toetada Ukraina relvajõude 0,25% SKPst ehk umbes 100 miljoni euroga aastas, siis uus valitsus leppis kokku, et võimalikult palju tahetakse seda teha kodumaise kaitsetööstuse abil. Väärsi sõnul on Eestil sellest lubadusest sõltumata suure potentsiaaliga, väga konkurentsivõimelisi tehnoloogiaid.

Tasub rahas ja rahus oodata

Ellex Raidla tehinguradar tõi Milremi müügi kõrval eelmise aasta märgilisemate tehingute seast välja ka teraskatuste ja vihmaveesüsteemide tootja ASi Toode müügi maailma suurele tegijale, Iirimaa börsifirmale Kingspan.

Aasta tagasi tundis 20% osaluse müünud ASi Toode peadirektor Aivo Rosenberg heameelt, et nende toodang jõuab maailmakaardile. Ta lisas, et praeguses kriisis on õige aeg atra seada ning seda aega ei saa lasta raisku minna.

Küsimusele, kuhu ta saadud raha kasvama pani, vastas ta, et praegu veel polegi pannud. "Vaatan huviga ringi, segased ajad," sõnas Rosenberg.

Kas praegu tasub olla rahas ja oodata? "Pigem jah. Vaadata, mis ümberringi sünnib ja saab. Pikki positsioone pole ma kuskile plaaninud," ütles ta. Tema kõrval läks iirlastega kaubaks ka ASi Toode juhatuse liikmele Mati Kitile kuulunud 20% ettevõttest. Mõlema juhi valdusfirmade aruannetest nähtub, et mõnel määral on investeeritud kulda, suuremal määral hoiustesse.

ASist Toode väljus mullu ka Amber Trust, kellele kuulus 50,05% aktsiatest, omanike seas oli ka soomlane Janne Lahtela. Teraskatuste tootja võis iirlaste Kingspanile minna kokku maksma ligi 28 miljonit eurot.

Balti erakapitalifond BaltCap teatas mullu kevadel, et ostab turva-, makse- ja automaatseid süsteeme pakkuvast Hansab Groupist 70%. Suurosaniku ja toonase juhi Aigar Urva

”

Vaatan huviga ringi, segased ajad.

Aivo Rosenberg

FOTO: VEIKO TÖKMAN

osalus vähenes tehingu järel 85% pealt 25%-le ja teise osaniku Jaan Tombachi osalus 15% pealt 5%-le.

Elutöö müüja võtab pisut riske

Aigar Urva paigutas elutöö müügist saadud raha edasi pikaajalistesse pangadeposiitidesse, võlakirjafondidesse, SEB ja LHV panga portfelliinvesteeringutesse ja riskifondi.

Urva sõnul investeerib ta suhteliselt konservatiivselt. “Ise ma aktsiatesse investeerimisega ei tegele, olen usaldanud professionaalide hoolde selle mõttega, et asjad oleksid rohkem hajutatud ja riskid vähendatud. Liiga palju ei tasu ühte kohta panna.”

Laias laastus jagunevad investeeringud Urva sõnul pooleks: pisut üle poole on pikaajalistes deposiitides, teine pool koosneb umbes võrdses osas võlakirjadest ja portfelliinvesteeringutest ning väiksema osakaaluga on riskiinvesteeringud. Riskantsemaid varasid on tal väikses ulatuses Startup Wise Guysi kaudu. “Ise pole idufirmadesse niivii-

si pannud. Pigem fondi kaudu, mis investeerib väga laiapõhjaselt,” ütles ta.

“Idufirmadest on teada, kui palju neist jääb ellu. Portfell peab olema hästi lai, vahetevahel õnnestub ka, kui õigesse paned, aga see on suhteliselt loteriivärk,” selgitas Urva. Veidi on ta riskiinvesteeringuid teinud ka ühe Skandinaavia fondi kaudu, mis investeerib börsieelsetesse firmadesse.

BaltCapi tehingu järgi võiks Hansab Groupi väärtus olla 20 miljoni euro ringis, aga lõplik summa sõltub ettevõtte 2022. ja 2023. aasta tulemustest, selgub aruandest.

Ellex Raidla tehinguprofid märkisid eelmise aasta suurema tehinguna ka Eesti veinide hulgitüüja Dunker Groupi 50% osaluse müügi Saksamaa börsidel noteeritud alkoholimüüjale Hawesko Holding.

Hawesko jätkab koostööd teise senise Dunker Groupi 50% osaniku Andres Villomanniga. Teise poole müünud Arvo ja Katrin Kase valdusfirma märkis aruandes tehingust saadud kasumiks 7 miljonit eurot. **A**

”

Idufirmadest on teada, kui palju neist jääb ellu. Portfell peab olema hästi lai, vahetevahel õnnestub ka, kui õigesse paned, aga see on suhteliselt loteriivärk.

Aigar Urva

FOTO: ERAKOGU

KOHAD KUNI 500

401.	Victor Batin , 70 veondus ja laondus. Transglobal Shipping and Logistics	17,3
402.	Martin Kangur , 31 finants. AT Rally Invest, Malore	17,3
403.	Aaron Arkady Raihshtein , 43 veondus ja laondus. Universe Jet Alliance, mullu 14,6	17,2
404.	Janis Austrinš , 47 finants. PSI Investments	17,1
405.	Andrus Allik , 61 kaubandus. Hansa Maakler, mullu 16,0	17,0
406.	Tatjana Tšernjak , 43 tööstus. International Marine Group	17,0
407.	Jüri Uppin , 85 kinnisvara. Susi, mullu 17,5	17,0
408.	Rein Reinvee , 64 kaubandus. RRLektus, mullu 14,7	17,0
409.	Ants Aidla , 49 metsandus. Aldia Investeeringud, Lemeks, mullu 25,9	16,9
410.	Toom Ülesoo , 73 kinnisvara, tööstus. Hiidrom, Maidiga, mullu 16,7	16,9
411.	Taivo Abram , 61 veondus ja laondus. Linford, Randomer, mullu 21,3	16,9
412.	Roald Orm , 47 kaubandus. Tori Timber, mullu 20,6	16,9
412.	Reigo Orm , 45 kaubandus. Tori Timber, mullu 20,6	16,9
414.	Toomas Laan , 56 finants. Arkaadia Investeeringute, mullu 16,0	16,9
415.	Jaak Ritso , 56 ehitus. Viimsi Keesitus, mullu 23,2	16,7
416.	Valeri Karkatšev , 67 tööstus. BLRT Grupp, mullu 23,9	16,7
416.	Igor Berman , 58 tööstus. BLRT Grupp, mullu 28,2	16,7
418.	Aleksandr Viiner , 50 tööstus. Panamir	16,5
419.	Ivar Dembovski , 59 tööstus. Raitwood Capital, mullu 19,4	16,5
420.	Raul Tagaväli , 55 kinnisvara. Tagabergi Kinnisvara, mullu 16,4	16,4
421.	Johan Lõuk , 33 majutus. Johan GTJ	16,4
422.	Sultan Issin , 42 veondus ja laondus. CBT NK, mullu 16,3	16,3
423.	Tarmo Sumberg , 61 kinnisvaram, finants. Harald ja Manfred, Best Systems, mullu 16,6	16,3
424.	Aare Leinberg , 65 kaubandus. Ingmar Group, mullu 13,9	16,2
425.	Davide Marco Bizzi , 62 finants. Asgard Capital, mullu 14,3	16,1

426.	Imre Michalsky , 63 tootmine, valdus. Gregorius Invest, mullu 13,3	16,1
427.	Göran Valdemar Sjöholm , 78 tootmine. Delux Holding	16,0
428.	Kaupo Kolsar , 54 ehitus, kinnisvara. Astlanda Ehitus, mullu 16,0	16,0
429.	Merike Poudel , 66 majutus, kinnisvara. Dzingel, PKI	16,0
430.	Timofey Sukonkin , 51 kinnisvara. Estmak Capital, mullu 13,5	16,0
431.	Annika Tallinn , 50 finants. Ambient Sound Investments, mullu 15,9	15,9
432.	Signe Suurväli , 57 konsultatsioonid. Kristosten, Mainor, mullu 13,4	15,9
433.	Priit Raidvee , 58 kaubandus, põllumajandus. Mehhanisaator, Laeva Pöld, mullu 14,6	15,6
434.	Antoine Patrick Marie Chaveron , 29 infotehnoloogia. SDD Tech	15,6
434.	James Deegan , 34 infotehnoloogia. SDD Tech	15,6
436.	Andrus Tang , 48 kinnisvara. Tanginvest, Kehra Agro, mullu 17,2	15,6
437.	Martin Maask , 69 kinnisvara. Varahaldamise	15,6
438.	Nikolay Pumane , 41 veondus ja laondus. Navforward	15,6
439.	Irina Roth , 62 kaubandus. Nelgeron	15,4
440.	Peter-Carl Yngve Af Buren , 65 veondus ja laondus. Önn	15,4
441.	Toomas Uripea , 57 konsultatsioonid. Thorsten	15,3
442.	Aljona Dõmovitš , 46 finants. Leifberg, mullu 17,6	15,3
443.	Peeter Peedomaa , 61 tööstus. Peetri Puit, Liimpuit, mullu 17,2	15,3
444.	Meelis Kajandu , 49 tootmine. K-Invest, mullu 15,2	15,2
445.	Rikard Mikael Relander , 56 finants, tööstus, energeetika. Mikaels, mullu 15,2	15,2
446.	Hanno Haamer , 61 tööstus, info ja side. Kentarius, mullu 13,9	15,1
447.	Triin Lastik , 55 konsultatsioonid. Canderos Assets	15,1
448.	Ronald Jesse Freson , 58 infotehnoloogia. Womith	15,1
449.	Daniel Skornjakov , 43 kinnisvara. 1001 Capital	15,1

FastFassaad

MUST VÕÖ FASSAADIS

Hooldame üle 40 000m²
fassaade aastas!
Vaata meie tehtud töid
Youtube-st **FastFassaad**

If you think it's
expensive to hire a
professional, wait until
you hire an amateur.

KÕIK FASSAADIDEST

HOOLDUSED / BIOTSIIDPESUD
VÄRVIMISED / SURVEPESUD

Ilus fassaad
on Teie kodu visiitkaart!

FastFassaad OÜ
Tel. +372 58 112 699
info@fastfassaad.ee
www.fastfassaad.ee

450

450.	Dmitri Krivenko , 48 tööstus. Avektra	15,1
451.	Priit Mäe , 41 veondus ja laondus. Euroopa Transpordi	15,1
452.	Andres Palo , 42 tööstus. Minecon Invest, mullu 15,1	15,1
453.	Eoin Patrick Murphy , 56 kinnisvara. Ameks Holding	15,0
454.	Ebbe-Liisa Sõnajalg , 41 tootmine. Eleon	15,0
454.	Oleg Sõnajalg , 64 tootmine. Eleon	15,0
456.	Monica Pihlak , 63 kaubandus, tööstus. NG Investeeringud, mullu 14,8	15,0
457.	Heino Harak , 83 ehitus. KH Energia-Konsult, mullu 18,6	14,9
458.	Eddy Lainurm , 45 kaubandus. Uweko, mullu 14,8	14,8
459.	Irina Šapovalova , 56 majutus. Agilan	14,6
460.	Priit Post , 62 ehitus. Üle, mullu 15,4	14,6
461.	Antoine Padovani , 37 kaubandus. Balam Holding	14,6
462.	Janer Gorohhov , 32 konsultatsioonid. Micropreneur	14,6
463.	Paul Tiisler , 57 kaubandus. Reinpaul	14,5
464.	Daniel Farkas , 40 konsultatsioonid. Resourcery	14,5
465.	Tõnu Tsernant , 54 tööstus. Raitwood Kapital, mullu 17,0	14,4
466.	Aare Kurist , 50 konsultatsioonid. Forestec Eesti, MM Grupp, mullu 15,6	14,4
467.	Peeter Puusepp , 61 ehitus, kinnisvara. TTP, mullu 17,4	14,3
468.	Väino Põllumäe , 68 kinnisvara. Astri, mullu 15,5	14,3
469.	Andres Pärloja , 47 kinnisvara, ehitus. Hepsor, Mitt & Perlebach	14,3
470.	Veljo Toodo , 49 kaubandus. Art Link Baltic	14,2
471.	Villu Värvi , 50 tööstus. Agrovarustus	14,2
472.	Toomas Juhani , 59 konsultatsioonid. ProjektMT	14,2
473.	Priit Põldoja , 55 pangandus. Inbank, mullu 25,5	14,2
474.	Margus Mehine , 55 kinnisvara, tööstus. Eesti Pagar, mullu 26,0	14,1

475.	Jevgenijs Andrejevs , 36 veondus ja laondus. MJ Logistic	14,0
476.	Serhiy Dmytryshyn , 36 infotehnoloogia. CrowdIn	14,0
477.	Asko Pohla , 60 kinnisvara, finants. Astro Kinnisvara, mullu 15,7	14,0
478.	Meelis Tomberg , 66 ehitus. Colordia, MH Ettevõtte	14,0
479.	Siim Sander Sarri , 34 kinnisvara. Eesti Talleks	14,0
480.	Markko Abel , 46 infotehnoloogia. Concise Systems	13,9
481.	Olga Reut , 66 kinnisvara. Volex, mullu 13,6	13,8
482.	Fred Krieger , 46 infotehnoloogia. Scoro Software	13,8
483.	Märt Järvik , 70 ehitus. Üle, mullu 15,4	13,7
484.	Stefano Osler , 48 info ja side. Wildix, mullu 20,9	13,7
484.	Dimitri Osler , 42 info ja side. Wildix, mullu 20,9	13,7
486.	Teet Rajur , 51 infotehnoloogia. Markus Software	13,6
487.	Vladimir Konkov , 68 veondus ja laondus. Teslar Trans, mullu 15,2	13,5
488.	Stanislav Novoseltsev , 46 kaubandus. Alfafort, mullu 13,8	13,5
489.	Arvi Tupits , 63 põllumajandus, metsandus. Soldo, mullu 13,5	13,5
490.	Oleksandr Gogol , 51 kaubandus. Solifinance	13,5
491.	Andrus Moor , 61 infotehnoloogia. Eetasoft	13,5
492.	Risto Villers , 43 põllumajandus. Laheotsa, Frivil Invest, mullu 24,3	13,5
493.	Raul Kaljuraid , 51 konsultatsioonid. Millfield, Bee Tree Holding	13,4
494.	Sünne Peterson , 44 kaubandus. Megafort, mullu 13,8	13,4
494.	Indrek Peterson , 48 kaubandus. Megafort, mullu 13,8	13,4
496.	Andrey Malov , 48 kaubandus. Terramaster, mullu 13,4	13,4
497.	Risto Rossar , 47 konsultatsioonid. R-Holding	13,4
498.	Alexander Veligodskiy , 56 kinnisvara. Ingroup Holding, mullu 13,3	13,4
498.	Ruslan Maximenko , 55 kinnisvara. Ingroup Holding, mullu 13,3	13,4
498.	Andrey Butorin , 53 kinnisvara. Ingroup Holding, mullu 13,3	13,4

Koostöös Tähe Raamatupidamisbürooga jääb Teie ülesandeks vaid algdokumentide kokku kogumine ja ülejäänu eest hoolitseme juba meie.

Oleme raamatupidamisettevõtte, kes keskendub nii väikeste kui keskmiste ettevõtjate äri arendamisele ja eesmärkide täitmisele pakkudes raamatupidamist teenusena.

10 PÕHJUST, MIKS VALIDA TÄHE RAAMATUPIDAMISBÜROO

Usaldusväärsus – võite olla kindlad, et Teie raamatupidamisarvestus vastab seadustele, on korrektne ja õige. Tagame konfidentsiaalsuse.

Kliendile orienteeritud – seadused ja kliendi soovid on meie töö aluseks. Töö käigus lähtume just kliendi konkreetsetest vajadustest ning lähtuvalt sellest loome igale kliendile just neile sobiva lahenduse kõige paremaks informatsiooni vahendamiseks.

Kättesaadavus – meie kontor on avatud igal tööpäeval kell 8.30–16.30, mis tagab Teile alati ligipääsetavuse oma dokumentidele ning võimaluse suhelda raamatupidajaga.

Ekspertnõuanded – tasuta saab nõu küsida raamatupidamis- ja ettevõtlusalastel teemadel.

Õigeaegsus – vajalike andmete edastamise järel võite olla kindlad, et Teie ettevõtte aruanded saavad tähtaegselt koostatud ja esitatud.

Kokkuhoid – Teil puuduvad kulutused raamatupidaja töövahenditele ja -koolitustele.

Ratsionaalsus – maksate ainult selle eest, kui palju on tehtud tööd Teie dokumentidega.

Professionaalsus – Teie paberitega tegelevad kogenud raamatupidamisprofid.

Täpsus – midagi ei jää märkamata, raamatupidamine on alati korras!

Sõbralik teenindus – lahked ja positiivsed raamatupidajad on büroos igal tööpäeval.

**JÖHKRAD KAOTUSED
KARASTASID ÄRIMEEST:**

AHNUS ON PATT JA TÄNAVA- KAKLUS EI TOIDA

”

Sain aru, et andekus ei ole edu võti, vaid tuleb ka tublisti tööd teha. Sihitu tõmblemine ei aita, tähtis on struktuur.

Tarmo Sild

FOTO: SIMO SEPP

“Täiskasvanute maailmas ei nuta keegi sinu ja su kannatuste pärast,” tõdes lute Groupi juht ja Arco Vara suuraktsionär Tarmo Sild oma suurimatest kaotustest rääkides.

ANU LILL
anu.lill@aripaev.ee

“S suurim kaotus on midagi sellist, et teete mingit oma asja kaua aega, üpris enesekindlalt ja kõik on väga hästi. Ja siis juhtub midagi halba. Midagi sellist, et esimesena mõllete, et see pole tõsi. Aga järgmisel hommikul üles ärgates on see ikkagi seal, samuti nädala ja võibolla ka aasta pärast,” rääkis Sild tänavusel investeerimisfestivalil.

1998. aasta maikuus olid tal ülikooli juuraõpingud lõpusirgel. Eelnevalt oli noormees lõpetanud Väike-Maarjas “koduküla” keskkooli kuldmedaliga. Oskas väga hästi matemaatikat, keemiat ja omandas kõike lennult. Aga neli aastat ülikooli pinki nühinuna saabus järsku hetk, kus ta kukkus õiguse üldteooria eksamil teist korda läbi. Kui kolmas kord oleks sama juhtunud, tähendanuks see ülikoolist välja viskamist.

Neli aastat ülikooli päädis peaaegu väljalendamisega

“Mäletan, et istusin sõbraga Tiigi tänava ühikas, Tartus. Sõber, kes samuti oli eksamil teist korda läbi kukkunud, ütles, et olles neli aastat ülikoolis käinud, tuleb nüüd välja, et ta on loll ...”

See oli hetk, kus mõlemad hakkasid tagantjärele oma teadmisi struktureerima. “Ma tegin kolmandal korral eksamil ära. Sain aru, et andekus ei ole edu võti, vaid tuleb ka tublisti tööd teha. Sihitu tõmblemine ei aita, tähtis on struktuur. Samuti ei huvita kedagi, kui andekas sa oled või kas sa ülikooli lõpetad. Keegi ei nuta sinu läbikukkumiste tõttu,” nentis Sild. Andekus pole edu võti, tööd on vaja teha, sai noormees-tele selgeks.

Tarmo Sild esinemas tänavusel investeerimisfestivalil. FOTO: MAILIS VAHENURM

Päriselu lajab ka tänapäeval karmilt vastu vahtimist paljudele värselt tööellu sukeldujatele, kes pole veel siiani saanud piisavalt vett ja vilet. Silla sõnul aitas ülikoolis kogetud läbikukkumine tal aru saada, et vaja on luua endale selge struktuur, millest ta aru saab, ning teadmised sellisel viisil üles ehitada.

1998. aastal võttis noormees kätte, läks Brüsselisse edasi õppima ning sai kannatuste ja pingutuste eest lõpuks tasu. Ta sai advokaadiks, lõpetas Vrije Universiteit Brusseli 2002. aastal kiitusega ja aastaks 2003 oli ta töötanud viis aastat eduka juristina.

Eesti prestiižseima advokaadibüroo juhist töötuks

Heta advokaadibüroo, milles Sild Brüsselist tagasi Eestisse tulles töötas, oli Eesti vanim ja suurim. Jõudis kätte aeg, mil temast sai selle büroo juht. "Olin 27aastane kutt, kes seda bürood juhtis, ja tahtsin kangesti teha muutuseid koos teiste noorte kuttidega. Arutasime vanemate partneritega, et vaja oleks teha midagi teisiti."

Ühel ilusal päeval 2004. aasta sügisel Londonis viibides saabus telefonile ootamatult SMS. Sõber ja kolleeg Heta büroost saatis halvaendelise sõnumi: "Sina ja mina saime just äsja kinga."

Vanad kolleegid olid noortest ja nende uuenduslikest ideedest lahti saanud. Järgmisel nädalal sõitis Sild mööda Tallinna ringi, endal auto pakiruum klienditoimikuid täis, aga pangakonto oli tühi. Selgus, et kinga saamine polnudki maailma lõpp.

"Esiteks olid mul noored kaaslased, kes tahtsid koos minuga äri ajada. Samuti avastasin, et advokaadiäris tulevad kliendid advokaadiga kaasa, kui on hea suhe. Vaja oli ka omada sularaha, et võtta uus büroo rendile. See jalahoop tagumikku andis tõuke teha oma firma," rääkis ta.

Nii jätkas Sild juuraäris ning aastaks 2006 oli tal koos partneritega oma firma LEXTAL juba neli aastat. Ettevõtte kasvas, oli kasumlik, käsil oli palju suuri asju, inimesed olid orienteeritud tulemusele.

Riik andis pasunasse

Järgmine häda tabas Tarmo Silda siis, kui ta 2006. aastal müis keskkonnaministeeriumi Rävalla tänava kinnistut. Toona oli kinnisvarabuumi tippaasta ja kollapsi märgid olid juba õhus.

Ta meenutas, et kinnistu müük oli totaalne võit, riigikassasse laekus 443 miljonit krooni, mis oli rohkem kui kõrgeim pakkumine. Vabariigi ajaloos polnud sellist asja kunagi juhtunud, et riik saaks rohkem, kui tegelikult küsiti. Ühtäkki aga asendus täiuslik võit hoopis täiusliku kaotusega: pakkujad olid omavahel seotud. Nad hakkasid oma pakkumisi järjepanu kohtus vaidlustama.

"Püüdsin kõigile selgeks teha, et minuga nii ei tehta. Et müün selle kinnistu, mis sest, et kohtuasju oli juba 16 tükki. Mulle esitati pistise süüdistus, nagu oleksin keskkonnaminister Villu Reiljani nõudmisel pistist pakkunud, ja mind mõisteti kohtus 2009. aastal süüdi. See oli kohutav hetk. Ma ei saanud enam advokaadina töötada, kogu vaimne energia kulus sellele, et kannatust üle elada," tunnistas ta.

Rahaline karistus mõisteti Sillale toona väärtuses 102 870 krooni ning tal tuli ka lahkuda advokatuurist.

Silla sõnul oli selles juhtumises õppetund, et enesekeh-testamine jõuga pole jätkusuutlik, isegi kui see annab korra vaimse rahulduse. Riigile ei saa alati loota, sest sa oled lihtsalt väike mutrike.

"Sain aru, et ma ei tahagi enam olla advokaat. Ei soovinud enam teha asju tellija materjalist, vaid hoopis aja-

ÕPPETUNNID TARMO SILLA KOGEMUSTEST:

- Teadmiste sihitu kogumine ei ole jätkusuutlik.
- Loo süsteem ja see kannab sind uude punkti.
- Tugev süsteem ja tugev tiim korvavad lõõgid.
- Usaldus inimese vastu on tähtsaim.
- Usalduse taastamine nõuab aastaid ja järjepidevust.
- Enamik inimesi ei talu kaotust ja on võimelised tegelikkust eirama kuni kokkuvarisemiseni.
- Paljudele vastastele "ära panemise" -tunne pole jätkusuutlik. Konstruktiivne on parem.
- Tänavakakluste võitmine pole jätkusuutlik, kui strateegilise tasandi teadlikkus ja planeerimine ei ole vastavuses panustega, mille pärast võideldakse.
- Võõrast riigist sõltumine on riskantsem kui oma riigist.
- Generatsioonid vahetuvad kas efektiivselt või ebaefektiivselt. Lase alati endast targematel ja tugevamatel toimetada. Pead hoolitsema ainult selle eest, et inimeste eesmärk ja pölväärtused kattuksid.
- Advokaaditöö kahjustab tervist ja piirab tellija materjaliga.
- Ahnus on patt.

RÜÜTEL, KES TORMAS BÖRSIFIRMAT PÄÄSTMA

2012. aastal oli Arco Vara üpriski pankrotieelses seisundis. Sõber, kes oli firma nõukogu liige, palus Tarmo Sillal visata pilk ettevõtete numbritesse. Sild mõistis, et ettevõtte on pankrotiohus, ja püüdis selle päästmiseks anda sõbrale nõu.

"Mind valiti Arco Vara juhatusse. See oli esimene kogemus, kus läksin kuskilt väljastpoolt mõnda firmasse sisse, uskudes, et suudan seda päästa."

Enda sõnul oli ta ette valmistunud selleks, et tulevad etteheited selle kohta, et endine kurjategija ei tohi olla börsiettevõtte juhatuse liige. Aga pauk läks mööda, sest avalikkust huvitas see mõne päeva, siis tulid juba uued uudised peale ning kedagi enam ei huvitanud.

"Sealt sain veel ühe õppetunni. Kui olete satunud halba valgusesse ja ajakirjandus sellest pasundab, siis see kära kaob maksimaalselt kolme päevaga. Enamik inimesi ei loe seda niikuinii. Teie enda sõbrad võib-olla mäletavad seda kuu aega. Aga kogu kõmu möödub kiirelt," nentis ta.

Arco Vara võlgade teenindamise kulu oli suurem, kui firma ise suutis arendada, seega tuli bilansist hakata õhku välja laskma ja varasid müüma.

"Investoritele pidime ütlema, et vara, mis me arvasime, et on bilansis väärt 100 miljonit, oli tegelikult väärt 40 miljonit. Hakkasime varasid müüma. Selle käigus tuli teha arendustele laene andnud pankadega väga raskeid vestlusi, loopida objektide võtmeid lauale. Aga alati on võimalik raskest seisust välja tulla, kui on olemas distsipliin ja struktuur," rääkis Sild.

Arco Varast pidi saama juhtiv kinnisvaraettevõtte ja bilanss saadi lõpuks korda. Et ettevõtet uuesti tööle panna, oli vaja kapitali. Üldkoosolekul aga kukkus see otsus läbi.

"See oli mulle šokk! Mis kuradi pärast ma ettevõtte päästsin, kui me ei saa seda uuesti käivitada? Näha oli, et inimesed ei suuda raha sisse panna ettevõttesse, mis on juba palju raha kaotanud," tõdes Sild.

Üks kolleegidest aga pani asja paika üsna karmilt: kui vaja, siis mängid jalkat ka viisud jalas tossude asemel! Kui vaja, siis tuled koomast tagasi, aga teed asja ära!

Kui sajad aktsionärid said läbi helistatud ja ühekaupa veendus, siis sai ettevõtte vastu võtta aktsiakapitali suurendamise otsuse ja tänu sellele pöördus firma kaotuselt võidule. Praegu on Arco Vara kasvav ettevõtte.

da omaenda asja. Niisiis asutasin koos kolme partneriga 2008. aastal IUTE Groupi.

Kosovost külma duši alla

Järgmine kaotus tuli 2019. aastal, mil IuteCredit kasvas jõudsalt ja miski ei ennustanud krahhi. "Meil oli tiim, suutsime äri teha Eestist väljas, kõik oli väga hästi. Arvasin, et olin hea juht, sest ettevõtte oli läinud hästi. Tegelikult on head ja halba juhti võimatu eristada, kui firmal läheb hästi, sest ettevõtte võib heal ajal hästi minna ka kehvast juhust hoolimata," nentis Sild.

Välguna selgest taevast sai Sild kõne, kus öeldi, et IuteCreditilt võeti litsents ära. Kõne tuli Kosovost, kuhu oli ettevõtte panustanud väga palju, aga keegi polnud pööranud suurt tähelepanu kohalikele regulaatoritele. "Meile määrati likvideerija, kuigi ettevõtte oli toimiv, seal oli 20 000 klienti ja olime 12 miljonit sisse pannud. Kõik võeti ära."

Sild sõnas, et kaotus sai sisse võetud. 2021. aasta lõpu seisuga oli Iute hüvitanud investoritele kõik Kosovo laenu ja 2023. aasta lõpu seisuga oli Iute Kosovost tagasi saanud 5 miljonit eurot, tänaseni on jäänud sinna veel 7 miljonit eurot.

Kokkuvõtteks on Tarmo Sild saanud elult nii palju valusaid hoope, et nendest saab välja noppida ja teistega jagada päris korraliku portsu õppetunde.

"Iga kaotus, mis vastuvõtmise hetkel oli nagu jalahoop tagumikku, on tegelikult osutunud ukseks, iga litakas on pannud mind õigesse suunda edasi liikuma. Selle eest olen tänulik, kuigi õudsel hommikul see nii üldse ei paista. Kui litakas tuleb, siis ärge eirake seda, vaid võtke vastu. Pole mõtet süüdistada teisi."

Ebaõnnestumised on olnud tema elu pöördepunktid. "Oluline on kogu valu vastu võtta ja seda mitte vältida," nentis Sild. Tema sõnul on ebaõnnestumised lõpuks saanud hoopis osaks õnnestumistest. "Olen iga suurima ebaõnnestumise eest tänulik," sõnas ta lõpetuseks. **A**

KUIDAS PÕLLUME

Kadarbiku talu Ääsmäel. Pildil pereettevõtte eestvedajad poeg Ranner Pak, tütar Lisli Pak ja isa Veiko Pak. FOTO: LIIS TREIMANN

PORGAND JA KAPSAS TIKTOKI PEENRAL

ES OTSIB ÄRI JÄTKU

Aasta põllumees 2022 ja EY aasta ettevõtja 2024 finalist Veiko Pak jääb enda saavutustest rääkides tagasihoidlikuks: suuri tiitleid ja tippe tema enda elust eraldi välja ei nopiks, vaid peab eriti oluliseks Kadarbiku stabiilsust ning seda, et on suutnud pereettevõttega tegutseda juba kolm aastakümnet.

JANA PALM
jana.palm@aripaev.ee

Pak toob suurima saavutusena välja selle, et neil on perega olnud pidevalt perspektiiv tegutsemiseks ning nüüd on ka värske veri ehk tema lapsed ettevõtet jätkamas. “Ega see pidev ajaga kaasas käimine lihtne ei ole olnud. Elu kogu aeg muutub, konkurendid kogu aeg muutuvad,” lisab Pak raskuskohti.

Intervjuu ajal rõhutas Veiko Pak, et põllumajandus on suurte riskidega ettevõtmine. Ühest küljest köögiviljakasvatajana sõltuvad nad väga palju ilmast. Samas kuna Kadarbiku toodab enda kasvatatud köögiviljadest ka mahlaseid, smuutiseid, hapukapsast, beebiporgandeid ja palju muud eestlaste toidulauale, sõltuvad nad lisaks jaekettidest, tarbijast ning ka sellest, milline on hetke konkurentsiolukord.

“Põllumajanduses on palju määramatust, mis teeb selle valdkonna raskeks. Kui köögiviljakasvataja läheb kasvatama, siis ta ei tea, kuhu ta saab selle reali-

seerida ja kuidas see säilib. Köögiviljakasvataval on jaeturul enda tooteid keerulisem realiseerida kui näiteks viljakasvataval või piimafarmidel, seetõttu ma ise väga suurt kasvupotentsiaali ei näe,” jagas Pak enda tulevikuvaateid Eesti turul.

Praegu on perekond Paki sõnul väga keeruline leida põllule ka tööjõudu – tuleb arvestada, et inimesi lihtsalt ei ole. Kui 1990ndate keskpaigas oli Kadarbiku põllul tööl 100 inimest, siis praegu on 15. Paki pikk kogemus näitab, et praegu on elu nii hea, et keegi enam põllule ei kipu. Ainult mõned kohalikud või noored, kes soovivad enda vaimu suvel proovile panna, ehk tuleb arvestada, et nende töökätega tuleb kõik saada tehtud. Õnneks pakuvad töökäte asemel nüüd mõnes kohas abi arenenud põlluseadmed.

“Meil on muutujaid ja ohukohti päris palju, aga siiski oma tegevuse ja kontseptsioonina oleme

Veiko Pak (vasakul) arvab, et tal on pakkuda firmale veel nii mõndagi, ent siiski oleks ta valmis andma äri üle oma tütrele Lisile ja pojale Rannerile. FOTO:

LIIS TREIMANN

KADARBIKU TALU OÜ

Asutati 2020. aastal FIE Ants Paki tegevuse jätkamiseks. Põhitegevusala on köögivilja ja teravilja kasvatamine.

Müügitulu: 2023. aastal 2,0 miljonit eurot, 2022. aastal 1,9 miljonit eurot, 2021. aastal 1,5 miljonit eurot.

Puhaskasum: 2023. aastal 107 000 eurot, 2022. aastal 224 000 eurot, 2021. aastal 62 000 eurot.

Juhatus: Veiko Pak, Ville Pak.

Omanikud: Veiko Pak (50%), Ville Pak (50%).

KUULA

Äripäeva
raadio

“Aasta põllumees: jätkusuutlikkuse koha pealt on oluline otsustusõigus noortele edasi anda”

aripaev.ee/raadio

KUULDEAPARAADID.EE

Sest iga sõna on oluline.

Pakume Teile tasuta konsultatsiooni, paigaldust, kuulmisuuringuid ning soovi korral ka **12 kuud järelmaksu 0% intressiga**. Esindame üht maailma suurimat kuuldeaparaatide brändi GN Resound Taanist.

Broneeri aeg personaalsele ja turvalisele nõustamisele!

Leidke endale lähim kuulmiskeskus ja broneerige aeg tasuta konsultatsioonile kodulehel **kuuldeaparaadid.ee** või lihtsalt helistage meile lühinumbril **17800**.

Selle reklaami ettenäitamisel iga uue kuuldeaparaadi ostjale **tasuta 2 aastane varu patareisid** (120 patareisid).

 17800

KIIRELT
vastuvõtule!

TASUTA
kuulmisuuring!

PARIMAD
aparaadid!

TALLINN Tulika 19 C, 2. korrus
Telefon: 53 011 529
Tallinn@kuuldeaparaadid.ee

TARTU Medita trepi kõrval
Teguri 37B, I korrus
Telefon: 5380 7287
Tartu@kuuldeaparaadid.ee

NARVA Kereze keskus
Kereze 3, 3. korrus, kab 311
Telefon: 53 011 529
Narva@kuuldeaparaadid.ee

PÄRNU Ülejõe Tervisekeskus
Jannseni 7a
Telefon: 53 011 529
Parnu@kuuldeaparaadid.ee

Lasnamäe Medicum, Punane 61,
kab 142, I korrus
Telefon: 5301 1529
Tallinn@kuuldeaparaadid.ee

RAKVERE
Tuleviku 1, kab 19
Telefon: 324 3253
Rakvere@kuuldeaparaadid.ee

VILJANDI Tervisekeskus, I korrus,
B korpus, sissepääs Turu tänavalt
Telefon: 433 3783
Viljandi@kuuldeaparaadid.ee

PAIDE AS Järvamaa Haigla
Tiigi 8, kab. 412
Telefon: 53 011 529
Paide@kuuldeaparaadid.ee

KADARBIKU KÖÖGIVILI OÜ

Põhitegevusalad on köögivilja töötlemine, naturaalse köögiviljamahlade tootmine, turustamine ja müük.

Müügitulu: 2023. aastal 5,9 miljonit eurot, 2022. aastal 5,0 miljonit eurot, 2021. aastal 1,5 miljonit eurot.

Puhaskasum: 2023. aastal 59 000 eurot, 2022. aastal –84 000 eurot, 2021. aastal 22 000 eurot.

Juhatus: Veiko Pak, Ants Pak, Siiri Pak, Ville Pak.

Omanikud: Veiko Pak (25%), Ants Pak (25%), Siiri Pak (25%), Ville Pak (25%).

Kadarbiku üks olulisemaid tooraineid on porgand, millest tehakse muu hulgas erinevaid mahlu. FOTO: LIIS TREIMANN

suutnud siia maani välja vedada ja näeme endiselt perspektiivi – see on see mis-ki, mis teeb mu südame soojaks,” jagas Pak uhkusega.

Perekond leiab inspiratsiooni pidevast arengust

Veiko Paki tütar Lisli usub ka, et nad on ajaga kaasas käinud ning olnud piisavalt innovatiivsed. Perekond Pak on ühiselt haaranud igast ideest ja tootarendusest ning tasa ja targu enda sortimenti ja tootmist arendanud. Uusima toote kimchi arendasid nad välja koos toiduteadlastega. “Kodus võime igast huvitavaid asju keerata kokku, aga tööl peame mõtlema, et kõigele tuleks taha ka tarbimine. Tarbija peaks olema meie toodetud uuteks toiduaineteks valmis ja need ka päriselt ära ostma, et see tooks ettevõttele kasu,” jagab tootmisjuhi rollis olev peretütar enda põhimõtet.

Pere on õppinud, et kõige tähtsam on asi päriselt maha müüa ja sellest ka kasu saada. Selle jaoks mõtestavad nad alati enne tootmist lahti, mille jaoks, kellele ja mida teha. Aasta-aastalt on Pakid arendanud nii pakendit kui ka tulnud välja uute retseptidega ning liikunud ka välisturgudele.

“Lätis ja Leedus me juba oleme ning müügitulud kasvavad märgatavalt. Baltikumis teatakse meid hästi – ühe uuringu järgi oleme jõudnud Kadarbikuga Lätis isegi TOP 10 tuntuima Eesti brändi sekka,” jagab Lisli Pak pere rõõmu ja ühist saavutust. Perekond Pak käib Lätis tuntuse saavutamise nimel palju messidel ning on jõudnud selleni, et nende porgandimahla tuntakse kohe ära.

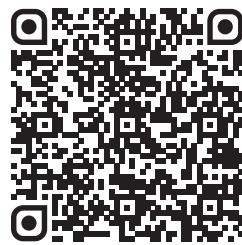
Tulevikus piilutakse Kadarbikuga Skandinaavia ja Saksamaa poole. Isa ja tütar tõdeavad, et nende turgudele liikumine vajab suuremaid investeeringuid, kuna tuleb leida viisid, kuidas pikendada nende toodetud toiduainete säilivusaega.

Lisaks välismaale laienemisele soovib perekond Pak kasvatada tervislike toiduainete tarbimist ka Eesti noorte seas. Veiko Paki ostujuhist poeg Ranner on võtnud enda südameasjaks jõuda noorte tarbijateni sotsiaalmeedia kaudu. Kadarbiku on aktiivne nii TikTakis kui ka Instagramis, kust pere saab juba praegu enda tegemistele palju järelkaja ja vaatamisi. Perepoeg Ranner hoiab pidevalt kätt pulsil ning viib end kurssi sotsiaalmeedia viimaste trendidega, et viia Kadarbiku lugu, põllumajandus ja toiduainete tootmine põnevalt noorteni. Lisli Pak usub,

UUS! ÄRIPINNAD

30 – 30 000 M²

ENDOVER

BUSINESS.ENDOVER.EE

> KAUBANDUS
> TEENINDUS
> TOITLUSTUS
> BÜROOD

VOLTA
ÄRIPINNAD

Uus Volta ärikeskus
tulekul 2025

ILM RIKKUS SAAGI

Mõned päevad pärast intervjuud realiseerus Kadarbiku jaoks üks suuremaid riske – lühikese ajaga sadas väga palju vihma ja sellega hävines ligikaudu 25% nende kapsa-, porgandi-, brokoli- ja lillkapsasaagist.

Kadarbiku toodab aastas 10 000 tonni köögi- ja aedvilja, sealhulgas kapsast. FOTO: LIIS TREIMANN

et vennal on õnnestunud leida õige vimkaga nurk ning teha põllumajandus ka sotsiaalmeedias põnevaks.

Rikaste TOP silmapiiril ei ole

Veiko Pak on täiesti veendunud, et välismaa turgude valutamiseks ja Kadarbiku pidevast arengust hoolimata ei ole neil lootust kunagi jõuda Äripäeva Rikaste TOPi. “Põllumajanduses ei teki suurt raha. Siin on mitu etappi. Kui näiteks viljakasvatustes saab keskenduda saagile ja hinnale, siis köögivilja kasvatamise puhul saad keskenduda ainult saagile ja kvaliteedile, aga hinnas kaasa rääkida on keeruline.” Veiko Pak selgitas, et köögiviljadega osaletakse igal nädalal börsil ning kui hind on parasjagu alla omahinna, siis ei ole midagi teha ja tulebki selle hinnaga müüa.

Aasta põllumehe sõnul paneb piiri ette ka Eesti turu suurus. “Kui meil oleks miljard inimest, saaks ettevõtteid üles osta, maad oleks palju ning kõik oleks organiseeritud, siis

võiks ju põllumajandusega teenida palju raha. Eestis ei ole see võimalik ning tuleb ikkagi aru saada, millega sa tegeled, ning tulebki jääda maa peale. Tuleb mõelda, mis on meie võimalused ning sellest aru saada. Üle mõeldes tekitad endale illusioone ja lõpuks jõuad omadega ummikusse,” jagas kogenud põllumees enda teadmisi.

Veiko Pak tunneb rõõmu, et avatud talude päevade abil muutub põllumajandus populaarsemaks ja eestlased näevad, kuidas toit tekib. Siiski on ta näinud, et tänapäeval põhineb kõik harrastusel ja elukeskkonnal, mille puhul inimestel on oma hobi ja tegevuse pealt elatusallikas, aga ettevõtte ei saa kasvada väga suureks. Positiivse küljena võib tänu põllumajanduse populaarsemaks muutumisele olla tulevikus maal rohkem tegijaid ja elu.

“Rikaste TOPi jõudmise koha pealt – kus on palju raha, sinna tuleb raha juurde. Kus raha ei ole, sinna väga palju raha juurde ei teki,” jagab Veiko Pak enda elukogemust. Ta ei tunne, et rikkaks saamine peaks olema omaette eesmärk, vaid eesmärk võiks olla toimiv ettevõtte, mis aitab saada hakkama kohustustega ning et püsiks perspektiiv. Talle piisab võimekusest tegeleda kõigega, millega ta soovib, ning soetada parasjagu vajalikke asju.

Veiko Pak leiab, et Kadarbiku on nende valitud töö ning riskide rohkusest ja hindade kõikumisest hoolimata püsib motivatsioon iseenesest. Aasta ettevõtja nominendi arvates peab iga ettevõtja tulevikku planeerides hindama riske ning püüdma neid võimalikult palju maandada, aga samal ajal ka keskenduma positiivsetele külgedele, et sammuda edasi sirge seljaga. **A**

KOLM PÕLVKONDA

Kadarbiku mahlasid, smuutisid, porgandit ja hapukapsast toodab perekond Paki kolm põlvkonda. Ärile pani aluse isa Ants (83) koos poegadega, tema poeg Ville (55) on praeguseks võtnud enda hooleks köögiviljade kasvatamise ning teine poeg Veiko (59) koos lastega tootmise, müügi ja turunduse. Isa Ants panustab nüüdseks juba väiksemalt, aga ema Siiri on poegadele rohkelt nõu ja jõuga abiks.

ESTLANDER GRUPP
WWW.ESTLANDER.EE

RENOVEERIME & EHITAME

Pärnu mnt 105, Tallinn | Tel 51 919 352 | E-post: info@estlander.ee

Kui on, mida jagada...

CONCORDIA

ADVOKAADIBÜROO • ATTORNEYS-AT-LAW

Maakri 29, Tallinn
tel 6262062
law@concordia.ee
www.concordia.ee

Advokaadibüroo Concordia. Kõik õigused kaitsitud.

Krete
Kallaste

Helen
Hääl

Senny
Pello-Lepik

Mihkel Tasa

Ott Saame

Liis Kaljuraid